Editura UNIVERS

N. Ognev (1888-1938) debutează în 1906 ca poet. Se dedică apoi activității de pedagog (1910-1925), lucrînd în școli, cluburi, colonii de copii, ceea ce i-a oferit un bogat material pentru creația sa literară. În anul 1925 apare volumul „Povestiri“, vădind un pronunțat caracter social, urmat de opera sa capitală, *Jurnalul lui Kostea Riabțev* (1927) și *Nikpetoj se regăsește,* intitulat la prima ediție *Kostea Riabțev la Universitate* (1928) — două romane indisolubil legate între ele, care s-au bucurat de un răsunător succes în perioada dintre cele două războaie mondiale, atrăgînd atenția editorilor din nenumărate țări.

Vol. I-II Lei 15

199

1972

N. OGNEV ● JURNALUL LUI KOSTEA RIABȚEV *

N. OGNEV

JURNALUL LUI KOSTEA RIABȚEV

*

COLECȚIA MERIDIANE

Coperta de SABIN BĂLAȘA

Н. ОГНЕВ
ДНЕВНИК КОСТИ РЯБЦЕВА
Издательство
„ХУДОЖЕСТВЕННАЯ ЛИТЕРАТУРА"
Москва 1966

N. Ognev

Jurnalul lui Kostea Riabțev

*

GRUPA A TREIA
(Anul școlar 1923 — 24)

— roman —

În românește de *Marcel Gafton* și *Mihail Chițiș*

Editura UNIVERS

București — 1972

Lector: NATALIA RADOVICI
Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK

* * *

Apărut 1972. Coli tipar 10,25

* * *

Întreprinderea Poligrafică „13 DECEMBRIE 1918"

TRIMESTRUL 1

CAIETUL I

15 septembrie 1923

Sîntem la jumatea lui septembrie, dar la şcoală cursurile tot n-au început. Şi nici nu se ştie cînd or să înceapă. Auzisem că se fac nişte raparaţii, dar am trecut azi dimineaţă pe acolo şi-am văzut că nici pomeneală de aşa ceva. Şcoala era deschisă vraişte şi pustie, că nici n-am avut pe cine să întreb ce şi cum.

La înapoiere, i-am dat unui puşti trei limoane [1] pentru caietul ăsta.

Ajuns acasă, mi-am zis că dacă tot n-am treabă, hai să ţin şi eu un jurnal. Aici o să-nsemn diferite evenimente.

Ce-aş vrea eu foarte mult e să-mi schimb numele din Konstantin în Vladlen, că de-alde „Kostea" găseşti pe toate drumurile. Unde mai pui că pe împăratul ăla turc, care-a luat Constantinopolul, tot Constantin îl chema, iar pe mine, vorba lui Seriojka Blinov, mă doare în cotul cotului de împăratul ăla şi nu vreau să am nimic comun cu el. M-am dus ieri la miliţie, dar mi-au spus că dacă n-am optsprezece ani împliniţi, nu se poate.

[1] Anagramare de la „milion".

Care va să zică, mai am de așteptat doi ani și jumătate. Păcat.

16 septembrie

Credeam c-o să trebuiască să născocesc ce să scriu în jurnal. Cînd colo, am la subiecte cu duiumul. Azi dimineață am fost la Seriojka Blinov. Mi-a spus că școala începe la douăzeci. Cel mai important e ce-am vorbit cu el despre Lina G. Zice să nu mă-ntîlnesc cu ea, fiindcă e cam rușinos pentru un băiat cu origină sănătoasă să-l arate lumea cu degetul, cum că umblă cu fata unui slujitor al cultului. La care i-am răspuns că, în primul rînd, nu m-arată nimeni cu degetul, și-apoi că Lina e colegă de grupă cu mine, ba și colegă de bancă, așa că e normal să umblu cu ea. Dar Seriojka mi-a trîntit-o că conștiința proletară nu îngăduie așa ceva și, în plus, după părerea cadicilor [1] și a tuturor comidelelor [2], cîte au fost, eu aș avea (chipurile) o influență negativă asupra ei. Că în loc să-și vadă de carte, Lina bate străzile cu mine și, în general, e amenințată de descompunere ideologică. Seriojka mi-a mai spus că, în general, nu trebuie să mă mai țin de fete, ca atare, dacă vreau să intru în comsomol. Pînă la urmă, ne-am certat foc. Eu am plecat acasă și acum stau și scriu în jurnal ceea ce n-am mai apucat să-i spun. Pentru mine Lina nu există ca femeie, ci doar ca tovarăș. Și, în general, pe fetele noastre le tratez

[1] Cadre didactice (prescurtare)
[2] Comitete de elevi (prescurtare)

cu oarecare dispreț. Se omoară după cîrpe, fundulițe, dans și mai ales după bîrfă. Dacă te-ar băga la închisoare pentru bîrfă, din grupa noastră n-ar scăpa una. Și dacă am fost anul trecut cu Lina la cinema, e că n-am avut cu cine să mă duc. Mai ales că e nebună după cinema, ca și mine, deci era normal să mă duc cu ea.

Aștept cu nerăbdare să-nceapă școala. Pentru mine, școala e totuna cu casa părintească. Ba la școală e mai interesant.

20 septembrie

Gata, a început școala ! A fost o hărmălaie și o forfoteală de zile mari. În grupa noastră avem aceiași băieți de anul trecut, dar fete au mai venit două. Una bălăioară, cu o fundă ca o elice de avion prinsă-n coadă. O cheamă Silfida, cu toate că nu e de import, ci rusoaică sadea. Fetele i-au spus pe loc Silva. După numele de familie o cheamă Dubinina.

Cealaltă e una oacheșă, tunsă scurt, îmbrăcată în negru, pare neagră din cap pînă-n picioare și nu rîde nici de leac. Dacă îi spui ceva, începe să pufăie ca o locomotivă : „Pfuu, ppfu, ppffu, pfuuu !". Pe deasupra mai umblă și gheboasă și se strecoară ca o umbră. O cheamă Zoia Travnikova.

27 septembrie

În școală la noi se introduce metoda Dalton. Asta e atunci cînd cadicii ard gazul de pomană

și elevul trebuie să dibuie totul cu devla lui. Oricum, așa am înțeles eu. N-o să mai avem cursuri ca pînă acum, o să ni se dea teme. Temele astea trebuie să le pregătești într-o lună, fie la școală, fie acasă, cum vrei, și cînd ești gata te duci la laborator și răspunzi. În loc de clase o s-avem laboratoare. Și-n fiecare laborator o să stea cîte un cadic, fiecare cu materia lui. La laboratorul de matematică, bunăoară, o să stea Almakfiș, la laboratorul de științe sociale, Nikpetoj, și așa mai departe. Leit niște păianjeni. Și muștele o să fim noi.

De la începutul anului, am hotărît să mai tundem numele cadicilor, că așa le spui mai lesne. De pildă Alexei Maximovici Fișer a devenit Almakfiș, Nikolai Petrovici Ojigov — Nikpetoj.

Eu și cu Lina nu ne mai vorbim. Ea vrea să se mute într-o altă bancă.

1 octombrie

Au început-o cu metoda Dalton. S-au scos băncile din toate clasele, afară doar de o singură clasă, care se va numi de acum încolo sală de curs — și în locul băncilor au pus niște mese lungi, cu scaune. Eu și cu Vanka Petuhov am umblat toată ziua fără rost prin laboratoarele astea, și mă simțeam un caraghios. Deocamdată, nici cadicii nu prea știu cum devine cu metoda Dalton. Nikpetoj s-a arătat și de data asta cel mai cu cap dintre ei toți. A venit ca de obicei și a predat lecția, numai că-n loc să stăm cîte doi în bancă, ședeam înșiruiți la mese.

Silfida Dubinina s-a așezat lîngă mine, în vreme ce Lina ședea tocmai la celălalt capăt al mesei. Că mare nevoie am de ea. Mai dă-o dracului!

Azi, Zoia Travnikova ne-a făcut să rîdem în hohote. S-a apucat să le țină fetelor o predică în lege : cică noaptea morții se scoală din morminte și s-arată celor vii. Vreo cîțiva băieți s-au dat aproape și-au tras cu urechea. Iar Vanka Petuhov numai ce-o întreabă :

— I-ai văzut tu cu ochii tăi ?

— Da, i-am văzut.

— Și cum arată la mutră ? a stăruit Vanka.

— Sînt galbeni-vineții de parcă n-au mîncat de-o veșnicie, și urlă a pustiu, a răspuns Zoia, desfăcîndu-și larg brațele și strîmbîndu-se fioros.

Și Vanka de colo :

— Fugi, mă, că minți. Să-ți spun eu : morții sînt roșcați cu picățele și fac ca purcelul, uite așa. Și țin-te guițat : guiț, guiiiț, guiiiiț...

Zoia s-a bosumflat și-a început să pufăie, cum are ea obiceiul, iar noi ne prăpădeam de rîs.

3 octombrie

De cînd cu Dalton, nu merge și pace. Nici noi, nici cadicii habar n-avem ce și cum. Cadicii s-adună în fiece seară și discută. Singura noutate e că ne-au pus mese în loc de bănci și că n-ai unde ține cărțile. Nikpetoj zice că nici nu mai e nevoie : toate cărțile la cutare ori cutare materie or să fie-n laborator, într-un dulap special, și dacă-ți trebuie vreo carte, te duci și-o iei de

acolo. Numai că pînă una, alta nici dulapuri n-avem !

Ai noştri spun că Dalton ăla, cu metoda, a fost un burjui, un lord[1]. Eu atîta zic : la ce naiba ne trebuie nouă metoda asta burgheză ? Cică în timp ce născocea metoda, îl hrăneau pe lord numai cu ficat şi cu piftie de gîscă. Ia să-i fi dat cîte un codru de pîine pe zi şi-o mînă de plevuşcă ! Ori să-l fi pus să umble cu daibojul prin sate, cum făceam noi uneori, cînd am fost în colonie. Cu ficat de gîscă, te cred, oricine e-n stare să născocească ceva.

Silfida se tot foieşte pe locul ei şi mă cam stinghereşte. Am drăcuit-o de cîteva ori, iar ea m-a făcut secătură. Le-am întrebat pe fete ce origină are şi-am aflat că taică-su e zeţar. Păcat că nu-i burjuică, i-arătam eu !

4 octombrie

Azi am avut adunare generală cu privire la autoconducere. S-a discutat despre lipsurile de anul trecut şi măsurile ce trebuie luate pentru lichidarea lor. Lipsa cea mai gravă e condica de pedepse. Toate comidelurile, chiar şi cele mai de treabă, una-două, te-ameninţă cu condica de pedepse. Şi tot degeaba. Pînă la urmă s-a hotărît să desfiinţăm condica pe timp de o lună, să vedem ce-o să iasă. De bucurie, toată lumea a strigat „ura !".

Atunci s-a ridicat Zoia Travnikova şi cu un glas ca de pe altă lume, a trîntit una de ne-a sărit ţandăra la toţi :

— După părerea mea, zice, vinovaţii trebuie băgaţi la carceră. Mai ales băieţii. Altfel nu le vine mintea la cap.

S-au pornit nişte huiduieli şi nişte şuierături ! Văzînd această manifestare generală de indignare, Zoia şi-a cerut scuze, că, mă rog, a glumit. Dacă şi asta se poate numi glumă ! Pentru că se poartă aşa cernită din cap pînă-n picioare, noi am poreclit-o „Zoia-cea-neagră".

După adunarea generală s-a întrunit noul comitet. Comidelurile se aleg în fiecare lună.

5 octombrie

Azi, toată grupa noastră s-a revoltat. Şi uite de ce. Avem la naturale o cadică nouă, Elena Nikitişna Kaurova, Elnikitka. Vine Elnikitka şi cînd să ne dea tema pentru luna respectivă, spune, adresîndu-se întregii grupe :

— Copii !

Eu am sărit numaidecît :

— Noi nu sîntem copii !

Ea de colo :

— Ba sînteţi copii şi n-am de gînd să vă spun altfel.

Eu de colo :

— Vă invit să fiţi mai politicoasă, că de nu — vă şi zicem ceva.

[1] E vorba de metoda pedagogică numită asfel după numele oraşului Dalton din S.U.A., unde a fost aplicată întîia oară.

Numai atîta i-am spus. Toată grupa — de partea mea. Elnikitka se face roşie ca focul şi spune :

— Dacă-i aşa, te poftesc să părăseşti clasa.

Eu de colo :

— În primul rînd, aici nu-i clasă, e laborator, şi-apoi la noi nu se obişnuieşte să te dea afară.

Ea :

— Eşti un prost crescut.

Eu :

— Şi dumneavoastră păreţi mai degrabă o profesoară din şcoala veche, că numai ele îşi luau acest drept.

Scurt pe doi. Toată grupa era de partea mea. Elnikitka a ieşit pe uşă ca din puşcă. Ce mai tărăşenie o să fie ! O să se bage comidelul, apoi agencadul (adunarea generală a cadicilor), apoi consiliul şcolar. După părerea mea, toată povestea e o aiureală, dar te pui cu o toantă ca Elnikitka.

În şcoala veche, cadicii îşi băteau joc de elevi cum pofteau. Noi n-o să îngăduim să se repete. Nikpetoj ne-a citit dintr-o carte — „Amintiri din seminar", cum că pe atunci chiar şi băieţii mari erau bătuţi în pragul clasei. De altfel, am citit şi eu în cărţi cum te puneau să toceşti şi cum profesorii dădeau elevilor diferite porecle batjocoritoare. Dar fraţii de pe atunci habar n-au avut de vremurile pe care ne-a fost dat nouă să le trăim. Noi, care am răbdat de frig şi de foame, care am îndurat ruina economică, care am fost nevoiţi uneori să ne întreţinem familia, să umblăm mii de kilometri cu trenul după pîine. Ba unii dintre noi au luptat şi în războiul civil.

Şi n-au trecut nici trei ani de cînd s-a terminat războiul.

După scandalul cu Elnikitka m-am apucat să chibzuiesc lucrurile. Ca să mă lămuresc mai bine şi să văd dacă n-am luat-o razna, m-am dus la Nikpetoj, dar n-a fost chip să stăm de vorbă : laboratorul era ticsit. Atunci, m-am dus la laboratorul de matematică şi i-am spus lui Almakfiş tot ce gîndesc despre viaţa noastră. Almakfiş mi-a dat un răspuns pe care nu l-am înţeles. Cică toate încercările prin care am trecut noi demonstrează *cantitativ — bogăţia epocii, iar calitativ se situează dincolo de bine şi de rău.*

Eu nu m-am gîndit la asta. Am vrut numai să-i dovedesc că nu-i îngăduit să fim trataţi ca nişte ţînci, ca nişte flecuşteţe, dar n-am apucat să-mi duc vorba pînă la capăt, că au venit vreo cîţiva să-l întrebe ceva la matematică. De ce-o fi pomenit Almakfiş despre bine şi despre rău ? Mie unuia mi se pare că, de fapt, binele şi răul nici nu există. Ori, mai curînd, ce e rău pentru unul, poate să fie bine pentru altul. Sau invers. Dacă un negustor cîştigă la o marfă sută la sută, pentru el asta e bine, dar pentru cumpărtăor e rău. Cel puţin, aşa ştiu de la învăţămîntul politic.

6 octombrie

Ne-au dat la teme... Pînă la 1 noiembrie, adică în mai puţin de o lună, trebuie să citim o mulţime de cărţi, să facem vreo zece referate, opt diagrame şi să mai răspundem şi la oral, adică ce să răspundem, că asta n-ar fi nimic — o să

ne pună să discutăm materia învățată. Fiecare are tema lui. Bașca lucrările practice la fizică, chimie și electrotehnică. Asta înseamnă să zaci o săptămînă încheiată în laboratorul de fizică. Azi, Silfida și cu mine ne-am trezit chemați la comidel. Era acolo Seriojka Blinov cu încă cîțiva. M-a pîrît Silfida cum că o-njur în toate felurile, ca la coadă. Minte. Cînd am ieșit de acolo am tras-o de fundă, iar ea a început să urle și-a rupt-o la fugă. Nu, hotărît, să stai lîngă o fată în bancă, e să faci toată ziua pe „intelectualul". Gata, mîine mă mut.

7 octombrie

Adunarea cadicilor a hotărît să supună consiliului pedagogic cazul meu cu Elnikitka și a recomandat să fie luat în discuție la adunarea generală. Adunarea are loc mîine. Nu știu cum o să iasă pînă la urmă, dar nu vom permite în ruptul capului să ni se spună copii.

Azi a apărut primul număr al gazetei de perete „Școlarul roșu". La început toți s-au îngrămădit să citească, da' pe urmă s-a văzut că e apă de ploaie. Niște articole plicticoase, despre silința la învățătură și buna purtare. Din colectivul de redacție face parte și Seriojka Blinov.

Am primit un bilețel : „Degeaba îți dai aere, nici o fată nu vrea să aibă de-a face cu tine". Nici nu știu cum vine asta : „să-ți dai aere". Biletul trebuie că e de la Lina. În ultima vreme s-a împrietenit la toartă cu Zoia-cea-neagră, aia nouă, și toată ziua — bună ziua stau lîngă sobă și șușotesc. Pînă și atunci cînd se încinge vreun joc, pe ele tot lîngă sobă le vezi. Bănuiesc că tare le-ar mai place să se dea vreunul pe lîngă ele, dar frații nici nu le bagă în seamă. Ia mai dă-le încolo ! Zoia mai e poreclită acum și „Fascista", fiindcă și ăia umblă îmbrăcați în negru. Ea habar n-are cum devine cazul, dar se zborșește la toți. În general, în grupa noastră fetele se dovedesc mai ageamii în politică decît băieții.

8 octombrie

Chiar acum m-am întors de la școală. Tocmai s-a terminat adunarea generală la care s-a discutat cazul meu cu Elnikitka. Cel mai deștept a vorbit Nikpetoj. A spus că toate astea-s fleacuri, că un cadru didactic trebuie să știe să se apropie de elevi, că Elena Nikitișna nu știe încă s-o facă, dar că o să-nvețe. Despre mine cadicii au spus că sînt un grosolan și că e nevoie să fiu ajutat pe linie educativă. Directoarea, Zinaidoaia, Zin-Palna, cum o mai poreclim noi, a spus că, de fapt, sînt un băiețel care are fond, dar nu știu să-mi stăpînesc instinctele. Habar n-am cum devine cu stăpînirea instinctelor, dar nu pot suferi să mi se spună „băiețel" ! Ce să-i faci, cu Zinaidoaia nu-i chip să te pui : te cheamă numaidecît la cancelarie și-ți trage o săpuneală de umbli toată ziua plouat.

Să mă-ntorc la adunarea generală : tam-nesam a luat cuvîntul Zoia Travnikova, Fascista, și dă-i, și dă-i : că nu vreau să-mi bag mințile-n cap, că mă leg de fete, și cîte și mai cîte. M-am făcut

foc. Întîi și întîi, nici nu țin minte de cînd n-am mai schimbat o vorbă cu ea, și, pe urmă, n-are nici un fel de dovezi! Toată grupa noastră a țistuit-o, fiindcă noi avem o regulă: la adunarea generală nu-i voie să pîrăști un coleg. Pînă la urmă s-a votat ca eu să cer scuze Elnikitkăi, la care eu am spus să ceară ea întîi scuze că ne-a făcut copii. Acum, cazul o să ajungă la consiliul pedagogic. Mi-e că Elnikitka o să mă pice la naturale. Cam asta e tot.

Am plecat de la școală împreună cu Vanka Petuhov. Vanka mă sfătuiește să nu mă dau bătut, zice că dacă te dai bătut e mai rău. Vanka vinde țigări pe sub mînă. Un coșcogeamite curcan îl tot alunga din colțul străzii, dar Vanka nu s-a dat bătut și pînă la urmă curcanul s-a plictisit și l-a lăsat în pace. Acum, Vanka își vede liniștit de treabă. Că fără negoțul ăsta nu poate s-o scoată la capăt: are de ținut o mătușă bolnavă și o soră, și e singurul care muncește din toată familia. Pe deasupra mai trebuie să și învețe. Ce baftă că taică-meu e croitor și că mă are numai pe mine. Altminteri, trebuia să vînd și eu țigări.

10 octombrie

Azi, în sala de curs, în timp ce Elnikitka ne explica tema, Silva, care ședea lîngă mine, se tot sucea și se tot foia. Fără să vreau am atins-o cu cotul. Silva, gata, s-a și pus pe bîzîit. Cînd Elnikitka a întrebat-o ce s-a întîmplat, bineînțeles, m-a pîrît. Elnikitka m-a făcut huligan, dar cînd am întrebat-o ce înseamnă „huligan" și care-i

sensul exact al cuvîntului, a-nceput să se bîlbîie. Mai pe urmă l-am întrebat și pe Nikpetoj. Mi-a spus că huliganul e un individ care face altora rău, fără să aibă nici el vreun folos. Păi ce rău i-am făcut eu Silvei? Ai fi zis că i-am scuipat în farfurie, zău așa.

11 octombrie

Azi a apărut nu se știe de unde o nouă gazetă de perete intitulată „X". Toți sînt luați în tărbacă: și cadicii, și Dalton, și fetele care se țin de dans într-ascuns, și mai ales cealaltă gazetă „Școlarul roșu". Am citit aici o poezie despre Dalton. Mi-a plăcut grozav, încît am copiat-o:

VISUL

Fraților! În vremi apuse
Îmi visă un faraon
Marea cum se desfăcuse
Clocotind cu parapon.
Și pe mal — să vezi minune —
Din adîncul mării ies
Taman cum povestea spune
Șapte vaci de soi ales.
Și murgane, și plăvane,
Lacome încă să pască —
Vaci din cele mai babane
Grase toate să plesnească...
Faraon, cu încîntare,
Cît mi-era de faraon,

Se holba la fiecare :
Ce şeptel ! ce mai plocon !
Numai să te ţii ! — Deodată
Tună şi trăzneşte-n draci,
Şi din mare se arată
Alt ciopor de şapte vaci,
Dar ce slute-s, ce mişele !
Alge mari le-au înnăscut.
S-a scîrbit Neptun de ele
Şi ajuns-au la rebut...
Boaitele-şi bîrligă coada
Şi cu streche prin ciolane
Dau năvală în grămadă
Celor şapte vaci grăsane.
Altă vorbă — ce să zic ?
Se-nghiţiră ca nimic...
Faraon sări din pat
Şi pe Iosif l-a chemat
Degrabă să-i tălmăcească
Visarea faraonească,
Iară Iosif află rost
Visului, precum a fost.

Fraţilor ! un vis la fel
Mă căzni — cumplit canon,
Încît jur e-un bagatel.
Ce visat-a faraon...
M-am visat la noi la şcoală
Cum era ea — cu cinci clase,
Şi că vechea rînduială
Parcă iar se întronase.
Rostul şi-l ştia oricare
Se-nvăţa carte cu spor
Şi-nflorea a şcolii floare

Întru rîvna tuturor.
Numai să te ţii — deodată
Tunet, trăsnet, ghinion,
Şi în şcoala noastră, iată,
A dat buzna lord Dalton
Cu-ale lui laboratoare
Părăsite şi... pustii...
Zău că dai în gălbinare
Ba mai uiţi şi tot ce ştii...
Urlînd de te trec fiorii,
Ca pălite de sminteală,
Săriră pe frăţiorii
Din săraca noastră şcoală.
Şi ne rup, şi ne sfîşie,
Ne-nghit pe nemestecate.
Dar să vezi năzdrăvănie :
Burta lor tot goală-i, frate...
Şi în astă zăpăceală
Mi se cocoţă pe tron
Chiar aici la noi în şcoală
Infernalul lord Dalton.
...O, vis hîd, să piei îndată !
Iosif, Iosif, unde eşti
Te îndură, mi te-arată
Visul să mi-l tălmăceşti...

Şi, zău, laboratoarele stau goale ca şi în prima zi. Ce-i drept, în cel de ştiinţe sociale s-au adus toate cărţile de învăţămînt politic de la biblioteca şcolii, iar în cel de naturale, acvariumul şi colecţiile, şi cu asta, basta. Ca să meargă treaba bine, s-ar cuveni să existe în fiecare laborator toate cărţile şi materialele didactice necesare la obiectul respectiv. Dacă ar dispune oricînd de

toate acestea, elevul ar avea posibilitatea să-şi pregătească temele aşa cum se cuvine.

12 octombrie

În recreaţia mare jucam „opinca" în sala de curs — un joc care iarna ne ţine loc de fotbal. Se joacă cu o opincă adevărată, pitită de noi sub scară, ca s-o avem la îndemînă. Jucătorii se aşază roată şi fiecare îi trage nişte şuturi zdravene opincii, urmărind s-o scoată afară din cerc. Un jucător stă în mijlocul cercului şi caută s-o prindă. Dacă o prinde, cel care a lovit ultimul opinca vine şi-i ia locul. Şi cum spuneam, jocul era în toi, opinca zbura de colo, colo ca un avion, pînă ce i-am ars eu una de-a ţîşnit afară din cerc, oprindu-se drept în obrazul Zinaidoaiei, care tocmai intra pe uşă. Măiculiţă, cum s-a înfuriat! A bătut din picior — are ticul ăsta — şi s-a răstit la noi :

— Terminaţi odată ! Cine-a făcut isprava ?

Tăcere generală. Atunci s-a apucat să ne ţină un discurs lacrimogen : cică, ea îşi închipuia că în şcoala noastră e o regulă, anume ca vinovatul să-şi recunoască singur greşeala, că dacă nu recunoaşte înseamnă că e un laş... şi aşa mai departe.

Nu m-am mai putut stăpîni.

— Că vinovatul trebuie să-şi recunoască greşeala, asta aşa e, dar în ce constă greşeala în cazul de faţă ?

— În faptul că-şi permite să facă asemenea mişcări violente, fără să se gîndească la prejudiciile pe care le-ar putea cauza, a răspuns Zinaidoaia.

Atunci am mărturisit că eu sînt vinovat. Zinaidoaia s-a apropiat de mine, m-a înhăţat de mînă şi a spus :

— Hai !

Nu ştiu cum, m-a apucat deodată o toropeală grozavă şi m-am dus cu ea la cancelarie. Şi unde începe să mă prelucreze, mă pisează mărunt. Pentru mine, asta e moarte, nu alta. O întrerup şi-i spun :

— Păi ce rost mai are autoconducerea, dacă profesorii se amestecă în toate şi-ţi fac morală la tot pasul. Adresaţi-vă comidelului, cei de acolo o să mă îndrepte.

Ea de colo :

— În primul rînd, ţine cont, că nu eşti încă un om format, ci doar într-o stare embrionară. Nu eşti capabil să răspunzi de faptele tale.

Şi-mi mai trage o praftoriţă.

Cînd am scăpat din fabrică, se isprăvise şi jocul, şi pauza pentru masă. Dacă eram prieten cu Seriojka Blinov, ca pe vremuri, m-aş fi dus să discut cu el despre autoconducere şi cadici. Aşa n-am cu cine. Poate doar cu Vanka Petuhov ?... De mult mă bate gîndul să mă înscriu în celulă, dar celula noastră s-arată prea moale şi nu catadicseşte să s-amestece în treburile şcolii. Ar putea să le mai taie cadicilor din lungul nasului. La şedinţele celulei poate să vină oricine, numai că e o plictiseală clasa întîi şi nu se duce nimeni care nu e în partid. Nu se discută decît despre politică şi despre producţie. Să juri că-i o lecţie din aia la care caşti de-ţi trosnesc făl-

cile! Iar cînd se apucă vreunul să prezinte un referat, adormi de-a binelea.

13 octombrie

S-a întrunit consiliul pedagogic ca să ia în discuţie cazul meu cu Elnikitka. Zinaidoaia n-are de lucru şi trînteşte şi ea istoria cu opinca. S-a hotărît să fiu ajutat pe linie educativă. Nikpetoj m-a dus degrabă într-un laborator gol, să stăm de vorbă. N-a pomenit un cuvînt despre caracterul meu, mi-a vorbit numai despre Dalton. Că acum profesorii privesc munca lor altfel decît pe vremuri. Că înainte nu se urmărea decît să-i facă elevului la iuţeală capul tobă cu de toate, chit că uita totul cînd termina şcoala. Pe scurt, ei nu urmăreau decît să umple un vas gol, dar cu ce să-l umple, de asta puţin le păsa. Acum, elevul e privit ca un foc pe care trebuie doar să-l aţîţi, că pe urmă se înteţeşte singur. Şi metoda Dalton s-a introdus tocmai pentru ca elevii să-şi pună cît mai mult mintea la contribuţie.

Eu am spus că asta e o treabă tare grea şi că precis nimeni n-o să fie gata cu temele pînă la 1 noiembrie. Nikpetoj mi-a răspuns că n-are nici o importanţă şi că pînă la urmă toată lumea o să înţeleagă utilitatea metodei Dalton. (Deocamdată, eu, unul, n-o înţeleg.) Pe urmă l-am întrebat ce părere are: sînt eu un huligan, sau nu?

Mi-a răspuns că, sincer vorbind, el nu crede că aş fi. Ce-i drept, sînt cam impulsiv şi cam repezit, dar asta e ceva care trece cu vîrsta. Am plecat de la Nikpetoj voios nevoie mare şi m-am

dus cîntînd la Elnikitka să-i cer scuze. Cum m-am apropiat de laboratorul de naturale, Elnikitka a ţîşnit pe uşă şi-a sărit cu gura la mine: că n-ajunge că umblu haimana, dar nu-i las nici pe alţii să înveţe, şi altele de-alde astea. M-am supărat, i-am dat cu tifla şi-am plecat. Iar o să mă dea în consiliu! Iar o să-l cheme pe tata la şcoală! N-au decît!

După părerea mea, Elnikitka nu face nimic ca să aţîţe focul. Dimpotrivă, mai curînd îl înăbuşă.

Am primit un bileţel:

„Cu toate că cineva te iubeşte, nu-i un motiv să te crezi grozav. Şi dezvaţă-te să înjuri, dacă ţii ca o anumită persoană să mai stea vreodată de vorbă cu tine".

L-o fi scris tot Lina.

15 octombrie

Ieri a fost duminică. M-am dus cu Silva la cinema. De ce cu Silva? Pentru că ea face rost de bilete de favoare. Juca „Insula epavelor". În holul cinematografului le-am văzut pe Lina şi pe Zoia-cea-neagră. Sînt nedespărţite şi mereu şuşotesc. După film mă pomenesc cu Lina că vine la mine şi-mi spune:

— Eşti bun o clipă?

M-am dus după ea, iar Silva a plecat imediat acasă. Lina spune:

— Cu toate că nu vorbeşti cu mine, vreau să ştii că foarte curînd s-ar putea să nu mă mai vezi. Şi spune-i Silvei tale că o urrrăsc!

Am făcut stînga-mprejur şi am plecat, trecînd pe lîngă Zoia-cea-neagră care stătea ca o stană de piatră. Ce vor ele de la mine ?

20 octombrie

La şcoală se organizează mereu diferite acţiuni : ba vizităm o fabrică, ba ne ducem la un muzeu. Nici n-am timp să scriu.

22 octombrie

Gazeta de perete „X" continuă să apară şi nimeni nu-i în stare să dibuie cine s-ascunde aici. Bănuiesc că e cineva din ultimele grupe. Acum a-nceput să apară şi un „S-L-X", adică un supliment la „X" care trece din mînă în mînă. Te trage de atenţie să nu care cumva să-l vadă cadicii, fiindcă suplimentul e plin de porcării. Dar atît de hazoase, că te strici de rîs.

23 octombrie

Nu ştiu cum s-a întîmplat că „S-L-X" ia picat sub ochi lui Nikpetoj. A venit la noi şi ne-a trîntit o peltea despre dragoste şi despre relaţiile dintre bărbat şi femeie, de parcă n-am şti şi noi toate astea. Dragostea, zice, e ca o grădină înflorită şi cine se ţine de porcării, o spurcă. Asta m-a mirat. Volodka Şmerţ l-a întrebat :

— Chiar aşa, ca o grădină înflorită ?

Nikpetoj a răspuns că da, şi încă ce grădină minunată, plină de soare, scînteind de aur şi de argint. Băieţii rîdeau în pumni, în vreme ce fetele tot făceau „ssst", cerînd linişte. Zoia-cea-neagră, Fascista, numai ce se ridică şi spune :

— Dragostea adevărată e pîn-la mormînt.

— Cum adică pîn-la mormînt ? s-a mirat Nikpetoj.

Zoia de colo :

— Ba şi dincolo de mormînt. Am cunoscut eu pe cineva care iubea o fată moartă.

Zicînd acestea, a făcut o mutră înspăimîntătoare, de parcă moarta ar fi fost chiar ea, că pînă şi băieţilor le-a trecut pofta de rîs. Nikpetoj a spus că asta e anormal, că în mormînt cadavrul putrezeşte şi se face atît de iute una cu pămîntul, încît e de neconceput să iubeşti un mort.

24 octombrie

Ca mîine trebuie să predăm temele pe octombrie şi eu încă n-am nimic pregătit. Lua-l-ar să-l ia pe Dalton ! Parc-aş avea cîlţi în cap. Nu mi-aş fi închipuit niciodată că-i atît de greu să-nveţi de unul singur.

25 octombrie

A mai apărut o gazetă de perete, „Mosorul", editată de un „colectiv unificat al grupelor din cursul inferior". Gazeta a reţinut îndată atenţia,

pentru că a organizat o anchetă pe tema: „În școala noastră o fată poate să fie prietenă cu un băiat?" Am copiat răspunsurile expuse pe perete, lîngă gazetă:

1. Dacă există potrivire de caracter, da.

2. Nu poate, fiindcă mentalitatea și preocupările fetelor sînt cu totul altele decît ale băieților. (Asta-i răspunsul Fascistei.)

3. Cred că da, dar nu cu toți. Am avut cazuri și în școala noastră. Numai că de-ndată ce se înfiripă o prietenie frumoasă, toți încep cu ironiile și, vrînd-nevrînd, ea se curmă. Toți interpretează greșit lucrurile.

4. Nu. Fetele sînt întruchiparea spiritului de contrazicere. (Asta e răspunsul meu.)

5. S-ar putea, dacă anumite fete n-ar avea atîta dispreț pentru băieți, ceea ce influențează și atitudinea celorlalte fete față de ei.

6. E destul de greu să răspunzi. Eu, de pildă, înțeleg prietenia în două feluri: în primul rînd, între băieți și fete trebuie să existe o prietenie colectivă, comună și ea este posibilă, după părerea mea. Dar există și o altă prietenie — prietenia, apropierea între doi inși, care se înfiripă într-un fel sau altul. Prietenia asta poate să existe între un băiat și o fată, desigur, nu între orice băiat și orice fată, ca și viceversa. În general, prietenia e ceva frumos, înălțător, față de care nu trebuie să avem o atitudine negativă.

7. Cred că în vremurile de azi nu se poate, pentru că orice prietenie face să apară pînă la urmă, fie dintr-o parte, fie din cealaltă, un simțămînt mai puternic. (E răspunsul Linei, am văzut-o cînd îl scria.)

26 octombrie

S-a întîmplat ceva grav.

Pe Zoia Travnikova noi am poreclit-o de mult „Zoia-cea-neagră" și „Fascista" și nimeni nu mai făcea caz de asta — singură Zoia se supăra. Azi, însă, Nikpetoj ne-a vorbit amănunțit despre Mussolini și despre fasciști: cum au ocupat Roma cămășile negre, cît de crud s-au răfuit cu comuniștii.

În recreația mare, băieții s-au vorbit între ei, și-au făcut cerc în jurul Zoiei, cîntînd:

De fasciști noi nu ne temem și lupta-vom corp la corp...

Zoia a izbucnit în plîns, apoi s-a năpustit cu pumnii strînși spre băieți, dar toți făceau haz. Și deodată a căzut pe podea! Am lăsat naibii cîntecul și ne-am apropiat de ea — era palidă, cu dinții încleștați, ca moartă! Ne-am speriat, nu glumă. Cineva a fugit după apă și-am încercat s-o trezim. Nimic! Elnikitka, — care era de serviciu pe școală — a venit într-un suflet, s-a răstit la noi și-a cerut să-i aducem amoniacul din dulăpiorul cu medicamente. I l-am adus. Elnikitka a apropiat sticluța de nasul Zoiei și ea parcă a început să-și vină în fire. Atunci, Elnikitka a sărit iar cu gura pe noi și ne-a gonit de acolo.

Nikpetoj, dirigintele nostru, ne-a adunat mai tîrziu pe toți în sala de curs, ca să discutăm des-

pre porecle. Mai întîi a întrebat pe fiecare cum e poreclit. Băieţii aveau puţine porecle, dar fetele — să te ţii. Uneia dintre ele, bunăoară, îi spuneam „Javra", „Chişca", Hahalera" şi „Varza".

După lungi discuţii s-a hotărît că, dacă nu vrei, să nu te mai strige nimeni după poreclă. Fetele au sărit numaidecît şi-au cerut cu toatele să nu mai fie poreclite nicicum. Discuţiile s-au consemnat într-un proces-verbal.

Eu unul cred că toate astea denotă o mentalitate mic-burgheză. Pe mine mă poreclesc „Ţapul" şi nici nu mă gîndesc să mă supăr.

27 octombrie

La noi s-a organizat un detaşament de „tineri pionieri". Trebuie să faci un legămînt, să mărşăluieşti în jurul sălii de curs, să-ţi iei angajamentul să nu fumezi şi alte chestii. S-au înscris toţi cărora le place s-o facă pe grozavii. După mine, numai unui zgîmboi i-ar place să poarte cravată roşie. Eu am s-aştept pînă mă primesc în comsomol. După convingeri, sînt comunist.

Zoia şi Lina nu s-au înscris, pentru că „pionerii sînt împotriva lui Dumnezeu". Discută despre asta amîndouă şi cu alte fete. Nu-s decît nişte toante fără nivel, doar e ştiut că lumea provine din celulă, ceea ce se poate lesne demonstra, şi nicidecum de la Dumnezeu. Cînd Elnikitka o să ne predea temele pe noiembrie, o s-o întreb neapărat despre Dumnezeu. Fiind profesoară de naturale, are datoria să ne explice totul amănunţit.

29 octombrie

Am avut o discuţie cu Seriojka Blinov.

— Uite, zice, măcar că fac parte din comidel, consider că autoconducerea noastră e apă de ploaie. Ce autoconducere e asta, dacă sîntem obligaţi să jucăm cum ne cîntă cadicii ? Pe urmă, au mai rămas o mulţime de năravuri din şcoala veche. Aşa, de pildă, obligaţia de a da „bună ziua". Dacă vezi un cadic întîia oară într-o zi, eşti dator să-i dai „bună ziua". Nu e just : dacă ţie nu-ţi arde ? Ori altceva. Clasa e obligată să se ridice-n picioare la intrarea cadicului. E adevărat, pentru noi asta nu-i cine ştie ce, doar noi n-avem clase şi cursurile se ţin rar.

I-am dat dreptate. Atunci Seriojka m-a întrebat că dacă el se va ridica înpotriva acestui fel de autoconducere, eu îl voi sprijini, sau nu ? I-am spus că-l voi sprijini. La drept vorbind, autoconducerea noastră numai autoconducere nu e. Cînd comidelul ia o hotărîre, hotărîrea se discută mai întîi în adunarea generală a profesorilor, pe urmă în consiliul şcolar, şi numai dacă e aprobată, poate fi pusă în aplicare. Sau cum vine asta, că oricare dintre cadici poate să te pisălogească cît încape-n tine ? Eu de cîte ori n-am păţit-o !

30 octombrie

Azi, Zoia-cea-neagră iar a leşinat. Şedea cu Lina lîngă sobă, ca de obicei, apoi s-au certat, ori cine ştie ce-a fost între ele, şi deodată — buf,

la podea! Dă fuga iar după apă, după amoniac, abia am izbutit s-o aducem în fire. Zinaidoaia a chemat-o în cancelarie și-a stat mult de vorbă cu ea. Ciudată fată și Zoia asta! Cred că tot leșină, fiindcă se gîndește prea mult la morți.

31 octombrie

Mîine începe ascultatul. Ieri n-am închis ochii toată noaptea și-o să trebuiască să fac și azi la fel. Cel mai prost e că n-am cărți. Toate cîte s-au găsit prin laboratoare și la bibliotecă, le-au luat alții, că fiecare tocește pe rupte. De unde să fac rost de cărți? Să cumpăr, n-am bani. Azi mă țin de diagramele la științele sociale.

Orice s-ar spune, era mai bine dacă nu ne procopseam cu Dalton ăsta!

CAIETUL II

1 noiembrie

M-a trîntit și la matematică, și la fizică. Păi se putea! Barem la naturale nici nu m-am prezentat. Ni s-a spus că dacă nu te prezinți, se cheamă că ai „restanță". Te prezinți mai tîrziu, cînd vrei. Atîta numai că pînă atunci n-ai parte de nimica-n catalog. Dar parcă mi-a venit nu știu cum: mai bine de jumătate din grupa noastră s-a prezentat la toate materiile. La Nikpetoj, am trecut, firește. I-am prezentat și diagramele.

Au început pregătirile pentru aniversarea lui Octombrie. M-au ales în colectivul de pregătire. Din grupa noastră au ales-o și pe Silva D.

3 noiembrie

Am hotărît să împodobim clădirea școlii cu cetină și steaguri. Cadicii au spus că ei nu se amestecă, să facem singuri totul. E strașnic: fără cadici o să-i tragem o pavoazare prima întîi! Am constatat că Silva nu-i chiar atît de gîscă și de filfizoană cum credeam. De dansat nu-i place să danseze, iar funda aia ca o elice de avion o poartă fiindcă așa vrea maică-sa.

Am sfătuit-o să nu se sinchisească de ce-i place maică-si, dar ea mi-a răspuns că o iubeşte şi nu vrea s-o necăjească. Nu pricep cum vine asta: să porţi fundă, împotriva convingerilor tale. Eu nu mi-aş pune fundă nici să mă pici cu ceară, cu toate că-l iubesc şi-l respect mult pe taică-meu.

Mîine ne ducem la pădure, după brazi. Ura!

5 noiembrie

Sîntem aproape gata. Deasupra intrării noi am aşezat o stea roşie din becuri electrice. Laboratoarele, sala de festivităţi şi sala de curs le-am împodobit cu steaguri şi cetină de brad. Toată lumea ne laudă şi asta mă unge la inimă.

7 noiembrie

Toţi s-au dus la manifestaţie, chiar şi taică-meu. Numai eu am rămas acasă. Zac în pat, nu-s în stare să fac un pas. Ieri m-am căţărat pe acoperişul portalului şcolii să prind lozinca „Trăiască Sovietele", dar am căzut şi mi-am scrîntit piciorul. M-a durut groaznic, acum m-a mai lăsat, dar tot nu pot să umblu. Silva m-a descălţat chiar acolo, pe trotuar şi s-a apucat să-mi maseze piciorul. La început, n-am vrut, pe urmă am lăsat-o. Ba chiar mi-a plăcut. Silva l-a strigat pe Vanka Petuhov şi pe alţi băieţi, a făcut rost de undeva de o targă şi m-au cărat acasă. Înseamnă că şi o fată poate să fie un bun camarad?! Merită să ţin minte. O să discut

despre asta cu Vanka Petuhov. Şi-acum, că tot n-am ce face, să vi-i zugrăvesc pe toţi.

Vanka Petuhov e mare şmecher. La 1 noiembrie toţi s-au prezentat să dea la matematică, la Almakfiş, deşi la noi, se ştie, poţi să te prezinţi cînd vrei. Vanka a aşteptat să vadă ce întreabă cel mai mult Almakfiş, s-a prezentat după două zile şi-a reuşit. La fel a făcut şi la celelalte obiecte. Şi Vanka n-are acum nici o „restanţă". Eu n-aş fi în stare de una ca asta. Aşa nu se mai aprinde el, focul în veci! Trebuie să înveţi totul temeinic, altfel nu-ţi rămîne nimic în cap. Fraţii se înghesuie la uşile laboratoarelor şi se tot şuşotesc: „Ce-ntreabă, mă? Ce întreabă, mă?" Exact ca în şcolile de pe vremuri, în timpul examenelor.

Acum, despre altceva: ce profesor, pe cine persecută.

Elnikitka nu mă poate suferi pe mine, Almakfiş pe Silva. A trîntit-o şi la matematică, şi la fizică. Ce-a mai bocit Silva! Tare veninos şi Almakfiş ăsta! Silva povesteşte că mereu se lega de funda ei. Funda, zice, ştii să ţi-o faci, dar la matematică nu vrei să înveţi. Eu găsesc că Almakfiş n-are nici un drept să se poarte aşa, doar nu sîntem în şcoala de altădată.

Zinaidoaia îi face mizerie lui Vanka Petuhov. Noi îi spunem Zinaidoaia pentru că e lungă cît o prăjină. Cînd trece prin sala de curs, ne închipuim că ea e Turnul Suharev, iar noi negustorimea din talcioc — ăsta-i un joc de-al nostru — şi atunci auzi din toate părţile:

— Ia plăcinta! frige plăcinta!

— Care vrei ţigări, mă? care vrei ţigări, mă?

— Stai colea şi ţine tira !
— Ia cupoane, mă ţărane !
— Ieşi cu banii, na crăcanii !
Zinaidoaia, care habar n-are ce strigăm noi, calcă tacticos şi rîde încîntată cu gura pînă la urechi. Are o gură cît o şură, în care se vede un singur dinte, mare şi galben. Se bucură : „Ce frumos se joacă copiii... Dacă pică cineva de la centru, o să mă laude..." De unde să-i treacă prin cap că în jocul nostru ea e Turnul Suharev ? Fraţii îi cam ştiu totuşi de frică şi cînd vrea să spună ceva şi bate din picior, strigînd : „Drepţi !", amuţim numaidecît. Asta cu toate că nu sîntem la armată, ca să facă militărie cu noi.
Pe Vanka Petuhov nu-l înghite fiindcă face negoţ cu ţigări. Pentru ea, Vanka nu-i decît un vagabond şi e convinsă că bea rachiu, întoarce cartea, prizează „marafet" şi se culcă cu femei... Chiar i-o spune în faţă : „Tu, zice, o să procopseşti toată şcoala cu cine ştie ce stricăciune". Că Vanka fumează, e-adevărat. Dar şi eu fumez, şi Seriojka Blinov fumează, şi pe el Zinaidoaia ni-l dă totdeauna de exemplu. Încolo, totul e minciună. Nu zic, Vanka se are bine cu vagabonzii — ei nu ştiu carte şi Vanka le citeşte poveşti cu glas tare. O să mă duc într-o zi cu el, de curiozitate. Aia s-au oploşit în subsolul năruit al unei case. Casă, vorba vine, fiindcă nu mai e nimic acolo... Vanka nu se teme de ei. Zicea că şi printre vagabonzi sînt băieţi de treabă şi că lui nu i-ar fi ruşine cu ei nici la noi la şcoală. Atîta doar că nu ştiu carte. Înainte vreme îi făceau destule necazuri : veneau buluc peste el, şi-l trînteau la pămînt cu

tarabă cu tot, şparlindu-i ţigările, ba nu pregetau să-i dea şi vreo cîteva peste mutră. Văzînd aşa, Vanka s-a dus la ei, i-a tratat cu ţigări şi a-nceput să le citească din cărţi. Nu zici că vagabonzilor le plac basmele ca şi ălora mititei ? Ei, de-atunci îi dau pace. Zinaidoaia habar n-are însă de toate astea şi mereu îl repede. Trebuie să recunosc că o dată Vanka şi cu mine am încercat să prizăm „marafet", dar nu ne-a plăcut nici de leac : întîi că ne-a pocnit durerea de cap, şi pe urmă c-am borît. Pe scurt, o porcărie ! În schimb, Vanka susţine că vagabonzii nu pot fără „marafet".
Nikpetoj nu face mizerie la nimeni şi noi toţi avem încredere în el. Zice că e mîndru de grupa noastră, fiindcă noi avem spiritul colectiv dezvoltat. O fi, la băieţi. Dar la fete... Poate doar la vreo cîteva.
Acum, gata, trebuie să-nvăţ. M-apuc de problemele lui Almakfiş.

10 noiembrie

Azi am ieşit pentru întîia oară din casă şi m-am dus glonţ la şcoală. Aud că la manifestaţie a fost tare vesel. Acum cică e la modă să umbli pe stradă în costum de gimnastică, de ţi se văd hulubele pînă sus. Umblă aşa şi băieţii, şi fetele. Eu unul cred că e foarte bine, fiindcă fustele stîrnesc praful, şi-apoi ce rost are să strici atîta ştofă, că femeile oricum poartă pantaloni. Aud apoi că toate comsomolistele au defilat în chiloţi la manifestaţie.

Cum am ajuns la școală, am și primit un bilețel:

„O anumită persoană ți-a dus dorul. Ghici cine?"

Chiar că n-am altă treabă.

Am dat la Almakfiș și am trecut. Uite ce-nseamnă să mai stai și pe-acasă!

11 noiembrie

Azi e duminică. Am avut adunare generală — părea că nu se mai termină. Au început cu raportul de activitate al vechiului comidel. Totul mergea ca de obicei, cînd deodată, președintele vechiului comidel, Seriojka Blinov, declară că el a făcut parte pentru ultima oară din comitetul de elevi și că de acum înainte nu vrea să-și mai pună candidatura. Asta, întrucît comidelul e un „invalid ce se sprijină în cîrje cadicești", adică nu e-n stare de nimic singur, trebuie să hotărască totul împreună cu cadicii. Auzindu-l că spune „cadici", în loc de „cadre didactice", cîțiva dintre profesori au protestat pe loc. Pe urmă Zin-Palna l-a întrebat: cum socoate el, Seriojka, elevii nu trebuie să țină seama de cadrele didactice, nici măcar să considere că ar fi oameni, ori îngăduie totuși profesorilor să facă și pe viitor parte din specia umană? Seriojka Blinov s-a simțit jignit și n-a vrut să mai continue, dar la stăruințele colegilor, s-a muiat. A mai spus că, după părerea lui, unele îndatoriri ale elevilor, cum ar fi salutul sau ridicarea în picioare nu-s decît niște prejudecăți, de care el unul nu va mai ține seamă. Răspunzînd lui Seriojka, Zinaidoaia a spus că l-a considerat întotdeauna drept un elev model și că se întreabă nedumerită ce l-a apucat? Ar vrea apoi să știe dacă socoate că spălatul și pieptănatul sînt și ele prejudecăți. Seriojka s-a supărat din nou și n-a mai vrut să discute.

Atunci a luat cuvîntul Almakfiș, care a spus că el nu se miră de nimic întrucît toate acestea demonstrează *cantitativ — bogăția epocii, iar calitativ se situează dincolo de bine și de rău.* Parcă și mie mi-a spus la fel, cînd cu Elnikitka, și tot așa, hodoronc-tronc. Seriojka Blinov nu s-a lăsat însă convins de cadici și-a rămas la părerea lui. Majoritatea elevilor i s-au alăturat. Numai vreo cîteva fete, printre care Lina și Zoia-cea-neagră, par să încline de partea cadicilor. Oricum, de cîte ori lua Seriojka cuvîntul, Zoia începea să pufăie: „Pfu, pfuu, pfffuu!"

După acest precedent, s-a trecut la alegerea noului comidel. Spre surprinderea mea și fără să o fi dorit, m-au ales și pe mine. Din grupa noastră a mai fost aleasă și Silfida Dubinina. Are noroc fata asta: unde m-aleg pe mine, hop și ea. Nu-i nimic: ea nu-i ca celelalte fete și cu ea poți să te-apuci de o treabă. Comidelul este considerat cel mai înalt organ de autoconducere. Toate celelalte comuri — cum ar fi comisanul, comicultul — îi sînt subordonate. Adică, vorba vine că-i sînt subordonate, în realitate fiecare e de capul lui.

Elnikitka m-a văzut pe culoar și m-a întrebat:

— Cetățene Riabțev, cînd ai de gînd să te prezinți la colocviu?

La care eu am răspuns:

— Cînd o să fiu gata cu materia, cetățeană Kaurova.

Ea :

— Toți au primit noile teme pentru noiembrie, numai dumneata ai rămas codaș.

— Mai e timp, i-am spus, și am șters-o. Nu pot s-o sufăr.

13 noiembrie

Nici nu m-au ales bine în comidel, că s-a și descoperit un caz grav : un furt. Nu mai știu al cîtelea ; se fură de cum a început școala. Acum o lună, unuia din ultima grupă i-a dispărut trusa de desen, în vreme ce de la mulți alții s-a furat mîncare, bani. De data asta l-au ușurat pe Vanka Petuhov de șase limarde[1]. Bani, nu glumă ! A lăsat banii la vestiar, în palton, și mai tîrziu, cînd s-a întors, i-ai de unde nu-s. În dimineața cu pricina s-a brodit ca Seriojka Blinov să treacă prin fața vestiarului și să-l vadă pe Aleoșka Cikin foindu-se pe acolo. Se-nțelege că întîi și întîi, noi am ținut să-l întrebăm pe Aleoșka ce hram păzea el la vestiar, dar n-a fost chip să-l găsim. Cum Silfida Dubinina și cu mine reprezentăm grupa a treia în comidel, s-a hotărît să ne ducem noi doi la Cikin acasă. Ne-am dus, am nimerit la el, dar nu l-am găsit nici acasă. Ne-a deschis taică-su, cizmarul. Era beat.

— Ce poftiți ?

I-am povestit totul.

[1] miliard (prin anagramare)

Taică-su a pufnit :

— Să știi că el i-a luat ! Se ține de hoții, golanul ! O să-l omor în bătaie !

Nouă ne-a părut rău că i-am spus lui taică-su povestea : poate că n-a luat Aleoșka banii și-o să mănînce bătaie pe degeaba. Drept care am rămas la pîndă în curte să-l așteptăm. Am așteptat și-am tot așteptat. Într-un tîrziu, cînd s-a întunecat de-a binelea, uite-l că vine. Mă duc la el și-l întreb :

— De ce-ai șters-o azi mai devreme de la școală ?

— Ce te privește pe tine ?

— Mă privește, pentru că s-au zulit niște bani.

Aleoșka m-a împins cu umărul, să-i fac loc să treacă :

— Mă hacana. Vreau să intru-n casă.

— Mai bine nu te duce, pînă nu se lămurește treaba, că te snopește taică-tu în bătaie.

Atunci Aleoșka a început să țipe :

— Aha, m-ați pîrît la tata ? N-am luat eu alea șase limarde !

A sărit la mine și mi-a ars vreo cîteva la moacă. Silfida D. l-a înhățat pe la spate și, cu forțele unite, l-am lipit de zid. L-am întrebat :

— Păi tu de unde știi că au fost șase limarde ? Noi nu ți-am spus nimic.

Aleoșka s-a pornit să zbiere, să înjure de mamă, să ne scuipe. Abia atunci ne-am dat seama, Silva și cu mine, că duhnește a rachiu. El s-a smucit o dată și a fugit. Cum era întuneric, n-a fost chip să-l prindem, așa că ne-am întors la școală. Comidelul ne aștepta în păr. Am povestit totul cum a fost. Acum eram aproape siguri că Aleoșka

e hoţul, dar dovezi n-aveam. De serviciu pe şcoală era Elnikitka. Ne-a întrebat din capul locului :

— De ce nu l-aţi percheziţionat ?

I-am arătat de ce n-am putut să-l percheziţionăm, deşi, la drept vorbind, nici nu ne-a trecut prin cap aşa ceva. S-a hotărît să amînăm cercetările pe mîine.

14 noiembrie

Aleoşka Cikin a venit la şcoală de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. A fost chemat numaidecît la comidel.

— Ce făceai la vestiar ?

— M-am dus să-mi iau pîinea din buzunarul de la scurtă.

— Dar de ce-ai plecat mai devreme de la şcoală ?

— Aveam treabă acasă.

— Riabţev şi Dubinina nu te-au găsit acasă.

— Am fost plecat.

— Dar de ce duhneai a băutură ?

— Minciuni !

— De unde ştii c-au dispărut exact şase limarde ?

— Habar n-am cît anume.

Minţea cu neruşinare. El a ţipat întîi despre cele şase limarde, fără ca noi să fi spus ceva. Era limpede că el a furat banii şi toată lumea i-a întors spatele. Acum, altceva : cum trebuie rezolvat acest caz ? Cadicii tac. Foarte bine ! Numai de nu s-ar amesteca ! Pe de altă parte, lucrurile nu pot fi lăsate aşa. Comidelul a discutat pînă tîrziu, fără să ajungă la o hotărîre. Dacă nici mîine nu hotărîm nimic, cazul trebuie supus adunării generale. Seriojka Blinov crede că pînă la urmă totul o să rămînă baltă şi că Vanka Petuhov singur e de vină, că de ce a lăsat banii în palton. Asta cam aşa e, dar oricum, nu putem îngădui să se fure în şcoală. Şi ce rost mai are comidelul dacă toate cazurile o să fie lăsate baltă ?

15 noiembrie

Zin-Palna s-a amestecat în povestea cu Aleoşka Cikin. L-a chemat la cancelarie şi l-a prelucrat fără martori două ceasuri în cap. Aleoşka a ieşit plîns şi a tulit-o numaidecît de la şcoală. Noi, comidelul, ne-am dus la Zin-Palna şi i-am cerut socoteală : cu ce drept se amestecă ea, peste capul autoconducerii, în probleme care nu-i privesc decît pe elevi ? Zin-Palna a răspuns că în primul rînd e de datoria ei să vegheze asupra păstrării ordinei în şcoală, şi apoi că ea nu se amestecă, a încercat numai să-l influenţeze pe linie educativă. Lasă ! Mai vorbim noi la adunarea generală.

Elnikitka ne-a adunat în laboratorul ei ca să ne explice, cu ajutorul microscopului, cum se înmulţesc ferigile. Eu n-am scăpat prilejul şi am întrebat-o :

— Ce credeţi dumneavoastră, cum a apărut omul şi, în general, lumea ?

Ea s-a înroşit şi a răspuns :

— Pe cale biologică, bineînţeles.

— Şi care-i această cale biologică ?

Elnikitka a început să ne explice despre celulă, dar eu nu asta urmăream şi am întrerupt-o :

— Dar Dumnezeu, există ori nu ?

Ea s-a înroşit iarăşi.

— Pentru unii există, pentru alţii nu. E o chestiune personală a fiecăruia.

Atunci, Zoia-cea-neagră a zbierat ca o nebună :

— Eu ştiu de ce întreabă ! Vrea să demonstreze că nu există Dumnezeu ! Dar uite, eu cred în Dumnezeu. E treaba mea şi nimeni nu are dreptul să-mi interzică să cred.

Am vrut să-i răspund că nu se gîndeşte nimeni să-i interzică nimic, dar că problema asta trebuie lămurită în principiu. Ea nici n-a vrut să audă ! Gata, zic, acuşi leşină. Tocmai atunci Elnikitka a început să ne explice din nou despre ferigi. Zoia s-a liniştit, iar eu am hotărît să amîn totul pentru altă dată. La sfîrşitul orei de naturale, Silva vine la mine şi-mi spune :

— Tu ştii, ele se duc şi la biserică.

— Care „ele" ?

— Zoia şi cu Lina.

— Tu nu te duci ?

— Nu. Eu nu cred în Dumnezeu, deşi mama mă ceartă rău din pricina asta. Mama are o mentalitate învechită, în timp ce tata e un om cu vederi noi. Eu ţin la amîndoi, dar ei se ceartă mereu, ba ajung şi la bătaie. Tata a scos icoanele din casă, mama le-a pus la loc. La început, am ţinut cu mama, apoi tăticul m-a lămurit.

— Tatăl tău unde lucrează ?

— E zeţar. Interesant e faptul că înainte a fost galben, ba chiar a făcut grevă şi a luptat

împotriva puterii sovietice. Acum e roşu. De asta-i face mama zile fripte. Toate femeile din curtea noastră sînt pornite împotriva tatii. Cum s-adună vreo cîteva să atîrne rufele la uscat, se pornesc să turuie, ceva de speriat.

— Înainte te duceai şi tu la biserică ?

— Da, pe vremea cînd mă chema Dunea. Pe urmă, tata şi cu mine am hotărît să mă cheme Silfida şi de-atunci nu mă mai duc. Mama, nici s-audă de Silfida, zice că-i nume de vrăjitoare.

Eu am stat de m-am gîndit puţin şi i-am cerut Silvei ca de acum înainte să-mi spună Vladlen. Ea a spus că bine.

16 noiembrie

Azi, Zoia-cea-neagră, răspundea la Almakfiş pe octombrie şi deodată, buf, a căzut jos leşinată. Acum, sîntem învăţaţi cu leşinurile ei. Am stropit-o cu apă, i-am dat să miroasă amoniac şi s-a dezmeticit. La adunarea comidelului s-a pus problema cum s-o dezbărăm de un asemenea nărav. M-am oferit să fac eu treaba asta. Mi-au atras atenţia să nu folosesc mijloace ce-ar putea dăuna sănătăţii. Atîta lucru ştiu şi eu.

17 noiembrie

Comidelul s-a întrunit în şedinţă de lucru, ca să ia o hotărîre în privinţa lui Aleoşka Cikin. Din ziua cu pricina, Aleoşka n-a mai dat pe la

școală și nici pe acasă. A dispărut fără urmă. Am hotărît să comunicăm consiliului pedagogic că noi, comidelul, nu ne opunem ca Cikin să fie căutat cu miliția, numai să nu se arate că a furat bani.

23 noiembrie

I-am spus lui Nikpetoj că vreau să mă fac comsomolist. Crede că e o idee bună. Mi-a mai spus că dacă era de vîrsta mea, se înscria și el.

Pe urmă l-am întrebat ce înseamnă „dialectică" și-n loc de răspuns, el mi-a dat să citesc o povestire dintr-un ziar. Mi-a plăcut. Iat-o :

DIALECTICA VIEȚII

Povestire

1

Plăcerea cea mare a lui Kulteapîci era să vină pe tereasă cînd tot grupul se afla adunat acolo, și asta se întîmpla numai duminica și în zilele de sărbătoare. Apărea cu nelipsita-i pipă puturoasă între dinți, la ceasul cînd toți stăteau la masă ori la ceai, se așeza pe parmaclîc, scuipa să-și dreagă glasul și începea să filozofeze.

— Mă uit eu, măi fraților, la viețișoara aiasta a voastră și mă minunez. Păi se poate ? Vă văz flăcăi zdraveni și, vorba ceea, fete-n plină putere. Da' ce folos că trăjeți, trăjeți de nu vă vede omul cu zîlele, dacă tot n-ați pus înălțătorul pe trajectoria a bună.

— Și cum e trăjectoria a bună ? întrebă Nikolka, clipind șiret către ceilalți, vrînd să dea cep poveștilor.

— Ți-aș zîce, da' mi-e că-mi răcesc gura dijeaba, cum că-n fabrica aia-n care munciți n-ați adunatără destulă glagorie. Ia să-mi spui tu, de izamplu, care-i mai de samă : mecanicu ori mașîna ? Ai ?

— Mașina-i mai de seamă, Kulteapîci, rostește grav Nikolka. Omul moare, dar mașina rămîne.

— Ho ! i-o retează Kulteapîci. Da' mașina aiasta cine a născocit-o, mintosule ? Ducă-se pe pustii ? Omul, măi, omul a născocit-o. De nu era omul, nu era nici mașina. Mai ascultă un izamplu : banii. Ce-i banu fără om ? Nimica ! Cum e zero fără băț, iacă așa !

— Dar omul fără bani, ce-i ? i-o întoarse Nikolka.

— Totul ! Că cine pe cine a născocit ? Banii mintea, au mintea banii ? Aud ? Vorba lui Diojene sireacul : totul moare, gloria rămîne să viețuiască. Iară eu, măcar că nu-s Diojene, ci doar un bătrîn canonier-ochitor, tot așa zîc.

— Păi matale de unde știi ce a spus Diogene ?

— Ehei, cîte nu știu eu, drăguță. Ascultă colea... Adicătelea, la ce să stric eu orzul pe gîște, că ție numai la drăcovenii ți-e capul. Mai bine luai pilduire de la Vasili al vostru. Tînăr și el, da' sirios și așăzat. Cînd îl cauți, tot cu nasu-n cărți. Învață ! Nu ca tine...

Vaska Grușin, despre care era vorba, luă chiar el apărarea lui Nikolka :

— Uite, moșule, aici n-ai dreptate. La noi fiecare are munca lui. Eu învăț, iar Nikolka distrează fetele. Dacă nu era el, de mult își luau ele valea. Așa-i, fetelor ?

— Doar nu era să murim de urît lîngă un searbăd ca tine ! îl înțepă Lenka Spirina. Și-apoi, nici nu-i păcat să ne hodinim vara, după cît am buchisit peste iarnă.

— Auzi, Kulteapîci ? Învață să judeci dialectic, și-atunci totul o să-ți fie clar, îl necăji Feodor Zaițev.

Bătrînul, care avea boala cuvintelor radicale, se aprinse numaidecît :

— Cum vine aia di-leh-te-tic ? Lămurește-mă !

— Nu-i așa simplu, făcu Zaițev. Asta se-nvață din viață.

— Tocmai de aia și zîc, încheie pe neașteptate Kulteapîci, scuipînd țîstuit în direcția rumenei Lenka. Viață — viață, lanțuri grele. Iară muierea-i frînă.

O explozie de rîsete cutremură terasa.

2

Lenka Spirina știa carte puțină. Abia venise de trei luni de la țară, dar era veselă, apropiată, gata înaintea tuturor la cîntec și la joc. Se împrietenise repede cu comsomoliștii din fabrică și așa ajunse în comuna asta a lor dintr-un cartier de vile, aflat în afara orașului. Ce-i drept, învățătura nu prea se lipea de Lenka și pînă pe la începutul verii se luptă cu chiu cu vai cu abecedarul. Frecventa și cercul de învățămînt politic, dar cum nu știa să citească, asta aproape că nici nu-i folosea.

Vaska Grușin încercă să se ocupe de ea dar se lăsă repede păgubaș. Lenka putea să se plimbe ca la țară și să petreacă pînă în zori, cînd pleca trenul cu care se duceau ei la lucru, dar nu se simțea în stare să stea un ceas cu cartea în mînă. Era numai urechi cînd Vaska îi vorbea despre politică, despre alianța dintre muncitori și țărani : din nenorocire, uita totul pînă a doua zi. Vaska se folosi atunci de un vicleșug : se apucă să-i spună povești în care în afară de diavoli și de du-

hurile pădurii, era vorba despre fasciști și comsomoliști. Vicleșugul lui fu dat în vileag în chipul cel mai neașteptat.

— Hala-al povești ! făcu tărăgănat Lenka. Să-ți spun eu una pe care o știu de la baba Guneaviha, din sat de la noi. Baba Guneaviha meșteră la povești ! Ia ascultă !

Și se porni, și spuse... Vaska se dădu bătut, zicîndu-și să mai aștepte o bucată de vreme, iar Lenka, care de atunci îl poreclea „Searbădul", se plimba pînă în zori cu băieți și fete dornici să se veselească și habar n-avea de nimic.

La una din adunările vesele cu care-și treceau nopțile de vară făcură cunoștință cu Kulteapîci. De cîte ori își făcea rondul, bătrînul se uita cu vădită luare-aminte la pîlcul de băieți și fete care cîntau voios. Odată, Kulteapîci se opri în fața vilei și-i întrebă :

— Da' voi cine-mi sînteți ?

— Comsomoliști.

— Aha ! se dumiri Kulteapîci, și urmă, pătruns de respect : care vas'zîcă, nepoței de-ai lui Ilici ? Poci să vă spui că bunicul vostru a fost un om intigral. Să-i țineți minte numele slăvit și să-l cinstiți în vecii vecilor amin.

— Așa și facem ! spuseră tinerii într-un glas. Dar matale, cine ești ?

— Eu ? Eu mi-s un bătrîn canonier-ochitor, vorbi bătrînul cu ifos. Slujesc acilea ca paznic de noapte. Iar de chemat, mă cheamă Kiril Potapîci.

— Kulteapîci ! îl porecliră pe loc tinerii noștri, și așa i-a rămas numele.

3

Povestirea de față putea să se încheie aici, fără tragica întîmplare ce-a făcut să vuiască suburbia și a răscolit comuna comsomolistă. Totul s-a petrecut într-o duminică. Toată lumea pleacă la plimbare, afară de Vaska Grușin, care avea de învățat. Numai în chiloți, Vaska se întinse pe burtă, cu geometria dinainte, și se cufundă în tainele triunghiurilor isoscele : ținea cu îndîrjire să se înscrie în iarnă la facultatea muncitorească. Soarele ardea năprasnic, de parcă ar fi vrut să-l străpungă cu săgețile-i ultraviolete. Dar, sub focul lui, Vaska prindea tenace teoremă după teoremă, schițînd arar cu mîna cîte un gest pentru a alunga țînțarii. Strigăte și larmă se auziră deodată pe stradă și în vilele învecinate, curmînd tăcerea zumzăitoare și dospită de zăduf. Vaska ciuli urechile.

— Haideți, repede !... Da, da, s-au înecat... Cine ?... Unde ?... Vai de mine !...

Dintr-un salt, Vaska fu în picioare și porni în goană spre pădure, spre iaz.

Iazul mare și adînc era de mult lăsat în părăsire. O mulțime de oameni se îmbulzeau pe mal. Lumea vorbea de o barcă răsturnată, despre niște tineri care s-au înecat. Vaska își croi drum către prietenii lui, pe care îi zări în mulțime. Erau uzi și tremurau ca varga.

— Lenka s-a înecat. Nu știa să înoate, bîiguiră ei speriați.

— Chiar în mijlocul iazului ! Ne plimbam și-am vrut să schimbăm locurile, dar s-a răsturnat barca...

— Ne-am cufundat de cîteva ori ca s-o căutăm. Sîntem istoviţi, îngăimă posomorît Nikolka.

— Ceilalţi s-au dus după o barcă şi căngi...

— Aşa se-ntîrzie prea mult! vorbi cu îndoială cineva din mulţime. Ştiu eu o barcă pe malul din faţă, dar e particulară şi prinsă cu lacăt.

— Unde v-aţi răsturnat? gîfîi Vaska şi cînd îi arătară locul, sări în apă fără să mai stea pe gînduri.

Vaska înota binişor şi nădăjduia să o găsească repede pe Lenka. Se avîntă în larg, spintecînd voiniceşte apa cu mîinile şi cu picioarele. Ajungînd în mijlocul iazului, se întoarse spre mal şi strigă:

— Aici?

După ce auzi răspunsul se abătu puţin spre stînga şi se cufundă. Apa era adîncă de tot, fundul mîlos şi năpădit de alge. Căută pînă la vreo cinci metri de jur împrejur şi cînd simţi că-i amorţesc picioarele din pricina curenţilor reci de pe fund şi că nu mai are suflu, dădu să iasă la suprafaţă. Împinse puternic cu tălpile în mîl şi ţîşni în sus, dar după o clipă simţi că i s-au încurcat picioarele în alge. Încercă să desfacă cu mîinile lujerele vînoase, smuci de ele o dată, de două ori şi fără să vrea trase apă pe nas. Stele portocalii prinseră să-i joace nebuneşte dinaintea ochilor, apa îi pătrunse în urechi, în stomac. Braţele i se mişcau spasmodic. Algele îi paralizau mintea şi simţurile...

Dinspre celălalt mal, zorită de două perechi de vîsle, o barcă se apropia cu repeziciune. Cu ajutorul căngilor o găsiră pe Lenka şi o traseră la suprafaţă. După o jumătate de ceas, fata îşi veni

în fire. Băieţii, care între timp mai prinseseră puteri, îl găsiră şi pe Vaska şi-l smulseră din leasa de alge. Reuşiră să azvîrle apa din el. Îi făcură respiraţie artificială. Zadarnic: Vaska Gruşin era mort.

4

Ia să-mi spuneţi voi mie, ce-i mai de seamă: poşta, ori poştaşul? îşi începu într-o zi Kulteapîci obişnuita-i sfătoşenie, stînd pe parmaclîcul terasei, unde-şi avea el locul. Dacă stai să te gîndeşti bine, poştaşul poate să eziste fără poştă. Da' poşta poate oare să se in-dis-pen-se-ze de poştaş? Ai? Voi cum zîceţi?

Nimeni nu se grăbi să răspundă. Trecuse o lună de cînd pierise Vaska, dar rîsul şi veselia nu se întorseseră încă în vila comsomoliştilor.

— Ba acum se poate şi fără poştaş, spuse într-un tîrziu Nikolka, cu o gravitate neobişnuită. Orice veste se poate transmite prin radio.

— E-te-te la el! De parcă radilniţa aia a ta merge fără radiagiu! sări cu gura Kulteapîci. Fără radiagiu ce rămîne din radilniţă? O prăjină, atîta! De aia zîc, maşina fără micanic e ca şi ciorba fără sare...

Vorba nu se lega şi pace. Kulteapîci goli un pahar de ceai şi cugetă apăsat: „Votca-i mai bună, c-ajută la măsele", apoi le ură noapte bună şi porni spre casă. Străbătu cu paşi tîrşîiţi grădiniţa din faţă, dar nu ajunse pînă la portiţă că se şi întoarse.

— Ce-are Alenka voastră, de nu i se mai aude gurița ? întrebă el tainic. Altădată cînta și rîdea de-ți era mai mare dragul, iară acuși... cînd o cauți, stă-ăă cu nasu-n carte. O văzui adineauri în grădină... Citește... De aia voiam să-ntreb, dacă nu vă e cu supărare, ce-i cu ea ? S-o fi prăpădind de inimă rea după Vasili, ai ?

— Nu, Kulteapîci, te înșeli, murmură Nikolka pe gînduri. Între ea și Vaska n-a fost vreo dragoste. Dar pesemne că moartea lui a făcut-o să chibzuiască la multe lucruri...

— Stai să te lămuresc eu, Kulteapîci, frățioare, interveni Feodor Zaițev. Nu știu dacă o să mă pricepi. După tine, femeia e ca o frînă. Noi sîntem însă convinși că ignoranța e o frînă. Vasili învăța. Acum, cînd s-a înecat din cauza ei, s-a așternut Alenka pe învățătură... Asta-i dialectica vieții, frățioare.

— Di-leh-te-tică, silabisi Kulteapîci cuvîntul, și-l mai spuse o dată, ca să-l țină minte : care vas' zîcă, dilehtetică. Da' mai pe-nțeles, cum vine asta ?

— Uite cum vine mai pe înțeles, îl lămuri Zaițev, fără să se lase rugat. Matale ești încredințat că mașina nu poate exista fără om.

— Nu poate ! întări Kulteapîci neînduplecat.

— Ai dreptate. Uite, cu cartea e la fel. Vasca a murit, dar cartea a rămas. Și un alt om, Lenka, a luat-o în mînă și s-a pus pe învățat.

— Ia te uită ! se lumină la față Kulteapîci. Care vas' zîcă, aiasta-i dilehtetica... Ca la noi la artelerie : dacă pică răpus un tunar, hop, vine altul și-i ia locul. Mda-a-aa...

Porni tîrșîindu-și încălțările prin grădiniță, se opri o clipă lîngă Lenka și o mîngîie pe creștet.

— Învață, fetico, învață... Adună la tine-n cap toată dilehtetica asta... Că așa viața ta o s-apuce și ea pe trajectoria a bună. Că fără dilehtetică — viață, viață, lanțuri grele...

24 noiembrie

Cînd am auzit strigăte că Zoia iar a leșinat, am dat fuga în curte, am luat de acolo ce-mi trebuia și m-am întors într-un suflet. „Unde-i ?" „În sala de curs". Am alergat în sala de curs : zăcea ca de obicei, țeapănă, lividă, cu dinții încleșteți.

— Ia săltați-o un pic, zic.

Băieții au ridicat-o de umeri și eu i-am vîrît pe după gît un bulgăre de zăpadă. A sărit în picioare într-o clipită, țipînd ca ieșită din minți. Noi am izbucnit în rîs. Tocmai atunci s-a apropiat gîfîind și Elnikitka, cu o sticluță de amoniac.

— Ce s-a întîmplat ?!

— A leșinat Zoia, dar Kostea Riabțev a lecuit-o pe loc...

— Cum așa ?

— A lecuit-o cu zăpadă.

Ce s-a mai năpustit Elnikitka asupra mea ! Că asta e o cruzime, că nu-i tovărășește, că ea o să supună cazul adunării generale. Dar numai ce apare Zinaidoaia. Se uită la Zoia, se uită la mine și zice :

— Liniștește-te, Elena Nikitișna. Zoia n-o să mai leșine niciodată.

Zoia mă fulgera din ochi și, pufăind ca o locomotivă, s-a făcut nevăzută.

— Data viitoare te-aș ruga să mă anunți și pe mine, mi-a spus Zin-Palna.

Și a plecat. De ce, mă rog, să o anunț și pe ea ? De vreme ce fac parte din comidel, asta intră-n îndatoririle mele.

Se apropie colocviile pe noiembrie. Și eu care mai am restanțe pe octombrie ! Comidelul îmi ia o groază de timp. Colectivul gazetei de perete trage și el de mine să scriu ceva. Nu pot să mă rup în bucăți.

26 noiembrie

Au început înscrierile în comsomol. Silva și cu mine am depus cererile la celulă. E vorba ca foarte curînd celula noastră să se contopească cu o celulă din fabrică. Foarte bine ! La adunările celulei noastre poți să și mori de plictiseală.

27 noiembrie

Am fost cu Vaska Petuhov la vagabonzi și-a ieșit un precedent. Eu mă dau în vînt după mistere. Or, de astă dată trebuia să ținem totul în cel mai mare secret, ca să nu dăm de belea cu cadicii. Iată cum am făcut : Pe la nouă, Vanka a venit la mine să mă ia, chipurile să mergem la cinema. Era un ger de crăpau pietrele — vreo douăzeci de grade cred. Ajungem la subsolul cu pricina. La început, n-au vrut să ne lase înăuntru,

pe urmă ne-au lăsat. E un subsol uriaș, unde-i frig ca afară și prin colțuri ard foculețe, în fața cărora stau grămădite tot felul de ciurucuri, ca să nu se vadă din stradă. Vanka și cu mine ne-am strecurat pînă acolo printre dărîmături. A fost la fel de palpitant ca la cinema, cînd polițiștii se furișează pe urmele hoților. O bună bucată de vreme nu s-a legat nimeni de noi, fiindcă vagabonzii îl cunosc pe Vanka și-l socotesc prieten. Erau îmbrăcați ca vai de lume, curgeau peticele de pe ei, și, cu tot gerul, puțeau de te credeai la closet... Erau destul de mulți și ședeau grupuri-grupuri pe lîngă focuri. N-aveau loc să se încălzească toți în jurul unui singur foc. Cum l-au văzut pe Vanka au început cu gura :

— Ia dă-i drumul la o poveste !

Vanka s-a așezat lîngă un foc și le-a citit basmul cu farfurioara de argint și mărul cel rumen. Aiureală curată ! Nu mi-aș fi închipuit că se tipăresc asemenea prostii. Vagabonzii l-au rugat să le mai citească, dar Vanka n-a vrut. Atunci ne-au cinstit cu rachiu. Vanka a băut un gît, eu nu m-am încumetat. După aia s-au pus să joace cărți. Noi am dat să plecăm, cînd numai că m-apucă unul de mînă și mă trage mai la lumină. Eu m-am împotrivit, dar el m-aduce cu de-a sila chiar lîngă foc. Și strigă :

— Fraților, ăsta-i gabor !

Mă uit bine — Aleoșka Cikin ! Era atît de murdar și de zdrențăros, că nici nu l-am recunoscut la început. Zice :

— Ce cauți aici, jigodie ? Vrei să ne vinzi, ai ?

— Du-te dracului ! l-am repezit eu, smucindu-mă.

Vanka mi-a sărit în ajutor, fireşte, şi-am dat buzna amîndoi spre ieşire. Ăia după noi. Ne-am încăierat. Unul m-a pocnit cu ceva tare sub ochi, de-am urlat de durere. Pînă la urmă tot ne-am văzut în stradă şi-am fugit cît ne ţineau picioarele. Vagabonzii s-au luat după noi, dar strada era luminată şi mai era şi un curcan prin apropiere, aşa că s-au lăsat păgubaşi. Mă durea ochiul de mă seca la inimă. S-a şi umflat numaidecît.

Ne-am sfătuit dacă trebuie să povestim cuiva despre Aleoşka Cikin. Am hotărît că-i mai bine să ne ţinem gura, pentru că Aleoşka ar putea s-o păţească rău de tot, şi că e mai sănătos pentru el să nu dea pe acasă, căci după toate cele întîmplate taică-său l-ar omorî de-adevărat. Vanka mi-a spus că acolo-n subsol îşi au vizuina „buşitorii". Ăştia ies la treabă în doi: unul s-ascunde într-un gang, celălalt se face că se plimbă. Cînd trece vreo cucoană cu poşetă, plimbăreţul s-aruncă pe trotuar, sub picioarele cucoanei, iar celălalt ţîşneşte din gang, îi smulge poşeta şi se fac nevăzuţi amîndoi. Sînt printre ei şi din cei care-ţi golesc buzunarul, şi din cei care se strecoară în casele oamenilor. Vreo cîţiva nici nu ştiu ruseşte, vorbesc tătăreşte, dar la furat se pricep la fel de bine.

Pînă acasă, vînătaia mi s-a întins pe tot obrazul. Taică-meu a băgat de seamă numaidecît şi m-a întrebat ce-am păţit. I-am trîntit o minciună, c-am alunecat şi-am căzut. Mi-a apăsat vînătaia cu un ban mare de aramă, de pe vremuri. Umflătura a mai dat înapoi, dar cred că şi mîine la şcoală o să am ochiul vînăt.

28 noiembrie

Toţi mă-ntreabă de unde am vînătaia. Păi se putea! Silva m-a bîrfit atîta că am şi drăcuit-o. Elnikitka mi-a aruncat o privire bănuitoare şi — categoric! — batjocoritoare, dar eu m-am făcut că nu văd, să nu iasă iarăşi vreun hai.

În „Şcolarul roşu" a apărut un articol just despre activitatea obştească. L-am copiat.

„În şcoala noastră se aplică metoda Dalton. Ni se dau teme lunare la toate materiile, iar noi trebuie să le pregătim singuri. Profesorul ne dă bibliografia, dar ce folos dacă tot n-avem de unde împrumuta cărţile necesare. Ca să cumpărăm cărţi pentru fiecare temă e ceva absolut imposibil.

Afară de asta, pe lîngă învăţătură mai sînt şi activităţi obşteşti, cu care sînt însărcinaţi, sau pentru care sînt aleşi elevii mai pricepuţi. Aşa se creează o disproporţie: unii sînt supraîncărcaţi cu munci obşteşti, în vreme ce alţii stau degeaba. Trebuie spus că în laboratoarele noastre e întotdeauna gălăgie, încît îţi vine foarte greu să te concentrezi, şi de aceea elevii sînt nevoiţi să înveţe acasă. Cursurile se termină la ora şapte şi cei care nu au munci obşteşti pleacă liniştiţi, pe cînd ceilalţi, supraîncărcaţi cu asemenea munci, trebuie să mai rămînă la şcoală. Şi cum într-o singură seară nu poţi rezolva mai nimic, ei sînt nevoiţi să vină la şcoală şi dimineţile, cînd învaţă schimbul întîi. Iar cînd vine rîndul schimbului doi, al nostru, iar nu poţi învăţa în laboratoare din cauza gălăgiei... Şi aşa în fiecare zi. Trece luna, colocviile bat la uşă şi n-ai pregătit nimic.

În schimb, cei care n-au munci obștești învață liniștit acasă și se prezintă la timp."

Articolul mai arăta și alte lucruri, dar și din ce-am reprodus aici se vede că membrii comidelului n-au timp nici să răsufle. Unde mai pui munca din colectivul de redacție al gazetei de perete, din colectivul de pavoazare, din comitetul de clasă, discuțiile cu cadicii în numele întregii grupe... Fir-ar să fie Dalton ăsta!

30 noiembrie

Mîine avem colocvii pe noiembrie, dar eu nu mă prezint, firește. Și nici nu știu cînd o să mă prezint. Mai sînt și alții ca mine. Noroc că expiră mandatul comidelului nostru, altfel n-aș mai scoate-o niciodată la capăt. Singura mea speranță e vacanța de iarnă. Nici Silva nu crede să se prezinte, tot din pricina comidelului și ea. Afurisitul de Dalton!

După școală, Silva și cu mine ne-am plimbat toată seara pe stradă și ea mi-a povestit mult despre viața ei. Mi-a spus că taică-său a cerut divorțul și ea, Silva, nu se poate hotărî cu care dintre părinți să rămînă. Unde mai pui că la ei nu e zi fără scandal și bătaie. De aceea caută să dea cît mai rar pe acasă. Pe urmă, m-a întrebat despre scopul vieții. I-am răspuns că scopul vieții este să trăiești în așa fel încît să aduci folos și ție și celorlalți și, desigur, să lupți pentru izbînda comunismului. Atunci ea mi-a mărturisit că uneori s-a simțit atît de nenorocită, încît s-a gîndit chiar să-și pună capăt zilelor. I-am răspuns că nici nu se poate prostie mai mare și că unii o duc mult mai rău ca noi, de pildă, vagabonzii. Și-apoi, sinuciderea e o rămășiță micburgheză. În școala veche se întîmpla ca elevii să se sinucidă din cauza cadicilor, dar la noi e altă situație, noi putem să-i înfruntăm pe cadici. Apoi, mai e și comsomolul, în care probabil că vom fi primiți, fiindcă avem amîndoi origină socială proletară. Silva s-a mai liniștit și am condus-o acasă.

CAIETUL III

3 decembrie

Silva şi cu mine sîntem candidaţi de comsomol. Ura ! Un singur lucru e prost — obligaţia de-a lua parte la şedinţele celulei. Şi noi şi aşa n-avem timp. Dar, fie ! Mă descurc eu într-un fel.

4 decembrie

Azi, în timpul orelor, au venit de la miliţie. Au chemat-o pe Zin-Palna.

— Alexei Cikin învaţă în şcoala dumneavoastră ? au întrebat.

— Da, la noi.

— Atunci să-i facem formele ca să-l luaţi aici, la şcoală, întrucît el refuză să spună unde stă şi noi n-avem unde-l ţine.

— Cum de-a ajuns la miliţie ?

— În timpul unei razii, împreună cu alţi vagabonzi minori.

Atunci Zin-Palna numai ce-o trînteşte.

— Nu, zice, nu-l luăm. Duceţi-l la centrul de triere.

Vreo cîţiva de-ai noştri au tras cu urechea şi numaidecît a aflat toată şcoala. A răsunat clopoţelul : adunare generală ! Fraţii au lăsat baltă cărţile şi caietele şi au venit într-un suflet din toate colţurile. Pînă şi cei care tocmai erau ascultaţi prin laboratoare : se opreau la mijlocul răspunsului, şi tunde-o !... Holbau cadicii nişte ochi ! Toată fierberea asta era din pricină că adunările generale se anunţă de obicei din vreme, nu aşa, pe nepusă masă, ba încă şi-n timpul orelor ! S-au strîns toţi în sala de curs. Era o gălăgie ! Apare Zin-Palna. Era palidă şi se vedea că nici ceilalţi cadici nu se prea simţeau în apele lor.

— Cine-a sunat adunarea generală ? întreabă Zin-Palna.

— Eu, zice Seriojka Blinov.

— Cu ce drept ai convocat adunarea în timpul orelor ?

— Cu dreptul că adineauri toată şcoala a aflat că s-a făcut o nedreptate strigătoare la cer şi noi toţi vrem să protestăm, se bîlbîie furios Seriojka, la fel de palid.

— Ce nedreptate ?

— Că şcoala nu vrea să-l primească pe Cikin. Cikin, oricum, e colegul nostru şi eraţi obligată să ne întrebaţi şi pe noi.

S-a stîrnit o larmă :

— Are dreptate, Blinov ! ! ! Jos cadicii ! !

Zin-Palna a ridicat mîna, cerînd linişte, dar a trebuit să stea multă vreme aşa, fiindcă larma nu se potolea. Într-un tîrziu şi-a făcut auzit glasul :

— Cazul trebuie analizat amănunţit. Nedreptate, spuneţi voi. N-am vrut să-l primesc, în primul rînd pentru că şcoala nu-i cămin şi n-are

unde să stea ; în al doilea rînd pentru că a trăit printre vagabonzi şi s-ar putea să fi luat cine ştie ce boli, ca să-i molipsească şi pe alţii. La urma urmei, are familie şi e normal să-l ducă acasă, nu să ni-l aducă nouă la şcoală...

Atunci, mă ridic şi spun :

— Acasă nu se poate, fiindcă taică-su chiar că o să-l omoare acuma. Taică-su e beţiv şi-mi închipui că Aleoşka n-o duce prea bine acasă, dacă s-a învoit să stea în subsolul ăla dărăpănat.

— Care subsol ? întrebă Zin-Palna.

— Un subsol ca toate subsolurile.

— Tu, Riabţev, cum de eşti atît de bine informat ?

— Am fost acolo şi l-am văzut.

Toţi ai noştri au strigat cît îi ţinea gura :

— Bravo, Riabţev !

Eu :

— Strigătele voastre n-au nici un rost. De vreme ce fac parte din comidel, înseamnă că am unele îndatoriri, este ?

— După cum spuneam, îşi reia vorba Seriojka Blinov, directoarea noastră, fără măcar să ne întrebe, l-a azvîrlit pe Cikin la centrul de triere. Protestăm şi cerem să se ducă imediat cineva la miliţie şi să-l aducă pe Cikin la şcoală.

— Bine, şi ce facem cu el ? întreabă Zin-Palna.

— O să vedem noi. Întîi şi întîi, ne ducem la el acasă şi-i punem în vedere lui taică-său să nu care cumva să-l bată.

— Şi taică-său o să vă asculte ! pufneşte ironic Elnikitka.

— Mai curînd o să ne-asculte pe noi, decît pe dumneavoastră, i-o întoarce Seriojka, şi fiindcă a venit vorba, am vrea să ştim dacă, după părerea cadrelor didactice, organele de autoconducere au sau nu cuvînt la noi în şcoală ?

— Grozav ! S-auzim ! strigă fraţii.

— Mă surprinde lipsa de organizare de care daţi dovadă, spune Zin-Palna. Aţi întrerupt cursurile. Aţi convocat adunarea generală. Mă rog, fiind vorba de un caz excepţional, încă se mai poate trece cu vederea. Dar cum se desfăşoară această adunare extraordinară ? Nici tu preşedinte, nici tu secretar. Totul se discută de-a valma. Se începe cu cazul Cikin şi-apoi se sare la o altă problemă, de ordin principial, fără să se rezolve nimic. Refuz să mai iau parte la o asemenea adunare. După părerea mea, e o ruşine pentru şcoală.

Şi a ieşit pe uşă. Elnikitka a urmat-o numaidecît, apoi s-a furişat afară Almakfiş, urmat de ceilalţi profesori. Singur Nikpetoj a rămas în sală. Şedea şi nu scotea o vorbă. Ai noştri au tăcut şi ei o bucată de vreme şi deodată s-au pornit să turuie pe întrecute. Seriojka a bătut cu pumnul în masă, cerînd linişte.

— Eu personal consider că preşedintele şi altele de-alde astea nu-s decît nişte prejudecăţi. Putem foarte bine să ne lipsim de preşedinte. Şi-acum, fraţilor, propun să rămînă în sală numai cine nu recunoaşte autoconducerea aşa cum există la noi. O să hotărîm ce-avem de făcut. Ceilalţi — să plece. Asta se referă şi la cadrele didactice, bineînţeles.

Nikpetoj s-a ridicat și a ieșit îndată. Au plecat și cîțiva elevi mici. Dintre fete au plecat demonstrativ Zoia-cea-neagră și Lina G. Ceilalți au rămas toți și pînă la urmă ne-am constituit într-un „bloc", ce-a hotărît să nu recunoască actualul sistem de autoconducere, ci să se conducă după un regulament propriu, pe care urmează să-l facem. De asemenea, s-a suprimat obligația de a saluta și de a te ridica în picioare la intrarea profesorilor, s-a stabilit ca în laboratoare și în sala de curs să poți intra și cu șapca pe cap și fără șapcă, fiecare cum vrea. Încolo vom proceda conform regulamentului pe care-l vor întocmi, din însărcinarea „blocului", Seriojka Blinov și alți cîțiva.

Altă viață, ce mai tura-vura! Mai ales c-am terminat și cu comidelul.

4 decembrie

Acum sîntem două partide: „școala" și „blocul". Am descoperit că destui dintr-ai noștri țin cu cadicii. La adunarea generală a „școlariștilor", întrunită azi pentru alegerea noului comidel, au luat parte cam jumătate din elevi. Ne-am întrunit și noi „blochiștii", ca să adoptăm „Regulamentul blocului". Regulamentul nostru prevede că nimeni nu se subordonează nimănui și promovează autodisciplina. Toate prostiile, cum ar fi îndatorirea de a saluta, se suprimă, dar fiecare „blochist" are obligația să-și controleze purtarea. Astfel, nimeni nu are voie să se bată, ori să facă

gălăgie în timpul lecțiilor. În vederea legăturii cu cadicii și cu „școlariștii" Seriojka Blinov a fost ales „comisar pentru afacerile externe".

Cea dintîi misiune încredințată lui Seriojka a fost să convingă cadicii ca Aleoșka Cikin să fie adus de la centrul de triere la școală. Apoi s-a organizat un miting și toți au ținut discursuri.

După miting, Seriojka m-a luat de-o parte și mi-a spus că întrucît Nikpetoj ține la mine, să mă duc să-l întreb ce crede el despre „bloc", precum și părerea celorlalți cadici. M-am învoit numaidecît, firește. Atîta doar că nu prea pricep ce însemnătate are părerea cadicilor: ei cu părerile lor, noi cu ale noastre. Cu toate astea m-am dus. Iată ce mi-a spus Nikpetoj:

— Consider că e o experiență interesantă. Cred că în curînd vă veți convinge singuri că fără disciplină nu se poate trăi.

Am răspuns că noi punem bază pe autodisciplină.

— Autodisciplina, zice Nikpetoj, e o sabie cu două tăișuri. Pe de o parte, pare un lucru bun, deoarece suprimă constrîngerea, pe de altă parte e mult mai greu de realizat decît disciplina impusă din afară. Ia gîndește-te: trebuie să te supraveghezi mereu, ca nu cumva să comiți vreo greșeală. Ți se urăște destul de repede.

Atunci l-am întrebat cum privește lucrurile Zin-Palna.

— Să știți că o subapreciați, spune Nikpetoj. Vouă vi se pare că ea menține în școală sistemul constrîngerii și de aceea o socotiți un dușman

al elevilor. Realitatea e alta. Ea vă iubeşte foarte mult pe toţi, dar e silită să menţină disciplina, întrucît are o grea răspundere. Cît despre „blocul" vostru, e de părere să fiţi lăsaţi în pace, să faceţi aşa cum vă taie capul. „Dacă fac o prostie, să se convingă singuri că e o prostie".

I-am repetat lui Seriojka tot ce mi-a spus Nikpetoj. M-a ascultat în tăcere. După şcoală, am condus-o pe Silfida, apoi ea m-a condus pe mine. Am vorbit despre „bloc". E de părere că „blocul" n-o să aibă viaţă lungă, dar i s-a alăturat numai din solidaritate. Mi-a mai spus că viaţa i se pare acum mult mai frumoasă. I-am spus că şi mie mi se pare la fel. La despărţire ne-am strîns mîinile cu putere — ceea ce n-am făcut niciodată pînă azi.

6 decembrie

La şcoală, pe cît se pare, e iarăşi linişte şi pace. Cadicii se fac că nu iau în seamă „blocul", iar noi că nu-i luăm în seamă pe cadici. Întrucît „blocul" a hotărît să nu le facem mizerii „şcolariştilor", nu le căutăm nod în papură, mai ales că-n mare parte sînt mai mici decît noi, iar cei mai mari decît noi se situează din principiu pe această poziţie, drept care nu ne legăm nici de ei.

Tocesc pe rupte, ca să termin cu colocviile şi să fiu liber în timpul vacanţei de iarnă. Am dat la Nikpetoj pe noiembrie şi-am trecut. Cel mai greu mă lupt cu matematica şi cu naturalele.

7 decembrie

Vanka Petuhov n-a venit azi la şcoală şi m-am dus la el acasă. Zăcea în pat, plin de vînătăi. L-au cotonogit vagabonzii, convinşi că i-a turnat la miliţie şi că de aia i-a picnit razia. I-au umflat şi taraba cu ţigările. Vanka are de gînd să intre la fabrică, mai ales că de la o vreme minorii sînt angajaţi mai uşor decît înainte. „Şi cu şcoala ce faci ?" l-am întrebat. Mi-a spus că minorii nu lucrează decît şase ore pe zi şi se bucură de tot felul de înlesniri ca să poată să înveţe. Ai lui se vaită tot timpul, fiindcă trăiesc aproape numai din ceea ce cîştigă el. Mi-am simţit inima grea şi am plecat.

8 decembrie

Tocmai treceam prin sala de curs cînd s-a stîrnit din senin o bătălie în lege între „şcolarişti" şi „blochişti". Ei s-au luat de noi : i-au pus piedică lui Volodka Şmerţ. Ai noştri au sărit numaidecît şi-a început o cafteală generală. Nu chiar de-adevăratelea, mai mult în joacă. Deodată ne pomenim cu Zinaidoaia că intră ca o vijelie pe uşă, bate din picior şi se răsteşte ca o nebună : „Potoliţi-vă ! Potoliţi-vă !" Ne-am potolit, fireşte. Şi numai ce ne-a luat în fabrică : ba că facem mahala din şcoală, ba că vrăjmăşia asta nu se mai poate tolera, că uite unde duce mult lăudata autodisciplină a „blocului". N-am mai răbdat şi i-am spus că autodisciplina n-are nici în clin, nici în mînecă aici şi că de fapt nici nu ne băteam,

că era doar așa o hîrjoană. Zinaidoaia nici nu m-a lăsat să vorbesc și mi-a pus în vedere că o să stăm noi de vorbă la adunarea consiliului pedagogic.

Om trăi și-om vedea ! Uf, m-am prezentat și la matematică pe octombrie ! Mai am puțin și-am scăpat. Îi dau un zor !

10 decembrie

Azi, la școală, a fost o veselie de zile mari : în recreația mare, tot „blocul" în păr am ieșit în curte și am jucat fotbal. Vremea s-a mai încălzit și zăpada e bătătorită, așa că se joacă de minune fotbal. „Școlariștii" făceau zîmbre : după rînduiala lor, pînă-n primăvară nu se poate juca fotbal, cel puțin în curtea școlii. Sînt îngăduite numai jocurile indicate de profesorul de gimnastică, și fotbalul nu-i printre ele, fiind după părerea Zinaidoaiei, „dăunător învățăturii".

Recreația s-a dus, dar noi băteam mingea înainte. Păcat că se întunecă repede, fiindcă am tot juca. Eu joc extremă dreaptă și le-am băgat zece goluri. La început, au jucat și fetele, apoi ne-am ales în două echipe, așa cum scrie la carte, și le-am poftit să părăsească terenul.

11 decembrie

Alaltăieri le-am văzut pe Zoia-cea-neagră și pe Lina G. ieșind dintr-o biserică, iar ieri, la ședința celulei, s-a hotărît intensificarea propagandei antireligioase la noi în școală. Asta m-a făcut să mă duc în laboratorul de naturale, cînd știam că e multă lume acolo. Am întrebat-o pe Elnikitka :

— Elena Nikiticina, explicați-mi, vă rog, cum e cu Dumnezeu ; există, ori nu ?

— Ți-am mai spus o dată, Riabțev. Pentru unii există, pentru alții, nu. E o chestiune personală a fiecăruia.

— Dar așa, în general ?

— Un punct de vedere general nu există.

— Dar din punctul de vedere al științelor naturii ?

— Științele naturii nu se ocupă de probleme religioase.

Ce mai încolo și încoace, m-a încuiat, dar las-că o fac eu pînă la urmă să se dea de gol. Mergeam pe coridor, cînd deodată mă strigă Zoia-cea-neagră :

— Stai puțin !

Mă opresc. Ea se apropie, se chircește, se ghebošează lîngă mine și-mi spune în șoaptă :

— Cu toate că te urăsc și nici măcar nu te consider om, mi-e milă de tine și vreau să te previn că n-o să ți se ierte nimic și-o să trebuiască să dai socoteală.

— Cui să dau socoteală ?

— O să vezi tu. Îngerii păzitori s-au lepădat de tine.

Am rîs de mă durea burta.

— Dă asta de la mine îngerilor păzitori ! i-am spus lipindu-i o palmă zdravănă pe spate.

Zoia a început să pufăie — și tulește-o ! Nu m-am luat după ea, firește : nu mi-e simpatică,

adică, ce mai atîta vorbă — nu pot s-o sufăr. Miroase a biserică, a untdelemn de candelă, ori mai știu eu a ce.

12 decembrie

Azi mi-am luat rămas bun de la bunul meu prieten Vanka Petuhov. A venit pentru ultima oară la școală — de mîine se duce la fabrică. Am vrut să-i povestesc ce mai e nou pe la noi, dar mi-am dat seama că nu-l mai interesează. Vînătăile i-au trecut. O să cîștige douăzeci și trei de ruble șaizeci copeici.

— Nici cu țigările nu scoteam mai mult, spune.

Îmi pare tare rău că pleacă. Rar prieten ca Vanka ! Unde mai pui că e ager la minte și are și inimă bună. După mine, e cu totul altceva să fii prieten cu un băiat, decît cu o fată, chiar cu una deșteaptă ca Silva. E drept că discut cu ea multe, dar nu chiar orice : n-ar pricepe. Și-apoi, cu Silva nu te poți duce la vagabonzi. Ea poate că n-ar zice nu, dar dacă se-ncinge vreo bulimoasă, aia o fac arșice, fiindcă nu-i în stare să se apere singură. Pe urmă, fetele nu pot să joace nici fotbal ca lumea, oricîtă silință și-ar da. Și multe mai sînt și miorlăite... Pe scurt, oricum ai suci-o, sînt o mulțime de clenciuri care fac cu neputință o prietenie adevărată între un băiat și o fată. E altceva cînd ești prieten cu un băiat. Păcat că pleacă Vanka... O să ne mai vedem, se-nțelege, dar nu-i tot aia.

13 decembrie

Azi, din pricina „blocului", am avut un nou precedent. Silfida D. s-a dus la Almakfiș să dea pe noiembrie. A trîntit-o, deși ea jură că a știut la toate întrebările și-a demonstrat toate teoremele.

— M-ați trîntit pentru că fac parte din „bloc", i-a spus Silfida.

Almakfiș s-a înfuriat, a făcut-o puștancă obraznică și a dat-o afară din laborator. Aflînd asta, grupa, plină de revoltă, a trimis numaidecît o delegație la Zinaidoaia, cerînd insistent ca Almakfiș să-i ceară scuze Silfidei. Din delegație făceam și eu parte. În cancelarie era și Almakfiș. Cînd a aflat ce vrem, a spus :

— Fie, mi-am ieșit din fire și-o să-i cer scuze ; dar mai întîi să-mi ceară scuze Dubinina, pentru că a afirmat că aș fi trîntit-o din alte motive și nu pentru că a răspuns nesatisfăcător.

— Nu știu dacă ați trîntit-o din alte motive ori nu, zic, dar toată școala știe că n-o puteți suferi pe Dubinina și că-i faceți mizerii.

Pe Almakfiș l-au apucat pandaliile. A început să zbiere că sînt un puști obraznic și prost crescut, și că dacă n-o să fiu pus la punct, o să plece el din școală, pentru că în asemenea condiții nu se poate preda. A trîntit o carte pe masă și-a plecat. Zinaidoaia m-a oprit la cancelarie. A căutat să-mi demonstreze că dacă o să meargă tot așa, nu se vor mai putea ține cursuri, că prea facem caz de „blocul" nostru și am uitat principalul și singurul nostru scop, acela de a învăța. I-am spus

că are dreptate, dar că nu numai noi, ci și cadicii au uitat ceva, și anume că elevii sînt și ei oameni, mai tineri și poate cu mai puțină experiență, dar oameni. De pildă, nu este admisibil să ni se spună „copii“, „puști obraznic și prost crescut“, sau „puștancă obraznică“ și alte asemenea expresii, care au provocat și vor provoca întotdeauna precedente. Zinaidoaia mi-a atras atenția că nu se spune „precedent“ ci „incident“. Pînă la urmă a rămas să-i cer mîine scuze lui Almakfiș și s-o conving pe Silfida să facă la fel.

Iar la adunarea celulei s-a hotărît să se recomande cadicilor și „blocului“ înființarea unei comisii de conciliere pentru aplanarea conflictelor. Seriojka Blinov a fost contra, dar trimisul de la centru l-a întrebat dacă el urmărește să producă o sciziune în școală. Și cu asta i-a închis gura.

14 decembrie

Comisia de conciliere, din care fac parte și reprezentanți ai celulei, a hotărît că salutul și ridicatul în picioare la intrarea cadicilor nu mai sînt obligatorii și totodată a lărgit drepturile comitetului. De pildă, problemele care-i privesc numai pe elevi, vor fi examinate de acum înainte numai de către comidel, adunării cadicilor și consiliului pedagogic fiindu-le supuse doar acele probleme care privesc atît pe cadici, cît și pe elevi. S-a mai hotărît că e permis să se joace fotbal.

Gata, s-a zis cu „blocul“ !

16 decembrie

Cînd să zic și eu hop, chiar în preajma vacanței de iarnă, uite că se apucă dumnealor cadicii la adunarea lor să pună pe hîrtie caracterizările tuturor elevilor, dîndu-se fiecărui elev posibilitatea s-o citească pe a lui. Eu nu numai că am citit-o pe a mea, dar am și copiat-o :

„*Riabțev Kostea*, 15 ani. Nivel de dezvoltare cu totul scăzut pentru vîrsta respectivă. Învață cu multă greutate. Extrem de încrezut. În îndeplinirea muncilor obștești pune mult suflet și mai ales nervi, dar se dezinteresează repede. Trece extrem de dificil prin tulburările specifice pubertății. Pornirile instinctuale sînt precumpănitoare și, datorită temperamentului, se manifestă violent. Foarte brutal, obraznic și repezit. Prezintă un egocentrism morbid și agresiv, rezultînd din funcționarea neobișnuit de intensă a centrilor senzitivi și motori. Anticiparea semiconștientă a vieții adulte alimentează îndeobște intelectul la vîrsta respectivă și îl ajută, înlesnind acestuia să influenteze asupra instinctelor. Un proces care se desfășoară și în cazul de față, dar deocamdată cu prea puține rezultate. Tipul adolescentului descris de Stanley Hall.“

Cine-o mai fi și Stanley Hall[1] ăsta ? Vreun burjui pesemne, la fel ca Dalton... M-am dus la Nikpetoj să-l întreb ce înseamnă „egocentrism“. Mi-a spus că e un fel de egoism, dar mai rău. Care va să zică, sînt egoist. Eu nu cred, dar

[1] Granville Stanley Hall, psiholog american, unul din promotorii psihologiei experimentale (1844—1925).

te pui cu cadicii! Altceva mă supără pe mine. Au scris acolo că învăț cu multă greutate. Se prea poate, dar ar trebui să explice și de ce? Numai Dalton e de vină. Dacă nu era Dalton, învățam și eu la fel cu toți. Uite, anul trecut am mers mulțumitor, nici mai bine, nici mai rău decît alții. Mai îmi rămînea timp și pentru lectură. În schimb, acum, de cînd cu Dalton, nu mai am nici o clipă liberă. Pe Silva cam tot așa au caracterizat-o. Am discutat cu ea. E de aceeași părere; numai Dalton e de vină.

18 decembrie

Azi, mare bucurie la școală l-au adus pe Aleoșka Cikin de la centrul de triere. L-am primit cu urale și l-am purtat pe brațe. Pe urmă s-a întrunit comidelul și a hotărît să-l trimitem acasă, dar nu singur, ci însoțit de mine și de Seriojka Blinov, ca să parlamentăm cu taică-său. Aleoșka e galben, jigărit și tace într-una. Pesemne c-a dus-o ca vai de lume și printre vagabonzii minori și la centrul de triere. După școală, l-am dus acasă. Bătrînul era treaz, ședea pe scăunel și împungea cu sula la o cizmă. Maică-sa cosea. Cînd l-a văzut, țin-te boceală. Seriojka Blinov i-a spus bătrînului:

— Cetățene Cikin, vi l-am adus pe fiul dumneavoastră. Școala vă garantează că de-acum înainte o să se țină de carte și o să fie cuminte. Totodată, școala cere stăruitor să nu-l bateți.

Bătrînul Cikin a lăsat sula din mînă și-a răspuns:

— N-aveți nici un drept să v-amestecați în viața mea! Dacă vreau îl omor, dacă vreau îl iert, mă privește. Eu atîta știu: de vreme ce la voi la școală s-a apucat să fure, înseamnă că voi l-ați învățat.

— La noi la școală nu înveți să furi! a protestat Seriojka. Aleoșka a greșit, dar fiți convins că n-o să se mai repete. Vă previn, cetățene Cikin, că dacă-l atingeți măcar cu un deget, o s-aveți de furcă cu toată școala noastră, ba o să ajungeți și la tribunal pe deasupra.

La plecare, Seriojka și cu mine am mai zăbovit un pic în fața casei, iscodind pe fereastră. Maică-sa i-a dat de mîncare, iar bătrînul îi vorbea de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. Am plecat liniștiți.

19 decembrie

Azi, în drum spre școală, m-am întîlnit cu Lina G. S-a apropiat de mine și mi-a spus:

— Te-ntreb pentru ultima oară: ai de gînd să vorbești cu mine, sau nu?

— Și eu îți răspund pentru ultima oară, că o să mă port cu tine așa cum mă port cu toate fetele.

S-a cărăbănit numaidecît. Auzi la ea, caraghioasa: „Pentru ultima oară!" De parcă s-ar fi ostenit să mă mai întrebe vreodată! După ce s-a mutat de lîngă mine, tot ea are nas să vorbească! Să știi că e influența Zoiei la mijloc! Nu, hotărît, unele fete parcă-s căpiate. La școală, toți toceau de zor. Am stat de vorbă cu cîțiva

de-ai noştri. Cei mai mulţi mi-au spus că nici ei n-au ajuns să pregătească materia pe decembrie, la fel ca şi mine. Şi cel puţin jumătate dintre ei n-au note nici pe noiembrie. Văzînd asta, am chemat cîţiva băieţi, ne-am dus la closet şi, mai trăgînd cîte o ţigară, am urzit un plan.

21 decembrie

O să scriu totul cum a fost, de-ar fi să stau şi pînă la cinci dimineaţa.

Alaltăieri am hotărît s-o terminăm cu Dalton ăsta odată pentru totdeauna. Ieri am clocit-o aproape toată ziua şi cînd fraţii au venit azi dimineaţă la şcoală, pe toţi pereţii erau prinse afişe sau pur şi simplu hîrtii pe care scria :

— Jos cu Dalton !

— La naiba cu burjuiul de Dalton !

Ce bucurie pe toţi. Mai apoi ne-am strîns în jurul pianului să-nvăţăm un cîntec nou. Cîntecul l-am compus eu :

Din inimă noastră răzbate
Al suferinţei cumplit zvon.
Destulă suferinţă, frate...
Piară hainul lord Dalton !

Cu cîntecul ăsta i-am primit pe cadici. Dar ei s-au făcut că n-aud şi s-au împrăştiat prin laboratoare. Nimeni nu s-a prezentat la colocviile pe decembrie, cu toate că unii ştiau materia. În schimb, am dat buzna cu toţii în curtea şcolii, unde încropiserăm din ajun o momîie de paie, cu o pălărie ruptă pe cap şi cu o inscripţie pe piept : „Lord Dalton". Am scos momîia în mijlocul curţii, să se vadă de pe la ferestre, şi-am început să ţopăim în jurul ei, cîntînd „La Carmagnola". Apoi i-am dat foc. Portarul s-a apropiat în fuga mare, dar cînd a văzut că nu e nici o primejdie, a făcut haz împreună cu noi. Momîia ardea cu vîlvătaie şi trosnete. Atunci am început un alt cîntec :

Lord parşiv, burjui sadea,
Huo, dracu să te ia !

Şi, cîntînd aşa, am intrat grămadă în şcoală. În sala de cursuri aşteptau cadicii în păr. Zin-Palna ne-a întrebat dacă dorim să se convoace adunarea generală, ori poate că în starea în care ne aflăm, ar fi mai bine să ne ducem acasă. Puştimea a sărit în sus, strigînd că vrea acasă, dar noi am cerut să se ţină adunarea generală. S-a sunat îndată de adunare. Înainte să înceapă, am iesit să mă duc la closet şi, afară, pe coridor, am găsit un bileţel. L-am ridicat de jos şi am citit :

„Aflaţi cu toţii că noi două ne-am săturat de viaţă. În primul rînd, fiindcă toată lumea ne jigneşte şi ne persecută. În al doilea rînd, una dintre noi vrea să aibă mai repede parte de viaţa de apoi, iar cealaltă îşi doreşte sfîrşitul din pricina unei dragoste neîmpărtăşite. Vă iertăm pe toţi. Rugăm să ni se facă înmormîntare religioasă. Gustarea mea de azi i-o las lui Kostea Riabţev. Îl iert şi pe el. Cel care găseşte această scrisoare e rugat să n-o arate la nimeni. Dorim

să fim îngropate împreună, într-un singur sicriu. Şi dacă la sinucigaşe nu e voie cu slujbă religioasă, atunci să ne îngroape fără, dar să ne facă apoi un parastas. Adio !

P.S. Dacă vreţi să găsiţi trupurile noastre neînsufleţite, veniţi în laboratorul de fizică. *Lina G. şi Zoia T.*"

M-am speriat şi am alergat într-un suflet să dau de veste celor din sală, cînd, hait ! văd încă un bilet, prins într-un ac de perete. Îl smulg şi-l citesc :

„Adio părinţi, colegi şi şcoală, adio tuturor ! Adio ! Trupurile noastre zac în laboratorul de fizică. *Lina şi Zoia.*"

Am dat buzna în sală. Adunarea începuse. Strig.

— Veniţi repede. În laboratorul de fizică două fete se... sinucidează ! Poate nu-i prea tîrziu !

Toată lumea a sărit în picioare şi s-a repezit spre laboratorul de fizică. Profesorii de-a valma cu elevii. Eu am ajuns printre cei dintîi, dar în laborator... nu era nimeni. Scotoceşte prin dulapuri, uită-te prin rafturi, de parcă ar fi putut să se ascundă acolo. Deodată, cineva strigă din sala de curs :

— Aici sînt ! Amîndouă !

Toţi — buluc în sală. Într-adevăr, erau acolo, tefere şi sănătoase. Şedeau ghemuite, ascunse după bănci şi boceau pe rupte. Le-au scos de acolo iar eu am răsuflat uşurat. Abia atunci mi-am dat seama că tot timpul cît le-am căutat am simţit că parcă mă strînge cineva de gît.

Lina şi Zoia s-au pomenit în cancelarie, unde li s-a dat valeriană, în vreme ce profesorii şi elevii s-au îngrămădit în jurul meu să le povestesc totul de-a fir-a-păr. Le-am arătat şi cele două bileţele, se înţelege, spunînd cum le-am găsit. Zin-Palna tuna şi fulgera, supărată foc :

— Să le fie ruşine ! Toată povestea nu-i decît o înscenare. Nici prin gînd nu le-a trecut să se sinucidă. Au ţinut morţiş s-o facă pe interesantele. De azi înainte nu mai au ce căuta în şcoala noastră !

Mi-a părut bine cînd am auzit asta şi-am băgat de seamă că nimeni nu protestează. Mai apoi a venit Nikpetoj din cancelarie şi ne-a spus că le-a întrebat cum au vrut să se sinucidă, iar fetele au mărturisit că prin asfixiere. Pentru asta au închis capacele de la sobă, au trecut în laboratorul de fizică, au deschis răsuflătoarea şi-au aşteptat. Uite de ce-am simţit eu miros de fum în laborator !

— Şi de ce-au plecat din laborator ? a întrebat Zin-Palna.

— De frică, a răspuns zîmbind Nikpetoj, şi toţi am pufnit în rîs.

Atunci Zin-Palna ne-a întrebat :

— Unde s-a mai pomenit ca sinucigaşii să lase bileţele pe coridoare, ba să le mai şi prindă cu ace pe pereţi, arătînd precis unde să-i găseşti ?

Toţi cei de faţă i-au dat dreptate.

— Prin urmare, au jucat teatru, e clar. Ştiau prea bine că e cu neputinţă să nu intre cineva în laborator pînă să se sufoce, a continuat Zin-Palna. Va trebui să-i chemăm la şcoală pe părinţii lor.

Almakfiş, aflat şi el acolo, spune :

— Din punct de vedere filozofic, întîmplarea de azi demonstrează *cantitativ, bogăția epocii, iar calitativ se situează dincolo de bine și de rău.*

Am mai auzit asta de nu știu cîte ori. Mereu aceeași placă.

Pe urmă Nikpetoj s-a întors spre noi și a ridicat mîna, cerînd liniște :

— Ascultați ceea ce vreau să vă spun, băieți. Noi făurim o școală nouă, liberă. Voi ați citit și-ați auzit că școala de odinioară era cu totul alta. Ca în orice acțiune nouă, și în făurirea noii școli se pot ivi, desigur, diferite greutăți. Așa, de pildă, astăzi voi v-ați ridicat împotriva metodei Dalton. Considerați că nu este o bună metodă de instruire. Dar e oare cu putință să doriți muștruluiala din vechea școală ? Învățătura silnică ? E adevărat, nu-i ușor să înveți după metoda Dalton. Poate că și noi, profesorii, facem multe greșeli în felul cum o aplicăm aici în școală. Dar greșelile pot fi înlăturate. Numai cine nu muncește, nu greșește. Dezvoltarea noii școli nu e un proces lin, așa cum am dori, ci impetuos și plin de greutăți. Asemenea greutăți sînt protestele voastre împotriva metodei autoconducerii și împotriva metodei Dalton. Dar treptat, cu toții laolaltă, vom înlătura orice greutăți din calea noastră. Cele două eleve ne-au pus în față încă o greutate, dar au făcut-o inconștient, din nesăbuință, și voi judecați foarte bine cînd cereți să fie iertate. De fapt, nici nu mă așteptam la altă atitudine din partea voastră, care sînteți oameni de tip nou, oameni liberi, vlăstare ale revoluției, ale vremii furtunoase, dar pline de tinerețe în

care trăim. Zinaida Pavlovna, directoarea noastră, nu pare să încline spre indulgență, dar eu mă alătur vouă și o rog să le ierte. Cred apoi că nu trebuie să-i chemăm pe părinții lor la școală și cu atît mai puțin să fie eliminate. Sînt convins că noi toți le vom ajuta să se îndrepte și să înțeleagă, așa cum înțelegem cu toții, că în noua școală liberă, nu-i loc pentru obscurantism, disperare și sinucidere. În încheiere, Zinaida Pavlovna, elevii și cu mine vă rugăm să le iertați.

Zin-Palna a dat să spună ceva, dar noi ne-am pornit, asurzitor :

— Să fie iertate ! Le vom ajuta ! Ier-ta-re !

Zin-Palna și-a astupat urechile, a așteptat să ne potolim, apoi a ridicat mîna și a spus :

— Aceste domnișoare merită în mod indiscutabil să fie eliminate din școală. Cred că secția de învățămînt va fi de aceeași părere. Totuși, aș fi de acord să nu dăm amploare cazului, ba chiar să-mi asum personal răspunderea pentru cele două eleve, cu o condiție.

Noi toți, bănuitori :

— Care ?

— Să dovediți o atitudine *conștientă* față de metoda Dalton și să nu o torpilați prin acte nesăbuite. Ieșirea voastră de azi a fost absurdă, sper că vă dați seama. Puteți demonstra cel mult că metoda Dalton e *dificilă*, dar nicidecum ineficace. Și apoi, cînd vrei să demonstrezi ceva, folosești argumente raționale, nu te apuci să dai foc unei momîi de paie. Iată, deci, condiția mea.

Tăcere generală.

— Eu zic că e o condiţie care poate fi acceptată, a spus Nikpetoj. În orice caz, astfel vom avea posibilitatea să analizăm temeinic metoda Dalton. O asemenea analiză nu s-a făcut pînă acum şi din lipsă de timp, şi din pricina unor alte dificultăţi. Ei, cum hotărîţi, primim ?

Mă uit în jur — toţi se declară pentru. Călcîndu-mi pe inimă, am ridicat şi eu mîna.

— Dacă-i aşa, spune Zin-Palna, le iert pe Zoia şi pe Lina, iar la secţia de învăţămînt vorbesc eu.

Au izbucnit nişte urale asurzitoare :

— Trăiască Nikpetoj ! Sus cu el !

L-am ridicat pe braţe şi l-am aruncat de cîteva ori spre tavan.

TRIMESTRUL DOI

CAIETUL I

1 ianuarie 1924

De sărbători am fost împreună cu comsomoliştii noştri la un „an nou comsomolist", organizat la clubul fabricii la care e vorba să se afilieze celula noastră. Am ajuns cu Silva acolo pe la zece seara, dar programul artistic nu începuse, deşi sala era ticsită — o căldură şi o înghesuială de n-aveai unde să te mişti. După vreun ceas a apărut un lector şi-a început să ne vorbească despre tot felul de zei. Poate că ar fi fost interesant, dar omul era obosit şi răguşit, şi noi ne tot uitam la el cum bea apă. S-a întrerupt brusc la mijlocul conferinţei, s-a uitat la ceas şi ne-a spus : „Vă rog să mă iertaţi, tovarăşi, trebuie să închei aici, căci mai am de vorbit în cinci locuri".

A zbughit-o numaidecît de pe scenă şi dus a fost ! Dacă ne-a lăsat aşa, la jumătate, mai bine nu vorbea de loc ! Am mai aşteptat o mulţime, de m-a apucat şi somnul, şi într-un tîrziu au tras cortina şi a început programul artistic. Nişte popi de felurite neamuri se certau între ei, că al cui Dumnezeu e mai bun, pînă ce a venit un muncitor cu o mătură şi i-a alungat pe toţi. Pe scenă se fîţîia tot timpul şi un burjui. Părea de

prisos, dar uite că el juca mai bine ca toți. Tare caraghios mai era. Hazul hazurilor era că i se vedeau izmenele de sub pantaloni. N-apuca bine să și le salte-n sus, că iar ieșeau la iveală. Lumea se tăvălea de rîs. După părerea mea așa și trebuie făcută propaganda antireligioasă, cu ceva de rîs, că atunci își atinge scopul. Expunerile și conferințele, mai ales ca aia dinainte, nu fac decît să nimerească alături.

Ieri, în ajun de anul nou, am fost tot cu Silva la o serbare la școala noastră, dată de elevii din cursul inferior. S-a jucat piesa „Cenușăreasa roșie". Cică au fost odată trei surori, două burjuice și a treia spălătoreasă. Nu știu cine a scris piesa, dar eu cred că așa ceva nu se poate, mai ales că stăteau cîteșitrele în aceeași casă. Pe urmă, burjuicele se duc la bal, iar Cenușăreasa roșie rămîne la bucătărie, să spele vasele. Din senin pică un tip, într-o cămașă roșie și-i dă Cenușăresei să citească un manifest. După ce-l citește, Cenușăreasa ia rochia uneia dintre surori și-o șterge de-acasă și ea. În actul doi vezi balul la care dansează surorile Cenușăresei și alte personaje în costume pestrițe. Deodată apare Cenușăreasa și începe și ea să danseze. Prințul s-apucă de-i face ochi dulci, dar Cenușăreasa se sperie și fuge, numai că-și pierde un pantofior. Pe urmă, prințul vine la ele acasă și le pune să încerce pantofiorul. Pe primele două surori nici gînd să le-ncapă, dar Cenușăresei i se potrivește de minune. Prințul vrea s-o ia de nevastă, cînd deodată apare agitatorul ăla în cămașă roșie, care spune că a început revoluția și-i dă prințului vreo cîteva după ceafă. Prințul o ia la sănătoasa

prin sală, ăla în cămașă roșie după el, în care timp toți costumații de la bal ies pe scenă și cîntă împreună cu surorile „Internaționala". Erau multe lucruri trase de păr, dar ce pretenții să ai de la niște puști, mai ales c-au jucat grozav. Mi-a venit și mie chef să mă urc pe scenă! Zău, de ce n-am juca și noi o piesă? Am să stau de vorbă cu Nikpetoj. Ce-i drept, mie îmi place mai mult la cinema decît la teatru, fiindcă la cinema nu-i nevoie să te gîndești. În schimb, dacă e vorba să joci tu singur, apoi e mai ceva să apari într-o piesă, doar pe ecran nu-i decît umbra ta.

După serbare, puștimea s-a pornit să danseze. Eu m-am dus întins la Mar-Ivanna, profesoara lor, și i-am spus:

— Dumneavoastră știți, tovarășă, că în general dansurile sînt interzise?

La care ea îmi răspunde:

— Te poftesc să-ți vezi de treabă, tovarășe Riabțev. Nu-ți ajunge că ai speriat cursul superior? Dacă nu-ți place, n-ai decît să pleci. La urma urmei, ce cauți aici?

M-am făcut foc, dar m-am stăpînit și m-am hotărît să discut totul la celulă. Pe urmă am stat o vreme să mă uit și am întrebat-o pe Silva dacă știe să danseze. Mi-a spus că știe, dar nu-i place. Numai că ochii îi străluceau, obrajii îi ardeau, iar funda îi sălta în ritmul muzicii. Dacă nu eram eu acolo, nici vorbă c-ar fi dansat și ea. Dar zău că și eu mă simțeam mai altfel decît de obicei. Toate becurile scînteiau, iar muzica — chit că nu era decît un pian — te prindea în vraja ei, că-ți venea să faci ceva deosebit.

De pildă, să trîntești un discurs formidabil, ori să treci în pas de defilare pe dinaintea tuturor cu un steag în mînă, ori măcar să faci o tumbă. Dar uite că-n afară de Silva nu mai vedeai pe nimeni dintr-ai noștri.

Deodată Silva m-a luat de mînă și mi-a spus :

— Vladlen, eu nu mai stau o clipă aici. (Așa ne-am înțeles să-mi spună, Vladlen.) Tu, dacă vrei, poți să mai stai, dar eu plec.

Am plecat și eu, bineînțeles. Singur m-aș fi plictisit. Pe drum îmi spune :

— Omul poate să dorească multe, dar atunci ce te faci cu ideologia ?

Asta cam așa e.

5 ianuarie

Bag de seamă că de la o vreme stau tare prost cu somnul. Am încercat să dibui cauza. S-ar zice pentru că învăț prea mult, dar uite că-n timpul vacanței de iarnă aproape că nici n-am pus mîna pe carte. Și doar am rămas în urmă cu colocviile : mai am de dat la cîteva obiecte pe noiembrie, ca să nu mai pomenesc de decembrie. Apoi, mă plimb destul, patinez, așa că nu pricep în ruptul capului de unde vine insomnia. M-am dus la Seriojka Blinov și i-am cerut părerea. M-a întrebat dacă citesc mult. I-am răspuns că da și Seriojka mi-a spus că de la asta mi se trage.

Cînd am plecat de la el, am socotit în gînd cît am citit în vacanță și-am văzut că n-am citit prea mult, atîta doar că unele pasaje mi s-au

întipărit în minte și că noaptea mă gîndesc la ele. Bunăoară, am citit o povestire, *Rendez-vous*, e acolo o guvernantă, o franțuzoaică, și ea și-arată unui băiat piciorul mai sus de genunchi. Cu toate că băiatul a luat-o la goană pentru că franțuzoaica putea a transpirație, am reținut foarte bine pasajul ăsta. Povestirea a apărut într-o colecție cu scoarțe galbene, numită „Biblioteca universală". Și ca să vezi comedie, la școală te afli mereu împreună cu fetele, te bați cu ele, ba mai pui și mîna, fără să ți se pară nimica mai altfel, dar e destul să citești ceva despre *asta* și gata s-a dus somnul. De ce oare ?

Ți se face și scîrbă : după asemenea gînduri, fără să vrei, odată te pomenești fim-fom-pic-pac.

11 ianuarie

„Mosorul" a publicat un întreg pomelnic de „expresii curente" de-ale școlarilor : hahaleră, țîțîială, miorlăială, bîzîită, pisălog, tembel, scîrbă, dobitoc, cretin, dracu', drăcie, porc, trombonist, lepră, jigodie, pramatie, poamă, mîrlanoid, tip, tipesă, moartea-n vacanță, beșniță, don grobian, fără să mai vorbim de altele ca gîscă, bleg etc.

Iar la P.S. scrie că unele expresii neputînd să fie publicate ca să nu roșească gazeta, treaba asta e lăsată în seama „Suplimentului la X", adică „S-L-X".

Acolo, pe coridor, în fața „Mosorului", apare Nikpetoj și intră în vorbă cu noi. A spus că

gazetele de perete sînt de mare folos în școală și ne-a întrebat:

— Ce părere aveți, cum să combatem aceste expresii?

Unul dintre noi n-are treabă și o trîntește, cum că nu vede nimic rău în ele. Ceilalți însă au fost contra. Iată ce-a propus Nikpetoj:

— Nimeni nu se poate dezbăra peste noapte de obiceiul vorbei urîte, dar cu timpul ajungi să-ți controlezi vocabularul. De pildă, pentru început comitetul de elevi să decidă că se pot folosi numai cele înșirate aici pînă la „drăcie", celelalte fiind interzise, — ce-ar fi?

Noi am rîs și-am hotărît pe loc să nu ne mai întindem decît pînă la „drăcie", expresiile îngăduite fiind: miorlăială, tembel, porc, tîmpit, dracu'. Interesant, ce-o să iasă de-aici! De fapt, n-a fost o adunare propriu-zisă, ci doar o mică tăifăsuială pe coridor, așa că hotărîrile luate nu-s obligatorii. După aceea, Nikpetoj ne-a rugat pe cîțiva să mergem cu el și ne-am dus în laboratorul de științe sociale. Eram numai băieți. Nikpetoj ne-a spus:

— Aș vrea să zăbovim un pic asupra înjurăturilor de mamă și altor expresii triviale. După părerea mea, folosindu-le, pîngărim limba în care vorbim. Ce-ați zice voi dacă elevii ar veni la școală tăvăliți prin gunoaie, nespălați, plini de păduchi?

Am răspuns că n-am admite așa ceva, firește.

— Vedeți? Ei bine, la fel stau lucrurile și cu acele expresii triviale. E ca și cînd elevii noștri ar veni la școală tăvăliți prin bălegar. Aceeași primejdie de infecție, numai de astă dată e vorba de o infecție care vatămă spiritul nostru. Școala veche n-a putut s-o combată, întrucît în acea vreme elevii erau supuși constrîngerii și măcar așa aveau putința să-și exprime protestul. Dar voi, de ce să protestați?

N-am avut ce spune și am tăcut. Dar văd că Nikpetoj atacă problema asta ori de cîte ori are prilejul.

12 ianuarie

O petrecere! Cred că o să fie grozav! Venea Palkin, din grupa a patra, mi-a vorbit despre ea în cel mai mare secret, ba m-a pus să și jur că n-o să spun la nimeni. Deocamdată, nu suflu un cuvințel, că dacă ne prinde, e de rău. Mă întreb numai cum se împacă asta cu comsomolul.

13 ianuarie

Azi, după ore, una dintre fete s-a așezat la pian și dă-i muzică de dans. Toate fetele, cîte s-au nimerit acolo, și alea mai răsărite, și puștancele, au început să țopăie, de parcă s-ar fi înțeles dinainte.

Eu, care știu că dansurile sînt interzise, am făcut semn cîtorva băieți și haide să le punem piedică. Bineînțeles, au izbucnit țipete, cadicii au apărut într-o clipită și s-a lăsat cu o adunare fulger. Asemenea adunări îmi plac mai mult, fiindcă la cele oficiale, cu ordine de zi și cu proces verbal, mori de plictiseală. La astea fulger, toată

lumea vorbeşte cu însufleţire şi totdeauna despre ceva care ne arde pe toţi.

Zin-Palna ne-a întrebat din capul locului de ce băieţii sînt împotriva dansului.

— Fiindcă dansul e în dezacord cu ideologia, i-a trîntit-o Seriojka Blinov. Dansul n-are nimic ştiinţific, nimic raţional, totul se reduce la o bîţîială de trupuri.

Elnikitka a sărit ca arsă :

— Eu sînt convinsă că băieţii sînt contra dansului numai fiindcă nu ştiu să danseze. Nici în fotbal nu există nimic ştiinţific şi raţional, ci numai brutalitate, şi totuşi băieţii se dau în vînt după fotbal.

Băieţii au strigat în cor că fotbalul e cultură fizică.

— Păi atunci şi dansul e cultură fizică, a sărit Zoia-cea-neagră.

— Cu asta nu sînt de acord, a intervenit Zinaidoaia. Dansul nu poate fi calificat în nici un caz drept cultură fizică. Este, ce-i drept, o distracţie foarte plăcută, şi dacă l-am interzice, ar trebui să găsim altceva în loc. Ce anume ? Eu aş propune nişte jocuri organizate în clădirea şcolii. Sînt gata chiar să mă ocup personal de această chestiune.

Eu m-am opus :

— În primul rînd, nu sîntem la grădiniţă, ca să jucăm hora cu fetele. Apoi, există şi distracţii folositoare, împotriva cărora cred că nimeni n-o să aibă nimic de obiectat. Bunăoară, am fost la o serbare dată de cursul inferior şi am văzut o piesă jucată de cei mici. Şi mie mi-ar place să

joc pe scenă. De ce nu jucăm şi noi o piesă ? Găsesc că asta e o lipsă.

— Foarte adevărat, mi-a răspuns Zin-Palna. Pur şi simplu, nu s-a ocupat nimeni de asta. Dacă se oferă cineva dintre cadrele noastre didactice, eu n-am nimic împotrivă.

Am tăbărît cu toţii pe Nikpetoj şi el s-a învoit, arătînd însă că mai întîi trebuie să găsim o piesă potrivită.

Şi cu asta, adunarea a luat sfîrşit. Venea Palkin m-a tras deoparte şi după ce m-a făcut să jur cu un jurămînt teribil cum că n-o să scap nimic faţă de nimeni, mi-a destăinuit că deseară, de anul nou, după stilul vechi, au pus la cale o petrecere şi mi-a dat şi adresa. Petrecerea începe la nouă şi-acum e opt şi jumătate. I-am spus lui taică-meu că mă duc la cinema şi vreau să am un loc bun şi el mi-a dat un limard.

14 ianuarie

Despre petrecere m-am legat să nu scriu nimic, altminteri aş avea ce. E un secret care trebuie păstrat cu străşnicie. Am întîlnit-o acolo pe Lina, şi-am fost foarte mirat.

15 ianuarie

La şcoală cursurile merg normal. Acum mi-e mult mai uşor cu învăţatul pentru că nu mai sînt în comidel. Am dat la toate materiile pe noiembrie, ba la cîteva am dat şi pe decembrie.

Azi, Nikpetoj ne-a chemat pe toți în sala cea mare. Avea o carte în mînă. Ne-a vorbit așa :

— Riabțev propune să jucăm o piesă. E o idee excelentă. Dintre piesele actuale n-am găsit nici una potrivită. Iată de ce m-am gîndit la „Hamlet", o piesă de Shakespeare. Țin să vă previn din capul locului că la prima vedere ea n-are nimic revoluționar, dar numai aparent. Piesa este un colosal protest lăuntric.

Apoi a început să ne citească. Citește frumos și e o plăcere să-l asculți, numai că-n piesă sînt o groază de aiureli. Desigur, asta i se poate ierta lui Shakespeare, pentru că a scris piesa acum vreo cinci sute de ani, și încă pentru o regină, nu pentru proletariat.

Pentru orice eventualitate, m-am gîndit să însemn tot ce-am spus chiar acolo, în sala cea mare, despre greșelile lui Shakespeare.

În „Hamlet" se povestește la început cum stau străjile la poartă și deodată apare un duh. Apoi vine Hamlet și duhul ăsta îl ia și-l duce la dracu-n praznic, spunîndu-i că el, duhul, a pierit otrăvit. Nu e un duh oarecare, ci chiar duhul lui taică-său, care într-adevăr a pierit de mîna lui frate-său, adică unchiul lui Hamlet, care după asta s-a însurat cu mama lui Hamlet și s-a încoronat rege în locul lui taică-său. Mie mi se pare că aici sînt două boroboațe. În primul rînd, nu există duhuri și chiar dacă ar fi apărut unul, eu în locul lui Hamlet, nici gînd să stau la taifas cu el, aș fi luat-o frumușel la sănătoasa, fiindcă dacă ăla sare să te chelfănească, ori să te strîngă de gît nu-i poți veni de hac cu nici un fel de arme. În al doilea rînd, duhul susține cum că i s-a turnat otravă în ureche în timp ce dormea. Eu unul n-am prea pomenit să otrăvești pe cineva în felul ăsta. Dar fie, treacă-meargă, poate că acum cinci sute de ani se întîmpla și așa.

Mult mai gravă e o altă greșeală a lui Shakespeare. E în piesă unul Polonius, un moșneag care are doi copii: o fată pe care o cheamă Ofelia și un băiat, Laertes. Hamlet o cobzărește pe Ofelia, ba chiar se pare că o iubește, asta însă nu se înțelege prea bine. Laertes trăiește în Franța și moșneagul se teme ca nu cumva băiatul să se apuce acolo de drăcii. Toată lumea bagă de seamă că Hamlet e întors pe dos, dar crede că asta-i din pricina dragostei pentru Ofelia. În realitate, e nervos din pricina duhului și se preface nebun. Și nu se preface de florile mărului, ci ca să afle dacă duhul i-a spus adevărul în povestea cu otrăvirea. Și tot prefăcîndu-se nebun, pune să se joace un fel de piesă în care se arată cum a fost otrăvit regele, adică taică-său. Noul rege, adică unchiul lui Hamlet, vine la spectacol împreună cu maică-sa. Ei, aici e greșeala ! Eu cred că și pe vremea aia, de mult, în loc să-l lase pe nebun să pună la cale spectacole, lumea l-ar fi închis pur și simplu la balamuc. Dar uite că regele și regina vin liniștiți la piesa asta trăsnită și, cum se dumiresc despre ce-i vorba — ușchială ! Hamlet se poartă în așa fel încît juri că-i nebun în lege : în loc să se așeze pe scaun, se așează pe jos, întrerupe mereu spectacolul, îndrugînd vorbe fără șir și deodată sare în sus și răcnește :

— Tu lași să geamă ciuta săgetată...

Regele și-a ieșit din fire, dar Hamlet tocmai asta urmărea. Acuma știe precis că el, regele, l-a răpus pe taică-său. Deși de origină burgheză, Hamlet era băiat cu cap. Pe urmă e o discuție între Hamlet și regină, adică maică-sa. Ea parcă i-ar cere iertare. În vremea asta, boșorogul de Polonius stă ascuns după o perdea și trage cu urechea. Hamlet prinde mișcarea și-l străpunge cu spada prin perdea, cum ai strivi un șobolan. Din pricina asta, fata moșneagului, adică Ofelia, se țicnește, dar chiar de-adevăratelea, iar Laertes, fecioru-său, pică la țanc din Franța și vrea să-l omoare, pentru că Hamlet i-a făcut de petrecanie lui taică-său. Laertes își moaie spada în otravă și-l provoacă pe Hamlet la duel — așa se zicea pe atunci cînd se luptau doi pe viață și pe moarte. Ca să fie mai sigur că scapă de Hamlet, regele mai pregătește și o cupă cu otravă. Dar nu știu cum naiba se face că pînă la urmă Hamlet îi vine de hac lui Laertes, iar otrava o bea regina, apoi Hamlet îl străpunge pe rege, și își dă și el ortul. Înainte de asta e o scenă unde Hamlet stă de vorbă cu niște cranii, dar după părerea mea asta e chiar apă de ploaie. Numai un nebun e în stare să stea de taclale cu niște cranii, or noi știm că în realitate Hamlet nu-i nebun, numai se preface.

Majoritatea a votat să jucăm piesa. Eu m-am abținut să votez, socotind că s-ar fi potrivit mai bine ceva actual. Ceva cu baricade, cu luptă revoluționară.

La citirea piesei a fost de față și Zoia-cea-neagră, dar nici n-a deschis gura. Lina n-a venit, nu știu de ce.

16 ianuarie

N-am suflat nimănui un cuvințel despre petrecere. E mare secret! Venea Palkin spune că nici ceilalți n-au trăncănit. Foarte bine, că altfel e jale.

Dar mă roade îndoiala: oare toate astea corespund ideologiei comsomolului și, în general, luptei comuniste? Nu-mi vine nici măcar Silvei să-i spun. De altfel și Venea Palkin zice la fel, că să nu-i spun nimic. Zice că Silva e nu știu cum. Și-n afară de ea, eu n-am cu cine să mă sfătuiesc. Venea Palkin nu-i comsomolist, ci numai așa. Iar ca să-ntreb pe cineva dintre comsomoliștii mai vechi, ar însemna poate s-o scrîntesc pe cinste. Habar n-am ce să fac.

17 ianuarie

Azi s-a zis definitiv cu revolta noastră împotriva lui Dalton. A venit un instructor și-am ținut adunare generală. S-a discutat despre regulamentul școlar și despre aplicarea metodei Dalton. A fost o înmormîntare clasa întîi! Mai tot timpul, eu am migălit la o placardă. Zin-Palna a povestit cum am dat noi foc momîiei lui „lord Dalton". Cred că nu era cazul: n-a fost decît o șotie și ea, gata, să ne și spună instructorului. Instructorul a rîs, și ne-a spus:

— Pînă azi ați trăit în liniște și pace, fără să fie nevoie să chemați pe cineva din afară. Numai că azi, uite că nu v-ați mai putut înțelege — desigur sînt de vină și cadrele didactice, și elevii — și uite că e nevoie, ca să zic așa, de o intervenție chirurgicală, cum e, de pildă, vizita mea aici. Pe viitor sper să fiți scutiți de asemenea intervenții. Și acum, v-aș ruga să-mi spuneți : care sînt după voi neajunsurile metodei Dalton și cum socotiți că le putem înlătura ?

Cît ai clipi a început să plouă cu plîngeri : că în laboratoare nu există manuale și materiale didactice, că n-avem timp destul, mai ales cei care îndeplinesc diferite sarcini, și cîte și mai cîte. M-am ridicat și eu :

— Laboratoarele ca laboratoarele, dar răul cel mare e că din pricina lui Dalton ți se usucă creierii în cap și-ți tremură mîinile.

Toți au izbucnit în rîs.

— De ce rîdeți ? zic. Numai eu știu cîte nopți n-am dormit, mai ales cît am făcut parte din comidel. Mie nu mi se pare că e de rîs. Toți sînt în aceeași situație. Unde mai pui că de cînd cu Dalton, merge mai prost și învățătura. Înainte n-aveam nici un codaș în grupă, acuma-s berechet.

— Cine ? întrebă Zin-Palna.

— Eu, zic, și iar văd că-i pufnește rîsul.

— Nu-i nimic de rîs ! m-am supărat eu. Dalton ăsta mă apasă, uite colea m-apasă, de parcă aș căra un sac cu pîine. De orice m-aș apuca, gîndul că am restanțe mă roade într-una. Ba n-am dat la matematică, ba la naturale, ba n-am apucat să fac diagramele. N-avem nici unde și nici timp destul să-nvățăm. Cînd să mai citești și tu o carte, cînd să te mai duci la patinaj...

— Totuși, în vacanță, Riabțev, te-am văzut de multe ori cu patinele, sare cu gura scorpia de Elnikitka.

— Păi ce-ați fi vrut, să stau mereu închis în casă ?

Aici a intervenit instructorul :

— De ce nu te prezinți la timp la colocvii, Riabțev ?

— Nu dovedesc cu învățatul, mai ales c-am făcut parte și din comitetul de elevi.

— Zinaida Pavlovna, mai rămîn și alți elevi în urmă cu colocviile ? se întoarce instructorul spre directoare.

— Nu, cei mai mulți merg mulțumitor.

Am scrîntit-o. N-am scăpat de metoda Dalton. N-ar fi scos-o din școală nici dacă rămîneam cu ghiotura în urmă la învățătură. Asta pentru că și azi în școala noastră toate stau în mîna cadicilor, iar noi, elevii, sîntem ca iobagii despre care ne-a vorbit Nikpetoj, adică sîntem liberi să răsuflăm numai după ce tragem la jug. Orice ștab vine, așa ca instructorul ăsta, ține partea cadicilor. În alte școli mi se pare că nu-i așa. Dar ce mă doare mai rău e că noi, cei din cursul superior, încă mai sîntem tratați ca niște copii.

Zin-Palna a spus în încheiere. :

— Acum, școala noastră a reintrat în normal. Învățați, învățați, învățați. Știți cine a spus aceste cuvinte ?

Am strigat cu toți în cor :

— Lenin ! Lenin !

Și adunarea a luat sfîrșit.

18 ianuarie

S-au împărţit rolurile din piesă. Pe Hamlet îl joacă Seriojka Blinov. Puteam foarte bine să-l joc şi eu. Ce să-i faci, o să-l joc pe Laertes. E şi ăsta un rol cu duel, dar nu-i acelaşi lucru. Dă-i dracului, fie şi Laertes. Tot e mai bine decît nimic. Azi am şi încercat să duelez şi să mă fac la urmă că mor. Merge destul de bine. Mai ales acolo unde spun :

...Ce-i asta ? Sînt rănit !
Hamlet luptat-a cu a mea spadă — Sînt pierdut...

Sau acolo :

Tu şi regina veţi muri
De mîna regelui... a regelui...

Ultimele cuvinte : „a regelui"... — trebuie spuse şoptit, aşa cum sufli la lecţie.

Cu fetele stăm mai prost. La drept vorbind, în afară de tot felul de slujitoare, în piesă sînt numai două roluri de femei : regina şi Ofelia. Şi bineînţeles că toate fetele noastre ţineau morţiş s-o joace pe Ofelia. S-au prezentat treizeci şi două de bucăţele din toate grupele. Nikpetoj le-a pus la încercare, pe rînd : le-a cerut să declame, să umble, să facă diferite mişcări. A ales, a tot ales şi pînă la urmă a amînat treaba pe mîine. Numai că nici n-a apucat bine să iasă pe uşă că a şi-nceput tărăboiul ! Ţipau nebunele cît le ţinea gura. Una zice : „Tu n-aduci nici pe departe cu rolul ăsta şi n-ai nici vocea potrivită". Alta : „Păi tu nu vezi că eşti prea mărunţică ?" Alta : „Dacă nu-mi dă mie rolul ăsta, nu mai joc de loc..." Ţipau de-a valma de nu se mai înţelegea nimic. Eu le-am propus să tragă la sorţi. Atîta mi-a trebuit ! S-au năpustit asupra mea, de n-am ştiut cum s-o şterg mai repede. Lina n-a venit nici azi la piesă. De altfel, a lipsit şi de la şcoală. Zoia-cea-neagră nu s-a băgat, s-a ţinut deoparte. De cînd ea şi cu Lina au încercat să se omoare şi pînă la urmă au dat bir cu fugiţii, Zoia aproape că nici nu mai deschide gura. Silva n-a venit, fiind încredinţată că n-are talent să joace teatru. Am făcut totul ca s-o conving, dar ea — nimic. Zice că a mai încercat cîndva şi tot degeaba.

19 ianuarie

Venea Palkin măcar că-i neam de precupeţ din Suharevka (taică-său ţine o gheretă, acolo în piaţă) e primul la învăţătură din grupa a patra. Cadicii spun că e foarte capabil. Într-adevăr, de cîte ori mă duc la el cu vreo problemă la matematică, ori îl întreb ceva la istorie, mă lămureşte perfect. Are şi multă fantezie, cred : anul trecut s-a apucat să-mi descrie America şi pînă la urmă mi-a spus că a fost chiar el acolo. Adică-n America ! Mi-am dat seama numaidecît că minte, fiindcă ar trebui să ştie americăneşte, or singur mi-a spus că nu ciripeşte o boabă. M-am făcut că-l cred şi atunci Venka mi-a destăinuit în mare secret că are de gînd s-o întindă din nou în America şi de data asta poate că mă ia şi pe mine cu el. Îmi punea bărbi, ce mai încolo şi-ncoace, însă

eu l-am lăsat într-ale lui. Uite însă că n-a mințit cu petrecerile alea... Numai că eu continui să cred că ele nu se au bine și cu ideologia.

Azi am avut repetiție cu „Hamlet". Spre seară a și apărut în „Mosorul" o caricatură înfățișîndu-l pe Seriojka Blinov. Seriojka răcnea, cu pumnii strînși, iar din toate părțile veneau în fugă băieți și fete. Sub caricatură scria :

„— Ce s-a întîmplat, cetățeni ? Au omorît pe cineva ?

— Ce-s urletele astea ?

— Nu vă speriați, se repetă piesa «Hamlet»".

Și zău, au fost niște răcnete teribile. Seriojka are o voce răgușită de bas și cînd își dă drumul, te asurzește. Zoia-cea-neagră a dat și ea probă pentru Ofelia și Nikpetoj a găsit că e binișor în rol. Merge, nu zic, însă e loc și de mai bine... Am învățat să mînuiesc spada (adică un băț) și țineam grozav să le arăt ce și cum, dar n-am avut ocazia : n-am ajuns încă să repetăm ultimul act.

22 ianuarie

O beznă neagră parcă a cotropit pămîntul și parcă totul s-a sfîrșit. E trei noaptea și eu tot mai stau la masa mea, fără să-mi pot aduna gîndurile. Am crezut la început că nu-s decît fumuri de-ale mele, dar văd că nu-i așa. Toate treburile noastre școlărești mi se par fleacuri de ți se face și silă de ele, iar noi parcă am fi niște gîngănii din alea care nu se văd decît la microscop.

Gerul a zugrăvit rotocoale pe geamuri. Cam ca podoabele ce se pun pe coșciuge. O muzică tristă îmi sună-n urechi, panglici cernite îmi flutură dinaintea ochilor.

Nici un gînd nu mi se încheagă în minte. (Urmează trei file ilizibile, mînjite cu cerneală.)

30 ianuarie

M-am căznit să spun în versuri tot ce-am văzut, dar nu mi-a ieșit. Pesemne că-i nevoie de alte cuvinte decît cele folosite de mine. Știu doar că-n aste trei zile am devenit cu zece ani mai mare și acum nu-mi mai vin în cap cuvintele pe care băiatul Kostea le-ar fi găsit poate.

31 ianuarie

Școala n-a reintrat încă pe făgașul normal. Moartea lui V. I. Lenin ne-a zguduit, a tulburat pînă într-atît cursul obișnuit al vieții noastre, încît deocamdată nici nu poate fi vorba de învățătură, de distracții.

Cadicii nu pomenesc nici ei de colocvii. Toți își dau seama că deși trebuie să învățăm, simțim nevoia unui răgaz. De vreo cîteva zile, Nikpetoj ne citește mult cu glas tare. Fetele bocesc adesea prin colțuri.

Acum a rămas hotărît ca Zoia-cea-neagră s-o joace pe Ofelia. Azi am avut repetiție, dar nici azi n-a mers ca lumea. Interpreții n-au vlagă, lipsește atmosfera necesară.

Zinaida Pavlovna spune că în clipa de față principalul e să-nvățăm, că avem datoria să depunem toate eforturile pentru a birui obstacolele ce ne stau în cale.

Aici are dreptate.

CAIETUL II

3 februarie

„Mosorul" a organizat în primele trei grupe o anchetă cu tema: „Care este scopul vieții?"

În aceste zile, fiecare dintre noi se gîndește numai la lucruri serioase și s-au primit multe răspunsuri care au fost afișate. Le-am copiat pe cele mai interesante:

Grupa întîia A

1. Trebuie să trăim pentru a învăța și a afla lucruri care n-au fost încă descoperite. (Hm! ce aiureală! Vladlen Riabțev.)

2. Trăiești ca să înveți, să te bucuri, să suferi, să-ți ajuți aproapele. Și pentru atîta și atîtea alte lucruri.

Grupa întîia B

1. Trăim și învățăm pentru a făuri o țară puternică, cu un înalt nivel de cultură și pentru a-i ajuta pe semenii noștri. Se cade ca fiecare dintre noi să nu uite, că picure cu strop de strop

fac al mărilor potop, și că omul este o asemenea picătură, el trăiește, muncește și făptuiește lucruri mari, mărunte și mijlocii. Dar dacă picătura de apă este inactivă, apoi să se știe că le stînjenește pe celelalte. O asemenea picătură de apă n-are ce căuta în mare, trebuie să dispară. Să învățăm dar, cu toată sîrguința ca să putem apăra Rusia Sovietică împotriva blestematei burghezii.

2. Trăim pentru plăcere. Învățăm ca să ne putem bucura după orele de muncă de o odihnă plăcută. E o plăcere să citești o carte bună, să asculți o povestire interesantă. De asemenea, îți pare bine cînd iei o notă bună la colocviu.

3. Trăiesc ca să învăț, și învăț ca să fiu cultă. Dacă n-o să am studii, oricine va putea să-mi comande.

Grupa a doua

1. A învăța, a fi de folos țării și mie însumi deopotrivă. Dacă nu voi face nimic pentru mine, voi muri fără să fi trăit. Deci, trebuie să trăiești în așa fel încît să fii util.

2. Eu cred că trebuie să trăim ca să trăim.

3. Săracul trăiește și trudește tot timpul ca să-și cîștige existența, burjuiul (care se-nțelege că n-are nivel) trăiește ca să-și facă viata cît mai plăcută, iar cel care îndeplinește o muncă obștească năzuiește să facă viața mai bună. Deși adesea el piere, mulțumită lui alții vor trăi mai bine. În concluzie, cred că trăiești ca să faci viața mai bună, dacă nu pentru tine, măcar pentru alții. Așa și noi, învățăm ca să trăim mai bine, ori măcar să îmbunătățim viața altora. În privința asta trebuie să urmăm exemplul dascălului nostru, Vladimir Ilici, care s-a stins de curînd.

4. Trebuie să trăiești pentru a-ți satisface necesitățile. (Ard de curiozitate să știu al cui e răspunsul, dar redactorii „Mosorului" nu vor să-mi spună în ruptul capului. Oricum, acest răspuns dovedește că cine l-a scris e un om — adică, mai degrabă, un animal — complet fără nivel. Vladlen Riabțev.)

5. Scopul vieții este făurirea unui viitor trainic pentru generațiile viitoare.

6. Trebuie să trăim pentru a apăra cu arma în mînă cuceririle proletariatului.

7. Se obișnuiește să se spună că scopul vieții e crearea unei noi culturi pentru tînăra generație. Dar pe mine asta nu mă mulțumește de loc. După părerea mea, scopul vieții e să trăiești în tihnă și fără griji, cu excepția unor mici emoții. (De unde atîția burjui în școala noastră ? Vladlen Riabțev.)

Grupa a treia (a noastră)

1. Bineînțeles, să nu caști gura la alții cum luptă și înving, ci să lupți și să învingi și tu.

2. Să nu dai socoteală nimănui, să realizezi tu singur totul (Oho ! Vladlen Riabțev).

3. Redactorul „Mosorului" care a formulat această întrebare, și-a propus pesemne să se aventureze în hățișurile filozofiei, ori poate s-a îngrozit de nimicnicia existenței umane. În primul caz, e bine, în al doilea — e rău. Și iată de ce : sin-

gurul răspuns la această întrebare, oricît ar părea de ciudat și de unilateral, este „a trăi pentru a trăi". Viața omului nu are alt scop și alt conținut decît viața însăși, mersul ei. Pentru a înțelege scopul și esența vieții ți se cere, înainte de toate, să o iubești, să te cufunzi, cum se spune, în vîrtejul vieții. Numai atunci îi vei putea pătrunde sensul și-i vei putea înțelege rostul. Viața e ceva care nu are nevoie de teoretizări și, spre deosebire de tot ce a creat omul, atunci cînd ajungi să înțelegi practica vieții, îți devine clară și teoria ei.

Toate acestea apar deosebit de viu în clocotul vieții noastre de azi, cînd nu te împiedică nimeni să participi la activitatea obștească, să-ți alegi un obiect de studiu pe placul inimii și să mergi mereu înainte, bucurîndu-te că avem parte de o teorie vie, înnoitoare.

Înainte vreme, din cauza sistemului de predare arid și neinteresant, precum și din cauza plictiselii, ca să-și omoare timpul, elevii se zgîiau la lună, ascultau privighetorile și meditau la deșertăciunea vieții omenești. Ajungeau să piardă nu numai bucuria vieții, dar și dorința de a trăi, și unii își puneau capăt zilelor, lăsînd cîte un biletel în care spuneau că : „Viața nu merită să fie trăită". Găsim asemenea exemple în literatura dinainte de revoluție. Dacă citești „O poveste banală" de Cehov, sau „Viața omului" de Leonid Andreev, vei zîmbi cu îngăduință și te vei întreba : e posibil să fi existat astfel de oameni, și astfel de scriitori atît de rupți de viață și care înțelegeau viața atît de puțin ? Da, au existat astfel de oameni, ei nu trăiau, ei cugetau. Sperau, de altminteri zadarnic, să descopere viața în teorie. Mai tîrziu, acești oameni au suferit un crunt eșec. Ei făceau parte din sărmana noastră intelectualitate care a pierit... De aceea, rostită pe un ton pesimist, întrebarea : „Care este scopul vieții ?", se dovedește cu desăvîrșire străină de viața noastră clocotitoare de azi, fiind în întregime de domeniul trecutului. Dar dacă o privim prin prisma judecății sănătoase, ca pe o întrebare firească, ne apare pe deplin justificată. Nu voi invoca aici părerea lui L. Tolstoi, cum că nu trebuie să cugetăm la sensul vieții, întrucît omul e asemenea calului căruia nu-i este dat să afle vreodată de ce îl mînă stăpînul. Dimpotrivă, trebuie să avem încredere în posibilitățile inepuizabile ale inteligenței umane. Dar chiar dacă judecăm teoretic, ca să spunem așa, pînă la urmă tot trebuie să ne întoarcem la viața reală, concretă, căci, pentru dezvoltarea inteligenței e nevoie să activezi în diferitele domenii ale științei, adică să te angrenezi în viață. Cine nu vrea s-o facă și caută viața în forul lui interior, convins că ea sălășluiește numai în adîncimile spiritului și disprețuind tumultul vieții din jur, ori care pur și simplu vegetează, încredințat de propria lui nulitate — de acela viața nu are nevoie, iar spiritul său, a cărui profunzime purcede tocmai din armonia lui cu viața, devine steril, sec. Pentru un asemenea om este o ușurare, vorba unui erou al lui Dostoievski, „să restituie cu smerenie Domnului biletul de intrare în viață". (Răspunsul ăsta trebuie că l-a scris unul din cadici. V. Riabțev.)

5 februarie

Ieri am fost la petrecerea aceea. Eu unul nu m-am distrat de loc. M-am gîndit tot timpul la scopul vieții. A fost și Lina acolo. Am întrebat-o de ce nu vine la școală. Mi-a răspuns : „Nu-i treaba ta". I-am spus că e o toantă.

6 februarie

Azi am avut repetiție. A mers strașnic ! Și acum îmi crește inima de bucurie cînd mi-aduc aminte. Seriojka Blinov mugea ca un taur și alerga de colo-colo, să juri că a înnebunit de-a binelea. A venit și cu o inovație : în scena unde stă de vorbă cu groparul, în loc să arunce craniul în groapă, îi arde una groparului cu el, ca să-l convingă și pe ăsta că-i nebun. E grozav ! În schimb, cînd am duelat amîndoi, i-am azvîrlit eu spada din mînă, și nu el mie, așa cum trebuia. Am tot ținut-o așa pînă ce Nikpetoj mi-a spus că jucăm o piesă de teatru și că trebuie s-o jucăm așa cum e la Shakespeare. Teatru-n teatru ! N-avea decît să-nvețe să dueleze ca lumea !

Zoia-cea-neagră se schimba de rochie în fiece act. Nu știu cum de izbutea. Zice că așa o să trebuiască să facă și la spectacol și că vrea să se obișnuiască. Iar în scena unde-și pierde mințile și-și cîntă cîntecele ei de nebună, a venit gătită toată cu flori de hîrtie, cu părul despletit și răvășit, și cînta abia murmurat, dînd ochii peste cap, de m-au trecut toți fiorii. Mi s-a părut mult

mai frumoasă ca de obicei. Cum te schimbă o rochie !

Regina are zece slujnice, iar scena e cam mică și slujnicele astea se tot fîțîie încoace și încolo, de n-ai loc de ele. De aici ceartă, și tărăboi, de-a trebuit să întrerupem repetiția de cîteva ori.

8 februarie

Acum o săptămînă l-am înduplecat pe Nikpetoj să-mi împrumute „Liceenii" — o carte din care ne-a citit despre Kartașov și Korneva. M-a impresionat în mod deosebit pasajul în care Tioma Kartașov, venind acasă, vede piciorul alb al slujnicei Tania dezgolit pînă mai sus de genunchi și... Nu mai am somn. Tania asta îmi stă mereu dinaintea ochilor și — bineînțeles — fim-fom, pic-pac. E un adevărat chin, capul mi-e ca de plumb și aproape că nu-s în stare să învăț.

10 februarie

În numărul care a apărut azi, „X" se ia tare de „Mosorul" și de ancheta lui despre scopul vieții. Se publică articolul :

Despre scopul vieții în școala noastră

Mai deunăzi, vădind înalte preocupări filozofice, „Mosorul" și-a propus să lămurească următoarea problemă : care este scopul vieții ? Gazeta de perete „X" care, după cum s-a subliniat în repetate rînduri, și-a făcut o regulă din a

oglindi în coloanele sale tot ce se dovedește util instituției noastre de învățămînt, se folosește de acest prilej pentru a iniția o discuție despre scopul vieții, așa cum este el conceput la noi în școală. Vom folosi metoda inducției, vom porni deci de la particular la general. În dorința conciziei, vom înfățișa aici opiniile existente în școala noastră în această privință, exprimate cît mai lapidar :

1. Caută să afli ce n-au aflat încă alții. De exemplu, caută să descoperi perpetuum mobile.

2. Ai carte, ai parte.

3. Trăiască dansul !

4. Trăiască viața tihnită, cu mici emoții.

5. Caută să-ți satisfaci nevoile ! În special, nu uita să-ți sufli nasul și să te duci la...

6. La vîrsta noastră prea multă învățătură strică. Trăiască timpul liber ! ! !

Și, trecînd de la particular la general, strigăm :

— Dă-i la moacă, nu-l ierta, că-i din mahalaua mea ! ! !

După părerea mea, asta e tîmpenie curată și nu-i de loc de rîs. Scopul vieții e o problemă deosebit de serioasă. Dacă știi care e scopul vieții, știi și ce anume ai de făcut. Pentru că e foarte, foarte rău să nu știi ce ai de făcut.

11 februarie

Ieri m-am văzut cu bunul meu prieten, Vanka Petuhov. Lucrează la fabrică, cîștigă bine și ține singur toată familia. Mi-a propus să mă duc și

eu la fabrică și i-am spus că mai întîi trebuie să termin cu școala. Am discutat despre scopul vieții. Mi-a răspuns scurt și cuprinzător :

— Trăim ca să făurim în locul vechii orînduiri putrede o orînduire nouă, plină de lumină și fericire : comunismul.

Înainte gîndeam și eu așa, dar ancheta „Mosorului“ m-a zăpăcit.

Pe urmă am discutat despre problema sexuală. Iată ce mi-a spus Vanka :

— La noi în fabrică nici nu există o asemenea problemă. Dacă-ți place o fată, te duci la ea și-i spui : Manka, sau Lenka, îmi placi. Vrei să te-ntîlnești cu mine ? Dacă vrea, primește, dacă nu, îți întoarce spatele.

— Zău.. chiar așa ?

— Bineînțeles. Ca bărbatul cu nevasta. Asta doar e la fel de necesar ca mîncarea. Cum nu poți fără mîncare, nu poți nici fără asta.

— Și dacă vine un copil ?

— Cine se gîndește la copii cînd vorbește cu o fată, măi, caraghiosule ?

— Și tu faci la fel, Vanka ?

— Ba bine că nu.

Mi se pare că-mi pune bărbi, cel puțin în ce-l privește pe el.

12 februarie

Îi dăm zor cu repetițiile. Seriojka Blinov a răgușit de tot, dar așa e și mai fioros. Născocește mereu cîte ceva. Uite, azi, bunăoară. În

clipa cînd regele trebuie să iasă din scenă, Hamlet strigă :

— Tu lași să geamă ciuta săgetată...

De astă dată, a strigat și s-a repezit după rege, înfingîndu-i mîinile în beregată gata să-l sugrume. Am crezut că a înnebunit de-a binelea. Nikpetoj a sărit pe scenă și l-a înșfăcat pe Seriojka de umeri.

— Ce-i cu tine ?

— Păi, trebuie să arăt că-s nebun !

— Bine, dar la Shakespeare nu e așa.

— Ei și ? Asta-i un clenci regizoral.

— Mai întîi că regizorul sînt eu, nu tu, i-a retezat-o Nikpetoj. Pe urmă, e bine ca numai unul singur să hotărască. Dacă ne-am lua după tine, Hamlet ar trebui să se cațere pe pereți și să dea foc castelului.

— Regizorul trebuie să dea libertate actorilor, o ținu Seriojka pe-a lui. Altfel nu mai sînt actori, ci marionete, niște păpuși fără viață.

— Îți dau toată libertatea, dar te rog să nu-l mai strîngi de gît.

— Și-aici comandă cadicii ! mîrîi Seriojka. Și eu cred la fel, anume că regizorul trebuie să dea libertate actorului. Uite, eu îl joc pe Laertes și-n piesă Hamlet mă dezarmează cu o lovitură dibace de spadă. Eu aș face altfel. Întîi l-aș dezarma eu pe Hamlet, l-aș lăsa mărinimos să ridice spada de jos și pe urmă n-are decît să mă dezarmeze și el.

Azi, cînd am venit de la școală, am văzut numaidecît că taică-meu nu-i în apele lui. L-am

întrebat ce are și în loc de răspuns mi-a întins o hîrtie. Am băgat de seamă că-i tremurau mîinile. Pe foaia aceea de hîrtie scria :

„Vă atragem atenția asupra purtării fiului dumneavoastră Konstantin. În ultima vreme, s-a schimbat mult în rău. Frecventează o societate unde bea pînă nu mai știe de el ; în plus, s-a deprins să fumeze țigări tari. Kostea are însă grijă ca dumneavoastră să nu aflați nimic despre isprăvile lui. A depus o contribuție de două miliarde și împreună cu cîțiva băieți și fete a fost primit într-un cerc care nu este cel mai indicat pentru el și totodată foarte depravat. Cercul lor plănuiește să se adune sîmbătă seara undeva în parcul Ivanovski și să-i tragă un chef monstru, consumînd băuturi alcoolice în cantități mari. E de presupus, deci, că sîmbăta ce vine Kostea va invoca un pretext convingător ca să lipsească noaptea de acasă. Toate acestea vi se vor părea poate absurde, de necrezut, căutați totuși să le verificați. Kostea a învățat de mult să vă mintă cu dibăcie, dar numai dumneavoastră ați putea avea influență asupra lui."

Mi s-au tăiat picioarele și-a trebuit să stau jos.

Taică-meu mă întreabă :

— Kostea... spune bătrînului tău tată... dacă e adevărat ce scrie aici.

— Nu, tăticule, nu-i adevărat, am bîiguit eu, simțind că mă cuprinde amețeala. Dacă era adevărat, mă dibuiai de mult. Spune și tu, m-am întors eu vreodată acasă duhnind a băutură ? Spune drept.

— Parcă nu. Adică, la drept vorbind, nici nu te-am mirosit.

— Bine, dar m-ai văzut. Ţi-ai fi dat seama de asta după mutră. Şi n-a fost măcar o zi în care să lipsesc de acasă.

— Asta cam aşa e. Totuşi...

Nu mă crede bătrînul. Cum să-l conving ?

— Păi cînd am eu timp de beţii ? Ştii bine doar că aproape nu e zi să n-avem şedinţe, adunări. Vin acasă mort de oboseală şi mă pun numaidecît pe învăţat — n-am o clipă liberă... Că fumez, e-adevărat, şi dacă m-am ferit de tine a fost ca să nu te necăjesc. Dar cît priveşte băutura — toate-s minciuni.

Iar în gînd :

„Cine-i nemernicul care i-a trimis plăcinta asta ? Auzi, a scris cu litere de tipar, să nu-i cunosc scrisul şi nici n-a catadicsit să-şi pună semnătura. Cine oare ?... cine ?"

Eram buimăcit. Taică-meu umbla prin odaie, mîinile îi tremurau şi mi s-a făcut o milă de el, că nici nu pot să spun. M-am apropiat şi l-am îmbrăţişat.

— Ai cuvîntul meu, tăticule. Nu-i nimic adevărat. Doar nu te-am minţit niciodată ! De ce să mint tocmai acum ? Hai, linişteşte-te. Mănîncă ceva şi du-te la culcare. Iar mîine, dacă ţii neapărat, n-ai decît să vii la şcoală şi s-o întrebi pe directoare dacă sînt eu în stare de asemenea lucruri. Bine ?

Bătrînul m-a privit drept în ochi şi mi-a spus că nu se va duce nicăieri, pentru că mă crede şi aşa. Totuşi, eu nu pot să mă liniştesc. O să aflu cine a scris chestia asta, să ştiu bine că mor.

N-am somn nici de leac. Mi-am dat seama pentru întîia oară în viaţă ce dureros e să te vezi nevoit să minţi un tată cum e al meu.

13 februarie

E de rău ! Nu numai taică-meu, dar şi alţi părinţi au primit scrisori la fel. Şase dintre ei au venit azi la şcoală şi-au tăbărît cu toţii pe Zin-Palna. Zin-Palna i-a chemat degrabă pe cei în cauză şi i-a luat la întrebări. Într-un tîrziu, au ieşit din cancelarie aprinşi la faţă ca de la baia de aburi. Am încercat să-i descos ; nici unul nu s-a trădat faţă de Zin-Palna. Venka Palkin umblă palid şi nu vorbeşte cu nimeni. Se teme că s-a aflat despre petreceri şi că o s-o păţească. Acum, ce-o fi, o fi. Dacă s-a aflat, eu zic să spunem deschis : da, e adevărat. Dar noi trebuie să căutăm să nu se afle.

16 februarie

A venit Lina la şcoală. Zice c-a lipsit fiindcă a fost bolnavă. Avea ochii roşii de plîns : taică-său a primit şi el o scrisoare. Toată ziua a bîzîit. N-am putut să mai rabd. M-am dus la ea şi i-am spus :

— Dacă te boceşti atîta, ne dai pe toţi de gol ! Aşa, nu se ştie nimic precis şi poate că scăpăm.

Ea, dă-i boceală şi mai şi, zborşindu-se la mine printre sughiţuri :

— Numai tu, numai tu ești de vină ! Dacă nu erai tu...

Aici a înecat-o plînsul de tot. Ce vină am eu ? Zău dacă înțeleg ceva. S-a zvonit că tot din cauza mea a încercat ea și atunci, cu sinuciderea. Aiurea ! Și chiar dacă eu aș fi fost la mijloc, ce vină am că i-am picat cu tronc ? Cît despre petreceri, nu sînt mai vinovat decît ea : mă duceam și eu, și-atîta tot.

17 februarie

Azi, Zinaida Pavlovna a cerut comidelului să convoace o adunare generală, în cadrul căreia a ridicat problema scrisorilor anonime :

— Rog pe cei care știu ceva despre proveniența acestor scrisori, ori știu că ele conțin măcar un pic de adevăr să o declare în fața adunării generale. Oricine își dă seama că mulți dintre elevi sînt într-o stare de depresiune și nu pot învăța cum trebuie.

Tăcere. Eu mă frămîntam cumplit. Pe de o parte, m-am legat cu jurămînt, la fel ca toți ceilalți, dar pe de altă parte, mi-era limpede că lucrurile trebuie să-și afle negreșit o dezlegare.

— Bun, a spus Zin-Palna. Văd că nimeni nu știe nimic. Dacă-i așa, să dăm totul uitării. Sînt convinsă că nu-i de vină decît imaginația bogată dovedită de autorul scrisorilor anonime. Personal, i-aș rămîne profund îndatorată dacă și-ar folosi imaginația în alte scopuri și nu ca să tulbure bunul mers al școlii. Cred apoi că trebuie

să grăbim pregătirea spectacolului cu „Hamlet". Să se facă zilnic repetiții. Poate că spectacolul va mai limpezi unele capete, precum și atmosfera atît de încărcată din școala noastră.

Cei mai mulți au rîs, dar eu eram și mai opărit. Întocmai așa ca atunci cînd l-am mințit pe tata. Mai mare rușinea : Zin-Palna ne arată atîta încredere și caută totdeauna să ne scoată basma curată, iar noi o mințim.

S-a hotărît (cu consimțămîntul lui Nikpetoj) să prezentăm piesa la 20 februarie, iar la spectacol să invităm și membrii celulei de la fabrica la care sîntem afiliați.

18 februarie

Trebuie să rezolv într-un fel problema sexuală, că așa nu se mai poate. Am ajuns pînă acolo încît azi, la repetiție, cînd fetele erau costumate și pieptănate altfel decît de obicei, să mă folosesc de îmbulzeală și să le înghesui prin colțuri, și asta nu dintr-o pornire ștrengărească, ci din cu totul altă pricină. Fetele mă repezeau care mai de care, iar Nikpetoj m-a amenințat că mă scoate din distribuție și pune pe altcineva în locul meu, chiar dacă asta va dăuna spectacolului. Bine barem că nici Nikpetoj, nici altcineva nu și-a dat seama că nu-i vorba de o simplă ștrengărie. Dimpotrivă, toți strigau că după ce m-am potolit o vreme, mă țin iar de pozne.

Dar dacă ar fi bănuit adevărul ?

S-a întîmplat ceva și tare mă tem că Silva și cu mine n-o să ne mai vorbim niciodată. Nici nu știu cum să scriu asta în jurnal. Silva și cu mine am fost mereu buni prieteni, și spun cu mîna pe inimă că nici azi nu simt pentru ea altceva decît prietenie. Dar parcă am avut mîncărime pe limbă!

Silva e sufletul colectivului de recuzită. Celelalte fete ard gazul de pomană și ea a migălit singură aproape toate costumele. Din pricina asta, Silva vine la toate repetițiile. A fost și azi, la repetiția generală. Eram amîndoi în laboratorul de naturale, unde am amenajat garderoba artiștilor, și Silva tocmai îmi proba costumul lui Laertes.

N-am de lucru și o întreb:

— Silva, tu ai vrea să vorbești cu mine? Te întreb așa, în principiu.

— Cum adică? face ea nedumerită. Doar vorbim și acum.

— Nu așa, altfel. De-adevărat.

A încremenit cu acul în mînă.

— Văd că nu pricepi, am bîiguit eu, teribil de stînjenit. Cum să-ți spun, uite așa, știi, ca... bărbat și nevastă.

Mi-era că o să sară în sus, dar ea m-a întrebat, plecîndu-și ochii:

— Adică, vrei să mă iei de nevastă? Ești prea tînăr, ca să nu mai spun de mine.

— Vai, Silva, cum de nu pricepi, am stăruit eu, cu toate că-mi venea să o iau la goană. Nu m-am gîndit la însurătoare. Te-ntreb... știi... dacă n-ai vrea să vorbim... de pe acum, încă din școală?

M-a privit țintă:

— Și ce trebuie să facem?

— Uite.. de pildă, eu o să te sărut.

Ea s-a gîndit o clipă:

— Nu cred că ți-aș da voie. Dar fie, să zicem. Pe urmă, ce-ai mai face?

— Ia mai du-te la naiba! am repezit-o eu, smucindu-mă de-am rupt ața cu care prindea ceva la costum, și-am zbughit-o afară pe ușă.

Cît a mai ținut repetiția n-am fost în stare să mă uit în ochii ei.

22 *februarie*

N-am apucat să scriu nimic despre spectacol, fiind prins de povestea cu scrisorile.

Spectacolul a avut un succes formidabil. Seriojka Blinov răgea fioros și alerga de colo-colo, trîntind la pămînt pe oricine îi stătea în cale. La un moment dat, regele l-a repezit de s-a auzit și în sală: „Mai potolește-te, mă, lua-te-ar dracu!“ Grozav a fost și Venka Palkin în rolul duhului. Era înfășurat într-un cearșaf, dat cu cretă pe față și avea un glas cavernos, ca de pe altă lume, mai ales cînd vorbea de sub podea și glasul i se auzea în megafon. Atîta numai că trebuia să apară în scenă printr-o trapă, dar trapa s-a stricat și la spectacol a apărut din culise. Cel mai emoționat a fost Nikpetoj. Stătea cu cartea în mînă în marginea scenei — cușcă nu aveam — și făcea pe suflerul. Spectatorii ne-au spus după aceea

că dacă şedeai în primele rînduri, auzeai două replici odată : una din culise, cealaltă de pe scenă. Eu tot nu m-am lăsat şi-am azvîrlit spada din mînă lui Seriojka, că el habar n-are de duel, şi nimeni n-a băgat de seamă că nu e aşa ca în Shakespeare.

Mai grozav decît toţi a jucat Zoia-cea-neagră. Am auzit că multe dintre fete au dat apă la şoareci, atît de mult le-a plăcut.

25 februarie

Zoia-cea-neagră e o fiinţă plină de surprize. De cînd cu spectacolul, cînd a fost foarte aplaudată, se ţine tot cu nasul pe sus. Ea toată, nu ştiu cum, arată altfel decît înainte. Nu se mai poartă în negru şi e mai veselă. Nici nu mai pomeneşte de morţi, deşi cîte unii o mai tachinează şi acum cu vechile ei trăsnăi. Azi, m-a luat deoparte pe coridor :

— Vreau să-ţi spun un secret, zice.

— Te rog, fără secrete !

— E ceva foarte important. Ştii, eu m-am îndrăgostit de tine.

— Cu-uu-m ?

— Cum, necum, uite-aşa. Dar asta nu înseamnă să te crezi — e ceva care nu depinde de noi, ci de natură. Şi nici să-ţi închipui c-aş fi în stare să fac vreo prostie din pricina ta. M-am gîndit bine şi am hotărît să ţi-o spun deschis, ca să-mi descarc sufletul, deşi asta nu-ţi dă nici un drept asupra mea.

— Du-te, măi fată, şi te răcoreşte cu un pahar de apă rece ! am mormăit eu drept răspuns, şi i-am întors spatele.

26 februarie

Se petrece ceva ciudat ! Fetele se tot şuşotesc între ele şi mi-a ajuns la ureche că vor să facă iar tărăboi pe chestia cu petrecerile noastre. Cel mai mult m-a mirat că şi Silva e amestecată în urzeala asta. Silva şi cu mine nu ne vorbim de cînd i-am pus o anume întrebare (eu voiam doar să lămuresc nişte lucruri în principiu). E clar că mă evită.

M-am sfătuit cu Venka Palkin şi-am hotărît să pornim la contraatac.

27 februarie

Trăiesc o mare bucurie : Nikpetoj a avut cuvinte de laudă pentru referatul meu privind evenimentele din China, la care am asudat aproape toată luna februarie. Bravo mie !

Mi se pare apoi că l-am dibuit pe autorul anonimelor. Cred că e Keşka Gorohov, unul deşirat şi morocănos, din grupa a doua. Şi iată cum de-l bănuiesc. Singurul fir pe care-l aveam era scrisoarea primită de taică-meu. La noi la şcoală e obiceiul ca fiecare să vină cu călimara de acasă şi m-am uitat cu ce cerneală scrie fiecare. Anevoioasă treabă, la naiba, fiindcă fraţii, cum termină de scris, gata, şi-ascund călimările. Azi am

recurs însă la un șiretlic : am dat buzna în laboratorul de matematică unde se aflau mai mulți din grupa a doua, fără Almakfiș, și-am strigat :

— Dați-mi repede o călimară. Îi trebuie lui Almakfiș să scrie ceva. Și haț ! pun mîna pe prima călimară care se nimerește (și se nimerește tocmai călimara lui Keșka, se înțelege, doar știam dinainte că el stă cel mai aproape de ușă) și fugi ! Keșka, după mine : „Stai, dă-mi călimara înapoi. Am de scris. Stai !" Eu, nici gînd ! Dau buzna, în sala de curs unde-mi pregătisem o anume sticluță, torn un pic de cerneală din călimara lui Keșka, apoi mă-ntorc liniștit și i-o dau înapoi. Keșka se uită la mine bănuitor, dar nu spune nimic. Cum stau cam de multișor cu ochii pe el, bag de seamă că dacă-l privesc țintă, se schimbă la față. Unde mai pui că din toată grupa a doua e singurul care venea la petreceri. Am comparat cerneala : seamănă grozav. E tot violetă — taman cerneala scrisorii. Dacă se potrivește și scrisul, s-a lămurit ! Numai că aici e tot greul, fiindcă scrisorile au fost scrise cu litere de tipar.

3 martie

Am făcut pe dracu-n patru și am reușit să pun mîna pe un caiet de-al lui Keșka Gorohov. Am confruntat scrisurile și mi s-a părut că seamănă. M-am dus să-i spun vreo două vorbe lui Keșka. L-am luat tare :

— Ia zi, Keșka, tu ai trimis scrisorile alea babacilor ?

S-a schimbat la față :

— Ce mă, ești cam tra-la-la ?

Eu, nu-l slăbesc de loc :

— Las' că știu totul despre tine.

— Ce știi ? Ce știi ?

Și sare cu pumnii. Eu fac o mutră misterioasă și plec. Acum, după toate regulile psihologiei, trebuie să vină singur la mine și să mărturisească totul.

4 martie

Am înghițit o gălușcă cum nu s-a pomenit ! M-am dus la Nikpetoj să dau pe ianuarie, și cînd să deschid cartea de istorie, găsesc un bilețel. Îl desfac și citesc :

„Kostea, în amintirea sentimentului pe care l-am avut pentru tine, vreau să te previn că în istoria cu petrecerile se pune la cale o întreagă campanie împotriva ta și a lui Venka Palkin. *Ei* știu tot. Ferește-te."

Am rămas cu gura căscată. Nu ce scria în bilet m-a tulburat, ci scrisul — scria tot cu litere de tipar, leit scrisul din scrisorile cu pricina. Cerneala se dovedea *la fel* și ea. Deci, nu era isprava lui Keșka. Doar a fost cît pe ce să ne batem, așa că n-o să se apuce Keșka să mă prevină, și încă în amintirea „sentimentului" pe care l-a avut pentru mine, că trebuie să mă feresc ! M-am dus întins la Nikpetoj și în loc să răspund la istorie, l-am întrebat :

— Nicolai Petrovici, ce părere aveți, fac bine că încerc să aflu cine-i autorul anonimelor ?

— Dar cum procedezi ?

— Observ și trag concluzii.

— De ce faci asta ?

— Pentru că cel care le-a scris și-a trădat colegii.

— Vezi tu, Riabțev, în primul rînd țin să-ți spun că rolul unui detectiv amator care-și spionează colegii nu-i dintre cele mai frumoase. Și-apoi, totul a fost dat uitării, ce rost are să mai răscolești lucrurile ?

Cît pe ce să mă ia gura pe dinainte și să-i spun că iar se anunță o anchetă, dar m-am oprit la timp.

Poate că într-adevăr o să las totul baltă, mai ales după istoria asta tîmpită cu Keșka Gorohov, care era cît pe ce să iasă prost.

Totuși, cine o fi scris anonimele și bilețelul pe care l-am primit ?

7 martie

L-am citit pe „Sanin" de Arțîbașev, și iar n-am dormit toată noaptea : fim-fom-pic-pac. Acum îmi plesnește capul și habar n-am ce să mă fac. Să mă duc oare la Nikpetoj ? Mi-era cam nu știu cum. Mi-ar spune : „Nu-ți ajunge cît s-a explicat la naturale ?" Și apoi nu pot să-i povestesc chiar *totul*.

Cel mai prost e că toate astea se răsfrîng asupra scăfîrliei mele. Am ajuns rău de tot. Am deschis jurnalul la pagina unde copiasem unele păreri despre scopul vieții, am găsit un loc unde am scris „Hm ! ce aiureală" (era vorba despre satisfacerea necesităților) și am tăiat ceea ce am însemnat acolo cu mîna mea. Zău, dacă omul e nevoit să-și satisfacă necesitățile în alt chip decît o face toată lumea, suferă. Dar suferă și atunci cînd nu și le poate satisface în nici un fel. Păi de ce să-ți fie viața un chin ?

În clipa cînd toate astea mi-au venit în cap, m-a fulgerat un gînd :

— Oare sînt toate astea vrednice de un comsomolist, de un om care pășește în avangarda tineretului ? Pentru că, deși nu fac parte încă din comsomol, ci sînt numai candidat, mă simt comunist convins. Am impresia că am făcut multe greșeli : am fost la petrecerile alea, apoi am turnat o mulțime de minciuni, și, mai ales, în legătură cu problema sexuală. La fel e cu problema asta sexuală la burghezi și la tîrgoveți. Atunci ce, sînt burghez ? Ori poate tîrgoveț ? Nu mă consider nici așa, nici așa, deci trebuie să găsesc o altă rezolvare problemei.

12 martie

Chiar acum m-am întors de la ședința celulei, care s-a ținut la clubul fabricii. E tîrziu, dar țin să însemn totul ca să nu uit. Au luat parte cam o sută cincizeci de inși, printre care numai vreo douăzeci de la școala noastră, restul muncitori din fabrică. La început a fost exact ca la noi, ba chiar și mai plictisitor : comunicările comitetului raional, raportul biroului... De plictiseala, băieții (cei din fabrică) au început să se foiască și președintele îi punea mereu la punct. În schimb, cînd s-a trecut la problemele curente, toată lumea era numai ochi și urechi.

Au ei acolo o fată, Gulkina, care a făcut cerere la celulă să i se dea bani pentru raclaj. (Să nu uit să-l întreb pe Seriojka Blinov ce e asta. Mi se pare că e un fel de operaţie prin care bărbatul devine femeie şi invers — o nouă invenţie a medicinei — în orice caz, ceva ca femeile să nu nască.) După ce s-a citit cererea, s-a stîrnit o gălăgie nemaipomenită: unii strigau să i se dea, alţii că să nu i se dea. Atunci a luat cuvîntul secretarul celulei, Ivanov, unul care arată a băiat serios.

— De unde naiba să-i dăm dacă voi întîrziaţi cîte trei luni cu cotizaţiile, de trebuie aproape să vi le luăm cu de-a sila?! Păi ce e la noi, bancă?

O fată îndîrjită foc şi tare colţoasă, care ia cuvîntul la toate discuţiile şi de fiece dată e la fel de îndîrjită, a sărit în picioare:

— Dacă dăm la fiecare, unde ajungem? Toate o să-şi facă raclaj! Şi de născut, cine mai naşte? Tata? Iată ce propun, concret: să-i recomandăm o carte despre raclaje.

Ceilalţi au izbucnit:

— Să-i dăm! Să-i dăm!

Mie mi s-a părut că strigau doar aşa, de-al naibii, că secretarul doar spusese limpede că nu sînt bani. Şi numai ce sare altă fată cu gura:

— În nici un caz nu trebuie să-i dăm: în primul rînd că n-avem fonduri, în al doilea rînd că trebuie să nască cineva, nu? Iar în al treilea rînd — şi asta-i principalul — fiindcă se poate să moară la raclaj. Ori să se nenorocească pe viaţă. Operaţia asta dă greş adeseori.

Cîteva glasuri au susţinut şi ele să nu i se dea. Atunci Ivanov a luat din nou cuvîntul.

— După cum am mai spus, nu putem da un ban din fondurile celulei. Dar nici aşa, fraţilor: să nu-i dăm, şi basta! Nu putem lua o asemenea hotărîre. Poate vă mai aduceţi aminte că Gulkina într-o altă cerere arăta că n-are unde să stea şi ruga să-i dăm o cameră, ori măcar un pat, ceva. Eu propun să analizăm starea materială a Gulkinei — fata stă provizoriu undeva în celălalt capăt al oraşului. Cît despre raclaj — să nască, dar nici aşa, descurcă-se cum ştie! Trebuie s-o ajutăm, să-i găsim o cameră, ceva.

S-a trecut la vot şi s-a ales o comisie care să cerceteze starea materială a fetei, apoi toţi au cîntat „Tînăra Gardă"... Cu asta, şedinţa a luat sfîrşit.

M-am întors acasă de unul singur. Pe drum mă frămîntau tot felul de gînduri. Înainte, viaţa din fabrică şi activitatea celulei lor mi se părea ceva deosebit: îmi închipuiam că-i la fel ca fabrica — luminată puternic toată noaptea, cu flăcările răbufnind din coşuri. Cînd colo, văd că şi ei obişnuiesc să trăncănească de pomană, ca şi noi, elevii, şi că nu discută cine ştie ce probleme grele la şedinţele lor. Şi eu care credeam că o să treacă mult pînă să mă obişnuiesc şi să fiu în stare să pricep ceva!

M-am simţit voios şi cu inima uşoară: în primul rînd, pentru că nu sînt singur, şi în al doilea rînd pentru că pot şi eu să fiu de folos clasei mele sociale. Ce-i drept, îmi umblă prin cap tot felul de gînduri despre problema sexuală, numai că acum o văd cu alţi ochi. Asta mulţu-

mită în mare parte istoriei cu fata aia, Gulkina. Vanka Petuhov zicea că toate astea-s simple ca lumina zilei. Dar uite că nu-s simple de loc, de vreme ce o asemenea treabă a pus în încurcătură ditamai celula de o sută cincizeci de inşi. Acum socot că problema sexuală poate pricinui multe suferinţe. De pildă, raclajul. De ce, adică, o fată să rişte să se nenorocească pe viaţă.

Îmi pare rău c-am neglijat pînă azi legăturile cu celula de la fabrică. Acolo poţi afla multe. O să mă duc neapărat la Ivanov să mă sfătuiesc cu el într-o anumită problemă.

14 martie

Am discutat cu Seriojka Blinov despre raclaj. Mi-a explicat amănunţit ce şi cum şi mi-a mai dat să citesc o schiţă dintr-un ziar, pe care am şi tăiat-o de acolo. Iat-o :

ÎNCERCAREA FIERULUI

— schiţă —

1

Ca de obicei, în uşa clubului scînteia o stea roşie, răspîndind o lumină blîndă în aerul catifelat al serii de vară ; ca de obicei, uşa era asaltată de tineretul dornic să se vadă înăuntru,

dar cei care făceau de serviciu la intrare ţineau piept. Uşa era smucită şi trîntită de perete, apoi din nou se închidea, şi crîmpeie de răsteli săgetau văzduhul albastru ce umplea stradela...

Croindu-şi drum cu coatele şi cu pumnii, Manka Guzikova se azvîrli cu capul înainte în mulţime. Cineva din spate o cuprinse pe după sîni şi ea se pomeni deodată în faţa lui Vaska. Băiatul smuci uşa în lături, ca să facă loc : „Hai, Guzikova, treci". Manka se strecură pe sub braţul lui Vaska şi numaidecît o învălui atmosfera familiară a clubului : fumul de mahorcă, lumina puternică, larma, înjurăturile. Totul era la fel ca de obicei, numai ea, Manka, nu mai era aceeaşi : se simţea spurcată, murdară. Se pîngărise de bună voie, pîngărind şi clubul lor. De două zile avea greţuri şi tot poftea scrumbii sărate şi castraveţi muraţi. Toată lefuşoara ei de minoră — douăzeci şi şase de ruble şi şaizeci de copeici — o dădea mamă-si, şi mamă-sa n-o răsfăţa cu delicatesuri : mănîncă, fată, zeamă şi cartofi, şi zi bogdaproste !

Fetele gătite cu băsmăluţe roşii o înconjurară pe Manka şi începură s-o învîrtească în joacă. Abia scăpă de ele şi trecu în sala cea mare, dar deodată o luă cu ameţeală, i se făcu negru înaintea ochilor şi totul începu să dănţuiască în jurul ei. Niciodată nu-i fusese aşa de rău. Se lăsă moale pe duşumea, pe picioarele pe care le simţea ca de gheaţă. În sală era Volodka — puşcăriaşul care se behăia cu băieţii şi se prostea ca un puşti.

Cîţiva o ridicară în braţe şi o culcară pe o bancă. Simţi între dinţi o buză rece de cană. Tre-

sări și deschise ochii, dar îi închise la loc : deasupra ei se apleca un cerc de capete înghesuite. Fetele șușoteau între ele și o sfredeleau cu privirea. „Toată lumea știe, bănui Manka. Sînt nenorocită, o nerușinată, și ticălosul de Volodka mai și rîde !" Auzi însă ca prin vis, în chip neașteptat și straniu :

— Să chemăm un felcer de la circă...

— Las' că-și vine ea în fire...

— De, dacă nu s-a dat pe brazdă...

— Gura, măgarule, nu vezi că-i e rău ?

— Da' ce are ?

— S-o fi îndopat de sărbători...

Apoi, cineva rosti doar trei cuvinte, dar ele o umplură de groază :

— Chemați-l pe Muie.

Se ridică brusc, dădu să strige : „Nu, nu-i nevoie, mi-a trecut !", dar dușumeaua îi fugi de sub picioare, banca veni parcă singură sub ea și Manka nu mai știu de nimic și de nimeni. O trezi vorba cumplitului Muie, lovindu-i auzul ca un ciocănaș de oțel :

— La o parte ! E bolnavă și voi îi luați aerul.

Manka se aștepta la cu totul altceva. Toți o părăsiseră, nu avea de unde să nădăjduiască vreun ajutor și era convinsă că Muie are să o certe și are să o scoată în brînci din club. Cînd colo, îl aude : „E bolnavă". Manka îngheță de spaimă. Între timp își mai venise în fire, era parcă mai bine, atît doar că mai simțea o ușoară slăbiciune. Deschise un pic ochii și se uită pe furiș în jur : se prefăcea, de teamă să nu-i facă vînt fără multă vorbă, că poate așa are să se

înduioșeze și are să o lase să se dezmeticească de-a binelea. Dar iată că Muie o întrebă :

— Poți să te scoli ?

Manka sări în picioare, așa cum făcea la școală cînd o striga la lecție vreo profesoară severă, și dădu să o zbughească spre ușă : „Plec, plec singură..." Degetele de fier ale lui Muie i se încleștară pe braț :

— Vino cu mine la bibliotecă.

Muie vorbea răstit și poruncitor. Poate că din pricina asta și a privirii lui scrutătoare, de oțel, băieții îi știau de frică. Iar fetele, cînd îl vedeau apropiindu-se, gata, isprăveau cu trăncăneala. Dar Muie era ca și ei toți muncitor la fabrică ; e drept, mai înainte fusese cel mai temut huligan și bătăuș din toată mahalaua lor muncitorească. De-acolo i se trăgea și porecla asta deocheată.

2

Intrară în sala de lectură a bibliotecii. Muie își roti uitătura cruntă în jur :

— Ia ieșiți voi pentru vreo cinci minute.

Foșnet de ziare, zgomot de cărți închise — și cititorii se făcură nevăzuți. Muie se așeză pe o bancă, o pironi pe Manka cu ochii — ea îi simțea privirea, deși se uită în lături și întrebă :

— Ei ? Ce s-a întîmplat ?

Fetei parcă îi mai veni inima la loc : care va să zică, Muie nu știe nimic ! Dacă-i așa, poate că scapă cu o minciună și... n-are s-o mai zboare din club.

— M-am certat cu mama. M-a dat afară din casă.

Și se uită drept la Muie. Ochii lui oțelii aveau o căutătură blîndă și obosită. Manka nu-i cunoștea această privire. Îl cercetă și își dădu seama de ce era schimbat: cuta dreaptă și aprigă, care i se adîncea de obicei între sprîncene, dispăruse.

— De ce te-a dat afară?

Manka nu avusese răgaz să născocească ceva și-și feri privirea în lături. Văzu portretul bărbosului Karl Marx, clipi și întîlni ochii oțelii ai lui Muie, care o priveau lung și cu aceeași blîndețe. Muie o atinse cu cotul, ca din întîmplare, și stărui:

— Ei, Manka? Ia zi, de ce te-a dat afară? Ochii lui o sfredeleau. N-avea scăpare.

Manka lăsă pleoapele — nu putea să-i mai înfrunte privirea. Apoi i se frînse grumazul ca unei păsăruici rănite și rămase cu ochii în pămînt, de parcă o interesa grozav de mult desenul covorului, pe care îl vedea prin golul dintre șold și braț.

O mînă caldă i se așeză pe umăr și o voce străină, dar de astă dată aspră, rosti apăsat:

— Ei?

— Uite ce e, Muie, te rog să nu te superi, nu ți-am răspuns, fiindcă mi-e tare rău. Dar să știi că am mai multă încredere în tine decît în maică-mea. Ai puțină răbdare și-ți spun tot... Nu te supăra pe mine. O să plec singură din club. Atîta te rog, să nu sufli nimic la nimeni. Știu și așa că n-o să spui doar ești atît de... atît de...

Sări în picioare. Simțea că i s-a pus un nod în gît: niciodată nu vorbise atîta dintr-o suflare:

— Mereu mi-e greață, n-am poftă de mîncare. Numai scrumbii aș mînca. Și-apoi... știi... nu mi-a mai venit... știi tu cum e cu fetele... ca să vezi... vorbeam aici cu unul... și cam asta-i tot...

Se prăbuși pe bancă și își ascunse capul în brațe, dezgolindu-și gîtul, ca pentru o lovitură. Acum, că i-a spus totul, n-are decît s-o alunge. Nu-i mai pasă de nimic.

— Maică-ta știe?

— Nu-u-u! bîigui Manka, buimăcită de o asemenea întrebare. Se tot uită la mine, mă tot iscodește din ochi, dar nu cred să se fi dumirit. Te-am mințit că m-a dat afară din casă. Dar dacă află, m-aruncă de nu mă văd.

Glasul îi tremura, cuvintele picurau ca niște lacrimi. Simți crescînd în ea o furie: la ce mai tărăgănează lucrurile? S-o alunge naibii, să se sfîrșească odată!

— Și de ce vrei să lași clubul? răsună domol și limpede glasul lui Muie.

— Ca să nu-și bată joc fetele de mine! izbucni Manka. Și băieții, crezi că n-au să-mi scoată ochii? Pînă și tu... Ce, crezi că nu-mi dau seama? O să fug, o să fug! țipă ea, ieșindu-și din fire. Fug de-aici, fug și de acasă. O să bat trotuarul ca alea. Una blestemată și stricată ca mine n-are ce căuta la club... Și să mă lăsați în pace cu toții!...

Manka dădu să se repeadă spre ușă, dar mîna de fier a lui Muie o prinse de umăr.

— Stai, oprește-te, Guzikova!

Poate tocmai de asta avea nevoie Manka — să-i spună cineva ferm și poruncitor: „Stai, oprește-te, Guzikova!“ Poate că nu era încă totul pierdut. Poate că încăperea asta caldă, plăcută, cu lozincile și portretele de pe pereți, cu covoarele de pe jos, unde te simțeai ca acasă, avea să fie de acum înainte și a ei...

— Stai, oprește-te, Guzikova! repetă Muie, și Manka simți cum i se împlîntă picioarele în podea ca un cui.

— Uite cum e treaba... Pe scurt: totul se poate îndrepta. Pricepi: totul se poate îndrepta. N-o să mă apuc să-ți fac teorie, căci n-avem timp de pierdut. Atîta vreau, să-mi răspunzi la o singură întrebare. Dar aici nu mai merge să minți! Cine e? Unul de la club, ori nu?

Dacă i-ar fi pus cineva aceeași întrebare în urmă cu un ceas, Manka n-ar fi vorbit în ruptul capului. Acum, însă, după ce-l auzise rîzînd și glumind, fără să se sinchisească de nimic, aruncă nepăsătoare:

— Volodka-pușcăriașul.

— Aha, Volodka! făcu Muie, și o cută dreaptă și amenințătoare ca o baionetă i se adînci între sprîncene. Care va să zică, așa: după ce l-am primit în mijlocul nostru, ticălosul ăsta ne terfelește clubul! Și? Nu se gîndește să te ia de nevastă?

— Nu l-am întrebat. De vreo două săptămîni, ori poate chiar mai mult, mă tot ocolește, iar ieri, cînd i-am spus... întîi parc-a picat pe gînduri, apoi a-nceput să mă înjure... și... și...

— Și?

— A fugit. Chiar așa, a luat-o la goană. Am vrut... să vorbesc cu el... azi... să-i spun... dar, el, hoho... hohotește de rîs... cu băieții...

— Bun! icni Muie furios cu amenințare ascunsă. Tu ține minte vorba mea: totul se poate îndrepta. Nu-ți mai face sînge rău. Las' pe mine! Pe unul ca mine poți să te bizui?

— Se-nțelege.

Nodul din gît pierise. Manka se uită la cuta dreaptă adîncită pe fruntea lui Muie. Pe cine altul să se bizuie, dacă nu pe Muie?

— Așa parcă mai merge! Și, acum du-te în sala cea mare și asteaptă pînă te chem.

— Bine, și... fetele? Doar ele știu!

— Le-ai spus tu ceva?

— De spus nu le-am spus dar... mă tem c-au ghicit și singure.

— Aiurea! Nici nu le dă prin cap! Spune și tu c-ai lucrat în aer închis și că n-ai apucat să mănînci, și gata! O să te sîcîie ele un pic, apoi te lasă-n pace. Mda, mai e ceva: cîți ani ai?

— Sînt născută în 1907. Merg pe șaptesprezece.

— Auzi, scîrba! Ce e, fetito? Nu despre tine vorbesc ci despre Volodka! Ei, hai, du-te!

3

Muie apăru în ușa sălii de gimnastică. Mai mulți băieți, în chiloți roșii, se antrenau la haltere și la bară. Spuse răstit:

— Activul! Adunarea la fierbător!

Doi dintre băieţi lăsară îndată halterele şi îşi puseră cămăşile şi pantalonii. Aceeaşi scenă se petrecu aidoma la cercul de artişti amatori: cîntecele şi rîsetele se curmară brusc şi un activist înalt, cu o căciulă de miel pe cap, în ciuda verii de afară, se apropie de Muie şi-l întrebă: „Unde zici? La fierbător?", apoi se luă după el.

După aceea, Muie se duse la intrare şi-l luă de acolo pe Vaska, zis, Fonful, lăsînd pe altcineva în loc.

„Fierbătorul" era o odăiţă unde se afla un cazan în care se fierbea ceai pe vremea cînd localul clubului de astăzi adăpostea un tractir. Acum nu aveau cu ce face focul şi uneori în cazanul pentru ceai dormeau cîte unii dintre băieţi, cînd se întîmpla să-i apuce noaptea la club.

— Lipsesc patru, dar merge şi aşa, hotărî Muie, cocoţîndu-se pe cazan. Uite ce e băieţi, a ieşit o chestie urîtă: se pare că Manka Guzikova e gravidă. Volodka-puscăriaşul i-a făcut pocinogul şi-acum dă bir cu fugiţii, nu vrea s-o ia de nevastă.

Cuvintele cădeau grele ca nişte lovituri de baros, şi pumnul lui Muie, trîntit în capacul cazanului, le sublinia parcă pe fiecare în parte.

— Vă spuneam eu, lua-v-ar dracii să vă ia, că un ticălos ca Volodka n-are ce căuta în clubul nostru! C-am fost şi eu huligan, asta-i altceva. Pe unul poţi să-l îndrepţi, pe altul, nu. Cunoşti omul dintr-o ochire! Dar să ne-ntoarcem la subiect. Trebuie să chibzuim temeinic. Ce-i de făcut? Eu zic să-l silim s-o ia de nevastă — mama lui de ticălos! Are cineva ceva de spus? Aştept!

— De-e-e! se învoi lunganul cu căciula de miel. E o chestie! Cum o să-l silim, măi frate? Şi dacă ţi-l ia în braţe pe n-am auzit, n-am văzut, nici pe acolo n-am trecut?! E o chestie!

— La urma urmei, la ce bun? vorbi unul dintre cei doi sportivi, un băiat vesel şi cîrlionţat. Să zicem că o ia. A doua zi ăla se duce şi dă divorţ. Mă, fraiere, mă!

— Aici n-ai dreptate, Ahtîrkin, bubui Muie. Stăm cu ochii pe el. Dacă face figura, plăteşte pensie alimentară.

— Cum să stai cu ochii pe el?! se îndoi iară lunganul. Să zicem c-o ia de nevastă. E o chestie! Şi tu crezi c-o să fie fericită? O s-o stingă-n bătăi, asta e. Ori îl vezi tu pe golanul ăsta plătind pensie alimentară? E o chestie!

Lunganul glăsuia tărăgănat şi monoton, repetînd mereu „E o chestie!", expresia lui preferată, parcă numai ca să lungească vorba.

— Chiar aşa! i se alătură cîrlionţatul Ahtîrkin. Dacă nu fuge el de Manka, fuge Manka de el!

— Tu, Vaska, nu zici nimic! se întoarse Muie spre băiatul care şedea cel mai aproape de el.

Tînărul răspunse icnit şi chinuit:

— Hm-m-m... O fi... da' totuşi... parcă nu-i chiar aşa... Adică, dacă nici aşa nu merge... Ştii... hm-m-m! nu m-am gîndit bine încă la treaba asta.

— Păi cît ai vrea tu să te gîndeşti, mă fonfăilă? Trebuie să hotărîm pe loc, nu s-o lungim. Cuta de pe fruntea lui Muie se aplecă ameninţătoare ca o baionetă, gata parcă să-l străpungă pe

Vaska. Fata așteaptă răspunsul, iar tu — să mă gîndesc !

— Hm-m-m, asta cam așa e, începu să se agite Vaska, teribil de rușinat. Aici nu este și nici nu poate fi... vreun alt răspuns ! Pe de altă parte, hm-m-m, dacă ne referim la problema referitoare la... totul e cum s-o ajutăm ?

— De ajutat, trebuie s-o ajutăm, încuviință lunganul. E o chestie ! Aici întîi contează să te-ajute cineva !

— Ce mai tura-vura ! îi zori Muie. Văd că nimeni nu-i contra s-o ajutăm. Dar întrebarea e : cum și în ce fel ? Mda, era să uit : situația familiară a fetei e nasoală de tot. Dacă află maică-sa, o gonește de-acasă. Ei, propuneri, ceva ? Aud ?

Ahtîrkin își răsuci o șuviță cîrlionțată de păr pe deget.

— Uite... am eu o propunere. Să-i asigurăm noi... întreținerea completă pînă naște... Să stea chiar aici, la club... Asta e... — și Ahtîrkin smuci de suvița de păr, de parcă ar fi vrut să și-o smulgă.

— Păi să vezi... se foi Vaska pe locul lui. Eu zic... că... hm-m-m.. nu-i tocmai soluția cea mai justă. Hm-m-m... Dacă... ne referim la problema... referitoare la... parcă ar trebui să procedăm altcumva. Hm-m-m... Bunăoară... să-i dăm ceva bani... să-și găsească o locuință. Să stea... hm-m-m... să stea cum îi place... Separat de maică-sa.

— Poveste lungă... Pînă caută, pînă găsește, e-he-he-ei ! tărăgănă lunganul. E o chestie ! Și-apoi, cine o primește cu burta mare ? Te-ai gîndit la asta ? E o chestie !

— Păi nici n-avem bani, i-o reteză Muie. De unde vrei să facem rost ? Nu mă bîrîi tu mereu la cap ? Ba să-ți dau bani pentru cărți, ba pentru lemne ! Și aici e nevoie de bani, nu glumă : pe puțin treizeci de carboave pe lună. Ei, alte propuneri ? Aud ?

— Raclaj ! o trînti activistul cel taciturn.

Se făcu o liniște de se auzeau cîntecele și foiala de la cercul dramatic — o încăpere aflată tocmai la celălalt capăt al coridorului. Cineva răcni : „Fedka !“, apoi răsună un tropăit greu de cizme, care trecu în fugă pe dinaintea ușii. Într-un tîrziu, Muie întrebă :

— Dar... nu-i primejdios ?

— Ei, aș !

— Ba e foarte primejdios ! oftă lunganul. Maică-mea a murit la o naștere. E o chestie !

— Păi — una-i să naști, și alta e raclajul. Un minut acolo, și gata ! Floare la ureche !

— Minți ! izbucni Muie, și cuta de pe frunte i se aplecă amenințător spre cel care vorbise. E primejdie mare, am citit eu undeva ! O greșeală și gata infecția... Lucrurile astea trebuie cîntărite bine, măi frate ! Floare la ureche, zici ? Și dacă moare sub cuțit, tot floare la ureche e ? Cum văd, se pare că e singura soluție, numai dacă și ea se învoiește. Fraților, să știți că ne luăm o mare răspundere. Ia spuneți, luăm noi răspunderea asta asupra noastră ? Da, ori ba ?

Din nou se auzi un tropăit pe coridor, numai că de astă dată alergau niște pîslari. La cercul

dramatic cineva declama: „De aceea, Galilei, te învinuim de... De aceea, Galilei, te învinuim de..."

O larmă de glasuri năvăli pe coridor: „Băieți, fetelor, haidem la ora de marxism! Begunov, haide și tu la seminar!"

— Mai e ceva, îngăimă sfios Ahtîrkin. Și așa se vorbește că la clubul tineretului muncitoresc... e destrăbălare... Iar dacă se mai află și de povestea asta...

— Ducă-se-n mă-sa ăla care vorbește! se înfurie Muie. Spune-mi-l și mie? Care-i?

— Mai mult babele trăncănesc, rosti cu dispreț lunganul. E o chestie! Nici nu merită atenție... Nu găsesc ce să spună pe seama noastră, decît...

— Nu, Ahtîrkin, insist să-mi spui: cine vorvește? o ținea Muie, neînduplecat. Adică stai, că-ți spun eu: burtă-verzimea vorbește, uite cine!!! Care va să zică, după tine trebuie să luăm aminte la ce spune burtă-verzimea?! Spune! Mă, glagorie, mă! De ce nu pomenești și de albgardiști? Pe de altă parte... se înțelege de la sine că nu-i cazul să batem toba.

— Care bate toba, are de-a face cu mine! izbucni din senin, Vaska, sărind în picioare și ridicînd la vedere un pumn zdravăn. Îi smulge mandea limba... cu rădăcină cu tot! Fonfăiala și toropeala dispăruseră ca prin farmec. De altminteri, Vaska era vestit pentru aceste treceri neașteptate ale lui.

— Ei, gata, ajunge! încheie Muie, lovind cu palma capacul cazanului. Acum, mă duc la ea, îi esplic cum și ce fel și... chiar mîine o trimitem... Vaska, dă o fugă la spital și află totul.

Dacă nu se poate la stat, te duci la un particular. Întrebi cît costă. Ahtîrkin, ce bani avem în casă?

— Trei ruble șaptezeci de copeici, răspunse prompt Ahtîrkin.

— Nu-i nimic... la o adică... fac eu rost, spuse Muie din ușă. Dacă trebuie, trebuie.

În urma lui ieși iute și Vaska.

4

Din clipa în care Manka Guzikova păși pragul spitalului, însoțită de Vaska, zis Fonful, se înregistră la camera de gardă, primind nr. 102 și devenind Guzikova Maria, muncitoare, minoră, vîrsta șaisprezece ani, îmbrăcă rufărie curată și rece, pe care o simțea străină și peste care puse un halat curat, la fel de străin, în cugetul ei încetă să mai fie o simplă muncitoare de la filatură. Manka Guzikova, fetișcana neluată în seamă, rămăsese parcă dincolo de ușa spitalului, undeva în așezarea muncitorească, iar aici, pe patul de spital ședea o altă Maria Guzikova, de care se ocupau toți oamenii aceștia gravi și serioși, o Maria Guzikova cu care avea să se întîmple curînd ceva înspăimîntător și rușinos, ceva la care numai cît te gîndești, aceste schimburi abia îmbrăcate fac să-ți înghețe spinarea și să-ți tremure picioarele, în loc să se încălzească de la căldura corpului.

— Guzikova, în sala de operație! se auzi vocea nepăsătoare a unei infirmiere.

Manka se ridică anevoie, de parcă ar fi fost grav bolnavă, și păși spre ușă. Abia atunci ob-

servă fețele palide care o urmăreau de pe perne. Înaintea ei — spinarea infirmierei, cu mersul ei de om ocupat, se legăna nepăsătoare. Simți cum i se strînge inima și cum i se moaie picioarele. Se stăpîni: „Așa-ți trebuie, acum rabdă...". Intră aproape calmă în sala de operație.

Doctorul, un bărbat cărunt și trupeș, cu obrajii rumeni, tocmai terminase să-și spele mîinile. Se întoarse, se apropie de Manka și o luă de bărbie.

— Și cum, nu vrei un bebeluș? Păcat, păcat! Ei, dacă-i așa, scoate halatul.

Manka se supuse, se întinse acolo unde i se arătă și o văzu lîngă ea pe doctorița de la camera de gardă. Doctorița îi luă brațele și i le desfăcu în lături, cineva o trase de picioare, apoi mai trecu un timp — un timp plin de groază și de încordare — și în trupul ei, parcă drept în inimă, răscolind-o și umplînd-o de un frig de gheață, pătrunse o durere cumplită, insuportabilă, cu nimic asemănătoare, care o sfredeli cu burghiul ei încins tot mai adînc, și mai adînc. „A-a-a-i-i!" îi venea să geamă, să țipe, să urle. Își mușcă buzele, dădu capul pe spate și își pironi privirea în tavanul neobișnuit de înalt, luminos și de un alb necruțător, care părea să-i spună: „Nu cumva să țipi, stai cuminte. Singură ești de vină, nesăbuito!" Durerea nu slăbea, acum îi cuprinsese tot trupul, se preschimbase într-o vietate ce-i sfîșia carnea cu ghearele ei ascuțite și o sfredelea, o sfredelea, fără încetare, fără milă și fără de speranță... Tavanul se acoperi de ceață, se ridică și mai sus, apoi nu-l mai văzu de loc. Un văl tulbure, nesuferit i se așternu peste ochi și Manka deveni una cu durerea ce-i năpădise trupul, desprinzînd-o de pămînt, de oameni, de sala asta de spital. Manka se pomeni singură, singurică pe lume, singură cu durerea dinăuntrul ființei ei — o durere turbată, care îi umplea fiecare fibră, o căsăpea bucăți, bucățele, și fiecare bucățică din ea găzduia aceeași durere de neîndurat. Mai apoi îi pătrunse în cuget un gînd: „Cînd oare o să se sfîrșească? Cînd? Cînd?!" Într-un tîrziu, durerea începu să se potolească, să se stingă, să se depărteze. Își simți brațele slobode: asta însemna că doctorița i-a dat drumul; asta însemna că totul s-a sfîrșit și că putea să plece. Dar durerea dinăuntrul ei stăruia. Dădu să se ridice și căzu la loc, neputincioasă. Văzu tavanul, apoi văzu ochii negri ai doctoriței.

— Bravo, mititico! spuse blînd doctorul cel rumen. Ești curajoasă, zău! Uite ce fetiță plăpîndă și n-a scos un țipăt!

Manka se simți tare mîndră. Ar fi vrut să alerge la club și să-i spună lui Muie: „Știi, doctorul cel mai mare de acolo de la spital mi-a spus că sînt curajoasă! Așa că poți să ai încredere în mine, n-o să te fac de rîs!" Dar se văzu ridicată de acolo și dusă înapoi, în salon.

Durerea mai stăruia încă, dar acum era suportabilă. Rămase un timp întinsă, cu ochii închiși. Cînd deschise ochii ea văzu la căpătîiul ei pe Vaska, zis Fonful.

— Hm-m-m... Ia zi... Tu cum... cum te simți?... M-auzi, Marusia?... bîigui Vaska.

— Pleacă, pleacă ! şuieră Manka, îngrozită. Să pleci numaidecît ! Au să creadă că tu eşti ticălosul.

— Păi cum ?! se fîstîci Vaska de-a binelea. Hm-m-m... Uite, ţi-am adus nişte pîine. Dacă ţi-e foame, hm-m-m, ia şi mănîncă ! Şi-i puse sub ochi o bucată mare de pîine albă.

5

Nu trecuseră decît două zile şi două nopţi din clipa cînd îl văzuse la club pe Volodka-puşcăriaşul, dar Manka avea impresia că de atunci s-a scurs o trudnică veşnicie, ca şi cum o mînă puternică ar fi azvîrlit-o fără milă într-un vîrtej ameţitor, care i-a răsucit creierii, a smuls-o vieţii simple de fiece zi, buşind-o în toate părţile şi apoi, deodată, a aruncat-o drept în pragul acestei căsuţe şoldii din aşezarea muncitorească. „Trebuie să născocesc o minciună pentru mama !" Pînă azi nu mai lipsise niciodată noaptea de acasă, dar cei de la spital o ţinuseră acolo aproape cu de-a sila, ca să mai prindă puteri, deşi ea se simţea bine şi ţinea morţiş să plece acasă chiar din ziua operaţiei. Oare ce să-i spună ? Că a dormit la o prietenă ? Are s-o bată că nu i-a dat de veste. Era o seară senină de vară, plină de pace. Manka stătea în prag, legănîndu-se de pe un picior pe celălalt, cînd iată că uşa se deschise şi maică-sa apăru cu două găleţi în mîini.

— Venişi ?! făcu ea punînd jos găleţile şi încrucişîndu-şi braţele la piept. Venişi, stricăţico ?

repetă femeia în şoaptă, de teamă să nu audă vecinii. Venişi, otravă ? Venişi, otreapă ? Unde mi-ai umblat haimana ? Hai înăuntru !

Manka înţelese îndată că maică-sa ştia, ori poate că numai bănuia totul. Ciudat : alte dăţi, cînd o certa sau o bătea o apuca un fel de spaimă ori o lua cu leşin. Acum nu avea nimic. Intră în casă. Maică-sa puse găleţile la locul lor, veni după ea şi se lăsă pradă furiilor :

— Mă, scîrbă ! Mă, tîrîtură ! Nici să nu deschizi gura să-mi îndrugi vreo minciună, că tot nu te cred ! O faci pe maică-ta de ocară ! Lumea vorbeşte, iar dumneaei, nici că-i pasă ! Scîrbo, haimana ce eşti !

Păşi spre ea şi-i smulse băsmăluţa roşie de pe cap !

— Măăă, ticăloaso !

„N-o las să mă bată ! hotărî Manka în sinea ei. N-o las !"

Întinse mîna.

— Dă-mi basmaua ! Mamă, cu tine vorbesc.

— Nici nu te gîndi ! şuieră maică-sa, şi îşi înfipse degetele răşchirate în părul fetei. Nu, femeia asta nu-i era mamă, era o zgripţuroaică fioroasă şi cruntă, o străină. Manka i se smuci din mîini şi se trase într-un ungher.

— Dă-mi înapoi basmaua, că-mi ies din fire !

— Te iei în clonţ cu mine ?! zbieră femeia. Te iei în clonţ cu mine ! Auziţi, oameni buni, mai are gură să răspundă ! Aşa te-au învăţat la comsobol ? Să lăsă pe un scaun şi îşi plesni genunchii cu palmele. Auzi, să te iei în clonţ cu maică-ta ! Nu te vezi ce-ai ajuns ! Sări în sus şi se repezi asupra ei, dar mîinile fetei se ridicară

aproape de la sine, împingînd-o pe maică-sa spre masă.

— Dă-mi basmaua, mamă, că te dau în judecată. Să știi că nu glumesc, adăugă ea calm.

— S-o dai în judecată pe maică-ta care te-a făcut ? Unde s-a pomenit una ca asta, oameni buni ? Umblă haimana nu se știe pe unde și nici cu cine, și tot ea m-amenință cu judecata ! Da' la spital ce-ai căutat, scîrbă ? Ia zi netrebnico ! Zi, că te fac numai sînge ! Eu o să te judec pe tine, ticăloaso, nu tu pe mine ! Las' că te-au văzut ei oamenii cînd te-ai dus cu hăndrălăul ăla la spital !

— Dă-mi basmaua !

Manka o apucă de mînă, maică-sa se smuci, se împiedică de piciorul mesei și căzu pe dușumea. Începu să urle ca din gură de șarpe.

— Aoleu ! Săriți oameni buni ! Săriți că mă omoară !

Mankăi i se făcu scîrbă, dar parcă și rușine. Smuci de clanță și țîșni afară, așa cum era, în capul gol. Înserarea albăstrie o întîmpină răcoroasă și mîngîietoare. Undeva într-o grădină lătra întretăiat și bătăios un cîine. Mai zăbovi puțin în prag, apoi porni hotărîtă spre club. Gîndurile i se învălmășau morișcă în cap.

„Dă-o încolo de basma ! O să iau una de la fete ! Dar cum m-arăt la club ? Că fetele, nu se poate, au mirosit ele... Eh, fetele, mai treacă-meargă... Au să mă necăjească un timp, pe urmă-mi dau pace. Dar cum dai ochii, tu, cu Muie ? Că o fi iar încruntat și pornit cum e de felul lui. O să se uite la mine ca la o aia...Oh, mor de rușine ! Mai bine nu mă duc."

Se opri în loc. Străduța clubului se așternea dreaptă și tăcută în fața ei, învăluită într-o pîclă albăstruie. Ici-colo, luminițe gălbui clipeau în geamuri. Trebuie să fie aproape zece. La ora asta la club e pauză, toată lumea a ieșit pe coridor și-o să se întîlnească nas în nas cu Muie. Atunci, unde să se ducă ? Acasă ?

— Aha, uite că tot am dat de tine ! îi sună în ureche o voce cunoscută și ciudat de duioasă. Două brațe o cuprinseră strîns din spate. Volodka ! Te-am așteptat, Marusenka ! urmă vocea legănat. Știi, acolo, la club, mi-era nu știu cum să m-apropii de tine ! Hai să ne plimbăm, vrei ? S-a-ntunecat, da' eu n-am frică, cînd mă plimb cu-a mea gagică ! îi șopti el fierbinte la ureche. Manka îi dădu mîinile la o parte, se întoarse, și pumnul i se ridică parcă de la sine, drept în mutra nerușinată și scîrboasă a lui Volodka. În clipa următoare o rupse la fugă. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Mai repede, mai repede, să n-o ajungă ! În spatele ei, strada răsuna de înjurături și amenințări : „Las' că-ți arăt eu !" și zdupăiau cizmele grele. „O să mă prindă, o să mă prindă ! Mai am doar de dat colțul ! Prea tîrziu, o să mă prindă !..." Un vaiet îi scăpă din piept : „Aaaa !" Alerga cît o țineau puterile.. O casă, încă una... Dădu colțul și văzu steaua roșie, luminînd blînd intrarea clubului. Nu-și mai simțea picioarele dar nu-și domolea fuga. Auzea aproape răsuflarea gîfîită a lui Volodka.

Ușa se deschise larg, ca și cum ar fi fost așteptată. Dădu buzna înăuntru, cît pe ce să-i cadă în brațe lui Vaska, Fonful.

— Uu-f ! suspină Manka, rezemîndu-se de perete.

Vaska încercă să lege o vorbă cu ea :

— Hm-m-m, ce ai de alergi ca scăpată din puşcă ? !

Nici nu isprăvi bine că Volodka-puşcăriaşul dădu năvală pe uşă. Vaska se repezi şi-i tăie calea.

— Ce dracu, mă, ai căpiat ? scrîşni Volodka. Nici pe-ai noştri nu-i mai laşi să intre ?

— Pe-ai noştri îi las, i-o întoarse Vaska. Numai că tu trebuie să ai niţică răbdare.

— Şi pînă cînd, mă rog ?

Vreo cîţiva băieţi răsăriră ca din pămînt. Erau palizi, dar liniştiţi şi hotărîţi. Pesemne că se aşteptau la vizita asta.

— Pînă la judecata obştească, spuse Vaska.

— Ia mai du-te dracului cu judecata ta cu tot !

Volodka încercă să treacă, dar băieţii stăteau zid. Vaska repezi mîna înainte şi Volodka veni de-a rostogolul pînă pe trotuar înjurînd scîrnav.

Fetele o înconjurară pe Manka, se învîrtiră cu ea şi o luară cu ele spre coridor. Dintr-acolo apăru Muie, încruntat ca de obicei. Cuta ştiută i se adîncea între sprîncene ţeapănă, ca o baionetă. Cînd Muie o văzu pe Manka, cuta parcă tresări şi ochii lui o priviră fără pic de blîndeţe. Dădu să treacă mai departe, dar pesemne că desluşise ceva ciudat în ochii fetei, căci se opri în loc şi spuse :

— Ce-ai lăsat nasu-n jos ?

Manka vru să-i răspundă că dimpotrivă, se simte puternică şi plină de curaj, dar parcă îi

pierise graiul, şi-şi dădu seama că, într-adevăr, au părăsit-o puterile. Ochii i se umeziră. Muie pesemne că băgă de seamă. O bătu uşurel pe umăr şi-i spuse :

— Ce-i cu tine, proletărico ? Du-te, prostuţo, la ora de învăţămînt politic...

Şi se depărtă. Manka fugi pe coridor, sărind într-un picior, şi o săgetare fierbinte o trecu prin şira spinării, îi năpădi inima. Asta poate pentru că desluşise în ochii lui Muie marea dragoste tovărăşească a întregii clase muncitoare faţă de una dintre micile şi nesăbuitele-i fiice.

I-am arătat schiţa lui Vanka Petuhov. Mi-a spus că e adevărat ce scrie acolo. Eu cred că e o excepţie şi că nu există ca după „raclaj" o fată să nu rămînă nenorocită. Mai bine să nască copii frumoşi şi zdraveni.

Că altfel, de unde schimbul de mîine ?

15 martie

Bag de seamă că Venka Palkin lipseşte cam de multişor de la şcoală. Credeam că-i din pricina petrecerilor alea, dar se pare că e altceva la mijloc. Orice ar fi, eu nu mă bag. Nikpetoj are dreptate, nu-i frumos să-ţi spionezi colegii.

Cum m-am supărat cu Silva şi n-am nici un prieten, mă întîlnesc tot mai des cu Zoia-cea-neagră. Mi-a mărturisit că înainte nu putea să mă sufere fiindcă o necăjeam. Şi că sentimentele ei pentru mine s-au schimbat după spectacol, cînd

am azvîrlit cu atîta îndemînare sabia din mîna lui Seriojka Blinov.

Cu învățătura merge normal. Durerile de cap au încetat, la fel și f-f, p-p. În fiecare dimineață mă frec pe cap cu zăpadă.

21 martie

Azi la școală, vine Silva la mine și zice :

— Kostea Riabțev, îmi pare rău, dar trebuie să-ți spun că mi-am schimbat complet părerea despre tine. Credeam că ești un comsomolist adevărat, credincios ideologiei noastre. Acu, îmi dau seama că te prefăceai și că în realitate mentalitatea ta n-are nimic comun cu ideologia comsomolistă.

— Eu nu m-am prefăcut niciodată, zic. Și-apoi, de unde știi ce mentalitate am ?

— Las' că știi tu foarte bine. Am aflat eu cu ce te-ai ocupat tu și cu Venka Palkin.

— Te rog ! Nu m-am ocupat, ci doar am frecventat ! Deci tu ești autoarea anonimelor ? !

— Mă, prăpăditule ! s-a mîniat Silva, privindu-mă drept în ochi. Cum de poți să crezi așa ceva despre mine ?

Și mi-a întors spatele.

— Stai puțin, Silva. Tu crezi într-adevăr că mentalitatea mea n-are nimic comun cu ideologia comsomolistă ?

— Nici nu vreau să mai vorbesc cu tine.

Și a plecat.

Eram tare necăjit, dar a trebuit să înghit, pentru că într-o anumită măsură, ea are dreptate.

Cu toate că nu m-am prefăcut *niciodată*. Pînă la urmă tot o să-i d e m o n s t r e z eu că n-are dreptate.

23 martie

A fost un scandal teribil, deși eu n-am prea înțeles ce anume s-a întîmplat.

Tatăl Linei, care e slujitor al cultului (popă) a venit la școală, a chemat-o pe Zin-Palna și a discutat mult cu ea. Era roșu la față și parcă-i cerea socoteală, iar Zin-Palna tot desfăcea brațele a nedumerire. Discuția a avut loc în cancelarie, așa că nimeni n-a putut să tragă cu urechea. Pe urmă, Zin-Palna, foarte tulburată, a plecat împreună cu tatăl Linei și s-a întors abia spre sfîrșitul orelor.

Imediat s-a convocat o adunare a cadicilor, iar nouă ne-au dat drumul acasă.

25 martie

Mi-e foarte greu, dar țin să scriu aici totul cum a fost.

Azi, cum ajung la școală, mă cheamă Zin-Palna.

— Riabțev, promiți să-mi răspunzi sincer ?

— Promit, zic, privind-o drept în ochi (mi s-a urît să tot mint).

— Spune, te duceai la seratele pe care le organiza Venea Palkin ?

— Mă duceam.

— Şi nu te-ai gîndit niciodată că aceste serate, pe lîngă că împiedică bunul mers al învăţăturii, compromit şcoala ?

— Nu m-am gîndit, pe cuvîntul meu de comsomolist.

— Nici nu te-ai întrebat cum priveşte şcoala astfel de... fenomene ?

— Credeam că... din moment ce se organizează în afara şcolii, seratele astea nu au nici o legătură cu ea.

— Să admitem. Dar ce s-a întîmplat cu Lina, ştii ?

— Am văzut că lipseşte şi-am bănuit că poate să fie din cauza asta, cu... seratele, dar vă dau cuvîntul că nu ştiu nimic precis.

— Lina va trebui să părăsească şcoala. Pleacă în Ucraina. Sper că eşti capabil să nu pomeneşti nimănui despre discuţia noastră, aşa cum ai ştiut să taci în privinţa seratelor.

— O să tac, fireşte, Zinaida Pavlovna, zic, şi simt că mi se pune un nod în gît. Dar... cred că fetele ştiu totul de mult şi mai bine ca mine.

— Am stat eu de vorbă cu fetele. Poţi să pleci.

— Zinaida Pavlovna... o întrebare. Ceea ce... ceea ce s-a întîmplat cu Lina... are vreo legătură cu... problema sexuală ?

— Da, zice Zinaida Pavlovna, fără să şovăie. Acum, du-te.

M-am dus, dar nu în sala de curs, ci acasă.

După însemnările din 25 martie urmează cîteva pagini tăiate cu cerneală.

5 aprilie

Ieri am primit o scrisoare de la Lina :

„Kostea Riabţev ! Acum nu-ţi mai reproşez nimic şi înţeleg că eu sînt vinovată în primul rînd de cele întîmplate. Cînd vei primi aceste rînduri, eu voi fi atît de departe de tine, încît n-o să-mi mai fie ruşine să-ţi scriu. Încep o viaţă nouă, am isprăvit pentru totdeauna cu tot ce-a fost înainte, cu trecutul trist şi urît.

Află că din cauza ta am acceptat să fiu a lui V.P. Mai bine zis, pentru că eram furioasă pe tine, disperată că mă repezi mereu, şi pentru că toată povestea cu sinuciderea a fost pînă la urmă ceva atît de caraghios şi de vulgar. Dar acesta este trecutul, trecutul, trecutul, şi acum mi-e inima uşoară... Te sfătuiesc şi pe tine să nu mai duci această viaţă pentru că pînă la urmă o să cazi într-o neagră rătăcire şi cu atîta te alegi ! Or, şi tu, ca şi mine, ai înaintea ta tot ce e frumos şi sublim.

Află, de asemenea, că eu am scris scrisorile acelea către părinţi. Sufeream. Viaţa ajunsese un calvar pentru mine şi doream ca toate astea să se sfîrşească. Atunci mi-a venit ideea. N-a folosit la nimic, dimpotrivă. Abia acum, cînd m-am smuls din întuneric spre libertate şi lumină, am înţeles că am fost o proastă.

Rău ai făcut că ai vorbit cu Silva despre aia — ţii minte, acolo la garderobă, în timpul spectacolului... Silva nu-i aşa. În clipele mele cele mai grele, m-a îngrijit ca o soră, cu toate că eu m-am purtat destul de urît cu ea.

Adio, Kostea Riabțev! Fii fericit și împacă-te cu Silva. Iar pe mine, uită-mă, uită-mă pentru totdeauna... *Lina*".

Ce rău e totuși cînd omul nu știe să trăiască!

10 aprilie

Azi l-am întîlnit pe stradă pe Venka Palkin. Pardesiu la modă, țigaretă, bastonaș.

— A, Kostea! mă oprește el. Tot la afumătoare, ai?

— Da, tot la școală.

— Dacă ești fraier! Știi ce? Vino mîine la mine. Tot acolo stau. O să fie și cîteva pițipoance, fete bune, care nu fac mofturi ca înțepatele alea de la școală. Am și niște vinaț prospețel. Hai, zău!

— Bine, zic, o să viu. Dintr-ai noștri o să fie cineva?

— Păi cum nu! Tot băieți buni. Atunci vii?

— Neapărat. Te salut.

12 aprilie

Iată cum s-au petrecut lucrurile.

Ca de obicei, m-am dus în parcul Ivanovski, la Venka, pe la nouă. Erau acolo vreo doisprezece inși. Ședeau în jurul mesei — babacii nu erau acasă, că dacă are Venka vreo serată, ei se evaporează.

Acum pot să povestesc totul amănunțit. Mai întîi — ce sînt petrecerile astea? Un fel de petreceri, la care iau parte și fete. În mijlocul mesei se pune o strachină cu varză acră, stropită cu untdelemn, care ne place grozav la toți. Toți beau pînă se îmbată și apoi începe pipăiala, sărutările, îmbrățișările. Eu atîta am văzut, dar bănuiesc acum că se petreceau acolo și altele mai ceva.

Dar să mă-ntorc la ce-a fost ieri. Ajung. Înăuntru văd și trei băieți de la noi din școală. Nu vreau să le pomenesc numele. Numai băieți. Dintre fetele alea sulemenite nu cunoșteam pe niciuna.

Gașca era cherchelită bine. Cînd m-au văzut au și început:

— A, uite-l pe Kostea! Ia turnați-i un păhărel, să sărbătorim întîlnirea! Cînd ne-o fi mai rău, așa să ne fie!

— Ba așa ca acum, niciodată! zic, și dau cu paharul de pămînt. Niciodată, fiindcă am înțeles ce e bine și ce e rău. Dragii mei colegi, voi ridicați-vă frumușel și haideți cu mine. Să nu mai puneți piciorul în casa asta. Ceea ce faceți voi, ceea ce am făcut și eu aici e o porcărie. Dar înainte de plecare, vreau să spun vreo două vorbe cetățenilor aici de față.

— Ai înnebunit? răcnește Venka Palkin la mine.

— Dimpotrivă, abia acum mi-au venit mințile la cap. Ai socotit tu vreodată, Venka, cît rău ai făcut cu petrecerile astea ale tale? Ai pus la socoteală faptul că ai stricat viața unei fete — știi despre cine e vorba, nu? Dar că era cît pe ce să ne faci școala de ocară — asta ai pus-o la socoteală? Uite ce, n-ai decît să te destrăbălezi cu amicii tăi, te privește, dar școala noastră s-o lași în pace!

— Mă, ticălosule! izbucnește Venka, și sare la bătaie.

Am aruncat în el cu o sticlă și, împreună cu cei trei băieți de la noi din școală, am zbughit-o afară.

15 aprilie

Învăț pe rupte, am ajuns că-mi tremură mîinile de oboseală. Din pricina tuturor isprăvilor de peste iarnă, am restanțe la toate obiectele, iar vara bate la ușă: dacă nu le dau, s-a zis cu vacanța. Mai ales că e vorba să se organizeze și niște cursuri de vară. Am crezut că sînt numai pentru cei de la inferior, dar văd că ni le-au pus și nouă în cîrcă. Va să zică, o să-nceapă iarăși excursiile. Seriojka Blinov susține că la cursurile de vară o să se vadă care dintre cadici corespunde și care nu. Astă-iarnă, zice, de bine de rău, au mai scos-o ei la capăt, dar la vară li se înfundă precis.

Am un nou prieten — Iușka Gromov. La drept vorbind, sîntem colegi de școală de multă vreme, chiar colegi de grupă, dar numai atît. E un băiat foarte vesel și nu-i place să-și bată capul cu tot felul de probleme. I-am destăinuit cîte ceva din secretele mele. De pildă, i-am povestit despre petrecerile alea. Zice că astea-s fleacuri și că mai bine să uit totul cît mai repede.

17 aprilie

De la o vreme, la noi la școală se petrec lucruri foarte ciudate. Uite, și ieri. Trec prin dreptul laboratorului de matematică și deodată aud niște hohote de rîs nestăpînite... Dau buzna înăuntru și ce văd: Ninka Fradkina și Staska Velepolskaia, amîndouă din grupa a patra, stau pe scaune una în fața celeilalte și rîd să se prăpădească. M-a umflat și pe mine rîsul. Întreb:

— Ce v-a apucat?

Ele rîd și mai și. Deodată, bag de seamă că Staskăi parcă-i gîlgîie ceva în gîtlej. Apoi, gîlgîitul se preschimbă într-o horcăială. M-a apucat groaza. Fuga la cadicul de serviciu — s-a nimerit să fie Almakfiș — și ne întoarcem amîndoi. Acum, altă comedie. Fetele plîngeau cu hohote! Almakfiș mi-a spus că e o criză de isterie. M-am repezit după apă și prosop și am reușit să le potolim. Băieții m-au întrebat dacă nu vreau să le lecuiesc așa cum am lecuit-o în iarnă pe Zoia Travnikova. Le-am spus că toate astea nu mă privesc și că e treaba actualului comidel.

Eu și așa sînt prins pînă peste cap. Încă de acum o lună, secția gubernială de învățămînt a mobilizat școala noastră la lupta împotriva vagabondajului, incluzînd-o în sistemul de ocrotire juridică specială a minorilor (O.J.S.M.). Întrucît cazul lui Alioșka Cikin, care a șterpelit șase limarde și mai tîrziu l-am găsit într-un subsol năruit, n-a fost dat uitării, școala m-a delegat pe mine să țin legătura cu O.J.S.M.-ul. Pierd o groază de timp cu vagabonzii minori, dar nu văd să iasă mare lucru. Unde mai pui că unii dintre adulți ajung cică la balamuc, după ce și-au mîncat trei luni de zile cu vagabonzii. Uite cum cred eu că ar fi cel mai bine: să se alcătuiască niște detașamente din băieți ca mine și toți din detașament

să se ia la pumni cu vagabonzii la fiecare colț de stradă ; iar după bătaie, băieții să bea și să fumeze cu ei, că așa ne-am împrieteni mai ușor și pîn-la urmă i-am atrage și la învățătură. N-ar fi rău să încercăm nici cu poveștile, așa cum făcea Vanka Petuhov. Atunci n-ar mai ajunge nimeni la balamuc. Atît doar că asta ar lua o groază de timp și băieții noștri n-ar mai avea cînd să învețe. Cînd i-am expus proiectul meu, secretara O.J.S.M.-ului mi-a rîs în nas. Ar face mai bine să-l studieze decît să rîdă. Nu pot să sufăr să mă ia cineva în rîs. În orice caz, nici metoda lor nu e bună. Cred că n-o să mai activez în O.J.S.M.

Pe tatăl lui Alioșka Cikin l-a călcat un camion de la salubritate și Zin-Palna l-a luat pe Alioșka la ea acasă. Toată școala zice că e un gest foarte frumos, numai Seriojka Blinov o ține morțiș că n-a făcut-o decît din orgoliu.

20 aprilie

În legătură cu crizele de isterie a fost convocată o ședință a comidelului, la care m-au chemat, ca martor, și pe mine. Erau de față și „milițienii". „Miliția" a fost înființată la noi în școală acum o lună, pentru a scuti comidelul de îndatoririle administrative. Doi „milițieni" umblă mereu prin toată școala, la fel ca polițiștii din filmele franțuzești. În orice caz, sînt tot atît de caraghioși. Eu am povestit tot cum a fost și am plecat. Se pare că nu s-a luat nici o hotărîre pînă la urmă.

Am vizitat în cîteva rînduri fabrica textilă de a cărei celulă aparținem. În rest, celula fabricii

și celula noastră comsomolistă n-au aproape nici o înrîurire în viața școlii, și după mine asta e bine.

22 aprilie

În sala de cursuri a fost o bătaie nemaipomenită. Lui Volodka Șmerț i-au făcut piftie fizicul. Volodka ăsta mănîncă atîta bătaie, încît noi l-am poreclit „Ia-o pe coajă". Se înțelege că „milițienii" n-au putut să potolească băieții, așa că a trebuit să-l chemăm pe cadicul de serviciu.

S-a întrunit adunarea generală pentru a lua în discuție noul proiect de autoconducere. Potrivit proiectului, comidelurile urmează să fie alese pe trei luni, iar nu pe o lună ca pînă acum, în scopul de a dispune de mai mult timp pentru a se obișnui cu munca, că așa nici nu apucau bine să deprindă ce și cum, și gata, le și schimbau. Seriojka Blinov a obiectat : că, în primul rînd, cu cît un comidel funcționează mai mult, cu atît i se urcă la cap mai rău, și în al doilea rînd, că poți să-l alegi și pe un an, tot aia e, fiindcă atîta vreme cît comidelul e subordonat cadicilor, n-are cum să iasă nimic bun, și el, comidelul, n-o să se bucure de nici un fel de autoritate. La care Zin-Palna a replicat :

— Văd că Blinov o ține iar cu ale lui. Dorește oare ca școala să se împartă iar în două tabere, și asta acum, în perioada de mare răspundere a examenelor de sfîrșit de an ? Vreau să cred că aici numai primăvara e de vină.

Seriojka a răspuns că primăvara n-are nici un amestec și că el n-a vrut decît să-și spună părerea. Dar cum toată lumea era extrem de nervoasă, Seriojka s-a enervat și el, și a ridicat tonul. Atunci a izbucnit pe neașteptate și Almakfiș, care a început să țipe, cum că ce caută Blinov în școală, și că ar face mai bine să treacă la universitate. A ieșit un scandal întreg. Văzînd asta, Zin-Palna a făcut uz de autoritatea ei și a declarat închisă adunarea.

Nițel mai tîrziu, pe coridor, Seriojka se grozăvea cum că o să le arate el cadicilor, și asta numai din principiu, fiindcă el e, înainte de toate, un revoluționar și abia după aceea elev, și așa mai departe.

23 aprilie

Gazeta de perete „X" a publicat următorul articol :

Ridichea

A sădit Dika [1] o ridiche de soiul „Autoconducere". Ridichea a crescut mare, mare. Apucă Dika ridichea, trage, trage, nu izbutește s-o smulgă.

A chemat Dika în ajutor Comidelul. Comidelul trage de Dika, Dika de ridiche, trag, trag, nu izbutesc să o smulgă.

[1] Directoare.

S-a gîndit ce s-a gîndit Comidelul și a chemat în ajutor Comgosul [1]. Comgosul trage de Comidel, Comidelul de Dika, Dika de ridiche, trag, trag, nu izbutesc să o smulgă.

Au chemat în ajutor Comsanul [2]. Comsanul trage de Comgos, Comgosul de Comidel, Comidelul de Dika, Dika de ridiche, trag, trag, nu izbutesc să o smulgă.

Comsanul a chemat în ajutor Aducadul [3]. Aducadul trage de Comsan, Comsanul de Comgos, Comgosul de Comidel, Comidelul de Dika, Dika de ridiche, trag, trag, nu izbutesc să o smulgă.

Văzînd că nu-i chip, Aducadul a răcnit cît îl ținea gura :

— Mi-li-ți-a !

Milițianul — prezent la datorie ! Milițianul trage de Aducad, Aducadul de Comsan, Comsanul de Comgos, Comgosul de Comidel, Comidelul de Dika, Dika de ridiche, trag, trag, nu izbutesc să o smulgă.

Milițianul a chemat în ajutor Proiectul trimestrial. Proiectul trimestrial trage de Milițian, Milițianul de Aducad, Aducadul de Comsan, Comsanul de Comgos, Comgosul de Comidel, Comidelul de Dika, Dika de ridiche, trag, trag, nu izbutesc să o smulgă.

Se opintesc, sudoarea curge pe ei șiroaie, dar ridichea tot mai stă înfiptă în pămînt.

[1] Comitetul gospodăresc.
[2] Comitetul sanitar.
[3] Adunarea cadrelor didactice.

— Cînd dracu' vor izbuti s-o smulgă ? se întreabă unul care a urmărit scena.

„X“ e de părere că *niciodată.*

Chiar acolo, lîngă gazeta de perete, s-a improvizat pe dată un miting. Seriojka Blinov a ținut un discurs înflăcărat și toți au fost de acord că la ce bun o autoconducere care nu e în stare să facă nimic. Și că, în general, e mai bine să se renunțe cu desăvîrșire la autoconducere. S-a hotărît totuși să amînăm lucrurile pînă după examene, iar pînă atunci să nu sufle nimeni o vorbă.

Seriojka a mai spus că întrucît cadicii noștri nu corespund, ei trebuie înlocuiți, că abia atunci școala noastră va păși pe făgașul revoluției și că viața și învățătura vor deveni mai ușoare pentru noi. Mulți nu i-au dat dreptate. Eu, de pildă, m-am convins din experineță că Zin-Palna și Nikpetoj *corespund pe deplin.* Nu-i vorbă, în privința Elnikitkăi precum și a lui Almakfiș, aș avea și eu cîte ceva de spus, deși uneori sînt și ei folositori. Dar Seriojka susține că dacă e să facem ceva împotriva *tuturor,* apoi împotriva tuturor să fie.

După aceea m-am plimbat cu Nikpetoj prin sala de gimnastică și-am discutat. El m-a chemat. Între altele m-a întrebat de ce nu mai sînt prieten cu Silva. I-am răspuns că noi doi ne-am răcit de cînd a fost povestea cu Lina. Silva mă bănuiește de ceva rău, dar singura mea vină e că mă duceam la petrecerile alea. Și-apoi, afirmă că n-aș avea mentalitate de comsomolist.

— Silfida Dubinina e o fată bună, a spus Nikpetoj, și a oftat.

— O fi ea bună, dar are un parapon cum nu s-a mai pomenit, am răspuns. Și, la urma urmei, ce are bun ?

— E exigentă atît față de ea, cît și față de cei din jur. În schimb, dacă se atașează de cineva, o face din toată inima... Ia spune, Riabțev, ce crezi, sînt eu un om fericit ? mă întreabă Nikpetoj din senin.

— Desigur.

— Eh, Riabțev, n-ai spirit de observație.

— Cum așa, Nikolai Petrovici ?... După mine, nefericit este omul singur cuc, împins să se ocupe de activitatea obștească numai ca să-și uite singurătatea. Nefericit e apoi cel care n-are cu cine să se sfătuiască.

— Dar tu, Riabțev, ești fericit ?

— Am prins mișcarea, Nikolai Petrovici. Nu ține !

Am rîs amîndoi și ne-am despărțit.

Chiar așa, de ce să nu fie fericit, dacă toată lumea îl iubește, îl respectă, îl apreciază ? Numai Seriojka Blinov are ce are împotriva lui. Da, dar Seriojka e pornit împotriva tuturor cadicilor.

26 aprilie

M-am dus la O.J.S.M. Secretara lipsea din nou. Ca să-mi omor vremea, m-am apucat să frunzăresc hîrtiile din mapă și am dat peste o de-

clarație lungă, așternută de o mînă nedeprinsă cu scrisul, cu o copie bătută la mașină prinsă de ea. Am citit-o la repezeală și am rămas impresionat, dar cum nu aveam cu cine să discut, mi-am zis să o copiez. M-am grăbit teribil, de frică să nu apară secretara și-am reușit.

Secretare a intrat pe neașteptate. Tocmai pusesem hîrtia înapoi, dar n-am mai apucat să închid mapa. Secretara s-a uitat bănuitor la mine.

— Ce-ai făcut aici în lipsa mea ?

— Nimic, te-am așteptat.

— Mapa de ce-i deschisă ?

— M-am uitat puțin prin ea.

— Te poftesc să nu mai umbli în mapele cu hîrtii secrete.

— Dacă-s secrete, de ce le lași vraiște ?

Secretara s-a făcut foc.

— Ascultă, tovarășe Riabțev, constat că n-ai o comportare corespunzătoare în această muncă. Și în general...

— Și în general, i-am luat eu vorba din gură, n-am ce căuta aici. Cînd vine omul să-ți spună cum trebuie să se procedeze cu vagabonzii, dumneata rîzi.

Na, i-am mai spus vreo cîteva și dus am fost !

Acasă, am citit din nou declarația cu pricina. Ce m-a surprins mai mult și mai mult e că sînt și bărbați în toată firea chinuiți de probleme sexuale și că pentru *asta* există pedepse. Chiar mîine o să mă sfătuiesc cu Nikpetoj, că te apucă durerea de cap cînd citești asemenea chestii și nu știi ce-i adevărat și ce nu, iar în cărți nu scrie un cuvințel despre nimic.

28 aprilie

Azi, grupa a patra a dat la matematică. Staska Velepolskaia a picat și, de cum a ieșit, s-a oprit în ușa laboratorului și a început să rîdă cu hohote. Pe coridor se îmbulzeau și alte fete venite la examen. Întîi au încercat s-o liniștească, i-au dat apă, dar apoi le-a apucat și pe ele. Rîdeau și se boceau cu toatele. Staska a căzut lată și a început să se zvîrcolească pe jos. După ea altele și altele — o mulțime. Cadicii au venit într-un suflet. După ce au reușit să le potolească, am auzit-o pe Zin-Palna spunîndu-i lui Almakfiș :

— E un caz de isterie în masă. Se impune să luăm măsuri.

Povestea asta a ținut aproape un sfert de ceas.

După aceea i-am arătat lui Nikpetoj declarația copiată la O.J.S.M. și l-am rugat să-mi explice totul amănunțit. Nikpetoj s-a fîstîcit și m-a sfătuit s-o rup și să-mi văd de examene, dar eu am stăruit, și atunci mi-a spus că toate astea nu-s decît niște perversități sexuale, că asemenea lucruri se întîmplă, dar Puterea sovietică le combate organizînd activitatea sportivă, conferințe, ridicînd nivelul cultural al poporului etc. Explicațiile lui nu prea m-au mulțumit.

E întîia dată că-l văd pe Nikpetoj atît de stingherit.

30 aprilie

Ieri, după examenul de fizică am avut la școală alt caz de isterie în masă. Iar azi, „X" publică următoarea notă :

Institutul de isterie

Anunțăm cititorii că în cadrul școlii noastre funcționează o nouă instituție de învățămînt: Institutul de isterie. (A nu se confunda cu Institutul de istorie.) Absolventele primesc pe loc diploma de domnișoară de pension. Se predau următoarele discipline: bal, flirt, dans și nevricale la alegere, de la chițcăiturile de șoarece și pînă la hohotele tunătoare. Dintre fruntașele acestui institut trebuie menționate: N.F., S.V., L.D., și K.R.

Pentru o mai bună desfășurare a activității noului institut, „X" recomandă:

1. Să se instaleze în sala de cursuri un cazan cu patruzeci găleți de valeriană;

2. Să se înalțe în sala de gimnastică o statuie de fontă cu inscripția: „Monumentul durerii", pentru ca doritoarele să aibă pe umărul cui plînge, fără să-și deranjeze colegele. Statuia trebuie să fie de fontă, ca să nu se topească de atîtea lacrimi.

„X" își exprimă speranța că măsurile de mai sus vor contribui la îmbunătățirea activității Institutului de isterie.

Băieții au făcut haz, dar fetele s-au înfuriat cumplit și au smuls gazeta din perete chiar sub nasul lui Zin-Palna, care tocmai începuse s-o citească. Zin-Palna a bătut din picior și s-a răstit:

— Cine îndrăznește să nesocotească libertatea cuvîntului la noi în școală, să nu mai dea ochii cu mine. Imediat s-o puneți la loc!

Fetele au adus degrabă niște pioneze și au prins gazeta înapoi pe perete. Noi, băieții, într-un colț, ne prăpădeam de rîs.

Mai tîrziu am descoperit cu totul întîmplător un secret. Lîngă ușa sălii de cursuri văd o foaie de hîrtie cocoloș. O ridic de jos și o desfac. Nu zici că era chiar nota despre „Institutul de isterie" scrisă de mîna lui Zin-Palna! Iar pe dos, tot cu scrisul ei: Către redacția gazetei „X". Asta-i bună! Care va să zică, Zinaidoaia scrie la gazetă! Care va să zică știe din cine se compune colectivul de redacție! Și eu care nici pînă azi n-am reușit să aflu! Cred că asta e o mare nedreptate față de mine.

Nu știu cum se face, dar s-au adunat o mulțime de lucruri pe care le știu *numai eu*. Pe măsură ce trece timpul, ele sînt tot mai numeroase și efectiv n-am cu cine să mă sfătuiesc: cu Silva nu vorbesc, de Seriojka m-am răcit, Nikpetoj nu-i de seama mea și nu m-ar înțelege — încolo, n-am cu cine.

Nu mi-au mai rămas decît învățatul și jurnalul. Acum jurnalul e pentru mine ca un bun prieten cu care poți discuta absolut tot.

10 mai

Ura! Am reușit aproape la toate materiile. Nikpetoj m-a felicitat și mi-a spus că pot să mă consider de pe acum promovat într-a patra. Cei mai mulți din grupa noastră — printre care Zoia-cea-neagră și Silva — au reușit și ei la toate materiile. Iușka Gromov stă mai prost:

n-a dat la științele sociale și la matematică nici pe ianuarie, dar el spune că astea-s fleacuri și că-l doare în cot dacă-i într-a treia sau într-a patra, că oricum pleacă la școala de cavalerie; arde să îmbrace pantalonii bufanți cu vipușcă roșie cum poartă cavaleriștii. Ce aiureli! Totul nu e ce fel de pantaloni porți — în definitiv, poți să umbli și în chiloți, nu asta contează.

I-am arătat lui Iușka declarația copiată la O.J.S.M. Zice că nu-i nimic neobișnuit, că toți bărbații fac asemenea chestii, că la urma urmelor astea-s fleacuri. Dacă problema sexuală ar juca în viața lui rolul pe care îl are în viața mea, nu mai vorbea el așa.

15 mai

Azi, Zin-Palna ne-a anunțat că la cursurile de vară vor lua parte numai elevii care rămîn în oraș în timpul vacanței, iar cine are unde să plece, să plece. Ne-a mai spus că ea personal va conduce cursurile, renunțînd la concediu. Programul prevede următoarele: 1. Cunoașterea unui sat din împrejurimile orașului și patronarea acestui sat; 2. Participarea la săpături arheologice împreună cu cercetători de la Muzeul de etnografie; 3. Excursii de studiu la științe naturale; 4. Excursii de studiu la științe sociale, cu vizitarea unor muzee și foste moșii. Activitatea se va desfășura sub conducerea profesorilor de specialitate.

Cursurile de vară vor începe la 1 iunie, cînd se va cunoaște precis situația promovării și numărul elevilor care vor lua parte la cursuri în grupele respective.

20 mai

Mi-am rupt ghetele la fotbal și ca să nu-l pun pe taică-meu la cheltuială, mi le cîrpăcesc singur în fiecare seară. Cizmarul spune că degeaba, trebuie să-mi iau altele noi. Din pricina ghetelor nici n-am timp să scriu.

31 mai

Iușka Gromov are o soră, Maria. E domnișoară în lege, dar cum se adună la Iușka vreo cîțiva puști, hop și ea. Pute a parfum de te trăsnește și are nasul alb ca altceva. Iușka zice că e de la pudră, pentru că în realitate are nasul vînăt. Verific eu. Tatăl lor e casap de mîțe. Le cumpără de nu știu unde, le jupoaie și le vinde pielea drept blană de veveriță. Taică-meu îl cunoaște și zice că blana de pisică nu-i bună: se roade repede.

Nu știu ce are Maria asta cu mine de mă compătimește atîta. Îmi spune: „tu, bietul meu orfan!“ și mă tratează cu ceai cu dulceață. Din pricina asta, Iușka m-a poreclit „pui de bogdaproste“. Felul cum se poartă Maria cu mine, mă cam sîcîie, dar parcă-mi face și plăcere.

Clubul comsomolist de la fabrică e închis peste vară. E drept, mă duceam cam rar pe la club, totuși îmi pare rău. Mai ales că Seriojka Blinov

pleacă în vacanță undeva în gubernia Tambov, iar Zoia-cea-neagră la neamurile ei, la Leningrad.

Uneori mi se pare că rătăcesc de unul singur pe pămîntul ăsta pustiu, că în jurul meu nu-i țipenie de om și-mi vine să-mi plîng de milă.

TRIMESTRUL DE VARĂ

CAIET GENERAL

3 iunie

Azi, Zin-Palna ne-a explicat temele pe care le vom face cu ea la cursurile de vară. În primul rînd, vom explora din toate punctele de vedere, sau cum spune ea, în mod complex, satul Golovkino, care se află la cinci kilometri de oraș. Trebuie să stabilim legături cu țăranii — dar nu cumva să facem pe grozavii în fața lor că sîntem de la oraș — să le cercetăm traiul și obiceiurile, dîndu-le totodată lămuriri asupra diferitelor probleme ce-i interesează, să măsurăm satul în lungime și în lățime — pe scurt, să căutăm a deveni o verigă de legătură între oraș și sat. Asta în primul rînd.

În al doilea rînd, trebuie să culegem cîntece, basme, legende și credințe populare (și să desenăm portul oamenilor, dar asta se referă mai degrabă la prima temă). Vrînd să ne dea un model de poezie epică populară, Zin-Palna ne-a citit din epopeea finlandeză „Kalevala“. Runeberg, un culegător de folclor, a cutreierat pe jos toată Finlanda, adunînd o sumedenie de basme, din care poetul finlandez Lönnrot a plămădit cînturile Kalevalei. Și toate astea s-au petrecut nu acum trei sute de ani, ca în cazul lui Shakespeare, ci

în secolul trecut, adică cel mult cu o sută de ani în urmă. Poate că toate chestiile astea îl interesau pe Runeberg, dar nu pricep ce nevoie avem noi de ele. Ce mă interesează pe mine dracii, duhurile rele și alte asemenea superstiții? După părerea mea, nici țăranii nu prea cred în aiureli ca astea. Și-apoi, Kalevala nici nu poate fi pentru noi un model după care să ne călăuzim. La finlandezi se povestește despre trei uriași care s-au unit ca să caute comoara lui Sampo, și umblînd după comoara asta s-au luptat cu tot felul de duhuri rele. Oare uriașii finlandezi se compară cu Baba Cloanța de la noi, care mai umblă și călare pe mătură?! Dacă stai să te gîndești, vrăjitoarele și dracii noștri sînt ceva de groază, nicidecum eroi pozitivi. Și se mai spune acolo la finlandezi, că nu e voie să omori broaște, pentru că înainte ele au fost oameni, și că păianjenului i se aduc jertfe măselele căzute de la om. Eu unul cred că toate astea nu dovedesc decît ignoranța poporului și că n-are nici un rost să le așterni pe hîrtie. Mai bine să se înfăptuiască mai repede electrificarea și cooperativizarea satului, că atunci o s-avem socialism. Zin-Palna susține însă că ele toate trebuie culese cu grijă, fie și pentru faptul că în curînd, la lumina electrică, vor dispare și atunci nu va mai fi chip să le descoperim. Nici nu va încerca nimeni să le descopere, zău așa. De altfel, i-am spus-o și lui Zin-Palna. Mi-a răspuns că n-am pic de dragoste față de literatura populară — rădăcina oricărei culturi. Cu asta m-a încuiat și a trebuit să iau notițe și despre „Ukko, stăpînitorul norilor“ și despre „Päivätar,

fiul soarelui“ și despre „Tiera cel cu lancea — spaima vrăjitorilor“ (Auzi!).

În plus, va trebui să ajutăm Muzeul de etnografie la săpături. Zin-Palna spune că la vreo opt verste și jumătate de oraș există o grădiște străveche, cu multe gorgane. Cei de la Muzeul de etnografie cred că acolo au fost înmormîntați războinici cu arme, cai și neveste cu tot. Trebuie să dezgropăm și s-aducem la muzeu tot ce se poate aduce. Grozavă temă, mai ales că sînt și arme! Le dezgropăm și punem la cale, chiar acolo, pe loc, o bătălie ca pe vremuri.

În general, nu cred să pridідim cu toate temele într-o singură vară, doar o să mai avem și de la alți profesori.

Din motive de sănătate, Nikpetoj și-a luat două luni de concediu. Înainte de plecare, a discutat mult cu Silva. Am fost tare supărat că nu discută cu mine.

Acum, chiar că nu am cu cine să stau de vorbă.

4 iunie

Am mai avut o consfătuire și cu Elnikitka, la naturale, după care s-a produs un incident care m-a tulburat adînc. Ies eu din laborator și-l văd pe Volodka Șmerț cum îi cară la pumni Silvei. Silva se apăra cum putea. Fac o mutră nepăsătoare și dau să trec, cînd deodată mă strigă Silva, dar nu în glumă, ci de-adevăratelea:

— Kostea Riabțev, scapă-mă!

Eu îmi văd de drum, dar Silva strigă cu disperare:

— Vladlen, scapă-mă !

Pe Volodka Şmerţ l-a umflat rîsul, că i-a dat drumul Silvei.

— De unde şi pînă unde Vladlen ?

Ei, atunci m-am întors şi i-am tras o „porţie ostăşească", de s-a dus de-a berbeleacul. După o clipă a sărit în picioare şi s-a repezit la mine. L-am pocnit după merit. El a sărit spre uşă, a scuipat spre mine, mi-a arătat pumnul şi s-a dus.

Silva :

— Sînt vinovată faţă de tine. Acum ştiu tot ! Iartă-mă !

Eu :

— Ştiai totul şi înainte. Află că nu-ţi reproşez nimic.

— Nu, nu, abia adineaori am aflat, mi-a spus Nikolai Petrovici. Hai să fim prieteni ca înainte !

— Prietenie ca înainte nu se mai poate între noi, zic eu cu răceală, şi am plecat. Mi se pare că i-au dat lacrimile.

8 iunie

Ieri, ne-am dus pentru prima oară la Golovkino. Ţăranii roboteau prin grădinile de zarzavat. De fapt, cu asta se ocupă ei mai mult. Mie mi-a picat să cercetez felul de trai al oamenilor. Mă apropii de o femeie care punea nişte răsaduri şi zic :

— Lasă-mă să te-ajut, mătuşico !

— Păi matale cine eşti ?

— Am venit cu excursia de la oraş.

— Ilevi, ai ?

— Elevi !

— Uite, tăt aşa astvară au venitără nişte ilevi la Perkuşkovo. Cică, să măsoare pămîntul. Nu-ş ce-o fi măsurat ei acolo, atîta ştiu că i-au şters ţaţei Arina cufăraşul cu primineli.

— Noi nu sîntem hoţi.

— Poci să ştii, maică ?! Mai bine du-te, caută-ţi de drum. Nu mă ţine din treabă.

— Ia zi, mătuşico, matale crezi în draci ?

Femeia se îndreptă de mijloc, îşi scutură palmele de ţărînă şi strigă din băieri :

— Bărbate-eee ! Mă bărbate, mă-ăăă !

De după gardul de împletitură iese un ţăran, unul aşa, mărunţel, cu o furcă în mînă şi vine drept la noi. Femeia îi spune :

— Uite aista zice că-i ilev şi nu-ş ce mă iscodeşte despre draci...

Am prins curaj :

— Lasă încolo dracii, că eu pot să vă lămuresc despre electrificare, despre radio, pot să vă şi ajut.. dacă aveţi nevoie de ceva.

— Aha, alianţă, care vas' zică ! se dumireşte ţăranul. Acu, drăguţă, nu c-am avea cevaşilea contra, dacă-i lucru sirios, da mai bine vino matale duminică, cînd e norodul slobod.

Am plecat fără să fi făcut vreo ispravă. O iau pe din dosul ogrăzilor — peste tot prin grădini robotesc femei şi copii. Deodată sare la mine un dulău lăţos, lătrînd cu furie. Eu, cum se obişnuieşte în asemenea împrejurări, m-arăt că mă aplec după o piatră. Dulăul nici gînd să se potolească, ba mai ţîşnesc vreo cîţiva de primprejur, să mă sfîşie nu alta. Auzisem eu pe undeva că dacă se repede un cîine la tine, trebuie să-l stropeşti cu

udul, că atunci te lasă în pace. Cum erau mulți, a fost nevoie să mă învîrt cu stropitura în toate părțile după fiecare.

— Așa se face acum alianță ? aud un glas în spatele meu. Era țăranul cu furca.

Scundacul a gonit cîinii și am pornit-o mai departe. Nici n-am apucat să trec de două ogrăzi și dulăii năvălesc iar pe mine. Unul m-a înhățat de pantaloni. Mă înfurii, smulg un par din gard și arde-l, croiește-l. Cineva mi-a strigat :

— Aruncă, mă, parul ăla, că ăștia bucăți te fac.

Arunc parul. Un țăran se apropie și mă întreabă :

— Ce cauți pe la noi ?

— Am venit să vă cunosc satul...

— N-ai ce cunoaște pe-acilea prin dosuri, a mormăit țăranul. Tot umblați, tot cercetați... Și la ce-mi strici gardul ? Ce, tu l-ai făcut ?

Din tufăriș se arată un cap de babă :

— Treci, treci, bașbuzucule ! Ai fi de-alde ăia ce-au șters cufărul țațej Arina din Perhușkovo... Și se pornește cît o ținea gura : Vanka !... Vanka !... Ia socotește tu bobocii ăia...

Mi-am luat picioarele la spinare și tocmai în șosea m-am oprit. Cam la fel au pățit și ceilalți colegi, iar doi dintre ei care veniseră cu rulete de măsurat era cît pe ce să mănînce bătaie.

10 iunie

Mi se părea că se repetă povestea de astă iarnă, dar de astă dată nu mai e din vina mea. În plus, am acum o atitudine conștientă față de această

problemă. Mai întîi, mulțumită istoriei cu Lina, și apoi pentru că judecînd după declarația copiată la O.J.S.M., poate să te și închidă pentru chestii de astea. Ce păcat că Nikpetoj e plecat tocmai acum în concediu ! Jușka Gromov nu-i omul căruia să-i faci asemenea confidențe, iar cu altcineva n-am cu cine să mă sfătuiesc. Sînt cu desăvîrșire singur. Și asta ține de vreo cîteva zile. Iată despre ce e vorba.

Maria, sora lui Iușka, vrea să jucăm „Cererea în căsătorie", piesa lui Cehov. Eu o să fiu logodnicul, ea — logodnica. E o piesă cam învechită, despre moșieri, cam apă de ploaie, dar am primit să joc ca să vad dacă am talent de actor. La un moment dat, trebuie să mă sărut cu Maria. La repetiție, am luat-o în brațe și am sărutat-o. Nu i-a plăcut.

— Pfui, m-ai umplut de stupit... Te pomenești că nu știi să săruți.

Erau vreo cinci inși de față. I-a pufnit rîsul pe toți. Iușka Gromov a strigat :

— Uite-l că s-a înroșit !

M-am supărat, le-am spus că nu mai joc și că plec acasă. Toți m-au înconjurat și m-au rugat să rămîn, iar Iușka m-a luat într-un colț și m-a bogodănit :

— Ce-i cu tine, mă, afurisitule ! Ce te prostești ? Ori te faci că ești chior ? Nu vezi că Maria s-aruncă la tine ?

Pînă să pricep ce vrea să spună, a tăbărît peste noi Maria, l-a îmbrîncit cît colo pe Iușka și mi-a șoptit :

— Ești un caraghios, Kostea ! Dacă nu știi, nu-i nici o nenorocire, te-nvăț eu. Vrei ? Vino diseară la noi în grădină.

Aveau o grădiniță în spatele casei. M-am gîndit și am rămas, că timp aveam berechet.

Seara, m-am dus în grădină. Maria mă aștepta. Avea pe ea o rochie scurtă, străvezie. S-a lipit de mine și a început să mă învețe :

— În primul rînd, caută să nu mă umpli de stupit. Închide bine gura și lipește-ți buzele de obrazul meu.

Dar eu am sărutat-o pe nas, nu pe obraz. Dinadins. Ea îmi șopti : „Nu pe nas, prostuțule !" Am băgat de seamă că i-a apărut la iuțeală ceva ca o pată pe nas. Apoi a vrut să mă învețe să o sărut pe gură, dar asta nu era prea plăcut, fiindcă avea niște dinți îngălbeniți și, pe lîngă parfum, mai puțea și a tutun : fumează ca un șarpe. Apoi m-a tras într-un ungher întunecos, m-a așezat pe o bancă și mi s-a suit pe genunchi. În aceeași clipă m-a izbit o duhoare de cîine.

— Ptiu, unde m-ai adus ? Miroase groaznic.

Ea mi-a încolăcit gîtul cu brațele și mi-a susurat în ureche :

— Nu lua în seamă și tu. Aici pune tata pieilcele la uscat.

Cum să nu iei în seamă, cînd crezi că ai nimerit într-o groapă de gunoi, dacă nu și mai rău ! Am împins-o jos de pe genunchi și am șters-o. Maria nu s-a supărat.

De atunci m-am mai dus de cîteva ori la ea. Ne sărutam ca doi copii mici. Nici o plăcere.

Toate ca toate, dar ce te faci că după fiecare întîlnire o pățesc : f-f, p-p ? Asta mă îngrozește, mai ales cînd mă gîndesc la cele scrise în declarația de la O.J.S.M.

15 iunie

De cînd stă la Zin-Palna, Alioșka Cikin a devenit de nerecunoscut. Dar pentru că a petrecut atîta vreme printre vagabonzi, a rămas mult în urmă cu școala și o să mai învețe un an în grupa a treia. E palid, slab și tace mereu.

Zin-Palna s-a zbătut și a obținut pentru mama lui Alioșka un fel de pensie de la gospodăria comunală. Bătrîna a venit să-i mulțumească și a dat să-i cadă la picioare, lucru ce-a scandalizat-o pe Zin-Palna. Am încercat de cîteva ori să intru în vorbă cu Alioșka, dar el mormăie ceva în legea lui, nici nu-ți răspunde.

20 iunie

Alaltăieri am fost în excursie cu Elnikitka. De fapt, noi aveam temele de la naturale, dar întîmplarea a făcut să ne ciocnim și de temele de la științe sociale, unde Elnikitka e clei. De aici toată întîmplarea.

La excursie a luat parte aproape toată grupa a treia (de fapt, a patra), precum și vreo cîțiva elevi din grupa a doua. Se poate excursie, fără, cum se zice, aventuri galante ? De pildă, Volodka Șmerț a flirtat tot drumul cu Ninka Fradkina pe

platforma vagonului. Băieţii treceau mereu pe acolo, cică să se ducă la W.C. Unul ieşea, altul intra. Pe Volodka, să-l lovească damblaua. Aşa-i trebuie, să n-o mai facă el pe Harold Lloyd. Ninka se stropşea la noi ca o pisică, iar noi făceam mare haz pe seama lor. Pe urmă, Elnikitka ne-a îndemnat să cîntăm ceva, fiindcă aşa se obişnuieşte în excursie. Am întrebat ce să cîntăm. Ne-a spus: „Coboară lin, tu seară blîndă". O tîmpenie sinistră! Cum ne-am pornit noi pe zbierat, a şi apărut conductorul, cu o privire bănuitoare. Am crezut, zice, că a plesnit frîna. Pe scurt, ne-am distrat de minune pe drum.

Ajungem la Solnecinoe. Elnikitka le explică fetelor la naturale şi noi batem mingea. A fost linişte şi pace pînă în clipa cînd băieţii au prins un şarpe de casă, despre care toată lumea ştie că nu-i veninos. Dar de la şarpele ăsta a pornit totul. Ne ducem cu şarpele la Elnikitka şi-o întrebăm. (De-al naibii):

— Elena Nikitişna, ce şarpe e ăsta?

— E un drăgălaş şarpe de casă, înrudit cu şarpele boa, din Africa.

— Muşcă?

— Da de unde, e cu totul inofensiv.

Atunci, Iuşka Gromov, care ţinea şarpele, se apropie şi zice:

— Elena Nikitişna, luaţi-l în mînă.

— De ce?

— Ca să ne dovediţi că nu muşcă.

Şi dă să-i pună şarpele în mînă, iar şarpele se răsuceşte, se zvîrcoleşte ca în ţepuşă. Elnikitka ţipă, fetele îi ţin isonul.

— Ia-l de aici! strigă Elnikitka. Aruncă-l numaidecît.

Iuşka se supune, dar în loc să arunce şarpele în iarbă, l-aruncă peste Ninka Fradkina. Aia începe să scuture din cap şi să ţipe ca o nebună, iar noi — tuleo! Elnikitka ne-a ameninţat că va supune cazul adunării generale. N-are decît. Ea vine atît de des cu plîngeri, încît nici n-o mai iau în seamă. De faţă cu ea n-ai voie nici să rîzi, nici să spui o glumă, iar fetele fac nişte mutre de mironosiţe.

Pe urmă ne-am dus la o fostă moşie. Acum aici e un sovhoz în ograda de vite, iar conacul şi pavilioanele din curte sînt transformate în muzeu, şi excursioniştii vin să vadă cum trăiau pe vremuri boierii, moşierii şi burjuii. Fireşte, eram dornici şi noi să vizităm conacul. Dar te pui cu Elnikitka!

— Din moment ce excursia e consacrată ştiinţelor naturii, nu are rost să ne abatem de la scopul nostru. Vom vizita grajdurile, unde o să vă spun lucruri interesante.

— Auzi, lucruri interesante despre tauri şi vaci! Dacă era crescătoria noastră, mai treacă-meargă, dar aşa...

Băieţii, într-un glas:

— Noi nu mergem.

În timp ce stăteam aşa la tocmeală, uşa de sticlă se deschide şi unul într-un veston cafeniu apare în prag. Nu era prea trecut, dar avea faţa cam pămîntie.

— Nu poftiţi să vizitaţi conacul? zice

Elnikitka îl întreabă:

— Dumneavoastră cine sînteţi, custodele?

— Da, face hăinosul. Eu sînt mai-marele acilea. Hîrîia ca un gramofon stricat și vorbele i se gargariseau în gîtlej.

— Ne veți da toate explicațiile ? a ținut să știe Elnikitka.

— Prima întîi ! a încredințat-o custodele, și s-a clătinat un pic pe picioare.

— Dacă-i așa, să mergem copii, a spus Elnikitka cam în silă.

Care va să zică, i-a fost teamă că n-o să știe să ne explice, de aia nu vroia ca să mergem. Călăuziți de custode, treceam dintr-o încăpere în alta.

— Acilea, zice, excelența sa, conu Urusov, moșierul, binevoia să ia masa, dincoace, excelența sa obișnuia să-și bea ceaiul. Acilea, excelența sa se odihnea...

Pînă și Elnikitka și-a ieșit din răbdări :

— Destul cu „excelența sa“ ! Aveți în față copii sovietici. (Copiii, adică, am fi noi !) Acești termeni le sînt necunoscuți. V-aș ruga să vă exprimați mai simplu, cetățene custode.

— Merge și semplu, s-a învoit custodele, și a sughițat. Numai că așa avem poruncă, cică pentru co-ro-lo-rit. Poftiți pe-acilea. Uitați-vă pereții au fost pictați la culoarea fondului. La îngerii ăștia de zboară colea, amorași le zice. Masa de colo e din porțelan. Rugăm să nu atingeți obiectele, că se face praf.

Și a sughițat iar.

— Fir-ar să fie, nu-ș ce am, că m-a apucat hîcul. Mîncai prea multă ceapă pesemne. Stai nițel că mă-ntorc degrabă.

Și a plecat.

— Cam ciudat, custodele ! face Elnikitka.

Eu de colo :

— Mai bine ne explicați dumneavoastră, Elena Nikitișna.

— Dacă tu, Riabțev, ai obiceiul să-ți bagi mereu nasul unde nu-ți fierbe oala, nu înseamnă că trebuie să-ți urmez exemplul.

Cînd custodele s-a întors și a continuat cu explicațiile, am băgat de seamă că nu mai mirosea a ceapă, ci a altceva.

— Dar aia din tavan, cine e ? întrebăm noi.

— Aia din tavan e zeița Vinus, iar ăla din căruță de-i dă tîrcoale — păstorul Bulcan — se vede că-i păstor că-i cu harapnicu-n mînă. Pectura aiasta a făcut-o un mare pictor african.

— Cum îl cheamă ? sar băieții.

— Am uitat. Parcă poți să-i ții minte pe toți.

— Hîc ! se aude din spate (isprava lui Iușka Gromov).

Custodele se lasă moale pe un fotoliu roșu, închide ochii și zice :

— Dragi copii, și dumneatale profisoara de pidagogie roșie ! Să-mi fie cu iertare, da' parcă mi s-a rupt un coler în fața ochilor.

— Ce coler ? face Elnikitka, fără să înțeleagă.

— Colerul de brrrîlante, bîiguie custodele. Da' nu-i nimica, acuși mă ridic. Așa pățesc cînd mănînc prea multă ceapă.

Într-adevăr, s-a ridicat și am pornit mai departe. Ajungem într-o sală uriașă, cu galerii de-a lungul pereților ; în mijloc atîrna un policandru cît toate zilele, ascuns într-o învelitoare, iar ferestrele erau aproape cît un teren de fotbal.

— Acilea, zice custodele, excelența sa, conu Urusov a binevoit să-și taie beregata.

— De ce ? întrebăm noi, curioși.

— Păi că i s-a arătat fantoma.

— Care fantomă ?

— Madama albă, zice cu o voce lugubră custodele. Madama cea albă, gingașă făr-de pereche și vitează la fel, ca să zic așa, că și-a pierdut cumpătul conu Urusov.

— Vai ! suspină, emoționată, una dintre fete.

— Cetățene custode, intervine Elnikitka, vreau să cred că și dumneavoastră vă dați seama că toate astea nu-s decît superstiții și doresc să explicați copiilor că poveștile cu fantome sînt simple născociri.

— Hîc ! sughite custodele. M-a prăpădit ceapa aia. S-avem iertare, așa-i porunca de la stăpînire, să isplicăm totul de-a fir-a-păr. Acu, ce-i drept, eu n-am fost de față, așa că nu răspund de nimic. Mă rog din nou de iertare. Am fost de față cînd a ars satu-ntreg.

Și se reazemă de perete.

— Ce sat ? se miră Elnikitka, și bag de seamă că începe să se înfurie.

— Satul Epuziha, se rățoiește custodele. Ascultă, cetățeanco, dacă nu vă place isplicațiile, n-ai decît să explicați dumneavoastră.

Noi, dați naibii :

— Așa e, așa e, Elena Nikitișna. Explicați-ne dumneavoastră.

Alții se împotriveau :

— Nu, să explice custodele.

— Punem la vot ! strig. Cine e pentru Elena Nikitișna, să ridice mîna.

Majoritatea s-a arătat pentru. Elnikitka plesnea de ciudă. Zice :

— N-o să explic nimic. E o porcărie și o nerușinare ce se petrece aici. Plecăm numaidecît.

— Păi de ce plecați ? s-a necăjit custodele. Mai stați nițel să-mi țineți de urît. Ori mai bine să veniți de Pocroavă, că vă coace fimeia mea niște plăcinte cu... cu... cu carne.

Elnikitka, furioasă foc, nu, că să plecăm imediat la gară. Dar cum am ajuns la ușă, a început o ploaie colosală, și pînă la gară erau trei kilometri.

— N-avem ce face ! zice Elnikitka. Așteptăm să treacă ploaia.

Eu scot capul afară și văd cerul acoperit pînă în zare. Custodele, care stătea mai în spate, se dă și el cu părerea :

— Păi, de ce să plecați ? O să vă facă ciuciulete. Mai bine rămîneți acilea peste noapte. V-aștern fîn în odăi și care vrea să suie-n fînărie. Acușica v-aduc niște lapte de la sovhoz, că lapte e cît vrei.

— Găsim și pîine ? întreabă Elnikitka, și parcă începe să șovăie.

— Și-o sută de pîini, de poftiți. Află, stemată profisoară, că dacă-mi pui eu ambițul, vă trîntesc acilea un ospăț pe cinste. Poate că mai poftiți...

Și și-a tras un bobîrnac peste mărul lui Adam.

— Nu înțeleg ! s-a oțărît Elnikitka la el. Dar plouă și copiii ar putea să răcească, așa că n-am încotro. Va trebui să rămînem aici peste noapte. Fiți bun și arătați băieților de unde să ia fîn, căci nu permit nimănui să doarmă în fînărie. V-aș

mai ruga să ne aduceți niște pîine și lapte. Plătim.

Ne-am ținut de capul Elnikitkăi să ne lase să dormim în fînărie, dar ea a spus sus și tare că nu ne dă voie, că cine știe ce pozna mai facem acolo și că dacă nu o ascultăm, pleacă numaidecît și ne lasă singuri. Nu ne era nouă că rămînem singuri, dar a trebuit să zicem ca ea, să nu dăm de belea cu consiliul pedagogic. Deci, ne-am culcat în conac. Și pînă la urmă, tot pentru Elnikitka a ieșit prost.

Custodele s-a dus după lapte și pîine și Elnikitka ne spune :

— Tare ciudat, custodele ăsta ! Mă tem că nu-i în toate mințile. Vă rog deci insistent să nu angajați discuții cu el și, pe cît se poate, să-l evitați. V-ar plăcea să legați prietenie cu unul ca el, vă știu eu, dar aflați că nu vă permit.

„Vă permit", „nu vă permit", păi cum adică ? Dacă nu ne-ar fi vorbit așa, poate că nu se întîmpla nimic. Dar așa, ne-am înțeles să le tragem Elnikitkăi și fetelor o sperietură să ne pomenească.

Afară turna mereu și cum nu era chip să ieșim în parc, ne-am apucat să jucăm leapșa în sala cea mare. S-a întunecat repede și cum n-aveam lumină, vrei nu vrei a trebuit să ne ducem la culcare : Elnikitka cu fetele într-o cameră, noi în alta. Noi, puși pe vorbă și pe șotii, făceam mare tărăboi, că Elnikitka ne-a strigat de vreo cîteva ori să facem liniște. Cînd s-a mai potolit larma, Iușka Gromov se strecoară lîngă mine și-mi șoptește :

— Acum !

Iușka și cu mine pitiserăm de cu seară fața de masă în care fusese învelită mîncarea adusă de noi toți de acasă. Iușka s-a înfășurat în fața de masă și ne-am furișat amîndoi tiptil în sala cea mare ca să punem totul la punct și să facem și o repetiție. Cum intrăm — hait ! vedem în celălalt capăt o geană de lumină. Mie mi s-a făcut nu știu cum, Iușka m-a apucat de mînă.

— Stai, Kostea, ce se vede colo ?

— Trebuie să fie custodele.

— Tii, și era să mă sperii ! Ia hai să ne uităm ce face.

Am pornit-o pîș-pîș într-acolo. Lumina cu pricina străbătea printr-o ușiță dedesubtul unei galerii, pe care înainte n-o băgasem în seamă. Era sinistru, zău așa. Ușa era nițel crăpată — cît să arunci o privire înăuntru. Asta am și făcut. Ce să vezi : un primus, pe primus — un ceainic cu maț lung legat în cioc, apoi un lighean, apoi o damigeană. Primusul ardea și alături, pe un scaun, sforăia custodele.

— Ăsta fierbe rachiu ! șopti Iușka. Știu eu, că o mătușă de-a mea face cam la fel. Ia te uită, pic-pic, s-a și strîns o jumătate de damigeană.

Eu mai fac un pas, ca să văd mai bine. Ușa scîrțîie, custodele tresare și deschide ochii. Înjură de mamă, se apleacă spre damigeană, potrivește ceva în lighean și pune-te iar pe sforăială.

— Abia îmi mai țiu rîsul, murmură Iușka.

Eu mă strîngeam de nas, canonit de aceeași pornire. Degeaba. Iușka tot a pufnit. Custodele a sărit în picioare, a deschis larg ușa și a scrutat întunericul din sală. Noi, ne lipiserăm de perete.

— Iară veni, iscoada ! bombănea. Da şi cînd pun mîna pe ea, îi smulg cozile, s-a isprăvit !

M-am simţit din nou nu ştiu cum : pe cine ameninţă ? Iuşka îmi arde un ghiont, însă mie nu-mi mai ardea de rîs. Custodele s-a întors în odăiţă, a săltat damigeana de jos şi cînd să tragă un gît, Iuşka mai pufneşte o dată în rîs, de hohoteşte sala toată.

— Care eşti acoluşa, mă ? zbieră custodele, năvălind pe uşă şi scrutînd întunericul. Cînd a dat cu ochii de noi, a scos un ţipăt de groază şi a fugit ca din puşcă spre camerele unde dormeau ai noştri.

Cît ai clipi, Iuşka a lepădat faţa de masă de pe el, am urcat scara pe nerăsuflate şi ne-am ghemuit sus, dindărătul parmaclîcului. Oare ce-o să se întîmple ? Din odăile unde dormeau ai noştri s-au auzit strigăte. Elnikitka striga mai tare decît toţi. Custodele s-a întors (ploaia trecuse şi ieşise luna, aşa că se vedea bine), în spatele lui se buluceau elevii, iar în coadă venea Elnikitka, strîngîndu-se în pardesiu.

— Colo, uite colo ! a bîiguit custodele, arătînd spre locul unde ne văzuse pe noi. Uite colo stătea. Şi era lungă mai-mai s-atingă tavanul.

— Cine ? au întrebat ai noştri.

— Madama albă.

— Sînteţi siguri ? Poate că eraţi buimac de somn, n-a fost cumva o năzărire ? Chiar aţi văzut-o ? s-a îndoit Volodka Şmerţ (i-am recunoscut glasul).

— Am văzut-o cum te văd şi mă vezi ! l-a încredinţat custodele. Auzi, năzărire ! Acu, nu mai e. Poate că umblă prin celelalte odăi.

— Dacă nu e, nu e ! Haidem înapoi la culcare, a spus Elnikitka, somnoroasă. Dacă vi se mai năzare ceva, chemaţi paznicul, pe noi să ne scutiţi, vă rog, că uite, mi-aţi speriat copiii.

— Mă rog de iertare, coană profisoară ! s-a apărat custodele. Dacă vi se arăta dumneavoastră, l-aţi fi trezit şi pe tata din groapă, necum pe mine...

Elevii şi Elnikitka s-au dus la culcare, custodele a adus lampa, a cercetat toate ungherele şi s-a închis în odăiţa de sub galerie.

Noi am mai aşteptat vreo zece minute, pe urmă am coborît tiptil. Dar nici n-am ajuns la jumătatea scării, şi vedem cum pe o altă uşă (aflată tot dedesubtul galeriei, dar puţin mai la dreapta) apare încet, încet o umbră nelămurită. Era să ţip, noroc că Iuşka m-a apucat de mînă.

— Asta ce-o mai fi ? şopteşte el, şi-am înţeles după glas că-i e frică.

Umbra s-a prelins de-a lungul peretelui şi, cînd a ajuns în mijlocul încăperii, a apucat drept spre noi. Nu-i auzeai pasul. Am simţit că îngheaţă inima în mine. Numai că n-a suit pe scară, ci s-a îndreptat spre odăiţa unde era custodele. Am încremenit amîndoi : mai ştii ce-o să fie ! Şi deodată auzim un bubuit de vase răsturnate, nişte urlete, o bufnitură ca de scatoalcă şi umbra a ţîşnit înapoi în sală.

— Beţivan afurisit ! ţipa umbra de răsuna conacul. Care va să zică, te-ascunzi acolea şi fierbi rachiu ! Ba te mai şi îmbeţi ! Lasă, se-ntoarce el custodele şi-i spun tot ! Unde s-a mai pomenit ! S-a băgat în cămară, fierbe rachiu şi bea, fierbe şi bea !

— Tacă-ți gura, momîia dracului! hîrîia custodele, înșfăcînd umbra de ceafă. Nu pricepi? La noi a-noptat o iscursie... Dacă-i scoli din somn mă trage la răspundere. Potolește-te, că de nu, te las cheală, auzitu-m-ai?

Iușka și cu mine am venit val-vîrtej pe scară și am zbughit-o spre camera noastră. Umbra a amuțit îndată.

— Văzuși? a hîrîit custodele. Copilașii erau la umblătoare — și-au auzit tot. Mă bagi la apă, scorpie!

Eu cu Iușka ne-am cuibărit în fîn și țin-te rîs! Elnikitka a deschis ușa de la camera fetelor.

— Se putea? clămpănește ea plină de ifos. Știam eu că-i isprava lui Riabțev. N-am cuvinte să calific purtarea ta. Dar n-ai grijă, de data asta ți s-a înfundat.

— Nici n-am grijă, i-am întors-o, și nu știu cum, am simțit dintr-odată că mi se face lehamite de toate.

Dimineața ne-a trezit unul cu niște ochelari albaștri, interesîndu-se cum am dormit. El era adevăratul custode și tocmai se întorsese de la oraș. Hăinosul era doar paznic, de asta și explicațiile lui atît de trăsnite. Adevăratul custode ne-a mai spus că hăinosul a slujit aici ca paznic și pe vremea moșierului Urusov și că pesemne va trebui să fie dat afară. Nu e întîia oară cînd o făcea pe custodele...

La întoarcere, o necăjeam mereu pe Elnikitka că l-a luat pe bețivanul de paznic drept custodele muzeului, ascultîndu-i cu atenție explicațiile.

Naturale a învățat, de naturale să se țină, și să nu se amestece în științele sociale.

6 iulie

Ieri am fost din nou în excursie la Golovkino, deși Zin-Palna e cam palidă și abătută de la o vreme — o fi bolnavă?! Fără prezența ei de spirit, excursia noastră ar fi sfîrșit prost de tot. Înainte să plecăm, eu m-am repezit anume pînă la fabrică, la celula noastră, și, cu toate că secretarul lipsea, am obținut o hîrtie prin care organizația de comsomol din Golovkino era rugată să-mi dea tot sprijinul în cercetarea traiului țărănesc.

Fiind duminică, sătenii petreceau. Era devreme, dar mulți și apucaseră să se cherchelească, iar comsomoliștii, spre ghinionul nostru, erau plecați la raion, la vreo douăzeci și cinci de verste de sat, unde se ținea nu știu ce adunare. Și uite ce-a ieșit de aici.

Zin-Palna l-a căutat pe președinte și l-a rugat să ne ajute. Președintele, care n-a putut să vină, l-a trimis pe fecioru-său, un flăcăiaș de vreo cincisprezece ani. Am început să facem măsurători cu ruleta. În jurul nostru s-au strîns o mulțime de țărani — femei, fete, flăcăi, copii. Stăteau și căscau gura. M-am gîndit să nu pierd prilejul și pînă isprăvesc frații cu măsurătorile, eu să aflu cîte ceva despre traiul oamenilor. Zis și făcut. M-am apropiat de niște fete și am intrat în vorbă cu ele. Fetele chicoteau sfioase, ascunzîndu-se una în spatele alteia, dar eu mă

ţineam scai de capul lor, să cînte ceva. Tot ziceau că nu ştiu nici un cîntec.

— Care dintre voi l-a văzut pe dracu ? întreb eu atunci, cu gîndul la lupta împotriva superstiţiilor.

— Uite-l colea ! face una, arătînd spre mine cu degetul.

Deodată se apropie de mine un flăcău.

— Auzi, mă, zice, tu dă pace fetelor. Păi, ce, de asta venişi ?

Scot hîrtia şi i-o arăt. El se uită la ea şi zice :

— Asta nu-i pentru noi. Dacă eşti de la comsogol, du-te la comsogol. De fete să nu te legi.

Am vrut să-i spun că n-are dreptate, dar am băgat de seamă că între mine şi ai noştri stătea acum o mînă de flăcăi. M-am pomenit singur. În acelaşi timp, simţeam că se întîmplă ceva ciudat acolo cu ei.

Măsurătorile se făceau prin dosul ogrăzilor, de-a lungul grădinilor de zarzavat. Cîţiva băieţi din sat, care se tot foiau pe lîngă ruletă, s-au furişat într-o grădină şi-au furat nişte păstăi, dînd vina pe ai noştri. O femeie a năvălit în mijlocul uliţei şi a început să ţipe la Zin-Palna, vînturîndu-şi pumnii :

— Păi, dacă eşti profisoară, stai cu ochii pe ei !

Zin-Palna i-a răspuns liniştită :

— Eu nu răspund pentru ce fac copiii voştri, iar dintre ai mei nu s-a depărtat nici unul de mine.

— Păi, ce, mă crezi chioară ? Uite, ăl de colo e hoţul.

Şi-a arătat spre mine.

— De ce minţi, femeie ! m-am răstit eu la ea. Cînd am putut eu să fur ?

— Asta s-a légat şi de fete ! au sărit flăcăii cu gura.

Şi Zin-Palna a strigat cu voce tunătoare, cum nu o auzisem pînă atunci :

— Cum de-ai îndrăznit, Riabţev, să te legi de fete ?

Toată larma din jur a amuţit într-o clipă. Eu scot delegaţia, fără o vorbă, şi i-o arăt.

— Şi ce-i cu asta ?

— De vreme ce am sarcina să cercetez traiul ţărănesc, pot ori nu să le rog să cînte ceva ?

Un ţăran zdravăn, care pînă atunci urmărise totul în tăcere, se apropie de noi şi icneşte :

— Eu zic mai bine s-o luaţi din loc, ca să nu ne băgaţi în păcat.

Fetele ne-au strigat de departe :

— Drum bun, călătorie sprîncenată !

Un ţăran mic de stat, cherchelit binişor, hai să se amestece şi el :

— Cică-s ho-tar-ni-ci ! Draci ! Că şi ăştia tot pentru impozit veniră, paştele şi grijania lor azi şi mîine !

— Ia să vă luaţi tălpăşiţa, că punem parul pe voi ! s-a auzit din toate părţile.

Femeia păgubită de mazăre numai ce se repede la Zin-Palna şi o înhaţă de mînecă. Deodată, răsare ca din pămînt Alioşka Cikin, smuceşte femeia de braţ şi o împinge la o parte.

— Aoleu, oameni buni ! a început ea să zbiere. Un găligan a şi sărit la Alioşka.

— Staţi ! a tunat din nou glasul lui Zin-Palna, şi dintele ei galben a sclipit ca un colţ de săl-

băticiune ! Stați ! Lăsați-mă să vă spun și eu o vorbă.

Toți au amuțit.

— În loc să ne întrebați pe îndelete ce ne aduce aici, le-a spus Zin-Palna, așa cum ne explica nouă la școală, săriți la bătaie ! Noi vă vrem binele. Școala noastră vrea să vă patroneze și pentru aiasta trebuia să facem un ditamai plant (chiar așa a spus).

— Și ce-o să fie ? s-au auzit cîteva glasuri potolite din spate.

— O s-aveți un sprijin la oraș, una la mînă. O să știți cui să vă adresați, două la mînă. Noi o să venim totdeauna în ajutor, trei la mînă. O să vă trimitem ziare, patru la mînă. O să stăruim să vi se împrumute sămînță, cinci la mînă. Ei bine, asta se cheamă că o să vă patronăm.

— Păi de ce n-ai spus de la început, cetățeanco ? s-a mirat găliganul.

— Păi ce, ne-ați întrebat ? Am fost la președintele vostru, dar dumnealui strîmbă din nas și nici nu vrea să stea de vorbă.

— Ăăăla ! a sărit bețivanul, bucuros că are prilejul să-l vorbească de rău pe președinte. Una-două, îți trîntește : „Știi cine sînt eu ?! Puterea Sovietică".

— Prin urmare, toate s-au lămurit ! a încheiat Zin-Palna. Acum, noi plecăm, fiindcă tot ne-ați stricat ziua. La bună vedere ! Vă așteptăm la noi la școală și-o să mai venim și noi pe-aici. Vă lăsăm adresa noastră. Să mergem, copii !

— Și cu mazărea mea cum rămîne ? a vrut să știe femeia păgubită.

— Mai dă-o încolo de mazăre, țață Afimia ! a repezit-o bețivanul. Dînșii e oameni cu carte și alde matale cine ești ? Păi vezi !

Puștimea satului ne-a petrecut pînă departe pe cîmp, strigînd în fel și chip :

— Hai, patrunii ! Patrunare !

Cînd am ajuns la școală, Zin-Palna ne-a spus :

— Acum, că am promis, gata : va trebui să ne ținem de cuvînt !

— O să ne ținem ! am strigat cu toții într-un glas.

10 iulie

Am avut prilejul să mă conving că lord Dalton are dreptate într-un fel. E bine să afli totul singur, zău, fiindcă dacă te iei după ce se spune, riști să-ți faci o idee cu totul greșită despre unele lucruri.

Ieri, la familia Gromov, am jucat „Cererea în căsătorie". După spectacol, Gromov-tatăl ne-a oprit pe toți la masă. A fost și vin și-am băut și eu. După masă, s-a mai stat încă multă vreme. La un moment dat, Maria mi-a făcut semn să ies cu ea. Pe coridor era întuneric beznă și m-am izbit de tocul ușii. Mi-am făcut o vînătaie sub ochi dar am tăcut mîlc, pesemne unde eram ametit de băutură. Maria m-a luat de mînă și m-a tras într-un ungher, ori poate într-o cămară.

Cînd s-a sfîrșit, m-a izbit o duhoare de carne de oaie putredă, de-mi venea să vărs.

— Ptu ! Ce pute așa ?

— Tata ține aici pielicelele, tu nu lua în seamă, mi-a șoptit Maria. Și nu striga, că se aude.

N-am putut îndura mirosul ăla și-am plecat acasă. Capul îmi vîjîia, inima îmi zvîcnea să-mi spargă pieptul, mi-era scîrbă de tot și de toate, dar gîndul că Silva ar putea să afle mă chinuia cel mai mult. Adică, de unde să afle ? Cu Iușka, aproape că nu schimbă o vorbă și în ultima vreme o văd mai mult cu Volodka Șmerț. Mă tot întreb ce-a găsit la el. Mă miră din cale-afară că nu-și dă seama cum că Volodka ăsta le cobzărește pe toate fetele și că acum i-a venit și ei rîndul, pur și simplu. Asta trebuie să fie ceva foarte jignitor pentru amorul propriu al unei femei, mai ales pentru Silva, care-i atît de mîndră. Pot spune chiar că nici una dintre fetele noastre n-are atîta mîndrie ca Silva.

13 iulie

Azi m-am dus la Golovkino, reprezentant al școlii noastre, care patronează satul. M-am gîndit că nu strică să-l iau cu mine pe Vanka Petuhov, tot e el în concediu. S-a învoit să meargă. Pe drum am discutat din nou despre problema sexuală. I-am povestit despre declarația copiată la O.J.S.M. și l-am întrebat ce crede el despre asta.

— Nu zic, poate c-or mai fi indivizi care se țin de asemenea porcării, mi-a răspuns Vanka, dar nu uita că asta-i o moștenire de la vechiul regim. Azi nu mai e nevoie de-aiureli de-alde astea, azi totul se petrece simplu și natural.

La rîndul meu, i-am mărturisit că nici eu nu înțeleg prea bine sensul anumitor expresii (din declarație), dar că, după mine, și „simplu" e destul de scîrbos, mai ales *după*.

— Nu știu, face Vanka, poate unde trebuie să te obișnuiești. Și, bineînțeles, contează foarte mult cine-i ea.

— Să zicem că-i una de două ori mai mare ca tine.

— Astea-s cele mai afurisite, cu ele nu știi niciodată ce vor.

Din vorbă în vorbă, nici nu ne-am dat seama cînd am ajuns la Golovkino. În mijlocul satului vedem fete, flăcăi, veselie. (Era sîmbăta seara.) Cam ciudat felul lor de joacă : fetele se prindeau de mîini și se învîrteau repede, repede. Flăcăii stăteau prin jur, care cîntînd din armonică, care numai ca să privească.

— Putem să ne uităm și noi ? întreabă Vanka.

— Tutun aveți ?

— Cum nu.

Ne-am aprins cîte o țigară, apoi flăcăii ne spun :

— Uitați-vă cît poftiți !

Dar iată că toți care erau acolo au făcut roată în jurul nostru, căscînd niște ochi la noi, de m-am și fîstîcit.

— Prietenul meu e mare meșter în spusul poveștilor, o trîntește Vanka.

I-am tras un ghiont, dar era prea tîrziu : fetele au și tăbărît asupra mea.

— Vai, tovărășele, spune-ne și nouă o poveste intirisantă.

— Hahar n-am. Asta minte.

Vanka s-a încruntat la mine :

— Eu nu mint niciodată.

Neavînd încotro, m-am gîndit puţin, apoi am început :

— Se află pe lume o ţară de-i zice Finlanda. În ţara aceea cu stînci şi lacuri multe trăiau odinioară nişte uriaşi...

Şi dă-i din „Kalevala". Mă uit, cei mai mulţi s-au aşezat pe iarbă în jurul meu şi sînt numai urechi. Se înţelege c-am schimbat cu bună ştiinţă multe nume, cum ar fi, de pildă, Väinämöinen, dar în schimb am împletit în firul povestirii felurite credinţe populare, de pildă, că nu-i voie să omori broaşte. Şi n-apuc bine să le spun că, după credinţa finlandezilor, broaştele au fost şi ele pe vremuri oameni, că una dintre fete îşi plesneşte palmele îngrozită, murmurînd :

— Vai de mine ! Şi noi care le-ngropăm în muşuroaie.

— De ce ? m-am mirat eu.

— Pentru făcătură de dragoste ! au rîs flăcăii. Ia zi, Axiutko, tu cui vrei să faci farmece, lui Stiopka, ai ?

Pe urmă, am cîntat şi am jucat amîndoi împreună cu ei toţi (atunci am jucat pentru întîia oară şi mi-a plăcut, a fost vesel). La întoarcere, Vanka mi-a spus :

— Puteam petrece toată noaptea cu ei. Ţie, de care ţi-a plăcut ?

Nu vroiam să vorbesc cu el despre asta : după Vanka, totul e prea simplu, ca la cîini.

18 iulie

Azi, taică-meu îmi spune :

— Kostea, e-adevărat că directoarea voastră, Zinocika, bagă-n buzunar pensia lui Cikin ?

Am făcut ochii mari :

— Ce-ţi veni ?

— La drept vorbind, n-ar fi nimica. De vreme ce băiatul stă la ea, banii ăştia i se cuvin.

— Ce tot spui, tăticule ? Zin-Palna n-ar face niciodată aşa ceva. Să bage ea în buzunar banii unei bătrîne amărîte ! La urma-urmei, cît e pensia ?

— Vreo douăzeci de ruble, aşa zice lumea.

— Să-l scuipi între ochi pe cel care ţi-a spus.

20 iulie

La propunerea Muzeului de etnografie, am fost ieri să ajutăm la săpăturile din apropierea satului Porhuşkovo. Am pornit în zori, dar cînd am ajuns la grădişte, cercetătorii de la muzeau erau acolo şi roboteau de zor. Ne-am odihnit puţin, am mîncat ceva şi ne-am aşternut pe treabă. Timpul trecea foarte încet şi zăpuşeala creştea, încît a trebuit să ne scoatem şi maiourile. Deodată, hîrleţul lui Iuşka s-a izbit zăngănind de ceva tare. Iuşka s-a aplecat şi a scos la iveală un disculeţ negru. Cel mai vîrstnic dintre cercetători s-a uitat şi a spus :

— E un nasture obişnuit.

Tocmai era să trecem la un alt gorgan, cînd am început să dăm de oseminte. Am găsit şi eu

un os, despre care cercetătorul a spus că e de la un picior de cal. Pe măsură ce săpam, grămada de oase sporea. Din senin ne pomenim cu cinci vlăjgani lîngă noi.

— Otorizație pentru săpături aveți ? întreabă unul.

— Firește, răspunse cercetătorul mai vîrstnic, și le arătă autorizația. Țăranii însă n-au fost mulțumiți.

— Noi nu vă putem îngădui să cătați comori acilea, la noi. Pămîntul ista ține de Perhușkovo. N-aveți dreptul să scormoniți pămîntul nostru.

Discuție, țipete, înjurături. Flăcăii amenințau să cheme tot satul și să ne pună pe goană. Pînă la urmă, unuia dintre cercetători îi vine o idee :

— Știți ce, hai să săpăm împreună. Noi sîntem saptesprezece, fiecare cu cîte un hîrleț. Vă dăm hîrlețe și vouă și tot aurul pe care-l găsim e al vostru. Restul, e al nostru. Dacă nici așa nu vă învoiți, n-aveți decît, chemați tot satul încoace.

Flăcăii s-au sfătuit între ei. Se vede că nu le prea surîdea să împartă comoara cu tot satul, așa că au pus mîna pe hîrlețe și s-au apucat să sape împreună cu noi. Dar am băgat de seamă că ei săpau ceva mai la o parte. Cei de la muzeau le-au spus de cîteva ori, dar ei tot pe a lor o țineau. Noi, nu găseam decît oase.

— Ciudat, se miră unul dintre cercetători. N-am pomenit un gorgan cu atîtea oase de animale.

După vreo jumătate de ceas, flăcăii au aruncat hîrlețele și s-au dus. La plecare, unul întreabă ;

— Ce vă trebuie oase ?

— Și oasele ne interesează, l-au dumirit cercetătorii. După oase ne dăm seama cînd a fost înălțat gorganul, precum și de multe alte lucruri.

— Apoi, duceți-vă colea, în luncă, a spus flăcăul. Aici au îngropat numai caii. Dincolo, poate găsiți și vaci.

— Ce cai ? au întrebat cercetătorii cu mirare.

— Păi să vă spui. Acu vreo zece ani s-a abătut o molimă peste dobitoace. Oameni le-au îngropat și acolo și-n luncă. Da' mai multe în luncă.

Am trecut la alt gorgan. Am săpat cît am săpat, însă n-am găsit nici acolo decît un ban de 15 copeici de pe vremea țarului.

Cercetătorii spuneau că e o greșeală în planurile de săpături ale muzeului : s-au indicat alte gorgane. Eu cred că mai întîi trebuiau să-i întrebe pe țărani și abia după aceea să se apuce de săpat.

22 iulie

Școala noastră prinde iarăși viață : din ce în ce mai mulți elevi se întorc din vacanță.

S-a întors și Seriojka Blinov. Am avut cu el o discuție destul de aprinsă.

— M-am hotărît să revoluționez școala, zice rites Seriojka. Cadicii noștri nu corespund, o știe toate lumea. Avem nevoie de un suflu viu și sănătos, nu de mortăciuni.

— De, știu eu ! Nu așa ne povățuiește Lenin. Noi trebuie să învățăm, să ajungem cît mai repede la institute și facultăți.

— Auzisem eu ceva, cum ç-ai devenit un model de cumințenie !

Mie mi-a sărit ţandăra numaidecît şi ne-am certat rău de tot.

Taică-meu mă bîrîie din nou cu Zin-Palna.

— Auzi, a lui Cikin, cizmăreasa, a umplut mahalaua că-i ciupeşte din pensie.

— Or fi nişte reţineri, pesemne.

— Nu. Cică diferenţa o ia directoarea voastră pentru că-l ţine pe Alioşka. A lui Cikin zice că ea e-n stare să-şi ţină băiatul şi singură, să-l îmbrace, să-l încalţe, să-l hrănească, numai să-i dea toată pensia.

— Oh, tată, cum de-apleci urechea la asemenea prostii ! Ţi-am mai spus doar şi-ţi repet că Zinaida Pavlovna nu s-ar atinge de o copeică.

— O fi, băiete, dar vorba' ceea, gura lumii slobodă. Zice c-o s-o dea în judecată pe directoare. Auzi, toanta !

25 iulie

La noi la şcoală parcă a explodat o bombă : a venit un inspector ! Cum sîntem la sfîrşitul lui iulie, s-au strîns mai bine de jumătate din elevi. Pentru azi tocmai plănuisem să ieşim cu toţii la iarbă verde, dar în loc de asta, s-a lăsat cu adunare generală. La adunare a fost şi inspectorul.

Inspectorul ne-a anunţat pe noi că la noi în şcoală se va face o anchetă, la care trebuie să ia parte un reprezentant al cadrelor didactice, precum şi un reprezentant al elevilor.

După multă zarvă, majoritatea s-a pronunţat totuşi pentru Seriojka Blinov. Din partea cadicilor, nu prea înţeleg de ce, a fost delegată Elnikitka.

Printre elevi s-a răspîndit zvonul — nu ştiu cine l-o fi scornit — că s-a făcut un denunţ, cum că la noi în şcoală se constată o deviere cu caracter burghez şi corpul didactic nu corespunde menirii sale. Am fost revoltat, dar în acelaşi timp am văzut că o parte din elevi au început să şuşotească între ei. Printre aceştia era şi Grişka Blinov, fratele mai mic al lui Seriojka. Am trimis numaidecît pe unul să tragă cu urechea şi după cinci minute am aflat că dacă vom avea anchetă, ei au de gînd să se plîngă de cadici, cum că ar săvîrşi tot felul de nedreptăţi şi că s-ar comporta ca nişte profesori din şcoala veche. Am început să vorbesc în gura mare contra lor. Cei mai mulţi dintre elevi nu mi s-au alăturat nici mie, nici lor, rămînînd în expectativă.

Grişka Blinov a căzut la ştiinţe sociale, matematică şi rusă. A rămas repetent, e tot în grupa a doua.

26 iulie

Comisia de anchetă se întruneşte în cancelarie. Bineînţeles, nouă nu ni se spune nimic, iar Seriojka Blinov umblă plin de importanţă. Partizanii lui Grişka Blinov au sporit, ai mei au rămas tot atîţia ca la început. Trecînd prin faţa sălii de cursuri, am crăpat uşa şi i-am văzut pe Silva şi pe Volodka Şmerţ. În doi. Am vrut să-i întreb de partea cui sînt ei, dar m-am răzgîndit şi mi-am văzut de drum. După cîţiva paşi, mi-am adus

aminte că înainte vreme, în situații grele, așa ca asta bunăoară, Silva mi-a fost totdeauna tovarăș și ajutor de nădejde. Și acum, uite, n-am pe cine să mă bizui. Constatarea asta m-a întristat și m-a rănit, pentru că nu mă știu vinovat față de Silva. Nu i-am greșit niciodată cu nimic. Am rătăcit multă vreme prin curtea școlii și într-un tîrziu m-am dus acasă, dar nicăieri nu-mi găseam locul.

Ce-a găsit Silva la ăla ?

27 iulie

Am fost la Maria. Mi-e o scîrbă...

28 iulie

Știu că-i o prostie, dar am scris niște versuri :

Țin minte conversația ta inteligentă
În larma școlii ne simțeam aproape ;
Dar azi pe altul tu asculți atentă,
Nu-i nimeni de tristețe să mă scape.

Sînt bune ? Proaste ? Nu știu.

29 iulie

Inspectorul a chemat vreo cîțiva dintre noi și i-a întrebat cum sînt tratați elevii la noi în școală. Cadicii erau foarte agitați. Nikpetoj s-a întors din concediu și m-a întrebat ce se petrece, dar eu n-am

știut să-i explic lămurit situația, fiind năucit de cîte aveam în cap.

— Felul cum procedează inspectorul e pur și simplu revoltător ! s-a indignat Nikpetoj. Înainte de orice, trebuia să convoace consiliul școlar.

Aproape imediat după discuția cu Nikpetoj am fost și eu chemat la inspector. Mai erau acolo Elnikitka, groaznic de palidă, și Seriojka Blinov, care ședea cu ochii în pămînt.

— Am vrea să ne spui, tovarășe Riabțev, a început inspectorul, ce știi despre relațiile dintre directoarea școlii, și voi, elevii ?

Eu :

— Vă voi răspunde la consiliul școlar, tovarășe.

— Am primit împuterniciri, zice inspectorul.

— Prea bine. O să le arătați consiliului școlar.

Zicînd acestea, m-am întors și am ieșit.

M-am dus îndată s-o caut pe Zoia-cea-neagră.

— Mai ții minte ce mi-ai spus astă-primăvară ?

— Da, face Zoia, numai ochi și urechi.

— Înseamnă deci că pot să am încredere în tine. Citește poezia asta — nu e despre tine — și spune-mi ce crezi.

— Că nu-i despre mine, știu și singură, a făcut tărăgănat Zoia, citind versurile în gînd. Le-a citit de cîteva ori, pe îndelete, zăbovind pesemne asupra fiecărui cuvînt.

Eram foarte curios să-i cunosc părerea, se înțelege, dar ea nu spunea nimic. Mi-am pierdut răbdarea :

— Ce faci, le înveți pe de rost ?

Abia atunci am văzut că plînge. În clipa următoare mi-a trîntit-o pe nerăsuflate :

— Nu trebuia să mi le dai să le citesc, dacă le-ai scris pentru alta...

I-am luat foia din mînă și m-am depărtat încetișor. Naiba să le mai înțeleagă pe fetele astea!

În sala de gimnastică m-am întîlnit nas în nas cu Volodka Șmerț și Silva. I-am lăsat să treacă, apoi am strigat după ei:

— Ce mai e prin rai?

— De ce te legi de mine, Riabțev? mi-a spus Volodka. Eu nu ți-am făcut nimic.

— Uite-așa, scurt pe doi! i-am retezat-o eu, și mi-am luat valea. Silva s-a uitat mirată după mine.

30 iulie

Ancheta tot nu s-a terminat. Se zvonește despre cadici că ar fi protestat la centru, ba chiar ar avea intenția să părăsească demonstrativ școala. Am vorbit cu cîțiva băieți și-am hotărît să nu stăm cu mîinile-n sîn.

Acum, despre problemele mele personale. Am fost la Gromov și iar am găsit-o pe Maria singură. M-a luat în brațe și mi-a spus că sînt un măgar că n-am venit de atîta vreme. I-am spus:

— După părerea mea, asta nu-i decît perversitate sexuală.

— De ce? s-a holbat ea la mine.

— Hai afară să-ți citesc ceva.

Am ieșit în grădină. Acolo i-am citit apăsat declarația copiată la O.J S.M Maria s-a făcut roșie ca focul.

— Ce scîrboșenii!

— Dacă vrei să știi, află că și cu tine mi-e scîrbă.

— Cum așa? a izbucnit Maria, și am băgat de seamă cum i se înroșește nasul sub stratul de pudră. Eu credeam că-ți place.

I-am retezat-o scurt:

— Nu vreau să ajung un psihopat. Cu bine.

— Un prost, asta ești.

— Te salut din mers.

— Și n-ai dreptul să mă părăsești. Trăim alte timpuri, tovarășe! O să te pun să plătești pensie alimentară.

Am lăsat-o să țipe și am plecat.

Ca să aibă ea drept la pensie alimentară, trebuie să fie și un copil la mijloc. Pe mine nu mă duce...

31 iulie

Azi a fost ziua hotărîtoare. De dimineață, am pus la cale cu cîțiva băieți convocarea adunării generale pe întreaga școală pentru după-amiază la patru, la care să ia parte atît consiliul școlar, cît și comisia de anchetă. Adunarea s-a întrunit la ora stabilită. În afară de Elnikitka n-a fost de față nimeni dintre cadici.

Eu cu un grup pe care mă puteam bizui ne-am așezat în primele rînduri, chiar în fața prezidiului; pe Iușka Gromov, care cînd își dă drumul la goarnă îți sparge urechile, l-am așezat în spatele mesei rezervate comisiei de anchetă.

Inspectorul a luat cuvîntul cel dintîi:

— Tovarăși, mă aflu aici ca reprezentant al inspectoratului, a cărui menire este supravegherea vie-

ţii şi activităţii institutelor de învăţămînt, în numele centrului, intervenind la nevoie pentru înlăturarea abuzurilor. Nu se poate spune că în şcoala voastră ar fi avut loc abuzuri grave, totuşi sînt nevoit să constat cu părere de rău că s-a produs o deviere nesănătoasă... Comisia de anchetă, constituită sub conducerea mea, a întocmit un raport în care se arată cele ce urmează...

— Eu n-am semnat raportul! a exclamat pe neaşteptate Elnikitka, făcîndu-se albă la faţă şi lăsîndu-se pe spătarul scaunului. Imediat am adus amoniac, i-au apropiat sticluţa de nas şi şi-a venit în fire.

— După cum spuneam, tovarăşi, a continuat inspectorul, raportul nostru arată: unu: cadrele didactice din şcoală nu corespund întru totul misiunii încredinţate...

Am făcut un semn şi-ai mei s-au pornit îndată din toate părţile:

— Huooo!... Nu-i adevărat! Aiurea în tramvai!

— Huooo! a răcnit Iuşka chiar în urechea inspectorului. Inspectorul a tresărit speriat.

Staska Velepolskaia, care prezida adunarea, scutura de zor clopoţelul, dar nu s-a făcut linişte decît atunci cînd am făcut iar semn.

Doar în ultimele rînduri s-a mai auzit, răzleţ, o frîntură din strigătul lui Grişka Blinov:

— ... obrăznicie, Riabţev!

Am sărit în picioare şi i-am retezat-o:

— V-aş ruga fără atacuri personale.

— În plus, tovarăşi, a urmat inspectorul, comisia de anchetă a hotărît să supună adunării generale — bineînţeles, după ce va pune faptele

în evidenţă — următoarea problemă: dacă acele cadre didactice care nu se bucură de suficientă autoritate, pot să mai rămînă în şcoală...

Din nou am făcut un semn. Tîrziu, cînd larma s-a mai potolit, s-a ridicat şi a luat cuvîntul Seriojka Blinov:

— Eu, zice, mă aflu aici într-o dublă calitate: în primul rînd, ca elev şi coleg al vostru, iar în al doilea rînd ca delegat ales de voi în comisia de anchetă.

Eu îl întrerup:

— Adică, un fel de pajură cu două capete!

— Mai bine aşa, decît un şarpe cu un singur cap, pe care l-am crescut la pieptul meu. (Habar n-am ce-a vrut să spună cu asta.) Eu, tovarăşi, sprijin propunerea comisiei de anchetă din următoarele considerente: la noi în şcoală, autoconducerea şchioapătă rău de tot şi n-are pic de autoritate, cursurile se predau la întîmplare şi sînt rupte de viaţă, nu s-a asigurat legătura cu nici o întreprindere industrială...

— Dar pînă acum, de ce-ai tăcut, Blinov? a ţipat ascuţit Elnikitka. Doar faci parte din celulă...

— Tovarăşi, a intervenit inspectorul, dacă sînteţi dispuşi să mă ascultaţi mai mult sau mai puţin în linişte, vă spun următoarele: noi nu ne propunem să luăm aici o hotărîre definitivă — asta e de competenţa centrului — ci doar să examinăm problemele amintite şi să consemnăm într-un proces-verbal opinia şcolii.

— Daţi-mi voie, am spus, ridicîndu-mă în picioare. În mijlocul nostru se află secretarul celulei de comsomol a fabricii de care ţine şcoala

noastră, dar eu l-aş ruga să ia cuvîntul mai la urmă. Deocamdată, am eu ceva de spus. Seriojka Blinov! Ai dormit tu cu noi la Solnecinoe, aşa ca Elena Nikitişna? Pe madama albă ai văzut-o? Ori ne-ai luat tu apărarea atunci cînd ţăranii erau să pună parul pe noi? Seriojka Blinov! Ai renunţat tu la vacanţă, ca să rămîi cu noi toată vara, aşa cum a renunţat Zin-Palna? L-ai luat tu acasă la tine pe Alioşka Cikin ca să ai grijă de el, atunci cînd s-a pierdut taică-său? Oare tu, Seriojka, ne explici, şi nu Nikolai Petrovici, problemele care ne frămîntă de ne plesneşte capul şi ne tremură mîinile? Ai spus adineauri că şcoala noastră e ruptă de viaţă... Dar astă vară cînd noi, punîndu-ne viaţa în primejdie, am fost în sat, am cules materiale la ştiinţe naturale, am ajutat la săpături, tu Seriojka, unde erai? Stăteai cu burta la soare? Vrei oare să spui că tu, Seriojka Blinov, corespunzi, iar Zinaida Pavlovna, nu? Aşa crezi tu?

Fără să mai fac vreun semn, s-a stîrnit un tămbălău de speriat: unii ţineau cu mine, alţii erau contra.

Secretarul celulei de comsomol a cerut cuvîntul:

— Uite, tovarăşi, eu nu-l aprob pe tovarăşul inspector. Tovarăşul n-a procedat just că n-a coordonat problema cu celula de comsomol. Că la şcoală nu avem o celulă de sine stătătoare, asta nu-i încă un argument convingător. Dacă tovarăşul venea din capul locului la celulă, noi i-am fi spus că deşi la şcoală sînt lipsuri, tovarăşi, şcoala merge normal, şi că dacă profesorii n-ar corespunde în munca lor, ar fi de mirare să

nu se ştie la noi, la celulă. Eu unul aud asta pentru prima oară. Iar din faptul că tovarăşul Blinov n-a venit să ridice problema la noi la celulă, cum ar fi fost just să facă, trag concluzia că tovarăşul Blinov pur şi simplu n-a simţit nimic solid sub picioare.

— Credeam că astea nu-s decît probleme şcolare, a îngăimat Seriojka.

— Nu, tovarăşe Blinov, aceste probleme sînt chiar foarte obşteşti, l-a contrazis secretarul. Şi ţin să spun faţă de toţi, că dacă nu era tovarăşul Riabţev, care am impresia că înţelege mai bine decît mulţi alţii care sînt îndatoririle tineretului roşu, toate astea s-ar fi putut termina într-un mod cu totul nejust...

— Bravo, Kostea! a urlat Iuşka Gromov, dar eu i-am făcut semn să tacă. În clipa aceea am văzut-o pe Zin-Palna.

— În ce priveşte legătura cu o întreprindere industrială, a continuat secretarul, noi sîntem cei mai în măsură să cunoaştem situaţia, tovarăşe inspector. Poftiţi la noi la celulă şi-o să vă informăm. Cît despre orfanul Cikin, pe care tovarăşa directoare l-a luat la dînsa, supraveghindu-i educaţia, am primit sarcină din partea celulei să-i mulţumim public tovarăşei directoare Zinaida Pavlovna, nu numai pentru Cikin, ci în general pentru cei douăzeci de ani de activitate obştească plină de abnegaţie.

Cuvintele secretarului au stîrnit o furtună de aplauze. Credeam că se dărîmă tavanul. Secretarul a rîs, a dat din mînă şi a pornit spre ieşire. I-am strigat în ureche (altfel nu m-ar fi auzit în hărmălaia din jur:

— Încotro, Ivanov ?

El, tot strigînd :

— Văd că vă descurcați voi și fără mine.

L-am căutat din ochi pe inspector. Se făcuse nevăzut. În schimb, o văd pe Elnikitka venind spre mine într-un suflet. Am vrut să o iau din loc, dar era mare înghesuială. M-a ajuns din urmă și mi-a spus :

— Riabțev, mi-am schimbat părerea despre tine !

Nu mai pot eu de părerea ei ! Deodată, mă ia de mînă Zoia-cea-neagră.

— O clipă, Kostea. Trebuie neapărat să te împaci cu Silva. Să te împaci cu adevărat. Și să apreciezi că eu îți spun asta...

Silva era în spatele ei. S-a uitat la mine și-a murmurat :

— Ei, Vladlen...

I-am strîns mîna.

5 august

Deocamdată, nu prea avem ce face la școală, așa încît sînt aproape tot timpul pe terenul de fotbal. Bătrînul meu s-a scuturat de parale și mi-a făcut o pereche de bocanci, și acum joc în echipa secundă. Fără bocanci nu există să te primească în echipa secundă. Joc half-dreapta și uneori și inter-dreapta. Am fost și portar, dar căpitanul echipei m-a schimbat, fiindcă am obiceiul să cam ies din poartă. După mine, portarul care stă pironit în poartă și așteaptă pînă înghite un gol, nu face două parale. Că dacă lași adversarul să

vină pînă la doi pași, nici nu mai e nevoie să tragă, îți împinge mingea frumușel cu piciorul în poartă. Eram tare necăjit : postul de portar e cel mai important și la meci el primește toate aplauzele, în vreme ce pe mijlocași aproape că nu-i bagă nimeni în seamă. M-am supus, ce să fac. O echipă de fotbal e un colectiv, în care trebuie să domnească o disciplină de fier, că altfel dai peste cap tot jocul echipei tale. Uite, Iușka Gromov, care joacă extremă-stîngă la noi, se duce de unul singur cu mingea, fără să paseze, și pînă la urmă i-o suflă fie fundașii, fie chiar vreun mijlocaș mai iute. I-am tot spus că așa nu merge, că dacă fiecare ține mingea, o să uităm să pasăm și-o să ne cocoșeze orice echipă cu joc de pase. Dar Iușka are teoriile lui. Zice că celebrul Kukușkin, extremă-stîngă și el, ține mingea o mulțime, și că așa răzbești mult mai ușor spre poarta adversarului, ca să înscrii. În cele din urmă, căpitanul l-a amenințat că dacă o ține tot pe a lui, îl mută în echipa a treia și n-o să mai joace în meciurile importante. Iușka a promis că se-ndreaptă dar ieri, la antrenamentul cu echipa a treia, a jucat ca de obicei. E drept, de data asta i-a dus de trei ori pe fundași și-a băgat trei goluri, dar căpitanul tot nu l-a iertat. Vrînd să iasă basma curată, Iușka a început că el nu-și dă prea bine seama cînd e în ofsaid și că dacă te apuci să pasezi în fața porții adversarului, riști să te fluiere arbitrul. La care, căpitanul l-a răcorit numaidecît : „Tu pasează cu piciorul din spate și n-o să fii în ofsaid“. Am rîs cu toții. În drum spre casă, i-am spus lui Iușka : „Să știi că pîn-la urmă o să te vezi în echipa a treia“. El, de colo,

că-l doare-n cot dacă o să-l mute. Dacă ar fi să mă mute pe mine într-a treia, n-aş mai pune în veci piciorul pe minge, sau barem n-aş mai juca aici, pe terenul nostru.

6 august

Aproape toţi elevii s-au întors din vacanţă. La o adunare generală, Zin-Palna ne-a spus să venim zilnic la şcoală. Cine nu vrea, poate să nu vină şi să ia parte numai la excursii. Dar cei care vor să vină trebuie să promită pe cuvînt de onoare că n-au să lipsească. Majoritatea au hotărît să vină, întrucît nu-i vorba propriu-zis de cursuri, ci de diferite activităţi, organizate pe cercuri : bunătoară, cei de la cercul de radio (condus de Almakfiş) vor monta la şcoală un aparat de radio ; alţii vor pune în scenă un spectacol, sub îndrumarea lui Nikpetoj ; Zin-Palna s-a oferit să ţină un seminar Puşkin, adăugînd că Puşkin a fost un poet atît de mare, încît merită să-l înveţi pe de rost. Printre altele, Volodka Şmerţ a întrebat-o de ce a fost ucis Puşkin, şi Zin-Palna ne-a povestit cum Dantes se lega de nevastă-sa, şi poetul a fost nevoit să-l provoace la duel. Duelul s-a sfîrşit în chip tragic pentru Puşkin. În locul lui, eu nu-l provocam la duel pe Dantes ăla, ci-l luam frumuşel de o parte şi-l umpleam de sînge ; iar dacă tot se mai ţinea de nevastă-mea, îi trăgeam cu bocancul un şut sub centură, de nu mai aveam treabă cu el. Trebuie că Dantes era o pramatie şi o lichea, cam aşa ca Volodka Şmerţ,

care le cobzăreşte pe toate fetele, la rînd, şi o ia pe coajă de la toţi.

De la o vreme circulă pe la noi cele mai năstruşnice istorii, asta mulţumită fetelor, nici vorbă. Ele se suşotesc misterios prin colţuri, dar cînd afli ce şi cum, vezi că e apă de ploaie.

Iată una din istoriile astea, petrecută, chipurile, anul trecut la Moscova : cică apare la doctorul Sneghiriov o fetiţă în rochiţă roz şi-l roagă să vină s-o vadă pe maică-sa, care e bolnavă. Îi lasă adresa şi pleacă. Doctorul s-a gîndit c-ar fi mai bine s-o întrebe de ce boală suferă maică-sa, ca să ştie ce medicamente să ia cu el. Sună slujnica şi-i spune s-o cheme înapoi pe fetiţa care abia a ieşit. Dar slujnica se jură că n-a văzut nici o fetiţă. Atunci doctorul cheamă portarul care nu se dezlipea de jos, de lîngă intrare, dar nici portarul n-a văzut fetiţa. Neştiind ce să mai creadă, doctorul se duce totuşi la adresa indicată şi găseşte într-adevăr o femeie bolnavă. În timp ce o consulta, femeia îl întreabă de unde îi cunoaşte adresa. Doctorul răspunde că de la fiica ei. Atunci, femeia izbucneşte în plîns şi-i spune că fata ei a murit de trei zile, dar trupu-i neînsufleţit mai zace şi acum în camera alăturată, pentru că e prea vlăguită de boală ca să se îngrijească de înmormîntare. Doctorul trece în camera de alături şi într-adevăr o vede acolo, întinsă pe masă, pe fetiţa cu rochiţă roz, care a fost la el.

Din istoria asta reiese că morţii pot să umble, ca şi atunci cînd au fost vii. Cînd am auzit-o, am scuipat cu năduf.

Mi s-a întîmplat ceva foarte neplăcut: am avut o discuţie cu Zin-Palna. Ca şi ceilalţi, am făgăduit şi eu să vin regulat la şcoală, dar azi m-am luat cu fotbalul şi am ajuns prea tîrziu. Ghinionul face să mă întîlnesc cu Zin-Palna. Mi-a spus că nu s-a aşteptat la aşa ceva din partea mea.

Eu:

— Adică, la ce nu v-aţi aşteptat?

Ea:

— Nu m-am aşteptat să calci disciplina şi să ne faci greutăţi.

Am răspuns că sîntem încă în vacanţă, că vara e mai normal să stăm în aer liber, decît închişi în şcoală şi că, în general, se recomandă să ne ocupăm cît mai mult de cultură fizică.

Zin-Palna a obiectat că şi cultura fizică trebuie practicată în mod organizat, iar atunci cînd îţi iei un angajament, trebuie să-l respecţi. Şi-a adăugat că, după părerea ei, fotbalul n-are nimic comun cu cultura fizică, ba dimpotrivă, e un joc foarte dăunător, o patimă, aşa ca fumatul sau beţia. Că patima asta pune stăpînire pe om într-o asemenea măsură, încît nu-l mai poţi scoate de pe teren. Iar cel mai bun exemplu sînt eu.

Am vrut să-i demonstrez că fotbalul cultivă spiritul colectiv şi contribuie la dezvoltarea multilaterală a organismului, dar Zin-Palna mi-a întors-o îndată, că ea constată contrariul, fiindcă din moment ce nu mai iau parte la cursuri împreună cu colectivul meu tocmai din cauza fotbalului, cum de mă mai încumet să afirm că fotbalul ar dezvolta spiritul colectiv?

În general, toată discuţia a fost penibilă şi va trebui să lupt serios în apărarea fotbalului.

Am mai zăbovit puţin prin şcoală şi, cînd să plec, mă strigă Silva. Ne-am aşezat la o vorbă în sala de cursuri. I-am redat discuţia avută cu Zin-Palna despre fotbal. Silva mi-a mărturisit că-i dă dreptate, că băieţii prea se omoară după fotbal. Am vrut s-o contrazic, dar tocmai atunci s-a ivit pe uşă Zoia-cea-neagră.

— Kostea Riabţev, am să-ţi spun ceva, mi se adresă ea cu un aer misterios.

M-am ridicat imediat şi-am ieşit amîndoi în curte, unde ne-am aşezat pe o bancă.

— Vreau să-ţi povestesc ceva, începe Zoia. Dar mai întîi te rog să mă ierţi că v-am tulburat duiosul vostru refugiu în doi. Să ştii de la mine, obiceiul ăsta de-a te tot retrage cu Silva poate să dea de bănuit nu numai colegilor, dar şi cadicilor. Eu ţin la Silva, dar purtarea ei îmi cam displace de la o vreme.

M-am înfuriat:

— Dă-mi pace şi du-te naibii, dacă mai vorbeşti aşa! N-am avut şi nici nu am cu Silva duioase refugii în doi. Pentru mine, Silva e un tovarăş. Ce nu-ţi place ţie în purtarea ei? Şi ce anume poate să dea de bănuit? Prostii! La urma-urmei, ce ai tu împotriva ei?

— Hai, linişteşte-te şi stai jos. Te-am chemat să-ţi povestesc ceva. Ascultă. Ieri a venit din Caucaz fratele meu. E rănit la mînă. Ştii, fratele meu e aviator şi face serviciu undeva la Suhumi, sau aşa ceva. Să vezi ce ne-a povestit,

mie și mamei. Zice c-a fost odată la o serată, la vreo zece kilometri de Suhumi. S-a băut multă vodcă. După serată a pornit-o spre casă. Fiind militar, avea un pistol la cingătoare. Era întuneric beznă. Frate-meu zice că așa sînt nopțile acolo, în sud, mult mai întunecoase decît la noi. Merge el cît merge și deodată își dă seama că s-a rătăcit. Pesemne din pricina băuturii. Bun. Și așa era un întuneric să-ți bagi degetele în ochi. O ia el înainte, la întîmplare, că undeva tot trebuia să ajungă. Deodată vede niște luminițe. A bănuit că trebuie să fie vreun sat tătăresc și s-a îndreptat într-acolo. Cum ajunge în sat, numai ce-l oprește unul și-l întreabă: „Unde te duci ?". „La Suhumi", zice. Celălalt se oferă atunci să-i arate drumul. Frate-meu se învoiește și pornește în urma necunoscutului, dar cum nu știi niciodată ce și cum, ținea mîna pe pistol. Au mers ei, au tot mers, au ieșit din sat, și deodată frate-meu se poticnește de niște bolovani. „Unde mă duci ?" întreabă el și smucește pistolul din toc. Necunoscutul scoate iute lanterna și-i pune lumina drept în ochi. După atîta drum pe întuneric, lumina aia puternică l-a orbit. Frate-meu strînge din pleoape, dar apucase să scoată pistolul. În clipa aceea, cineva din spate îi dă una peste mînă și el scapă pistolul. Cel cu lanterna ținea și el un pistol într-o mînă. În spatele lui frate-meu apare un altul, tot înarmat. „Urmează-ne !" îl somează cei doi. Și să nu scoți o vorbă. S-a supus, ce era să facă ?

— Eu mă aruncam asupra celui dintîi, îi repezeam un cap în burtă, îi înhățam pistolul, și pac ! — îl terminam și pe celălalt, am spus eu.

— Da-a-a, crezi că-i ușor ! Al doilea ți-ar fi tras numaidecît un glonte în spate. Și așa... Frate-meu a pornit-o cu ei prin beznă. Cel care mergea în față ținea lanterna aprinsă și frate-meu vede în lumina firavă că nu merg pe drum, ci prin niște pietroaie de o formă ciudată. Ajung ei pînă la un loc anume, necunoscuții scot de undeva un hîrleț și-i poruncesc: „Sapă". Frate-meu a crezut întîi că ăia îl pun să-și sape singur mormîntul. Dar cînd știi două pistoale îndreptate asupra ta, nu stai la tocmeală ; pui mîna și sapi. Sapă el, sapă — pămîntul era afînat și hîrlețul se afunda ușor — și uite că a făcut o groapă de vreo jumătate de metru. Deodată, hîrlețul se izbește de ceva tare. „Nu mai pot săpa, zice frate-meu. Am dat peste ceva tare." Atunci, unul dintre cei doi se apleacă și scoate afară, cu ajutorul unui pumnal, vreo cîteva scînduri, una după alta. O groapă adîncă s-a căscat dedesubt. „Intră", îi poruncesc necunoscuții. „Păi de ce ?" întreabă frate-meu. „Fără întrebări, că te curățăm !" Ei, ce era să facă ? A intrat.

— Eu n-aș fi intrat pentru nimic în lume ! zic.

— Și ce-ai fi făcut ?

— Nu știu... Decît să mă las îngropat de viu, mai bine mă repezeam la ei...

— Mă rog. Frate-meu, uite, a intrat. Era o groapă adîncă, vreo doi metri și ceva. Necunoscuții îl luminau de sus cu lanterna. După ce-a coborît în groapă, i-au spus : „Și-acum saltă coșciugul încoace". „Ce coșciug ?" „Uită-te tu bine și-o să vezi". Se uită frate-meu în jur

— cei doi țineau lanterna mai jos — și vede într-adevăr un coșciug, învelit într-o pînză albă. Il cuprinde cu brațele, încearcă să-l salte — nu-i chip! „Nu pot, zice, e prea greu". „Atunci scoate pînza". Cu chiu cu vai, desface pînza și le-o dă. „Acum deschide coșciugul". Se căznește el să ridice capacul, mai-mai să-și rupă degetele — degeaba! „Nu pot, zice. O fi bătut în cuie, ori prins în șuruburi". „Na de colea. Poate că-l desprinzi". Și-i aruncă pumnalul. Frate-meu ia pumnalul, vîră lama în îmbucătură, se opintește, și capacul sare. Și ce vede: în coșciug stă culcată o femeie tînără, nespus de frumoasă, înfășurată într-o pînză la fel cu cea de pe coșciug. Aia de sus întreabă: „E o femeie acolo?" „Este". „Cum este îmbrăcată?" „Este înfășurată într-o pînză la fel". „Scoate pînza". Ce era să facă? A început să desfășoare și erau vreo șaizeci de coți.

— Asta cît face în metri?

— Dacă rîzi de mine, nu-ți mai spun... Desfășoară el pînza și le-o întinde. „Acum, zic necunoscuții, adă și femeia". „Cum s-o aduc?" „Tu salt-o încoace, că o tragem noi sus". Frate-meu o ridică anevoie și le-o întinde, cei doi apucă degrabă cadavrul, dar fie că el o ținea zdravăn, ori mai știi, ce li s-a părut lor că frate-meu trage cadavrul în jos... fie că au vrut să-l îndrepte, ca să le fie mai la îndemînă, slujindu-se de pumnal, ca de o furculiță, dar în loc de cadavru, l-au nimerit pe el, spintecîndu-i brațul. Frate-meu scoate un țipăt. „Ce țipi?" „Păi dacă mi-ați spintecat brațul pîn-la umăr!" Cadavrul, căruia frate-meu îi dăduse drumul, bufnește de fundul gropii. „Trage-i inelele din degete". Frate-meu și-a legat rana cum a putut cu batista, s-a aplecat și a încercat să scoată inelele din degete. Cu neputință! I se tot părea că moarta îl ține de mînă. „Nu pot", zice. „Atunci taie-i degetele cu pumnalul". „Asta n-o fac". „Păi de ce?" „Uite-așa!" a mai apucat el să spună, și a căzut lat acolo, leșinat. Nu știe cît a zăcut fără simțire, dar cînd s-a trezit a văzut deasupra capului cerul înstelat, într-un fel de ramă pătrată. Nu se dumirea unde se află. După o bucată de vreme în deschizătura aceea pătrată se ivește un cap care-l pironește cu niște ochi de jăratic. Frate-meu a scos un răcnet cumplit de spaimă. Capul dă un răcnet și mai și, apoi dispare. Frate-meu își pierde iar cunoștința. Cînd s-a trezit era culcat într-o cămăruță. Lîngă el — un anchetator. „Sînteți cetățeanul Travnikov?" întreabă anchetatorul. „Întocmai". „Spuneți-mi ce vi s-a întîmplat". Frate-meu povestește totul. „Pare să fie adevărat, zice anchetatorul. Vă aflați la cimitirul tătărăsc, în odăița paznicului. Un singur lucru aș vrea să mai lămuresc: cum de-a ajuns asta la dumneavoastră în buzunar?" Și-i arată un deget retezat, împodobit cu un inel. Frate-meu se uită lung și spune că habar n-are. Apoi l-a rugat pe anchetator să-i lămurească, dacă poate, cele petrecute. Anchetatorul i-a spus că cei doi indivizi sînt niște jefuitori de morminte, care s-au slujit de el ca să prade mormîntul unei prințese decedată de curînd. Cît despre mutra cea fioroasă apărută în marginea gropii, era tot un tîlhar, dar dintr-o altă bandă. La răcnetul fratelui meu, tîlharul, bui-

măcit de spaimă, a dat să fugă, dar s-a izbit cu capul de o piatră funerară și acolo a rămas.

— Și i-au prins pe cei doi ?

— Pînza i-a dat de gol. Au încercat s-o vîndă chiar în piața din Suhumi. La cercetări au mărturisit că înadins i-au îndesat în buzunar degetul retezat, cu inelul. Voiau ca bănuiala să cadă asupra lui frate-meu. Dar el n-a pățit nimic, ba i-au dat și o permisie, pe care a ținut să și-o petreacă acasă.

— Asta-i tot ?

— Da.

— Povestea cu fetița aia moartă e tot o scorneală de-a ta ?

— Păi ce ? Fetița moartă putea să vină la doctor, mai știi ?!

— Deci, de la tine pornește. Puteam să jur.

M-am ridicat de pe bancă și m-am apropiat de ușa dinspre coridor :

— Silvaaa !

Zoia-cea-neagră a venit după mine, mormăind :

— A plecat Silva ! A plecat Silva !

Am căutat-o zadarnic prin toată școala. Pesemne că s-a dus acasă. Zoia se ținea scai de mine. Mă necăjea :

— Vezi ? Nu te-a așteptat. N-are nevoie de tine.

M-am luminat dintr-odată. Am priceput că Zoia m-a chemat înadins, ca să nu mai stau cu Silva. De ce, nu știu. M-am înfuriat și i-am tras o palmă. Ea s-a pus pe bocit, iar eu am plecat acasă.

8 august

Pe neașteptate, după o lungă întrerupere, a apărut gazeta de perete „X". Între altele, se publică și o baladă kilometrică. Începe așa :

Ne-am deprins noi cu toții să vorbim telegrafic
Deviza noastră : concis, lapidar,
Să descrii nopți cu lună în versul serafic
În noul limbaj te-ai căznit în zadar.
De-acum înainte, într-a noastră limbă
Descrierea asta va suna cam așa :
Într-o noapte neagră se plimbă
Doi cet. bandiți. Paz. Dormea.
Noapt. era clară și bolt. înstelată
Și văd ei pe șanț. un caz. tuci în moloz
Se strec. ei prin poart. și-l umflă îndată
Rîzînd pe înfund. de-acel șef de depoz.

E tare de tot ! Cine-o fi scris-o ? Kolka Paltusov și cu mine am jurat pe loc că de acum înainte o să vorbim între noi numai în limbaj telegrafic. Rapid, practic și de neînțeles pentru ceilalți.

9 august

Nu pot să sufăr o fată despre care se spune de obicei că-i o gîscă. Și cele mai multe, așa sînt. Dar și un băiat, dacă e cretin, apoi e cretin rău, așa ca Iușka Gromov, care a trăncănit peste tot despre mine și Maria. Nu pricep în ruptul capului de ce a făcut-o. A-ți osteni pliscul, numai ca să nu taci, e un indiciu sigur de cretinism.

Şi azi a trîntit Iuşka o figură. Dă buzna în laboratorul de fizică (acolo nu se afla nici un cadic) şi zbiară :

— Nikpetoj s-a amorezat lulea de Staska Velepolskaia.

Toţi sar pe el cu întrebări, mai ales fetele : cum a aflat, de unde ştie ? Zice că l-a văzut adineauri pe Nikpetoj plimbîndu-se cu Staska prin curte şi pe urmă au dispărut amîndoi după o stivă de lemne. Nikpetoj o ţinea pe Staska de mînă şi-i vorbea cu foc. El, Iuşka, s-a pitit de partea ceastalaltă a stivei şi a tras cu urechea.

Dacă Iuşka n-ar fi trăncănit mai înainte despre mine şi Maria, poate că n-aş fi căzut pe gînduri, dar aşa am înţeles că la el asta e o adevărată patimă, adică să umple tîrgul cu tot felul de bîrfeli tîmpite. Nu poţi avea pic de încredere în el.

Azi am avut primul seminar Puşkin, condus de Zin-Palna. Ne-a vorbit amănunţit despre viaţa poetului. La urmă, Volodka Şmerţ n-are de lucru şi întreabă :

— Ce-a simţit Puşkin cînd i-a rămas nevasta borţoasă ?

Zin-Palna i-a spus :

— Ascultă, Şmerţ, dacă întrebarea ta ar fi izvorît din dorinţa de a cunoaşte, poate că ţi-aş fi răspuns. Dar cum nu e decît o ieşire huliganică, unul din noi trebuie să părăsească sala : sau tu, sau eu.

Volodka a început s-o scalde, cum că nu s-a gîndit la nimic rău şi că a citit el cu ochii lui într-o scrisoare adresată de Puşkin soţiei sale, cuvintele : „Şi deoarece eşti borţoasă"... Dar atunci toţi elevii au sărit cu gura pe el :

— Afară, Smerţ ! Aici nu eşti la mahala, eşti la şcoală !

Şi Volodka a ieşit cu coada între picioare, n-a avut încotro.

10 august

Azi, pe terenul de fotbal, Iuşka Gromov a început să trăncănească hodoronc-tronc despre Nikpetoj şi Staska. Culmea ticăloşiei, ce mai încolo şi încoace, mai ales că nu toţi băieţii erau de la şcoala noastră ! I-am spus lui Iuşka să-şi ţină gura.

— Şi dacă nu vreau ?

— Îţi sparg capul.

— Încearcă.

Eu n-am încercat să-i sparg capul, l-am luat deoparte pe Kolka Paltusov — extremă-dreaptă în echipa a treia — şi ne-am înţeles amîndoi să-l cotonogim. Uite cum am făcut : cînd înaintaşii lor au luat mingea şi-au pornit la atac, Kolka Paltusov s-a ţinut după Iuşka, care venea cu mingea de unul singur, după obiceiul lui, eu, făcîndu-mă că vreau să i-o suflu, am răsărit drept în faţa lui şi Kolka, grămadă peste el din urmă, i-a ars un bocanc drept la ţurloaie. Iuşka a picat în nas şi dă-i ţipete :

— Aoleu ! Riabţev m-a cosit dinadins, lua-l-ar naiba !

Toţi au văzut însă că nu eu eram de vină, aşa că nu l-au luat în seamă. Doar căpitanul echipei i-a atras atenţia lui Kolka că joacă prea dur. Iuşka nu mai putea să pună piciorul în pămînt,

15 — Jurnalul lui Kostea Riobţev — c. 1/405

picioru l i s-a umflat pe loc şi băieţii l-au dus acasă cu targa.

Kolka şi cu mine am plecat împreună.

— Bu-co ! zice Kolka.

Ne înţeleseserăm să desluşim fiecare în parte vorbirea telegrafică a celuilalt, fără să punem vreo întrebare. Oricît mi-am bătut capul, n-am fost în stare să dau de rost acestui „Bu-co".

— Bună, Kostea ! am încercat eu marea cu degetul.

— Aş !

— Atunci, bucuros, Kostea !

— Nici. Cum de nu pricepi, mă ? Înseamnă : Bună cotonogeală !

Pus la ambiţie, mi-am zis să găsesc una şi mai şi. Cît am mers mi-am sucit mintea în fel şi chip. La despărţire, i-am spus :

— Devinocopa !

— Vină ? s-a mirat Kolka, uitînd de jocul nostru.

— Ce vină, mă ! Am spus „devinocopa", luîndu-mi rămas bun de la tine. Ei, acum să te văd !

Kolka s-a gîndit cît s-a gîndit, şi deodată a exclamat :

— De ce vine omul la Kaleria Pavlovna !

A fost rîndul meu să rîd :

— Care om, mă ? Şi unde ai auzit tu numele ăsta ?

— Aşa o cheamă pe mătuşă-mea. Vinde pantaloni în talcioc. Stai, lasă-mă să ghicesc. Ia, spune, nu cumva „Devinocopa" e un nume propriu ?

— Da de unde, e un cuvînt telegrafic !

Văzînd că nu e-n stare să ghicească, i-am dat cu tifla şi am vrut să plec. Dar Kolka, mort de

curiozitate, s-a ţinut scai de mine să-l desluşesc. Eu, nici gînd, însă atîta m-a bîrîit, încît pînă la urmă i-am spus cam răstit :

— Asta înseamnă : devotat-învăţătorilor-lui-Octombrie-Kolka-Paltusov ! E mai ceva decît „bu-co" al tău.

I-am rupt gura.

11 august

Avem noi la şcoală o fată poreclită Gogoaşa. Una grasă de tot, pe care toţi o ciupesc pe la colţuri şi ea chiţcăie ca un şoarece.

Am înghesuit-o şi azi pe Gogoaşa într-un colţ, cînd, deodată, Elnikitka intră ca o furtună şi ne ia la rost, cum că asta-i neruşinare şi că o să supună cazul atît consiliului pedagogic, cît şi adunării generale. Mai, mai să ne ameninţe că ne reclamă la Consiliul comisarilor poporului ! Eu, de colo, întreb :

— La urma urmei, ce-am făcut ?

— Las-că ştiţi voi mai bine ! izbucneşte Elnikitka. N-are nici un rost să vă mai prefaceţi. Totul e limpede ca bună ziua !

Cîteva fete din grupele mari vin fuga şi ele şi s-apucă să toarne gaz peste foc : că băieţii s-au obrăznicit din cale-afară şi îşi permit cam multe cu ele. Nu m-am mai putut stăpîni şi-am spus că mint cu neruşinare, că toţi o ciupesc pe Gogoaşă şi că nimeni n-a văzut pînă azi ceva rău în asta, şi că, după părerea mea, Elnikitka ar face bine să se ducă să se caute. Atunci, Elnikitka a strîns în jurul ei toate fetele, aşa cum îşi strînge cloşca puii, şi-a glăsuit solemn :

— Riabțev își dă din nou arama pe față ! Am crezut că s-a îndreptat, dar purtarea lui incalificabilă dovedește limpede ce gînduri îi umblă prin minte.

Fetele au luat-o pe Gogoașă pe sus și au dus-o undeva, pesemne ca s-o pună să mă reclame.

După vreo zece minute apare Nikpetoj, ne strînge pe toți în sala de cursuri și dă-i iar o întreagă conferință despre problemele sexuale. Pe urmă scoate o carte și ne citește — era „Prima iubire" de Turgheniev — cum un puști s-a îndrăgostit de o femeie mai coaptă. Pe noi, ne-a distrat grozav. Întreb :

— De ce ne-ați citit povestea asta, Nikolai Petrovici ?

— Ca să vă arăt cum e înfățișată într-o operă literară dragostea adevărată, ideală.

Am stăruit, vrînd să pun lucrurile la punct :

— Dar de ce credeți, Nikolai Petrovici, că noi n-am fi destul de documentați ?

Nikpetoj a părut cam încurcat :

— Să vedeți, unii dintre educatorii din școala noastră își închipuie că voi ați avea păreri greșite despre dragoste și problema sexuală.

— Dovada ?

— De pildă, relațiile voastre cu Lena Orlova (așa o cheamă pe Gogoașa). Ei sînt de părere că aceste relații au apucat-o pe un făgaș nesănătos.

— Asta pornește de la Elena Nikitișna, precis.

— Tocmai că nu numai Elena Nikitișna, ci și directoarea, și Fișer, și Ludovika Karlovna (profesoara de muzică) spun la fel.

— La o adică, ce-am făcut ? întreb, de-a dreptul revoltat. Am ciupit-o pe Gogoașa. Ei și ? Toți o ciupesc și o înghesuie prin colțuri, și uite că n-a ieșit încă nici un incident.

— Ba da, din moment ce s-au sesizat cadrele didactice, zice Nikpetoj. Iar faptul că Lena Orlova nu opune nici o împotrivire, e ceva și mai grav. Știi, cred, Riabțev, că în general poți să-ți permiți unele lucruri numai cu fetele care nu opun împotrivire. Iată de ce s-a hotărît să se curme această stare de lucruri și, în plus, să se introducă la grupa voastră ore de etică și morală marxistă.

La plecare, l-am ajuns pe Nikpetoj din urmă și l-am întrebat :

— Dar dumneavoastră personal, Nikolai Petrovici, ce credeți despre povestea cu Lena Orlova : sîntem noi chiar atît de vinovați ?

— Nu, Riabțev, nu cred, face Nikpetoj. Dar cred că ar fi bine să nu se mai repete asemenea situații. Elena Nikitișna susține că tu, bunăoară, ai fi în stare să seduci o colegă de-a ta, dat fiind că astă vară ai avut, chipurile, o legătură în lege cu sora lui Gromov.

— Cine i-a spus ? m-am mirat eu, simțind că mă înroșesc (eram stingherit din cale afară).

— Chiar e adevărat ? mă întreabă Nikpetoj, privindu-mă cu un aer grav.

— Cum adică ? La urma urmelor, cred că asta nu privește pe nimeni. Dumneavoastră, Nikolai Petrovici, v-ar plăcea ca lumea să înceapă din senin să bîrfească cum că v-ați îndrăgostit de Staska Velepolskaia, ori alte de-alde astea ?...

— Cum așa ? Ai auzit tu asemenea lucruri ? s-a speriat Nikpetoj, ori poate că mi-a părut mie speriat.

— Vedeți, și pe dumneavoastră vă supără! Toate astea nu-s decît clevetiri răspîndite de cei cărora le place să-și bage nasul unde nu le fierbe oala. Și dacă vreți să știți, aflați că după mine asta numai etică marxistă nu e.

— Aici ai perfectă dreptate, Riabțev, a îngăimat el, stînjenit. Clevetirea e o rămășiță a vechii orînduiri, a trecutului blestemat. Un indiciu de mentalitate sută la sută mic-burgheză. De pildă, eu, Riabțev, nu ți-am ascuns niciodată că-mi place Silfida Dubinina, dar ea îmi place ca om, nicidecum ca femeie. Uite, nutresc aceleași simțăminte și pentru Velepolskaia. Ar fi cel puțin ciudat să am aventuri galante tocmai în școală.

— Silva n-are nici o legătură cu toate astea. Nimeni n-o să îndrăznească să spună vreodată că între mine și ea ar exista altceva decît relații pur tovărășești. Și apoi, Silva și cu mine sîntem atît de devotați revoluției mondiale, încît relațiile personale trec pentru noi pe planul al doilea, al treilea, ba chiar al zecelea plan.

— Nu mă îndoiesc. Mai ales că am atîta considerație pentru Dubinina, încît nici măcar nu concep că ea ar fi depășit limitele îngăduite. Ascultă Riabțev, n-ai putea totuși să-mi spui, așa, prietenește: cine răspîndește prostiile despre mine și Velepolskaia?

— Nu pot, Nikolai Petrovici, fiindcă precis o să trîntiți la științele sociale persoana în cauză.

— Niciodată! m-a întrerupt Nikpetoj, făcîndu-se roșu la față. Eu nu amestec chestiunile obștești cu cele personale. De altfel, ceea ce mă interesează nu este numele, aș vrea să știu înainte

de toate dacă e cineva dintre elevi, ori dintre ceilalți, adică dintre cadrele didactice.

— E cineva dintre elevi.

— Îți mulțumesc, Riabțev, mi-a spus Nikpetoj la despărțire. În orice caz, să fiți siguri că în povestea cu Orlova, eu am să vă iau apărarea. Sînt convins că nu-i nimic, în fond.

— Ei, mintaj!

— Poftim? s-a arătat nedumerit Nikpetoj.

— E un fel nou de a vă ura succes. „Mintaj“, adică „minte ajută“, în loc de „Doamne ajută“, expresie religioasă, care nu merge.

— Prea devreme ați început să pociți limba rusă! s-a strîmbat Nikpetoj. E destul de masacrată și așa.

— Păi eu nu pocesc, Nikolai Petrovici, eu creez.

— Cu creația ta de adineauri n-ai de ce să te mîndrești, mi-a spus Nikpetoj, și am plecat fiecare la treburile lui.

12 august

Azi am fost cu Silva la Grădina de vară să vedem „Carmen“. Înainte îmi băteam joc de operă, doar e cu totul nefiresc ca oamenii să cînte în loc să vorbească. Unde mai pui, că din pricina cîntatului nici nu se înțelege bine ce se spune pe scenă. Dar uite că de data asta spectacolul m-a prins, nu știu cum. În clipa cînd s-a stins lumina în grădină și s-au aprins luminile rampei, am avut sentimentul că omul cu bagheta în mînă din fața orchestrei e un vrăjitor. Și a început

spectacolul. Am înțeles totul — e puțin aiureală, dar opera asta are totuși ceva care îndeamnă la meditație. Vezi cum un ofițer se îndrăgostește de o muncitoare de la fabrică. Pe ofițer îl cheamă Don Jose. Pe urmă — aici n-am prea înțeles — vine o fată, Michaela, și-i trage o cîntare, de credeam că nu se mai isprăvește. Așa-i totdeauna la operă : hodoronc-tronc, apare cîte unul și începe să se gargarisească și să dea din mîini. Pe urmă se îndrăgostește și Carmen de ofițer, dar el, nu știu de ce, e nevoit s-o ducă la secție. Pe drum, Carmen îi dă un brînci — și — valea ! Pe urmă, Carmen dansează într-un fel de cîrciumă (aici chiar că nu pricep : e muncitoare la fabrică, ori una din alea care se ține de chefuri ?) Pe urmă, vine toreadorul și povestește într-o cîntare cum se luptă cu taurii. Mi-a plăcut grozav și cîntecul, și toreadorul — un tînăr chipeș cum nici nu se află în viața de toate zilele. Pe urmă, nici una, nici două, Carmen se îndrăgostește de toreador (poate unde era mult mai frumos decît Jose) și-i făgăduiește ceva, dar n-am priceput ce anume. Pe urmă, toreadorul pleacă și uite că pică Jose. De cum începe Carmen să danseze, vine și comandantul lui Jose, unul gras. Ăsta vrea să-i facă vînt din cîrciumă, că și el îi trage clopotele lui Carmen. Jose scoate sabia, dar tocmai cînd să-i ia piuitul comandantului, hop, năvălesc niște tipi cu basmale în loc de șepci și-l scapă pe grăsun. Pe urmă, Jose se face tîlhar.

În actul trei, tîlharii se duc să-l pîndească și să-l jefuiască pe toreador, care cîștigase o groază de bani la o luptă cu taurii. Carmen și Jose îi însoțesc și ei pe tîlhari. Pe urmă, tîlharii se ascund, lăsîndu-l pe Jose să-l pîndească pe toreador. Din nou apare fata aia, Michaela — tot nu m-am lămurit ce căuta acolo — dar Jose o alungă. Silva zicea că ar fi logodnica lui, dar eu nu cred : doar Jose e mort-copt după Carmen și doar de dragul ei s-a înhăitat cu tîlharii. Într-un tîrziu, apare toreadorul. Jose — pac dar nu-l nimerește. Atunci vrea să-l omoare cu cuțitul, dar toreadorul scoate și el un cuțit și începe lupta. Amîndoi n-au habar de scrimă, numai luptă nu era aia. Deodată, vine într-un suflet Carmen cu tîlharii și-i desparte. Aici, iar nu înțeleg : de ce-i dau drumul toreadorului ? Poate unde n-avea încă banii, că abia se ducea la muncă. Silva susținea că ăia nici n-au avut de gînd să-l jefuiască, dar eu așa am înțeles, și fiecare are voie să înțeleagă o operă în felul lui, nu ?

În actul patru, tocmai trebuie să înceapă corida. Nu știu cîți tauri erau acolo, bănuiesc că mulți, fiindcă în afară de toreadorul cu pricina, au mai venit vreo douăzeci, cu suliți, ciomege, care cu ce avea. Toată lumea se bîțîia și dădea din mîini nerăbdătoare să vadă corida. Pe urmă, toți pleacă și vine Carmen. Vrea să privească și ea, dar Jose, gelos pe toreador, n-o lasă. Carmen se smucește să se ducă să vadă lupta și atunci Jose îi face de petrecanie cu pumnalul.

— Groaznic sentiment, gelozia ! mi-a spus Silva în drum spre casă. Află că mulțumită ție am cunoscut și eu gelozia !

Am făcut ochii mari.

— Atunci... și cuvîntul mi s-a împotmolit în gîtlej.

— Atunci, ce? Aha, înţeleg ce vrei să spui. Nu. Ştiu din experienţă că pentru a fi gelos nu e neapărat nevoie să... să încerci şi un alt sentiment, mai puternic. Poţi gelozi oameni care nu ţi-au greşit cu nimic. De pildă, eu ajunsesem să-l gelozesc pe Nikpetoj, ba chiar şi unele obiecte. Şi, mai ales, ştii ce? Jurnalul tău. Dacă vrei să nu mai sufăr, trebuie să mi-l dai să-l citesc.

Am mers un timp în tăcere. Se înţelege, nu vroiam ca Silva să sufere din cauza jurnalului meu, dar, pe de altă parte, cum era să i-l dau să-l citească? E ca şi cum i-aş povesti secretele mele cele mai intime, pe care uneori ţi-e frică să ţi le mărturiseşti pînă şi ţie însuţi.

Silva rupse tăcerea:

— Înseamnă că nu... că n-ai nici un respect pentru mine. Altfel nu te codeai atîta: să-l dau, să nu-l dau.

— Ascultă, Silva. Un jurnal e tot ce are omul mai intim. Tu îmi ceri să-mi golesc sufletul în faţa ta, aşa cum ai întoarce un buzunar pe dos. Dar în sufletul meu sînt multe pe care tu nu trebuie să le ştii.

Silva s-a oprit în loc.

— La revedere.

— Păi n-am ajuns încă la tine.

— Din moment ce noi doi n-avem nimic comun, ce rost are să mergem împreună. Tu du-te în drumul tău, eu — într-al meu.

— Bine, Silva, de unde ai scos tu că noi doi „n-avem nimic comun“? Spui prostii. Dimpotrivă, avem foarte multe lucruri comune. Dar nu cred să-ţi placă dacă m-aş dezbrăca deodată gol puşcă în faţa ta!

— A, dacă începi cu porcării, atunci chiar că nu mai vreau să am nimic comun cu tine.

M-am simţit cam jignit — un pic.

— N-am spus nimic urît. Şi nu înţeleg în ce fel ai putea tu să mă răstălmăceşti. Ca dovadă că te respect, ascultă.

Şi i-am recitat poezia:

Ţin minte conversaţia ta inteligentă
În larma şcolii ne simţeam aproape,
Dar azi pe altul tu asculţi atentă,
Nu-i nimeni de tristeţe să mă scape!

— Ce-i cu asta? face Silva. Nişte versuri submediocre. Jurnalul mă interesează mult mai mult. Ori poate mă crezi o fetişcană incapabilă să ia lucrurile în serios? Adică, ia stai puţin! Dacă eu îţi dau jurnalul *meu*, mi-l dai şi tu pe al tău?

— Cum, ţii şi tu un jurnal?

— Da, a rostit Silva apăsat. Ţie pot să-ţi spun: da, ţin şi eu un jurnal.

— Şi mi-l dai să-l citesc?

— Bineînţeles. Asta pentru că te consider prietenul meu. Cu o condiţie: să mi-l dai şi tu pe al tău.

— Îmi dai răgaz de gîndire pînă mîine?

— Asta nu! Asemenea lucruri nu se amînă pe a doua zi. Te credeam bărbat şi cînd colo, eşti un puşti.

Mă simţeam tare stînjenit, dar pe de altă parte abia aşteptam să citesc jurnalul Silvei. I-am spus:

— Te rog să-mi dai cuvîntul tău de onoare că niciodată, nimănui... Înţelegi? Nici măcar cu

mine să nu discuţi *despre asta.* De parcă nici nu l-ai fi citit.

— Ai cuvîntul meu, mi-a făgăduit solemn Silva. Şi ca să-ţi dovedesc că nu e o simplă curiozitate, voi face eu primul pas : mîine ţi-aduc jurnalul meu.

13 august

În afară de mine şi Silva, au fost la „Carmen“ o mulţime de la noi din şcoală. Ne-am gîndit s-o jucăm şi noi. Eu am venit cu ideea, luînd totodată asupra mea rolul toreadorului. (Am încercat şi merge.) Pe don Jose ar putea să-l joace Kolka Paltusov. Are o voce plină, de sopran şi poate s-o facă foarte bine pe tenorul.

În schimb, Ludovika Karlovna susţine că n-o să iasă nimic, că operele astea pentru oamenii mari, cum e şi „Carmen“, nu ni se potrivesc. Şi scoate de la ea din mapă o operă pentru copii — „Tărăboi în lumea ciupercilor“. Ne-a propus să jucăm „Tărăboi“-ul şi ne-a cîntat pe loc la pian cîteva chestii. Am văzut destule tîmpenii pe scenă, dar ca să fii în stare să scrii o asemenea aiureală, ba s-o mai pui şi pe muzică, asta chiar că nu mi-aş fi închipuit. De pildă, uite, la început, regina ciupercilor cîntă :

He, he, he,
Crai măgar !
Te tot grozăveşti
La toţi te răsteşti
Dar lasă

Mie nici nu-mi pasă.
Eu mereu voi cînta
Da, da, da...

N-am înţeles nimic şi nici nu cred pe cineva în stare să înţeleagă ceva. Am ascultat cît am ascultat şi pe urmă am început în legea mea :

Eu nu-s ioc
Chiar de loc.
Cioc-boc
Treci la loc.

Ludovika Karlovna m-a rugat să-i tălmăcesc ce-am spus, iar eu am rugat-o să-mi tălmăcească ea mai întîi ce-a spus în „Tărăboi“-ul ei. Mai ales că la spectacol o să vină cred şi ţărani din satul pe care-l patronăm, şi dacă mănînc bătaie, barem să ştiu pentru ce. Ludovika Karlovna mi-a răspuns că, dimpotrivă, după părerea ei „Tărăboi“-ul e o operă plină de haz, şi dacă nu vreau să joc, mă priveşte, dar mă roagă să nu-i stingheresc pe ceilalţi. Am plecat. În sală n-a rămas decît puştimea din primele grupe. Silva zice că a uitat jurnalul acasă şi că mi-l dă mîine.

14 august

Adineauri am terminat de citit jurnalul Silvei. Am rămas cu impresia că ea îmi ascunde ceva. Nu-i vorbă, jurnalul e foarte interesant, dar nu-i complet. Şi nu-mi pot da seama nici ce lipseşte,

pentru că Silva nu scrie ca mine, pe zile, ci amestecat, aşa cum îi vine.

Dacă asta-i treaba, atunci nu-i dau nici eu tot jurnalul, ci numai caietul cu primul trimestru.

Aici în jurnalul lui Riabţev e prins un caiet subţire de dictando, pe a cărui copertă scrie :

SILFIDA (EVDOKIA) DUBININA, ELEVĂ

ÎN GRUPA A PATRA, CURS SUPERIOR

Pe prima filă — versurile lui Esenin „Nu regret, nu mă jelesc, nu strig". Apoi, versuri din Tiutcev, Balmont, Bunin şi la sfîrşit „Nebunul" de Apuhtin. Apoi, însemnările.

Vreau şi trebuie să încerc singură totul, absolut totul.

Una-i viaţa din cărţi şi cu totul altceva viaţa reală. E mult mai uşor să trăieşti în închipuire, decît în realitate. Dar trebuie să te împotriveşti acestei porniri.

— Ce-i viaţa noastră ? — Un roman.
— Autorul ? Anonim.
Il buchisim an după an
Cînd plîngem, rîdem, sau rîvnim.

Aproape că nu-ţi vine să crezi că versurile astea le-a scris Karamzin, încă în secolul al XVIII-lea ! Karamzin a fost întîi epigramist, pe urmă a scris volumele de istorie.

Z. P. spune că aş avea stil literar. Am întrebat-o : la ce-ţi foloseşte în viaţă ? Mi-a răspuns

că stilul e un criteriu de cultură. Şi că omul cult are un orizont mai larg.

În relaţiile mele cu Stasia V., cum a fost şi cu Lina G., rolul meu este de confidentă, de supapă prin care ea îşi descarcă sufletul. N-aş putea spune că-mi face plăcere, dar nici că-mi displace. Mai degrabă mi-e indiferent. Necazurile Stasiei nu mi se par chiar atît de mari şi nici lacrimile ei prea amare. Lina a suferit cu adevărat, şi din motive mult mai serioase. Şi totuşi, totuşi... analizîndu-mă în momentele cele mai critice, îmi dau seama de adevărul zicalei „de tine mă doare, iar de mine mi se rupe inima", şi înţeleg că viaţa e mult mai crudă, decît aceste necazuri trecătoare. Am înţeles pentru prima oară că viaţa e crudă acum cinci ani — probabil, la începutul existenţei mele conştiente. Bănuiesc că toţi tinerii de vîrsta mea au înţeles asta, sau dacă n-au înţeles, au simţit-o, e totuna. În plus, generaţia mea a mai învăţat şi altceva : a învăţat că oricît de crudă ar fi viaţa, ea poate şi trebuie înfruntată şi biruită. Atunci, încetează să mai fie atît de crudă şi începe să-şi arate şi părţile ei luminoase. Ce-i drept, aceste reflecţii nu-mi aparţin, dar sînt mulţumită că măcar au putut să pătrundă şi să prindă rădăcini în cugetul meu.

Asta îmi dă putere să trăiesc şi posibilitatea să lupt cu viaţa. În orice caz, eu una n-o să ajung niciodată să mă dau în spectacol ca Lina şi Zoia. Ceea ce au vrut ele să facă e o prostie, iar din pricină că n-au izbutit, totul pare de-a dreptul ridicol. Şi nu-i nimic mai rău decît să apari în faţa celor din jur într-o postură ridicolă.

Uneori, cînd sînt singură, mă copleșește o senzație stranie: parcă m-aș desprinde de pămînt și aș pluti în gol. Asta mi se întîmplă mai ales în nopțile cu lună.

Cine are nevoie de mine? Uneori mi se pare că nimeni. Și atunci încep să caut cu înfrigurare pe cineva căruia să-i fiu necesară. Și iar ajung o supapă.

Am oarecare cultură pentru că tata e zețar. De mică am avut cărți în cameră — știu să citesc de la cinci ani. Existența determină conștiința.

Am recitit cele scrise și-am căzut pe gînduri. La mine, totul e în funcție de dispoziție. Uneori și plîng, dar asta n-o află nimeni, niciodată. Sau mă apucă un rîs cu hohote. În asemenea momente fac totul ca să mă stăpînesc, căci dacă cedezi, îți pierzi cu desăvîrșire controlul.

Ieri a fost pe la mine Staska Velepolskaia și iar mi-a vorbit despre „romanul" ei de amor. După părerea mea, îl chinuiește fără nici un rost. Oricum, n-o să intre la institut sau la facultate, pentru că e slabă la carte și nici nu văd de ce ține să absolve cinci grupe. Să se mărite și gata!

Tata și mama s-au certat groaznic. Abia adineauri s-au potolit. Tata a venit cam băut și a început să țipe la mama. Pe urmă, s-au luat și la bătaie. Mama mă chema în ajutor. Tata striga: „Pleacă, Silfido. Copiii nu trebuie să vadă cum se distrează oamenii mari". Mi-era silă. Bine că tata a plecat, altfel nu știu ce făceam.

Am terminat „Război și pace". Mi-ar plăcea tare mult să fiu Natașa Rostova, dar simt că n-aș putea. Natașa duce o viață adevărată, plină, totuși, nu-i decît o femelă. Din „Război și pace" reiese că asta și e menirea principală a femeii. Am impresia că Natașa a avut și preocupări de ordin ideologic, dar Tolstoi, care era moșier și conte (un reprezentant al feudalismului), le-a trecut sub tăcere.

Kostea R. aduce puțin, mi se pare, cu Nikolai Rostov, fără să fie însă la fel de prost. Iar Zoia Travnikova seamănă cu prințesa Maria Bolkonskaia, dar e mai frumoasă. Adică, la drept vorbind, genul ăsta de frumusețe stranie mie nu-mi place. Și-apoi, se piaptănă neglijent. În general, în materie de frumusețe părerile pot fi împărțite. Nu pricep, de pildă, ce anume a găsit persoana știută la Stasia V. E cîrnă, îi lipsește un dinte din dreapta, iar cînd merge dă din mîini ca un soldat. Totuși, persoana știută se prăpădește după ea.

Îmi dau perfect de bine seama că ceea ce scriu acum e filistin, e o meschinărie, dar e ceva ce mă depășește.

Ba nu, dacă știi să reprimi asta în tine, nu ajunge să te depășească. Poate că dacă lucram la fabrică, în loc să fiu elevă în cursul superior, mi-ar fi fost mai ușor. Deși nu-s chiar atît de sigură, căci cunosc destule cazuri din viața fabricii de care ține celula noastră comsomolistă. De exemplu, o fată de șaisprezece ani s-a măritat cu un tînăr, care muncește în aceeași fabrică. Și imediat toată lumea a început s-o vorbească

16 — Jurnalul lui Kostea Riobțev — c. 1/405

de rău. Cred că e o mentalitate meschină și mărginită. Din moment ce regimul îți dă voie să te măriți la șaisprezece ani, mărită-te sănătoasă.

Eu una nu m-aș mărita acum pentru nimic în lume. (Deși am dreptul, pentru că în iunie am împlinit șaisprezece ani.) Am văzut tot felul de căsnicii. Cele mai multe sînt un adevărat calvar. Și am în fața ochilor căsnicia părinților mei. Înainte, nu se întîmpla niciodată ca tata să se îmbete, dar de cînd mama și cu el au convingeri diferite, s-a apucat de băutură. Pe de altă parte, mi-am propus să trec prin toate, să încerc totul. Pînă nu încerc totul, nu am liniște.

Dar, repet, pe de altă parte înțeleg foarte bine că omul trebuie să se stăpînească, să se controleze. Și astfel, în mine se înfruntă două forțe și nu știu care va birui pînă la urmă. În gîndul meu îi spun forței care mă împinge la tot felul de experiențe, Dunia, iar celeilalte, care mă reține, Silfida. Silfida e mai puternică, iar Dunka e o puștancă netrebnică și total necorespunzătoare din punct de vedere ideologic.

Apropo de ideologie... E adevărat că ideologia ne ajută în viață. Numai că nu reușești întotdeauna să te orientezi just. De pildă, eu sînt și acum împotriva dansului. Ducîndu-mă odată la clubul fabricii, am văzut că acolo se dansa. Deunăzi am avut treabă cu secretarul celulei de comsomol, Ivanov. N-am scăpat prilejul și l-am întrebat :

— E voie să se danseze ?

Mi-a răspuns :

— Dar ce, a interzis dansul cineva vreodată ?

— Atunci, de ce se spunea înainte că dansul e o rămășiță burgheză și, după cum s-a exprimat un coleg de-al meu, nu se dovedește a fi decît frecarea a două trupuri ?

— De, prea au ajuns toți să facă pe deștepții ! a răspuns Ivanov. Noi n-avem de gînd să călugărim pe nimeni. Vrei să te distrezi — distrează-te, numai dacă asta nu dăunează nimănui.

Poți să înțelegi ceva ? Da, uneori e foarte greu să te descurci în probleme de ideologie. Și cînd te gîndești că de asta depinde totul, întreaga orientare a vieții !

Înțelegi mai ușor întîmplările din cărți, decît faptele din viața de toate zilele. O carte, poți s-o citești de cîteva ori și să reflectezi pe îndelete asupra ei, pe cînd în viață răspunsul trebuie găsit imediat.

Astfel de situații mai complicate se ivesc cel mai adesea la școală și întotdeauna trebuie să te orientezi singur, întrucît n-ai nici cu cine, nici cînd să te sfătuiești. Mai ales cînd intervine cîte un conflict cu cadrele didactice, ori chiar o răzmeriță. Răzmerițe avem noi destul de des și inspectorul care ne-a picat pe cap a spus că la noi nu-i școală, ci o șleahtă de derbedei. Asta nu-i adevărat, firește. E drept că tulburările sînt destul de frecvente, dar trăim într-o epocă revoluționară și e normal să fie așa.

Zin-Palna conduce seminarul „Pușkin". Cu ea e foarte interesant să studiezi. Azi ne-a dat să facem analiza romanului în versuri „Evgheni Oneghin". O asemenea lucrare cere să-ți îndrepți atenția mai întîi asupra laturii ideologice. One-

ghin este îmbibat, indiscutabil, cu ideologie feudalo-naturalo-burghezo-moşierească (e cam lung, dar nu ştiu cum să mă exprim altfel, căci trebuie să intercalez aici şi economia naturală). Lui Puşkin nu i se poate face o vină din asta, pe atunci doar nu existau încă dictatura proletariatului şi orînduirea sovietică. Exista ţarismul, al cărui exponent, Nikolai I, îl persecuta pe Puşkin — aşa de pildă, l-a deportat la Chişinău şi mai tîrziu pe meleagurile lui natale. Un singur lucru nu înţeleg : Puşkin era arap şi-i de mirare că un om cu un sînge fierbinte, meridional, a putut să scrie atît de sec şi de lipsit de pasiune, ca „Evgheni Oneghin". Zin-Palna spune că pe vremea lui Puşkin, fetele şi-au făcut un model din Tatiana. Nu pricep în ruptul capului cum de putea constitui Tatiana un model în epoca aceea destrăbălată feudalo-burgheză. Bănuiesc că pe atunci nu existau asemenea femei şi că Puşkin, fiind un romantic, a născocit-o pe Tatiana. Am unele îndoieli şi în privinţa lui Oneghin. Dar despre el mi-e mai greu să judec, pentru că nu cunosc psihologia bărbaţilor... N-aş fi vrut pentru nimic în lume să fiu ca Tatiana şi nici nu voi fi vreodată, fiindcă atunci cînd încerci un sentiment sincer, trebuie să i te dăruieşti, nu să-l înăbuşi în tine. Şi, în general, Tatiana nu e idealul meu. Nu are nimic revoluţionar în ea. Or, fără luptă revoluţionară viaţa nu-i posibilă. Ce-mi place totuşi la Tatiana e că a ştiut să-şi impună o anumită conduită — lucru foarte important — care mie îmi reuşeşte numai în aparenţă, pentru că înăuntrul meu se dă o veşnică luptă. Tatianei i-a fost mai uşor, fireşte, căci nu trebuia să fie

în acelaşi timp Okteabrina, ori Silfida, şi făcea numai lucruri la care o îndemna morala moşierească patriarhală (cum spune Nikolai Petrovici).

Majoritatea fetelor noastre vor să se facă actriţe de cinema sau balerine. Cu învăţătura nu prea se omoară : să promoveze, iar dacă nu le rămîne nimic în cap, atîta pagubă. De aceea, cele mai multe sînt la fel de ignorante ca Stasia V. O fată dintr-a cincea mi-a spus : „Cînd termin şcoala, mă fac stea de cinema şi plec în America. Uite programul vieţii mele". Foarte puţine se gîndesc să se ducă după absolvirea şcolii într-o fabrică sau uzină, spre a se integra clasei muncitoare.

La şcoală, Zoia Travnikova se ţine scai de mine. Unde mă duc eu, hop şi ea. Ce-o fi vrînd ?

———

16 august

Am fost la o adunare a celulei de comsomol din fabrică. Între altele s-a spus acolo că organizarea activităţii obşteşti în şcoala noastră lasă de dorit. De vină ar fi, chipurile, elevii de la superior şi nicidecum cadicii, aşa cum credem noi. Seriojka Blinov a arătat că noi nu putem face nimic, întrucît în şcoală poruncesc cadicii şi pînă şi un factor atît de important ca autoconducerea este, de fapt, un „invalid în cîrje cadiceşti". I s-a răspuns că din vina noastră s-a ajuns aici, fiindcă nu sîntem destul de activi şi că mai există apoi o serie întreagă de alte acti-

vităţi obşteşti. Cum stăm cu ele? Seriojka a spus că avem gazete de perete precum şi diferite cercuri. Atunci s-a afirmat că la noi activitatea pionierească lîncezeşte, că pionierii noştri (toţi din grupele mici) nu fac decît să mărşăluiască prin şcoală în sunetele muzicii şi să se ţină de joacă, şi i-au amintit că pe lîngă munca cu pionierii mai există şi alte activităţi obşteşti.

Seriojka a încercat să-i contrazică, dar i s-a atras atenţia că atunci cînd eşti învinuit de inactivitate e mult mai uşor să te aperi cu vorbe decît cu fapte. Pe scurt, ne-au făcut cu ou şi cu oţet. Trebuie să ne punem pe treabă.

17 august

I-am spus Silvei că ea mi-a dat doar o parte din jurnal. N-a scos o vorbă. Prin urmare, e adevărat. I-am mai spus că o să-i mai ţin cîteva zile jurnalul, fiindcă vreau să-l recitesc atent. Pe urmă i-am dat cele trei caiete ale mele cu jurnalul pe primul trimestru. Le citisem în ajun pînă la ultima filă şi m-am convins că nu conţin nimic ce nu s-ar cuveni să-i cadă şi ei sub ochi. Sînt curios ce-o să spună.

18 august

Povestea cu Gogoaşa şi cu înghesuirea ei prin unghere a luat o întorsătură neplăcută. Am aflat (mi-a spus-o Nikpetoj în taină) că s-a discutat cazul la cîteva adunări generale ale cadicilor şi că Zin-Palna a cerut să se organizeze demonstrativ o judecată obştească, în faţa căreia să apară toţi cei vinovaţi (deci majoritatea băieţilor). Elnikitka a fost de părere că „dacă Riabţev nu dădea exemplul, ceilalţi n-ar fi făcut o ispravă ca asta", şi că trebuie deci să mă judece numai pe mine. Au chemat-o pe Gogoaşă de cîteva ori la cancelarie şi ea umblă bosumflată şi roşie ca focul. Silva susţine însă că Gogoaşa ar fi grozav de mîndră că s-a iscat atîta tevatură din pricina ei. L-am întrebat pe Nikpetoj ce pot să păţesc. Mi-a spus că în afară de vot de blam, nimic, şi a făgăduit să mă apere chiar el. M-a sfătuit apoi să-mi caut un apărător şi printre colegi.

M-am tot gîndit la asta şi i-am spus Silvei că nu ştiu pe cine să aleg. Silva s-a oferit să mă apere chiar ea, dacă n-am nimic împotrivă.

— Şi cum ai de gînd să mă aperi?

— Mă priveşte. Tu trebuie să mă accepţi ca apărător, atîta tot.

Am acceptat.

19 august

M-au cotonogit la fotbal nasol de tot, că şi acum mai şchiopătez. La şcoală mă duc totuşi. Iuşka Gromov m-a cotonogit. M-a faultat ca în codru: joacă şi el în echipa a doua şi n-avea motiv să dea peste mine. Cum îmi trece, i-o plătesc eu! Mai ales că am şi bocanci.

Azi a fost mare scandal la școală. Vreau să povestesc totul amănunțit. Că poate așa înțeleg și eu mai bine ce s-a petrecut.

Eram la seminarul „Pușkin", în sala de cursuri. Data trecută, Zin-Palna ne-a dat să facem un referat despre „Evgheni Oneghin". Noi am predat lucrarea încă de acum trei zile. (Să nu uit, la seminar vin elevi din amîndouă grupele de la superior : a patra și a cincea.)

Azi, după ce ne-am strîns cu toții în sală, Zin-Palna a intrat ca o vijelie, s-a așezat cu un aer misterios la catedră, a înșirat caietele și foile noastre și a rămas nemișcată, pironindu-ne fără să scoată o vorbă. Noi — cu ochii la ea. Am stat așa preț de vreo trei minute. Eu am tușit ușurel. Volodka Șmerț a pufnit în rîs. Și atunci Zin-Palna a curmat tăcerea :

— Dacă Alexandr Sergheevici Pușkin ar fi citit numai a zecea parte din enormitățile pe care le-ați înșirat aici, cu siguranță că murea pentru a doua oară. Nici nu găsesc cuvinte ca să calific lucrările voastre. Citindu-vă o expresie preferată, voi spune : „Rasoleală cum nu se există" și adaug : „Mai dă-o naibii de treabă !"

La început ne-am fîstîcit, dar cînd am auzit expresiile astea din gura directoarei, am izbucnit în rîs. Zin-Palna a continuat :

— E drept, sînt și cîteva lucrări întrucîtva mai bunicele, dar, ca orice excepții, ele nu fac decît să confirme regula. Iată o mostră de inepție.

A deschis un caiet și a început să citească apăsat :

„Pușkin a fost marxist și romancier. Cu această ocazie, el a scris un roman integral, intitulat «Evgheni Oneghin». Acolo, el a încercat să scoată în relief lupta de clasă care se desfășura pe atunci. Dar pentru că era totuși un burjui, nici n-a pomenit despre proletariat, a scris numai despre burghezie... Pe urmă s-a însurat și a scris «Povestea țarului Saltan și a argatului Balda» [1], pentru cei din cursul inferior. Pe urmă, l-au ucis în duel și l-au înmormîntat, dar «Evgheni Oneghin» poate fi citit și în zilele noastre".

Noi ne stricam de rîs. Zin-Palna ne-a privit foarte grav.

— Și voi de ce rîdeți ? Rîdeți de voi înșivă. Nu sînt cuvintele mele, e un citat din Gogol, a cărui operă ați citit-o pesemne la fel de atent cum l-ați citit și pe Pușkin.

— Toate lucrările sînt așa, Zinaida Pavlovna ? a întrebat Silva din bancă.

— Sînt și excepții, v-am mai spus, dar ele nu schimbă situația în ansamblu. Uitați-vă, aici e o expunere a romanului, care merită să fie auzită în întregime.

A luat o lucrare așternută pe o foaie de hîrtie și a început să citească :

— „Evgheni era fiul unui boier scăpătat. S-a dus o dată în colțișorul lui iubit și a dat peste unchi-su întins țeapăn pe masă. Lui a început să-i placă la țară, dar pe urmă și-a pierdut plăcerea și s-a fașcinat. Tatiana era moșiereasă. Ea citea romane, își pălmuia slujnicele și purta corset.

---

[1] E vorba de două basme distincte : „Povestea țarului Saltan" și „Povestea cu popa și cu argatul Balda".

Ea a fost fașcinată de Oneghin și a poruncit lui doica ei să-i facă o scrisoare. Doica l-a trimis pe nepotu-su cu scrisoarea la vecin. Tatiana a fost tare fașcinată de Oneghin. Se duceau mereu pe la săraci și suferеau. Dar poetul Lenski i-a luat apărarea Tatianei. Lenski se încontra întotdeauna cu Evgheni și nu era zi să nu iasă cu bătaie. Într-o zi, Oneghin a tras în el cu revolveru și l-a omorît de tot. Pe urmă, Tatiana s-a măritat cu pretenul ei generalu și a trăit în mare bogăție, juca toată ziua la baluri și cei din curte o vedeau cu ochi buni. Bărbatu ei era schilod. Evgheni a întîlnit-o pe Tatiana și iar s-a fașcinat. Ba o ajuta să-și pună paltonul pe ea, ba o dezbrăca. Evgheni s-a dus la ea și și-a exprimat iubirea, dar ea s-a exprimat că-i nevastă de general și vrea să-i rămînă credincioasă. Cu asta Evgheni și-a terminat expunerea".

— E lucrarea Staskăi Velepolskaia! a strigat Iușka Gromov, pe nepusă masă. Am văzut-o cînd a scris-o și-am recunoscut foaia!

Rîsul s-a curmat brusc. Staska Velepolskaia a sărit ca arsă, a bătut din picior, s-a înroșit pînă în vîrful urechilor, a dat să spună ceva, dar au podidit-o lacrimile și a fugit afară pe ușă. Lucrurile însă nu s-au oprit aici.

— Vezi ce se întîmplă, Gromov, cînd nu știi să taci din gură? l-a dojenit Zin-Palna, după o clipă de tăcere. Cine te-a pus să spui ce știi, în auzul tuturor? Velepolskaia tot n-o să devină mai citită și nici mai sîrguincioasă la învățătură. Singurul rezultat va fi, cel mult, că n-o să mai calce la școală.

Atunci Silva a făcut ceva la care nu m-aș fi așteptat. A sărit în picioare și a spus:

— Nu, Zinaida Pavlovna, asemenea lucruri trebuie neapărat discutate în auzul tuturor. Dacă le vom corcoli fără să ne pese, nu văd ce rost mai are cursul superior.

Fetele începură să o țistuie, dar Silva continuă îndîrjită:

— Chiar dacă fetele nu mă aprobă, eu n-am de gînd să tac. Și înțeleg de ce nu mă aprobă. Care mai de care tînjește să ajungă în studiourile de teatru. Și asta cînd sînt atîția dornici de învățătură, rămași pe dinafară! Să le facă loc!

Fetele au început să țipe, furioase, de nu se mai înțelegea nimic. Vreo cîteva cu ochii scînteietori stăteau gata să se năpustească asupra Silvei. Uneia i-am arătat pe furiș pumnul, dar degeaba, nu s-au potolit. Deodată însă Zin-Palna bătu zdravăn din picior și izbi cu pumnul în masă:

— Liniște! Nu uitați că sîntem la școală.

Era aprinsă toată de tulburare. Numai că eu băgasem de seamă că ei îi plac asemenea înfruntări și doar se preface furioasă.

Cînd hărmălaia s-a mai potolit, de bine de rău, Zin-Palna a propus să alegem un președinte și să discutăm organizat dacă Iușka Gromov a procedat just sau nu, dînd-o în vileag pe Staska Velepolskaia.

— Și ca să nu ne referim la persoane, a adăugat Zin-Palna, propun să punem problema mai cuprinzător și anume: este admisibil ca în grupa a cincea din cursul superior, nivelul de pregătire să fie atît de scăzut?

Atunci a prins grai și Seriojka Blinov, care nu scosese o vorbă.

— Noi sîntem aici ca să învățăm și nu să ne pierdem timpul cu discuții.

— Felicitările mele, Blinov, ai reușit să mă uluiești! i-a întors-o Zin-Palna. Tocmai tu, care pretinzi să se discute amănunțit orice problemă, tocmai tu te pronunți împotriva discuției! Dacă majoritatea e de aceeași părere, eu îmi retrag propunerea și vă voi vorbi din nou despre Pușkin și opera lui. Totuși, v-aș ruga să vă aduceți aminte că anul trecut i-am consacrat lui Pușkin două luni încheiate. Cît despre Stasia Velepolskaia, socot că acest caz ar trebui adus în discuția consiliului școlar și a adunării generale.

— Nu e obligatoriu să fim cu toții de părerea lui Blinov, a spus Silva. Eu, de pildă, consider necesar să discutăm situația aici, acum, ba chiar să adoptăm și o rezoluție privind măsurile ce se impun luate în cadrul școlii.

S-a trecut la vot. Jumătate au fost pentru discuții, jumătate contra. Seriojka Blinov a luat din nou cuvîntul:

— Eu unul plec. Aici s-a aplicat metoda obișnuită a cadrelor noastre didactice. Înainte de vot, Zinaida Pavlovna ne-a speriat cu consiliul pedagogic și adunarea generală. De aceea, cum era și de așteptat, propunerea ei a întrunit un anumit număr de voturi și-n ciuda împotrivirii tacite a celor prezenți discuția va avea totuși loc. Asemenea procedee nu sînt decît constrîngere și presiune morală. Și eu refuz să iau parte la o discuție impusă cu de-a sila.

— Raționamentul tău nu e lipsit de logică, a răspuns Zin-Palna. Dar cred că și tu ești de acord că astfel de cazuri — lucrarea Velepolskaei și ieșirea lui Gromov — nu pot fi trecute cu vederea nici de elevi, nici de cadrele didactice. După părerea ta, ce-ar trebui să facem? Eu am propus o măsură care ar putea să ne sugereze o linie de conduită, o măsură, cred eu, rațională, și pe care o parte dintre voi o găsesc acceptabilă. Tu spui că te afli la școală ca să înveți și nu să-ți pierzi timpul cu discuții, și numești constrîngere faptul că am pomenit aici de consiliul școlar și de adunarea generală. S-ar putea crede că tu, Blinov, cauți să mușamalizezi lucrurile, să împiedici, cine știe din ce motive, buna lor rezolvare.

— Dacă vrea să plece, n-are decît! am strigat eu. Nimic mai plicticos ca parlamentările astea, care chiar că nu folosesc nimănui. Ori discutăm, ori ne vedem de învățătură, și cu asta basta!

— Așa e, așa e! au strigat băieții. Ori laie, ori bălaie!

Blinov a ieșit pe ușă. Cîteva fete i-au urmat pilda, dar majoritatea au rămas. S-a hotărît să trecem la discuție. Pe mine m-au ales președinte.

Zinaida Pavlovna s-a așezat într-o bancă, iar eu i-am luat locul la catedră. Iușka Gromov s-a ridicat numaidecît:

— Mie nu mi se pare c-am făcut ceva rău. Ce dacă am spus că lucrarea e a Staskăi? N-are decît să compună lucrări mai bune!

— Ia nu mai urla aici! Și învață să nu vorbești de capul tău. Te-ai abătut de la subiect.

Stai jos, Gromov, și așteaptă să ți se dea cuvîntul, am intervenit eu.

Iușka s-a apucat să țipe că eu habar n-am să conduc o ședință, că n-am nici un drept să-i fac observații, dar au sărit destui cu gura pe el și s-a așezat. A luat cuvîntul Silva.

— Îmi dau seama că atitudinea mea îmi va atrage antipatia unora dintre fete, dar n-am încotro. Să știe că o fac numai spre binele lor. Peste cîteva luni, elevii dintr-a cincea vor intra în institute de învățămînt superior, vor păși în viața adevărată. Cu ce bagaj ajung ei în școlile superioare? Ceea ce ne-a citit azi Zinaida Pavlovna nici nu se poate numi nivel cultural scăzut. Pur și simplu e o dovadă de ignoranță crasă. Partea cea mai tristă e că Velepolskaia nici n-a găsit de cuviință să ceară ajutorul cuiva dintre cadrele didactice, sau dintre elevii mai bine pregătiți. S-a apucat și a scris la noroc: poate „se prinde", cum spun puștii. Iată ce propun eu, concret: grupa noastră, a cincea, să se pună serios pe învățătură și să-și lichideze lipsurile, că nici așa nu se poate— să fii clei și deodată să te trezești absolvent.

Apoi a luat cuvîntul Volodka Șmerț. De cum l-am văzut că se ridică, l-am și mirosit că pune ceva la cale.

— Zinaida Pavlovna spune că Pușkin ar muri pentru a doua oară, dacă ne-ar fi citit lucrările. Eu cred că n-ar fi nici o pagubă, fiindcă el a fost de origină burgheză, iar noi, vorba cîntecului, „sîntem tînăra gardă de muncitori și țărani".

— Mai concret, tovarășe Șmerț, l-am întrerupt eu. Fii bun și nu te abate de la subiect. Și dacă mai începi cu de-alde astea, să știi că mă văd silit să-ți iau cuvîntul.

— Bine. Concret. După părerea mea, Gromov a avut tot dreptul să-l dea în vileag pe autorul lucrării despre Oneghin. Dacă Velepolskaia dintr-a cincea stă ceasuri întregi la taifas cu profesorii și uneori chiar între patru ochi, asta nu înseamnă că ar fi grozav de cultă...

— Îți retrag cuvîntul, l-am întrerupt eu. Asta ar mai lipsi, Volodka, să te ții aici de bîrfe.

Șmerț a rîs într-un fel scîrbos și s-a așezat. Am ținut să-l pun la punct:

— Și, în general, Șmerț, dacă nu încetezi cu aceste ieșiri huliganice, te poftesc afară.

— Vai, ce limbaj protocolar! s-a rățoit Volodka. Te și vezi în consiliul pedagogic, ai?

— Pentru aceste insinuări la adresa președintelui adunării, rog pe tovarășul Șmerț să părăsească sala.

— Eu nu sînt o fantoșă, să plec de la ședință fiindcă vrei tu.

— Nu știu ce-o mai fi și asta. Ieși.

— Bine, plec. Cît despre fantoșă, află că am luat cuvîntul din scrisorile lui Pușkin. Te sfătuiesc să le citești, Riabțev, ca să te mai pui la punct.

Și a ieșit. Pun prinsoare că a făcut figura asta numai și numai ca să demonstreze în fața tuturor că eu n-am citit scrisorile lui Pușkin.

Pe urmă, o fată dintr-a cincea a combătut-o pe Silva, susținînd că vina pentru nivelul scăzut de pregătire o poartă nu elevii, ci cadicii (în

parte are dreptate), întrucît nu le era îngăduit să promoveze elevi atît de slabi. A vorbit destul de liniştit şi de paşnic, şi discuţia s-ar fi încheiat fără vreun alt incident, dar iată ce s-a întîmplat :

În sală a intrat cu paşi repezi Nikpetoj. S-a uitat în jur şi s-a aşezat lîngă Zin-Palna în bancă, spunîndu-i ceva în şoaptă, foarte aprins. Zin-Palna făcea „nu" din cap şi riposta la fel de aprins. Treptat, toţi au tăcut uitîndu-se întrebător la ei doi.

Deodată, Nikpetoj a ridicat tonul :

— Dar să faci de rîs faţă de colegi o fată care nu mai e un copil şi s-o aduci în pragul unei crize de isterie, asta numeşti dumneata metodă pedagogică ?

Zin-Palna a răspuns calm şi apăsat :

— Nu e locul potrivit pentru o discuţie, Nikolai Petrovici. Vom vorbi în cancelarie.

— Nu e drept, a vrut să continue Nikpetoj, dar eu mi-am luat atunci inima în dinţi şi am spus :

— Nikolai Petrovici, cu tot respectul pe care vi-l port, vă atrag atenţia că nu v-am dat cuvîntul. Dacă doriţi să purtaţi discuţii personale, vă rog să poftiţi pe coridor. Aici are loc o dezbatere.

— Vai, n-am ştiut ! s-a scuzat Nikpetoj, şi a ieşit îndată urmat de Zin-Palna.

S-a iscat un tărăboi de nedescris, toţi au sărit în picioare. Deşi băteam mereu cu pumnul în masă, n-a mai fost chip să fac linişte. Fetele se îngrămădiseră într-un colţ şi şuşoteau între ele. Silva a venit lîngă mine şi mi-a spus :

— După părerea mea, noi toţi mergem cu paşi repezi spre meschinărie şi filistinism. Cum să ne debarasăm de ele ?

— Unde vezi tu filistinism ?

— Uită-te şi tu. Asta-i dezbatere ? Şi-apoi, m-am surprins gîndindu-mă la ceva urît. Ştii, eram aproape sigură c-o să vină Nikpetoj.

— Şi eu la fel.

— Poftim ! Iată ce se cheamă meschinărie şi filistinism. Să mergem.

În cancelarie se discuta cu înverşunare, de se auzea pe sală. Erau toţi cadicii în păr. Nikpetoj striga mai tare ca toţi. Am aflat de pe la puşti că Staska Velepolskaia a avut o criză de isterie şi că s-a dus acasă.

Colegii erau ciudat de tăcuţi. M-am gîndit că cel mai bun lucru e să o şterg să joc fotbal. Ceea ce am şi făcut.

24 august

În şcoală se vorbeşte tot mai stăruitor că între cadici a intervenit o adîncă neînţelegere, că Nikpetoj are de gînd să plece de la noi, că toţi cadicii ar fi de partea lui Zin-Palna, iar Nikpetoj face opinie separată. În ce ne priveşte, mulţi băieţi şi aproape toate fetele sînt de partea lui Nikpetoj.

Totul e atît de straniu şi de încurcat ! Uite, eu habar n-am ce să fac şi cui să ţin parte. Silva e întru totul cu Zin-Palna. După părerea ei, orice sentimente ar avea Nikpetoj pentru Staska, el trebuie să recunoască deschis, de dragul drep-

tății, că e de neîngăduit ca Staska să scrie o asemenea lucrare — pe scurt că nu are ce căuta în grupa a cincea.

Sînt de aceeași părere, dar, în primul rînd, țin foarte mult la Nikpetoj și, în al doilea rînd mă alătur întotdeauna minorității — chestie de principiu. De astă dată, deși majoritatea elevilor sînt cu Nikpetoj, majoritatea cadicilor sînt contra lui, și-l vor învinge, fără îndoială, căci atunci cînd cadicii sînt în majoritate, nu există să nu învingă.

Pentru mine, problema se pune în felul următor : Silva sau Nikpetoj ? Silva susține că dacă trec de partea lui Nikpetoj, înseamnă că sînt lipsit de principii.

Problema nu se poate rezolva bătînd din palme, trebuie bine gîndită. Drept care am hotărît să nu mă alătur nici uneia din cele două tabere, pînă în clipa cînd nu voi fi pe deplin lămurit.

26 august

Întrucît se apropie noul an școlar, Silva și cu mine ne-am dus la Ivanov, secretarul celulei de comsomol, ca să aflăm cînd vom termina cu candidatura și vom deveni comsomoliști în toată regula. Ivanov ne-a spus că problema noastră poate fi ridicată la ședința celulei și că, pe cît se pare, vom fi confirmați, dar că asta nu-i totul. Personal, a găsit el cu cale să adauge, e de părere că noi doi sîntem capabili să devenim activiști, numai să vrem, fiindcă aptitudini există. Cuvintele lui m-au uns pe inimă. Pe urmă, Ivanov ne-a explicat pe larg că ceea ce contează nu este firma, adică *să te numești* comsomolist, ci *să fii* cu adevărat. Or pentru asta, activitatea din cadrul școlii noastre trebuie ridicată la nivelul corespunzător. I-am răspuns că, după părerea mea, asta se cuvenea s-o facă fostul secretar al celulei, Seriojka Blinov.

— Uite, aici nu-s de acord ! m-a contrazis Ivanov. Întîi și întîi, Blinov ăsta al vostru prea e cu gura mare ; și apoi, dacă comsomoliștii o să-i arunce secretarului totul în circă, de fier să fie și tot nu face față : el se spetește și alții trag chiulul. Nu e drept să-l încarci cu toate cele pe secretar. Mai ales voi, cărora statul vă creează condiții să deveniți oameni instruiți, aveți datoria să vă arătați de pe acum demni de încrederea acordată, să dovediți că într-adevăr pășiți în avangardă. Iar pentru asta trebuie să munciți fără să vă precupețiți forțele și nu să tot pomeniți de secretari.

— Am o întrebare, tovarășe Ivanov, a spus Silva. Ai amintit adineauri că statul ne creează condiții să devenim oameni instruiți. Iată care este problema. Elevele noastre fruntașe, cu nivel, se gîndesc să se ducă să muncească în fabrică după terminarea școlii. Nu crezi că ar fi mai bine să se ducă de pe acum ? Adică, fără să mai aștepte pînă termină școala ?

— Și, de ce, mă rog ? a întrebat Ivanov. Ce să facă ele în fabrică ?

— Cum ce să facă ! Să muncească ! Să se integreze clasei muncitoare.

— Cum ? s-a mirat Ivanov.

— Să se integreze clasei. Să devină proletare.

— Hm, e foarte greu să vii în fabrică drept de pe băncile școlii, și încă a cursului superior. În plus, în fabrică ești primit de adolescent.

— Greutățile pot fi biruite.

— Asta așa e. Și poate că nici nu le-ar strica domnișoarelor voastre să pună nițel osul, a spus îngîndurat Ivanov. Dar mă întreb, ar fi bine? Adică ar fi o utilizare rațională a energiei? Că oricum, statul a băgat în voi o grămadă de bani — banii poporului. Și asta ca voi să deveniți oameni învățați, folositori. Iar voi, aruncați tot bagajul de cunoștințe la jumătatea drumului și vreți să deprindeți o meserie, să ajungeți muncitori. Cu alte cuvinte, e nevoie să se cheltuiască cu voi în fabrică altă energie, un plus de energie. Or, statul n-are plusuri de energie. Unde mai pui că avem o sumedenie de șomeri, mulți dintre ei oameni cu calificare. Și noi, în loc s-o rezolvăm cu șomerii, dîndu-le de lucru, o să cheltuim timp și bani, într-un cuvînt — energie, ca să vă instruim din nou pe-alde voi, iar tot ce s-a cheltuit cu voi pînă acum — ducă-se la mama dracului. Nu, tovarăși! Așa nu se poate! Avem nevoie de medici, de ingineri, de cadre didactice, ca și de tehnicieni. De unde să-i luăm, dacă nu din cursul superior și din școlile de șapte ani? Așa că mai așteptați cu fabrica.

— Prin urmare, n-are voie nimeni dintre noi să intre în fabrică? a întrebat Silva dezamăgită.

— N-am spus asta. Cu stăruință, pînă la urmă tot te primesc. Nu reușești la noi, încerci în altă parte. Dar voi aveți datoria să vă puneți

răspicat o întrebare: e oare bine ceea ce fac? Doar nu mai sînteți niște copii, ci oameni cu cap, și dacă aveți nivel și vă dați seama de dificultățile prin care trece Statul Sovietic, apoi trebuie să nu sporiți aceste dificultăți, ci să căutați să le lichidați prin toate mijloacele.

— L-am întrebat pe Ivanov cum vede el activitatea noastră în cadrul școlii și ce trebuie să facem ca să ridicăm această activitate la nivelul corespunzător.

— Voi nu desfășurați nici un fel de activitate în cadrul școlii, mi-a răspuns Ivanov, și părerea lui m-a rănit. În tot cazul, nu se vede nimic. Ca să meargă bine, e nevoie să lăsați vorbăria și să vă puneți pe treabă.

L-am întrebat ce anume să facem, bunăoară, noi doi, Silva și cu mine.

— Cu munca cu pionierii cum stați? S-a organizat? s-a interesat Ivanov.

— Cum adică — organizat? Ei depun legămîntul, își iau angajamente, mărșăluiesc, poartă cravată, defilează la manifestații și...

— Vezi? Asta-i, că poartă cravată! Acum, în toate școlile se organizează avanposturi pionierești din elevii care n-au prea multe sarcini în detașamentul lor. Menirea acestor avanposturi e să antreneze școala în activitatea obștească și politică, să desăvîrșească sistemul autoconducerii, să-i ajute pe învățători și profesori chiar și în munca didactică, să se ocupe de educația fizică, ateistă și politică a copiilor, și multe altele. Organizați și voi un avanpost pionieresc la voi la școală.

Cu asta am plecat.

Azi m-au judecat pentru povestea cu Gogoașă. Totul s-a desfășurat foarte oficial. Președinte l-au ales pe Seriojka Blinov. El n-a vrut să primească, dar pînă la urmă a spus „da" cu jumătate de gură. Au numit doi acuzatori — Almakfiș și Ninka Fradkina, și doi apărători — Nikpetoj și Silva.

Pentru mine au pus o bancă separată. La fel și pentru Gogoașă. Apoi au ales doisprezece jurați — șase băieți și șase fete. Cînd am auzit că printre jurați vor fi Volodka Șmerț, Iușka Gromov și alți cîțiva dintre prietenii lor, mi-am spus că gata, mi s-a înfundat.

Seriojka Blinov a deschis dezbaterile:

— Are loc judecarea lui Kostea Riabțev, acuzat de a fi inițiat o joacă neîngăduită în cadrul școlii, a cărei victimă a fost Elena Orlova. Kostea Riabțev, recunoști învinuirea ce ți se aduce ?

— Ce învinuire ? Că m-am jucat ? Da. Recunosc, dar nu văd o crimă în asta. Și apoi, toți o înghesuiau.

— Care toți ?

— Toți băieții !

— La îndemnul și inițiativa ta ?

— Ba de loc.

— Cine a fost, după părerea ta, cu inițiativa ?

— Nimeni. Noi o înghesuiam cu toții, așa, în joacă.

— Bine, dar și într-un joc există conducători. De exemplu, căpitanul unei echipe de fotbal.

— Fotbalul e un joc organizat, ăsta — nu.

— Bun. Destul, deocamdată. Lena Orlova, te consideri parte lezată ?

Gogoașa nimic.

— Răspunde, Orlova, a stăruit Seriojka pe un ton oficial. Toată lumea așteaptă.

— El m-a înghesuit ! a chițcăit Gogoașa.

Sala a izbucnit în hohote de rîs.

Seriojka a scuturat clopoțelul.

— Rog să păstrați liniște, altfel evacuez sala. În concluzie, Orlova, te consideri parte lezată ?

— Păi, pe ce ? a răcnit din sală Kolka Paltusov. A spus doar că a înghesuit-o, nimic mai mult.

— Paltusov, dacă mai tulburi dezbaterile, vei părăsi sala. Și cum era, Orlova ? Ție îți plăcea ?

— Nu, a chițcăit Gogoașa.

— Atunci, de ce nu te-ai plîns caddd... profesorului de serviciu ?

— Mi-a fost frică.

— Frică, de ce ?

— Să nu mă altoiască.

— Din nou izbucniră rîsete.

— Vorbești prostii, Orlova. Unde ai mai pomenit la noi la școală ca băieții să bată fetele ?

— Și încă de cîte ori ! a ținut-o Gogoașa pe-a ei.

— Rog să mi se permită o întrebare, a intervenit Zin-Palna din sală. Spune, Orlova, de ce aceste „altoiri" nu erau aduse la cunoștința cadrelor didactice și cum de nu știe nimeni de ele ?

— Păi, dacă-i în joacă. Uneori, dimpotrivă, îi altoiau fetele pe băieți.

— Destul, Orlova, a spus Seriojka Blinov. Urmează martorii. Tribunalul a citat o singură

martoră : pe cetățeana Kaurova, care în ziua respectivă a fost caddd... profesoară de serviciu. Elena Nikitișna, ce ne puteți spune în legătură cu acest caz ?

— Pot spune că Riabțev, un băiat imoral, era, fără îndoială, șeful bandei care o ataca pe Orlova. Ceea ce el și cu Orlova numesc joacă, nu-i de loc joacă, ci o porcărie, ceva cu neputință de tolerat într-o școală. Dacă Riabțev n-ar fi fost amestecat aici, s-ar mai putea presupune că e vorba de o ștrengărie nevinovată. Dar despre Riabțev se știu și alte lucruri.

— Nu vom lua în discuție aici alte probleme, a precizat Seriojka. Mai vrea cineva să depună mărturie ?

— Eu ! A sărit Kolka Paltusov.

— Tu ? Spune repede ce ai de spus.

Numaidecît a intervenit Silva :

— Protestez ! Președintele nu are dreptul să-l zorească pe martor.

— De acord, a cedat Seriojka. Dar nici așa, să bată apa-n piuă. Dă-i drumul, Paltusov.

— Uite ce e, a început Kolka. Am luat și eu parte la jocul ăsta și nu-nțeleg de ce-l judecați numai pe Riabțev. A fost o zbenguială obișnuită și dacă e s-ajungem la judecată cu de-alde astea, apoi va trebui să judecăm toată școala de cîteva ori într-o zi. Să ne spună cadicii dacă nu se zbenguiau și ei la fel cînd erau puști, ba chiar și-n cursul superior.

— Trebuie să spui : cadre didactice, i-a atras atenția Seriojka.

— Fie și cadre didactice, tot aia e. Ba scrie și-n cărți cum s-au zbenguit. Atîta doar că profesorii de pe vremuri aveau mai multă putere și pentru o zbenguială ca asta îi snopeau pe elevi, ba le rupeau și urechile. Iar acum, că nu li se dă voie, au născocit judecata.

— Judecata nu-i o născoceală ! s-a răstit Seriojka. Judecata este o expresie organizată a opiniei publice sovietice. Gata, destul. Acuzarea are cuvîntul. Alexandr Maximovici, vă rog...

Spre surprinderea generală, Almakfiș a spus :

— Renunț la cuvînt, întrucît și așa totul e limpede.

A fost rîndul celui de-al doilea acuzator, Ninka Fradkina.

— Eu, zice Fradkina, cer insistent pentru Kostea Riabțev cea mai severă pedeapsă. De pildă, să fie exmatriculat. Asta pentru că nu-și ține mîinile acasă și nu există să treacă pe lîngă o fată fără să-i dea una pe spate...

— Tu vorbești, tu, care acum o săptămînă m-ai tras de păr ? i-am retezat-o eu.

— Acuzat, vei avea cuvîntul abia la sfîrșit ! a intervenit Seriojka.

— Eu pe tine o singură dată, m-a repezit Ninka, dar tu pe mine de cîte ori ? El, Riabțev, punea la cale înghesuirea prin colțuri a Lenei Orlova, e-adevărat ! ziceau că-i amuză cum țipă Lenka. Mîine poate c-o să mă-nghesuie și pe mine, amuzîndu-se cum o să zbier la ei și cum o să-i pocnesc cu pantoful peste bot ! Mîine se apucă poate să le-nghesuie pe toate fetele — ar fi scandalos ! Tocmai de aceea cer o pedeapsă exemplară pentru Riabțev. Dacă n-o să fie eliminat, atunci să i se dea barem o sută de probleme de

matematică pe care să fie obligat să le rezolve într-o săptămînă !

— Învățătura nu se poate folosi drept un mijloc de pedeapsă, a decretat Seriojka. Apărarea are cuvîntul. Cine vorbește primul ? Tu, Dubinina ?

— Bine, vorbesc eu, a spus Silva, sărind în picioare.

M-am uitat la ea și aproape să n-o mai recunosc : ochii îi ardeau, părul răvășit i se răsucea în inele.

— Dacă e să fie eliminat Riabțev, a început ea, atunci trebuie să fie eliminați toți băieții, pînă la unul. Să rămînă în școală numai fetele. Și Fradkina, care l-a acuzat aici pe Riabțev, și în general toată lumea, știu perfect de bine că nu numai Riabțev e vinovat, vinovați sînt toți băieții. În sala de cursuri și pe coridoare e un neîncetat du-te-vino și nu poți să-ți dai seama cine pe cine bate, cine cu cine se joacă. Pe de altă parte, procedînd astfel, contrazicem ideologia puterii sovietice, care prin introducerea învățămîntului mixt a urmărit emanciparea femeii și egalitatea între sexe. Nu zic, poate că Riabțev nu-și ține mîinile acasă mai mult decît alții, dar de aici nu rezultă că ni se îngăduie să încălcăm rînduiala statornicită de revoluție și să separăm fetele de băieți. De mine de ce nu se leagă nimeni ? Nici cu bătaia, nici cu joaca ? Pentru că eu nu doresc și n-aș permite — niciodată așa ceva. La fel și alte fete. În loc să-l condamnăm pe Riabțev, propun să fie condamnate toate fetele care, după ce că le place să fie înghesuite prin colțuri, dau vina pe alții și cer să fie eliminați din școală...

— Are cuvîntul Nikolai Petrovici, a anunțat Seriojka.

— După ce am ascultat-o pe Dubinina, nu văd ce-aș mai putea spune, a început Nikpetoj. Totuși, aș mai adăuga și eu ceva. În fiecare dintre noi se dă o veșnică luptă între două principii : binele și răul. Încă din vechime, oamenii au întruchipat aceste principii în noțiuni antagonice : Dumnezeu și diavol, lumină și întuneric etc. Această luptă s-a oglindit și în literatură. Bunăoară, în drama lui Shakespeare „Henric al IV-lea“ unde se povestește cum prințul Henric se complace în societatea unui bețivan disprețuit, Falstaff, cum amîndoi îi atacă pe trecători, chefuiesc și așa mai departe. Dar iată că Henric se urcă pe tron. Falstaff — fuge la el, crezînd că acum Henric o să-l copleșească cu daruri și că are s-o țină numai în petreceri. Dar se înșală : Henric abia dacă-și mai amintește de el și timpul petrecut în tovărășia lui Falstaff îi apare ca un vis urît, ca un coșmar... Iată și tîlcul dramei : în fiecare muritor trăiește deopotrivă un Henric și un Falstaff. Uneori, mai ales în tinerețe, se întîmplă să predomine Falstaff, dar e destul ca omul să-și dea seama de răspunderea lui în fața celor din jur ca să biruie Henric și atunci toată vremea dominației lui Falstaff ne apare ca un vis urît... Voi, aici, vreți să condamnați purtarea lui Riabțev, deși, cum a subliniat și Dubinina, nu-i vorba de ceva ieșit din comun : e vorba de o ștrengărie obișnuită, cum vedem în fiecare zi la școală. Dar să admitem că ar fi o manifestare a dominației lui Falstaff, care se va risipi într-o zi ca fumul. O sentință de condamnare va determina în Riabțev o reacție care va

prelungi în el existenţa lui Falstaff... Or, Riabţev are în el mai mult din prinţul Henric, decît din Falstaff, cu alte cuvinte, la el binele precumpăneşte asupra răului...

Almakfiş sări în sus ca muşcat de şarpe :

— Daţi-mi voie ! Ca acuzator, am dreptul la replică. Nikolai Petrovici a vorbit aici despre bine şi rău, afirmînd că la Riabţev binele precumpăneşte asupra răului. Eu insist şi susţin că purtarea lui Riabţev demonstrează *cantitativ — bogăţia epocii, iar calitativ se situează dincolo de bine şi de rău.* Atît am avut de spus.

Nimeni n-a înţeles ce-a vrut să spună (iar Nikpetoj are o adevărată veneraţie pentru Shakespeare şi-l citează cînd nici nu te gîndeşti !).

— Acuzat, ai cuvîntul ! a rostit Seriojka Blinov.

Iată ce-am spus :

— Nu voi încerca să mă apăr. Toţi ştiu că nu sînt vinovat şi deci, apărîndu-mă, n-aş face decît să dau apă la moară celor care au înscenat această comedie. Totuşi, aş dori să spun şi eu cîte ceva. Nikolai Petrovici şi Alexandr Maximovici au vorbit aici despre bine şi rău. Noi ştim de la învăţămîntul politic că de fapt nu există nici bine, nici rău, ci totul depinde de relaţiile economice. Cît despre vorbăria cu binele şi răul — asta e idealism. Eu unul nu cred să existe în mine nici binele, nici răul ; de exemplu cînd mănînc pe săturate, devin mai blînd, dar cînd mi-e foame sînt al dracului şi dacă se leagă cineva de mine poate să mănînce şi bătaie. Asta-i tot.

Juraţii s-au retras să delibereze şi exact după cinci minute s-au întors. Tii, cum îmi mai bătea inima : ce mă fac dacă ăştia au hotărît să mă dea

afară din şcoală ? Dar iată că Volodka Şmerţ dă citire sentinţei :

— ... să i se pună în vedere lui Riabţev să-şi îndrepte purtarea şi să nu mai înghesuie fetele prin colţuri, iar Elenei Orlova, precum şi celorlalte fete, să li se atragă de asemenea atenţia asupra purtării lor, astfel încît să nu se mai lase pipăite şi înghesuite prin colţuri.

Deci, întocmai aşa cum a cerut Silva.

28 august

Azi a apărut gazeta de perete „Pentru Nikpetoj". Nici tu număr, nici tu semnături — numai titlul ăsta.

Cum nu mă hotărîsem cărei tabere să mă alătur, eu n-am colaborat la ea şi nici nu ştiu cine a scos-o. Nici Silva nu ştie.

E acolo un articol :

„Rubrica medicală :
Combaterea mîncărimii de limbă.

Prof. Iv. Iv. Prostakov a descoperit o metodă de tratament a mîncărimii de limbă — boală care de la o vreme ameninţă să se transforme într-o adevărată epidemie. Ilustrul om de ştiinţă — o somitate recunoscută a medicinei — care, în treacăt fie zis, a primit de curînd premiul Nobel, în valoare de una pereche castraveţi muraţi, a consacrat combaterii acestei maladii cea mai mică parte a vieţii sale.

Iv. Iv. Prostakov a descoperit bacilul mîncărimii de limbă. Bacilul se transmite prin mușcătura tembelismului și sînt expuse contaminării în special persoanele cu simptome de chiulangită cronică.

Dînd dovadă de spirit de sacrificiu, eminentul savant și-a inoculat singur bacilul susmenționat și debitul său verbal s-a ridicat numaidecît la una mie cuvinte pe minut, din care circa o sută două zeci la sută bîrfă de cea mai josnică speță și alte aiureli. Grație acestui act de eroism și rezistenței neobișnuite a organismului său, marele om de știință a izbutit să găsească remediul bolii.

Medicamentul în cauză, preparat din extracte de Kautski și alți autori care s-au ocupat de etica marxistă, a fost numit de Iv. Iv. Prostakov *antibîrfin.*

Indicații : se ia în orele libere și înainte de culcare.

În afară de *antibîrfin,* tov. Prostakov a elaborat un regim special a cărui riguroasă respectare ajută la vindecarea cumplitei maladii. Pentru a obține o ameliorare sensibilă (reducerea efectului nociv al bacililor la circa douăzeci și cinci bîrfioare pe minut), bolnavul trebuie să discute neîntrerupt următoarele teme :

1) Incendierea Moscovei din anul 1812 în comparație cu arderea regulilor cadicești la noi în școală ;

2) Asemănări și deosebiri dintre o barcă cu motor, un surtuc, un cui și un parastas ;

3) Problema aprinderii unei țigări de la o chelie scînteietoare (se va demonstra matematic).

Prof. Prostakov a declarat reporterului nostru că, inițial, bacilul mîncărimii de limbă i-a atras atenția prin manifestările sale pe plan mondial (cînd însemnările lui Curson au depășit volumul ziarului *Times,* numărul de duminică). De îndată ce maladia s-a întins și asupra U.R.S.S. profesorul a venit în Rusia pentru cercetări speciale și a dat peste școala noastră. Peste cîteva zile, prof. Prostakov va începe să aplice la noi în școală tratamentul său celor suferinzi de mîncărime de limbă. În acest scop s-au pregătit cîteva tone de terebentină pentru ungerea limbilor bolnave".

Grozav articol, sînt întru totul de acord cu ce spune, dar uite că, pe zi ce trece, lupta care se dă în mine devine tot mai crîncenă. De partea cui să fiu : pentru sau împotriva lui Nikpetoj ? Se zvonește că Nikpetoj o să plece de la noi definitiv și irevocabil. Fără el, școala o să mi se pară pustie.

I-am împărtășit Silvei frămîntările mele. Mi-a spus că și pe ea o doare dar că, înainte de toate, trebuie să fii principial. Și mi-a mai spus că personalitatea nu joacă nici un rol în istorie, doar se știe de mult. Asta cam așa e...

29 august

Pînă la urmă, am luat o hotărîre : m-am adresat chiar lui Nikpetoj.

— Nikolai Petrovici, atunci cînd elementul personal intră în conflict cu cel obştesc, căruia dintre ele trebuie să i se acorde întîietate ?
— Celui obştesc, mi-a răspuns Nikpetoj.
— Bun. Iată de ce... eu nu sînt în tabăra care ţine cu dumneavoastră. Mă doare, dar mă văd silit să mă alătur taberei adverse.
— Nu e nevoie de nici un fel de tabere, a spus Nikpetoj, şi mi s-a părut că fiecare cuvînt e un chin pentru el. Ştiu că... că n-am dreptate. O anumită bucată de vreme am pus elementul personal mai presus de cel obştesc.
Era cît pe ce să-mi dea lacrimile. Cu asta, discuţia noastră a luat sfîrşit.

30 august

Silva şi cu mine sîntem comsomolişti. Am fost confirmaţi de toate forurile. Trebuie să organizăm la şcoală un avanpost pionieresc. E prima noastră sarcină.
Azi s-a aflat în mod precis că N. P. Ojigov părăseşte şcoala noastră. O să mă duc la el acasă să-l văd.

1 septembrie

Asist la şedinţele consiliului pedagogic ca reprezentant al avanpostului. Pionierii m-au săltat pe braţe, strigînd ura. Puştimea ţine la mine, nu ştiu de ce.
Trăiască avanpostul nostru !

AVANPOSTUL BUCLUCAŞ

5 septembrie 1924

Adineauri am terminat de recitit toate caietele cu jurnalul pe un an. Am găsit multe lucruri interesante, dar şi multe aiureli, de mi se face şi ruşine uneori. Pe viitor mă voi strădui să scriu numai despre ce cred cu adevărat important, altfel e păcat de hîrtie. Mai ales că mă aşteaptă o treabă foarte serioasă şi de răspundere : organizarea şi activitatea unui avanpost pionieresc.
Nikpetoj a plecat de la şcoala noastră şi aud că va munci ca îndrumător cultural în fabrici şi uzine, aşa că nici n-o să am cu cine să mă sfătuiesc la o adică. Mi-am dat seama însă că eu însumi am devenit mult mai serios şi că sînt conştient de răspunderea pe care o am. În orice caz, voi căuta să fiu demn de încrederea comitetului judeţean. În treaba asta, principalul e să cunoşti precis sarcinile şi obiectivele unui avanpost, fiindcă aşa îţi dai seama numaidecît cum anume pot fi atinse aceste obiective.
Silva şi cu mine nu prea avem aceleaşi păreri despre avanpostul pionieresc, dar asta nu înseamnă nimic. După mine, menirea unui avanpost rezultă din însăşi denumirea lui. Nikpetoj mi-a explicat că avanpost înseamnă post înaintat,

redută înaintată. Redută înaintată, dar a cui? A partidului și a comsomolului, bineînțeles. Așadar, un avanpost organizat pentru grupele în care nu sînt comsomoliști — sau sînt foarte puțini — avanpost care trebuie să joace în cursul inferior rolul celulei de partid ori de comsomol, adică să îndrume, să înrîurească în fond întreaga muncă din școală. Și să pășească mereu în avangardă. Iată de ce îi revin sarcini mult mai importante decît să aibă grijă ca puștimea să-și sufle nasul, să se spele pe dinți sau să-și facă lecțiile. Pentru asta există comideluri, comisanuri și alte organizații ale elevilor. Avanpost vrea să spună, în primul rînd, îndrumare ideologică, și apoi să iei în mîini toate mijloacele prin care poți influența și educa școlărimea rămasă în afara oricărei organizații.

Avanpostul e strașnic și pentru faptul că-ți dă posibilitatea să-i influențezi și pe cadici. Să luăm, bunăoară, notele. Pînă și azi unii dintre cadici îți pun „ins." „suf." și „bine", ba Ludovika Karlovna continuă și azi să pună într-ascuns doiuri, treiuri și cinciuri. Nu-i vorbă că grăsana și blajina de Lukarloaică e o făptură inofensivă și n-are nici o importanță cît îți pune ea la muzică, pentru că muzica e materie facultativă. Dar e chestiune de principiu. Din moment ce notele s-au desființat, nimeni n-are dreptul să pună note, nici măcar într-ascuns. Chiar dacă în loc de o cifră pune „suf." și „ins.", tot notă se cheamă.

Îmi pare bine că poimîine începe școala și totul o să intre în normal.

8 septembrie

A început școala. Silva și cu mine i-am trecut pe o listă pe toți pionierii din cursul inferior și superior. În total patruzeci și opt, din diferite detașamente. Prima ședință a avanpostului am convocat-o pentru duminică. După ce ne-am consultat, Silva și cu mine, am hotărît ca avanpostul să cuprindă întreg colectivul pionieresc de la noi din școală, și ei să aleagă dintre ei un consiliu de conducere. Nu ca la școala nr. șaptesprezece (vecină cu a noastră) unde avanpostul e ales de adunarea generală a pionierilor. Așa nu e bine și o să facem cum credem noi.

9 septembrie

Nici n-a început bine școala, că unele fete și-au și dat în petic. De exemplu, Zoia-cea-neagră. De-atîtea ori i-am dat să înțeleagă că mi-e indiferentă, degeaba, tot nu se astîmpără. E timpul să isprăvim odată cu fleacurile, dar te pui cu nebuna asta! Azi m-a tot bîrîit la cap cu Esenin. Îi place grozav „Moscova cîrciumărească" și poezia aia unde spune: „De-o mînecă ștreang înnodată în seara verde-o să mă spînzur..."

Eu nu m-am codit să-i spun părerea mea:

— Esenin e un poet tipic al satului, care a nimerit la oraș și n-a putut să-și realizeze năzuințele lui mic-burgheze. De aceea, noi, care sîntem pentru dictatura proletariatului, nu trebuie să ne lăsăm influențați de el. Poeziile lui sînt decadente. Nikpetoj ne-a explicat că Esenin este

mai curînd un poet al boemei şi al lumpen-proletariatului, dar eu nu-i împărtăşesc părerea. Decît dacă boema poate fi considerată un curent mic-burghez.

Zoia-cea-neagră mi-a făcut o mărturisire neaşteptată :

— Află că şi eu scriu versuri. Te interesează ?

I-am răspuns că pe mine versurile, în general, mă cam lasă rece, dar că sînt dispus s-o ascult. Şi ea mi-a citit următoarea poezie :

La tine astăzi iară vin
Uitării dînd iubirea dusă,
Mă crede — toată-ţi aparţin
Si-ţi voi fi sclavă supusă...
Nicicînd nu-mi voi mai aminti
Că altul mult mai scump îmi fuse,
Cosiţa-mi cînd voi împleti
În fire albe voi citi
Povestea dragostei apuse.
Ca ieri, în rugi spre Dumnezeu,
Îl pomeneam. Azi — sclavă-s ţie.
Iubirea stinsă nu învie
El m-a uitat, cum l-am uitat şi eu.

I-am luat poezia din mînă şi m-am apucat s-o puric. M-am concentrat mai ales asupra laturei ideologice.

— În primul rînd, sclavia a fost desfiinţată, am început eu, şi nici cea mai mare iubire nu poate s-o reînvie. Iar un astfel de sentiment nu-i decît o rămăşiţă a trecutului blestemat, pe care trebuie s-o smulgi din tine, cu rădăcină cu tot.

În al doilea rînd, constat ceva care se potriveşte ca nuca-n perete : fire albe, vrea să însemne, probabil, cărunte, nu ? Mai verosimil era să-ţi compari părul cu vacsul...

— E o hiperbolă, o exagerare poetică, m-a întrerupt Zoia-cea-neagră.

— N-are a face. Chiar şi cînd exagerezi, nu trebuie să întreci măsura, i-am spus eu cu un aer important. Aşa ajungi foarte bine să scrii că-n pieptul tău se zbuciumă oceanul, şi tu îi despici valurile cu barca... Şi-apoi, se întîmplă oare în realitate să iubeşti ieri pe unul, mîine pe un altul şi la urmă iar pe primul ?...

— Se-ntîmplă, a murmurat Zoia, fără să se uite la mine.

— Ba eu cred că astea nu-s decît aiureli, cum au fetele-n cap. De altfel, tu eşti încă prea mică, zău, ca să scrii despre aşa ceva.

— Parcă tu nu eşti...

— Păi eu nici nu scriu.

— Minţi, s-a aprins Zoia-cea-neagră. Ai scris pentru Silfida Dubinina şi mi-ai citit şi mie poezia, ai uitat ? Eu ţin bine minte...

— Ce tot îndrugi ? am făcut-o eu pe nepăsătorul. În primul rînd, la mine nu era vorba de dragoste, şi în al doilea rînd, nu văd ce legătură are Silva cu asta.

— Minţi, minţi, minţi ! a sărit Zoia. Dovadă, nici nu poţi să mă priveşti în ochi. Află că ştiu poezia pe dinafară :

Ţin minte conversaţia ta inteligentă
În larma şcolii ne simţeam aproape.

...Dacă nici asta nu-i despre dragoste! Uite că te-ai și înroșit!

— Cum despre dragoste, dacă spun clar: aproape? Aproape, în sens practic, de muncă. La urma urmei, acum analizăm poezia ta, nu a mea. Dacă te mai legi de poezia mea, te las naibii și plec.

— Vai, Kostea, îmi pare rău, a murmurat Zoia. Iartă-mă, te rog. Totuși, ce părere ai despre poezia mea?

— Cum ce părere? În primul rînd, tu te rogi lui Dumnezeu. Ce caută aici Dumnezeu? Credeam că toate astea ți s-au evaporat de mult din cap. A, dacă era o poezie antireligioasă, mai zic. Dar la tine e invers. Concret, cui folosește o asemenea poezie?

— Poeziile nu se scriu în vederea unui folos concret!

— Zău!? Atunci, pentru ce?

— Pentru a reda atmosfera, a exprima sentimente.

— Nu înțeleg așa ceva. Ia să-mi scrii mai bine o poezie care să-i îndemne pe copii să se înscrie în organizația de pionieri. Așa da, și frumos, și cu folos! Pe cînd asta nu rezistă nici sub raport ideologic — iată ce-i mai grav, și nici nu aduce vreun folos. În concluzie, nu corespunde.

Zoia mă privea cu ochi mari, fără să scoată o vorbă. Cu mutra ei năucă, semăna cu un rac. Am tot așteptat să deschidă gura și m-am înfuriat:

— Ce te holbezi așa la mine?

Tăcea într-una și am lăsat-o naibii acolo.

10 septembrie

În locul lui Nikpetoj avem un cadic nou la științe sociale, Serghei Sergheevici. Să-i spunem Serser, e greu de pronunțat. Ne-am bătut mult capul să-i găsim un nume. Poartă niște ochelari mari, cît o pereche de roți. Iușka Gromov, care a întîrziat nițel de la școală, de cum l-a văzut pe Serghei Sergheevici, s-a minunat:

— Tii, ce mai ochelari, ce mai bicicletă!

Și „Bicicletă" i-a rămas numele.

Deocamdată, tot ce știm despre el, e că vorbește scurt și sacadat.

11 septembrie

Am avut prima oră la științe sociale cu Bicicletă.

Întîi și întîi ne-a întrebat:

— Voi ați făcut referate?

— Nu, am răspuns, am făcut dări de seamă, referate — niciodată.

— De acum încolo o să faceți și referate.

A scos o fițuică pe care avea trecute subiectele și ne întreba pe fiecare ce subiect își alege. Deoarece pe mine mă interesează în mod deosebit revoluția germană, am ales „Bazele revoluției germane și cauzele eșecului ei".

Ca bibliografie, Bicicletă mi-a recomandat romanul „9 Noiembrie" de Kellerman, și colecții de ziare din perioada 1918—1923.

O altă temă se intitulează „Iobăgia în Rusia". Bibliografie: „Poșehonia de altădată" de Șce-

drin, operele lui Turgheniev și „Istoria" lui Kliucevski.

Azi am început să citesc cartea lui Kellerman. E scrisă cam aiurit și nu înțeleg totul.

12 septembrie

Încetul cu încetul, încep să cunosc mai bine oamenii din avanpostul nostru — majoritatea elevi din cursul inferior.

Deocamdată, cel mai interesant mi se pare Oktiabr Strucikov, un băiat de vreo zece ani. E vioi, isteț și, mai ales, mă ascultă în toate, lucru foarte important, pentru că el are influență asupra celorlalți. Dintre fete cea mai activă e tătăroaica Mahuzia Muhametdinova. Tatăl lui Oktiabka e muncitor. Mahuzia spune despre taică-său că „lucrează și el așa". Băieții spun că ar vinde carne de cal și că a ținut înainte un restaurant în nu știu ce gară. Totuși, Mahuzia n-arată să fie de origină socială burgheză. Ba pot spune că din tot avanpostul nostru, ea e cea mai tare la învățămîntul politic. Deocamdată, am încredere în ea, dar în munca asta trebuie să fii cu atenția mărită la originea socială.

13 septembrie

Sînt convins totuși că am mai multă dreptate decît Silva și că nu merită să raportăm cazul comitetului județean. Iată ce s-a întîmplat. Pentru azi am avut la școală o adunare a avanpostului nostru (treizeci și opt prezenți) și am hotărît să facem o excursie în împrejurimile orașului. Ne-am dus în parcul Ivanovski. Era o vreme minunată. Am rîs și am alergat pînă n-am mai putut.

Pe urmă ne-am tras mai spre margine, lîngă o livadă, și ne-am așezat să mîncăm la iarbă verde (fiecare venise cu mîncare de acasă, dar s-a hotărît să punem proviziile laolaltă).

Era o livadă întinsă, despărțită pe vremuri de parc printr-un gard, pesemne. Acum, în locul gardului vedeai doar un fir de sîrmă ghimpată.

Am strîns vreascuri și am aprins un foc de tabără. Obosiți și mulțumiți cum eram, n-am apucat bine să ne tolănim în jurul focului, că Oktiabka zice :

— Tii, ce bine ne-ar pica acuma niște mere !

— De unde să luăm mere ? întrebă Mahuzia.

— Ia te uită cum mai atîrnă. Parcă te și roagă să le rupi.

— Păi sîrma de colo ce rost are ? se împotrivesc ceilalți.

— Puțin îmi pasă mie de sîrma voastră, a ținut-o Oktiabka pe-a lui, apoi și-a făcut vînt și dintr-o săritură a fost dincolo.

— Oktiabr, înapoi ! a strigat Silva.

Oktiabka n-a avut încotro, s-a supus mormăind și s-a așezat lîngă foc.

— Dacă vreau, pot să și desfac sîrma asta.

— Dreptul revoluționar nu-ți îngăduie una ca asta, l-a dojenit Silva cu asprime. Înainte vreme, cînd livezile erau particulare, proletariatul avea voie să-i exproprieze pe particulari. Dar azi, cînd toate livezile aparțin statului...

— La naiba, doar asta de-aici e get-beget particulară. Îl știu și pe ăla care-o ține în arendă. E unul Moisei Markelîci. Are el și pușcă, dar n-o să îndrăznească să tragă-n copii, mai ales dacă vede că-s pionieri. Are și cîine, Kakvas îl cheamă, numai că ziua îl ține legat. E un dulău uite-așa de ma-a-re, gălbui.

— De unde știi tu toate astea? s-au mirat ceilalți.

— Păi, fabrica noastră e prin apropiere. Dacă te rogi frumos de nea Moisei, îți dă el și așa mere. Dar dacă furi parcă are mai mult haz.

— Să nu te mai aud cu de-alde astea! i-a retezat-o Silva. Dacă ai relații cu particularul ăsta, te privește, ești liber să te duci să-i ceri. Dar ca să furi, nu-i treabă de pionier.

— Păi n-o să afle nimeni, a mormăit Oktiabka.

— Nu contează dacă se află, ori nu... l-a repezit Silva.

— Ascultă, Silva! am intervenit eu. Ai început să semeni cu Elnikitka. De unde ți-o fi intrat ție în cap că știi ce e îngăduit și ce nu! După tine, sînt mult mai multe *oprite,* decît *îngăduite.* Nu-i nici o nenorocire dacă rup și copiii cîte un măr din livada unui particular chiabur.

— Gata, băieți! s-a aprins Oktiabka, frecîndu-și mîinile de bucurie. Ura! Ne dai voie, Riabțev?

— Răbdare, mă, să punem la vot. Nu vezi, unii sînt contra?

— Eu voi fi întotdeauna contra! a murmurat Silva. Ce rușine! Te-ai gîndit ce-o să se spună despre avanpostul nostru! Zău dacă te înțeleg, Vladlen. Trebuie să judecăm principial.

— Tocmai așa și judec. Nu văd nimic rău în asta. Ori îți închipui cumva că mi s-a făcut poftă de mere? Află că te înșeli. Să-mi înșiri și zece în față, că nu mă ating de nici unul.

— Mă duc să rup și le-aduc aici, Riabțev, vrei? Numai ca să-i dovedești.

— Nu-i nevoie să-mi dovediți nimic, s-a strîmbat Silva. Tot ce-aș vrea e ca Riabțev să-mi demonstreze că o faptă ca asta nu-i împotriva ideologiei revoluționare.

— Cu plăcere, m-am învoit eu văzînd că Silva s-a apucat din senin să-mi submineze autoritatea. Avem acum dictatura proletariatului. Este? Din punct de vedere politic, ea reprezintă o perioadă de trecere spre statul comunist. Un particular e un dușman al statului comunist, iar noi sîntem o părticică a proletariatului. Este? Prin urmare, din punct de vedere principial va fi pe de-a-ntregul just dacă vom lua de la particularul ăsta în folosul nostru treizeci și opt de mere.

— Ura! au izbucnit vreo cîțiva, în frunte cu Oktiabka. Să punem treaba repede la vot, Riabțev, că se răcește.

— Nu-i așa copii. Stați puțin, a încercat Silva să-i atragă de partea ei. Aici, undeva, e o greșeală. O greșeală evidentă. Dacă fiecare va judeca astfel, atunci... s-a zis cu ordinea revoluționară...

A mai spus ceva, dar nimeni nu stătea să o asculte. Am pus problema la vot. Majoritatea a fost pentru, o parte din fete s-au abținut. Silva, foarte supărată, n-a mai vrut să vorbească cu mine, și eu m-am făcut foc. Păi dacă-i pe așa, cu ce drept îmi subminează ea autoritatea în fața

copiilor ? Mai ales că, principial, n-are nici un pic de dreptate. E urît din partea ei şi nu-i de loc tovărăşeşte... La aşa ceva te poţi aştepta de la una ca Elnikitka, nu de la cea mai apropiată tovarăşă de muncă.

Între timp, Oktiabka îşi instruia de zor fîrtaţii.

— Eu ştiu aici totul cum îmi ştiu buzunarul, turuia el, aţîţat din cale afară. Ascultă colea, la mandea. Ca să nu picăm mesa, dăm iama toţi odată, că dacă rămîne unul în coadă, ne bagă pe toţi la apă. Cel mai bine stai pe şuierat : cînd şuier prima oară — buluc peste sîrmă, cînd şuier a doua oară, ori unde eşti — fuga marş înapoi, în parc.

— Să ne-aduceţi şi nouă ! s-au rugat vreo cîteva fete, dintre cele care se abţinuseră de la vot.

— La mere — înainte, la vot — înapoi ? le-a luat pe sus Oktiabka. Duceţi-vă singure, tovarăşelelor ! Ce, sîntem proşti ?

În afară de Oktiabka hotărîseră să se ducă după mere douăzeci şi şase de băieţi şi cinci fete. Mahuzia, nu — pe ea o durea un picior.

S-au înşiruit cu toţii în şanţul năpădit de buruieni, chiar lîngă firul de sîrmă ghimpată. Apropiata aventură îmi dădea şi mie emoţii, dar am rămas pe loc, astfel ca Silva să nu aibă motiv să spună mai tîrziu că eu am fost un exemplu pentru copii.

S-a auzit un şuierat şi prin tufărişul care ne despărţea de meri au început să fulgere petele roşii ale cravatelor.

— Dacă o făceaţi pe faţă, mai înţeleg ! a rostit Silva, cu dispreţ, fără să se adreseze cuiva

anume. Pe cînd aşa e un furt josnic care se pedepseşte cu închisoarea.

„Aşa, va să zică ?“ am gîndit eu în sinea mea, dar nu i-am spus o vorbă şi n-am mai apucat să fac nimic, fiindcă deodată a bubuit în livadă o împuşcătură, urmată de un ţipăt sfîşietor. Noi toţi cîţi rămăseserăm pe loc, am sărit ca arşi. Îmi dădeam singur seama că eu sînt răspunzător de toată povestea asta şi-mi simţeam inima cît un purice.

Doi-trei băieţi au ţîşnit năuci din livadă şi s-au oprit o clipă din goană, cît să sară peste sîrma ghimpată.

— Ce s-a întîmplat ? i-am întrebat.

— E un nenea acolo, care trage cu puşca... au bîiguit ei.

I-am poruncit numaidecît gornistului să sune adunarea. Goarna a răsunat pătrunzător. Văzînd în jurul meu o mulţime de copii, unul mai buimăcit decît altul, m-am avîntat vitejeşte în tufăriş. Toba duruia în cadenţă de marş.

Am răzbit cu toţii pînă într-o poiană, în mijlocul căreia stătea un bătrîn cu o puşcă în mînă. Stătea sub un măr rămuros, se uita în sus şi striga ceva.

Le-am făcut semn copiilor să se oprească şi m-am apropiat.

— Mă, dacă ai minte, ieşi de-acolo şi nu te mai tupila degeaba, se răstea moşul, fără măcar să mă bage în seamă. Nu ţi-e ruşine obrazului ? Copiii ăştia de azi sînt ceva de speriat !

— În cine ai tras dumneata, cetăţene ? l-am luat eu tare de la bun început.

— Sub țarism, copiii nu erau așa, bodogănea moșul, de parcă eu nici n-aș fi fost acolo. Eh, l-aș întinde pe educatorul lor chiar acolea, sub măr, și i-aș arde vreo cincizeci de trăgători!

— Eu sînt educatorul! am spus pe un ton sfidător. Ce-au făcut?

— Și zi așa, mătăluță ești educatorul? s-a întors moșul către mine. Îmi pare bine de cunoștință. După umila mea părere, mătăluță singur mai ai nevoie de educație. Da' asta nu-i treaba mea. Rogu-te numai să spui copiilor cărora zici că le faci educație, că dacă rup mere din pom, să nu rupă și crengile, că nu-i frumos. Mărului îi place purtarea grijulie, mîna gingașă. Pe cînd ei au dat năvală și trage, și rupe... Păi, se poate așa?

— Dumneata în cine ai tras? i-am retezat-o eu, nerăbdător.

— În aer, dacă nu-i cu supărare. Am vrut să bag frica-n hoți! mi-a răspuns bătrînul batjocoritor. Doar nu-ți închipui, tinere, c-am tras în copiii pe care-i ai în grijă? Aș! Am tras în aer! De prevenire! Păi spune și mătăluță. Eu țin livada în arendă. Din ce scot, dau o gră-ă-ma-a-dă la stat — fel și fel de impozite, de taxe. Care va să zică, tinere, păzind rodul livezii, nu păzesc numai veniturile mele, ci și veniturile statului. Și cînd știu că-n preajmă se află și roadele strădaniei cîte unui asemenea educator, apoi spune și mătăluță dacă se poate fără prevenire!

Moșul a ridicat iute pușca și bum! — a slobozit un foc în aer. Cîțiva copii s-au lipit speriați de mine. Nu știu de ce, mi s-a părut că moșul e cam băut.

— Atunci, cine-a țipat?

— Kurmîșka! mi-a spus Oktiabka, răsărit ca din pămînt. S-a agățat de sîrmă și-a crezut că l-a înhățat cîinele.

— Și pe cine pîndești dumneata aici? am ținut să aflu.

— Pe unul din... ăștia pe care-i educi mătăluță. A binevoit să se suie în pom și nu vrea să se mai dea jos. Poate că acuși, unde-a venit educatorul, o să se-nduplece.

— Care ești acolo? Dă-te jos! am strigat.

— Nu-i nimeni, Riabțev! mi-a șoptit convins Oktiabka. Numără-ne și o să vezi.

I-am aliniat pe copii și am făcut apelul. Nu lipsea nici unul.

— Ai mei sînt toți aici. Poate ți s-a părut.

— E o cioară, Moisei Markelîci! s-a amestecat în vorbă Oktiabka. Am văzut-o cu ochii mei.

Moșul l-a măsurat cu privirea lung și bănuitor, apoi a rezemat pușca de pom, a scos tabachera, a tras nițel tutun pe nas și a bodogănit:

— De, numai vezi că cioara asta poartă pantaloni și are grai omenesc. Dacă nu-i cu supărare, aș vrea să te întreb, cetățene educator, cu ce drept năvălești mătăluță și... compania mătăluță într-o livadă îngrădită, străină? Ori poate că asta intră în programul... de învățămînt?

— Copiii s-au jucat, i-am răspuns. Prinși de joacă, nici n-au băgat de seamă sîrma. Dar lasă, îndreptăm lucrurile numaidecît! Măi neastîmpăraților! Fetelor! Stînga împrejur!

— O clipă, o aud deodată pe Silva, pe care nici nu o văzusem că a stat tot timpul în spatele meu. Nu, cetățene arendaș. N-a fost o joacă. A fost cu totul altceva. O acțiune de ordin ideolo-

gic : noi am hotărît cu majoritate de voturi că de vreme ce sînteţi particular, avem dreptul să expropriem în folosul nostru treizeci şi opt de mere şi...

— Aha, ce ziceam eu ! s-a însufleţit moşul. Cum ar veni, un impozit special. Luaţi, ce mai vorbă, doar sînteţi la putere. Totul e-n mîinile voastre, domnilor tovarăşi. Da' de ce n-aţi spus de la început ? Poftiţi, luaţi. Păcat c-au rămas numai soiurile de toamnă... Dacă veneaţi mai devreme apucaţi mere din cele văratice, care-s mai gustoase... Eh, nu vă fie cu supărare, dacă vă gîndiţi cumva să mai poftiţi, eu vă previn că slobozesc dulăul din lanţ, încît să fiu acoperit... Aici doar nu-s numai veniturile mele, ci şi dările cuvenite statului — o gră-ă-ma-dă de bănet...

— De ce te amesteci, Dubinina ? m-am înfuriat eu. Să mergem, copii. Înainte, marş !

Moşul s-a ţinut de noi cîtva timp, încercînd să-i tragă de limbă pe cei din coadă : „Voi de unde sînteţi, pionierilor, de la care fabrică ? Copiii tăceau, preocupaţi. Mai apoi moşul a încetinit pasul şi a rămas în urmă.

Cînd am ajuns în parc, m-am apropiat de Silva şi i-am spus încetişor :

— Vezi ce-ai făcut ? Ne-ai compromis avanpostul.

Silva s-a holbat uimită la mine.

— Cum ?! Ai înnebunit ? Eu am compromis avanpostul ? Nu cumva vrei să spui că eu i-am trimis să fure ?

— Asta nu, în schimb, aş vrea să te întreb de ce ai divulgat duşmanului de clasă proiectele noastre ?

Silva n-a mai scos o vorbă. Copiii mergeau tăcuţi şi parcă apăsaţi de o povară. Deodată, Oktiabka a scos un măr din sîn şi l-a azvîrlit într-un tufiş. Kurmîşka, urmîndu-i pilda, a ochit cu un măr un trunchi de brad. După o clipă, o ploaie de mere a căzut printre copaci şi în şanţul din marginea drumului, în răpăitul stingher al tobei.

— Numai tu eşti de vină de tot ce s-a întîmplat ! i-am şoptit Silvei.

Am mai mers vreun kilometru şi am hotărît să facem un popas.

Pe neaşteptate, Oktiabka a curmat tăcerea.

— Fir-ar să fie de mere ! a strigat el pornit. Am muşcat dintr-unul — e mai acru decît lămîia.

O explozie de rîsete s-a stîrnit drept răspuns.

14 septembrie

Am fost chemat la comitetul judeţean. Se vede treaba că s-a auzit de isprava cu merele. Oare să fie Silva în stare de una ca asta ?

Uneori, fetele te dezamăgesc cumplit... Tocmai ea, cea mai deosebită dintre toate...

16 septembrie

M-am înşelat : m-au chemat la comitetul judeţian pentru un instructaj cu activitatea avanposturilor. Deci, Silva n-a trăncănit.

Azi, cînd Bicicletă a întrebat dacă e cineva gata cu referatul, Zoia-cea-neagră a spus :

— Aş îndrăzni eu.

— Tema ?

— Femeia în capitalism şi în socialism.

— Ascult.

Aşa vorbeşte Bicicletă — scurt şi sacadat, şi trebuie să fii foarte atent ca să înţelegi ce spune. Altfel, noi nu ne-am lămurit încă ce hram poartă. Un lucru e limpede. Bicicletă nu seamănă cu nimeni dintre cadici, şi cu atît mai puţin cu Nikpetoj. În ce priveşte viaţa lui particulară, ştiu doar că e proaspăt picat de la Leningrad.

Zoia citea din caiet. Un referat lung şi destul de plicticos. Tocmai mă gîndeam cum să-l fac pe-al meu, încît să nu-mi omor colegii chiar în halul ăsta, cînd, deodată, m-am pomenit că sînt numai urechi :

În linii mari, în referat se spuneau următoarele :

— În trecut, în epoca primitivă, femeia o ducea tare prost, întrucît fiind mai slabă, era exploatată de bărbat. În decursul timpurilor, această stare de lucruri s-a schimbat, ce-i drept, dar prea puţin : întocmai ca şi înainte, femeia e ţintuită de cratiţe, de gospodărie, de copii — şi asta nu mai poate continua. Mai mult, în societatea cacapitalistă, femeia a devenit o marfă (prostituţia), fapt care ne readuce în sclavagism. Adevărate schimbări pot surveni numai în societatea socialistă. Femeia nu va mai fi robită cratiţei, mulţumită faptului că se vor înfiinţa cantine pentru toţi, copiii vor fi îngrijiţi la creşe, la casa copilului şi în alte instituţii asemănătoare. Emancipîndu-se, femeia se va putea dedica oricărei activităţi, inclusiv activitatea pe tărîm obştesc. Zoia a arătat cu numeroase exemple de cîte ori au încercat femeile să scape din această robie. Aşa, bunăoară, în Danemarca a existat o comună a femeilor — (nu ştiam) — despre care a scris Lilly Braun. Iar în zilele noastre, puterea sovietică se străduieşte în această direcţie, deschizînd cantine, creşe, grădiniţe de copii. Deocamdată, ele nu sînt suficiente, dar să sperăm că foarte curînd, îndată după lichidarea crizei economice, asemenea instituţii vor fiinţa în număr suficient.

Toate acestea sînt îndeobşte lucruri cunoscute şi le repet numai în speranţa că, aşternîndu-le pe hîrtie, le voi putea înţelege mai bine.

Cînd au luat sfîrşit discuţiile pe marginea referatului (discuţii, e un fel de a spune, în realitate, n-au fost nici un fel de discuţii, cîteva fete găsind cu cale să repete doar ce a spus Zoia, *aproape* cu aceleaşi cuvinte), pe scurt, la sfîrşitul orei, toţi s-au repezit la uşă. La noi, mai totdeauna e îmbulzeală la sfîrşitul orei, ba cîte unii se împing înadins, vrînd parcă să facă totul şi mai şi.

Aşa a fost şi de astă dată. Împins din toate părţile, m-am pomenit lîngă Ninka Fradkina şi Zoia-cea-neagră ; era gălăgie, ca de obicei, totuşi am auzit desluşit cum Ninka Fradkina a întrebat-o pe Zoia :

— Şi tu crezi cu adevărat tot ce-ai spus ?

— Cum adică ?

— Crezi c-au să fie cantine şi că la cantină o să se mănînce mai bine ca acasă ?

— Păi ce, sînt proastă ? a făcut Zoia cu un zîmbet dispreţuitor şi a început să pufăie, cum avea obiceiul, pentru că prea o îndesau din toate părţile.

Purtat de val mai departe, pe coridor, n-am auzit ce-au mai spus. Dar *asta* am auzit-o cu urechile mele şi am redat-o întocmai, pun capul !

Am s-o demasc, fireşte, dar acum, cînd scriu, aproape că nu-mi vine să cred toate astea. Aşadar, ea *una* spune — ba chiar e gata să-şi apere spusele (pentru că un referat trebuie susţinut), şi cu totul *alta* gîndeşte.

Nici nu ştiu cum să calific o asemenea atitudine. Intelectualism ? Nu merge. Filistinism ? Parcă nici aşa.

Atunci, cum se cheamă *asta* ?

20 septembrie

Azi a ieşit dandana mare cu Maria Ivanovna de la cursul inferior. Mai deunăzi — să tot fie vreo săptămînă — m-am luat în beţe cu ea, din pricină că-i învaţă pe copii să pronunţe „stupen", cu accent pe u în loc de „stupén" [1], aşa cum e corect. Ea a ţipat la mine : „Învăţămîntul nu-i o scară ca să aibă trepte şi te poftesc să nu te-amesteci în felul cum predau eu". Azi, discuţia a fost tare de tot şi lucrurile n-au să se oprească aici, cu siguranţă.

---

[1] Stupen = treaptă : fig. = etapă, gard. Aici : curs (inferior), fază.

A venit la noi la laborator în timpul orei. M-a chemat afară şi mi-a spus :

— Cetăţene Riabţev, fii bun şi răspunde-mi la întrebare. Dar te rog să nu începi s-o scalzi. E adevărat că ai pus la cale cu elevii din cursul inferior jefuirea unei livezi de meri ?

— În primul rînd, n-a fost „jefuire", cum vă exprimaţi dumneavoastră : pur şi simplu, copii au rupt cîteva mere din livada unui particular. În al doilea rînd, n-aveţi nici un drept să vă legaţi de mine, că nu mai sînt la inferior. Duceţi-vă dracului !

— Aha, bănuiam eu ! şi-a dat drumul la meliţă Maria Ivanovna, clocotind de furie. Degeaba te căzneşti să ieşi basma curată, că tot jefuire a fost ! Nici nu ştii ce bine-mi pare ! Mă bucur fiindcă mulţumită isprăvii cu merele, s-ar putea ca şcoala să scape de o pacoste ca tine şi, în sfîrşit, să răsuflăm uşuraţi.

— Nu se ştie care din noi doi e o pacoste ! i-am retezat-o, ieşindu-mi din fire. Şi nu prea văd cum o să scăpaţi de mine !

— Ignorez cu bună ştiinţă insultele tale ! a şuierat Maria Ivanovna, roşie ca focul la faţă. Ştiu, de asemenea, nu numai că nu ţi-e frică de profesori, ba dimpotrivă, reuşeşti să-i îmbrobodeşti. Dar am eu ac de cojocul tău, stimate domn !

Şi-a proptit pumnii în şolduri, m-a măsurat de sus pînă jos — în clipa aceea semăna grozav cu o stăncuţă — şi a rostit răspicat :

— Te acuz *de a fi organizat în mod premeditat şi sistematic acte de huliganism.* Şi ştiu eu *unde* anume să te reclam.

Zicînd acestea s-a depărtat cu un aer grav și triumfător. Am expediat un stuchit în urma ei, deși în realitate o cam băgasem pe mînecă : era limpede că face aluzie la comitetul județean. Încercam să mă consolez cu gîndul că, la urma urmelor, eu am dreptate : în orice caz, le țin la dispoziție înlănțuirea logică a raționamentelor de care m-am lăsat călăuzit în cazul cu merele.

22 septembrie

Cît de grea ți-e inima cînd știi că te așteaptă ceva neplăcut ! Cu Silva nu pot să discut despre asta, pentru că ea se situează pe o poziție contrară, și apoi, oricum, noi doi nu ne mai vorbim. Nikpetoj nu-i aici. Nu-mi rămîne decît să mă cufund în învățătură.

Singura mea destindere e atunci cînd fac gimnastică cu pionierii și iau parte la joaca lor. În tovărășia copiilor mă simt parcă împrospătat și mi se pare că am avut perfectă dreptate să procedez cum am procedat.

24 septembrie

De la o vreme sînt mereu cu capsa pusă. Azi m-am hotărît s-o demasc pe Zoia Travnikova.

La ora de științe sociale, după referatul Ninkăi Fradkina despre anul o mie nouă sute cinci, cînd Bicicletă a întrebat dacă are cineva ceva de spus, am cerut cuvîntul :

— Poate că ceea ce voi spune n-are legătură cu anul 1905, dar e o chestiune care trebuie negreșit lămurită. E vorba de referatul Travnikovăi, despre femeia în capitalism și socialism, citit ora trecută. Vreau să-i pun o întrebare de față cu toată lumea. Referatul ei ajungea la concluzia că în societatea socialistă femeia se va emancipa, mulțumită înființării de cantine, creșe etc. Uite ce vreau s-o întreb : ea personal crede în toate acestea, crede în apropiata înfăptuire a socialismului ?

— Firește că da, a răspuns cam moale Zoia-cea-neagră.

— Crezi ? Bun. Mai am o întrebare, tovarăși, se poate ? Recunoști că sistemul cantinelor e mai rațional decît gătitul acasă ?

— Recunosc.

— Recunoști ? Bun. Acum să-mi spui cu mîna pe inimă : dacă ar fi să alegi între cantină și acasă, unde ți-ar plăcea mai mult să mănînci ?

— Dar tu, Riabțev, de ce mănînci acasă, a sărit cu gura Ninka Fradkina.

Eram fericit că pot s-o contrazic.

— N-ai nimerit-o ! Află că noi mîncăm mîncare de la cantină. (Chiar așa e : taică-meu și cu mine aducem mîncarea de la cantină și o încălzim pe primus, pentru că femeia care vine la noi cu ziua gătește mizerabil.)

— În definitiv, ce vrea Riabțev de la mine, Serghei Sergheevici ? s-a rățoit Zoia-cea-neagră. Să spună deschis.

— Abatere de la subiect ! a decretat Bicicletă. Discutăm referatul despre anul o mie nouă sute cinci.

Am tăcut, dar scopul meu era atins. De cum a sunat de ieșire, Zoia-cea-neagră s-a repezit la mine dintr-o parte, Ninka Fradkina, dintr-alta, și m-au luat în focuri. Țipau amîndouă odată, așa că nu prea înțelegeam ce spun, dar tărăboiul nostru a atras atenția întregii grupe. Am făcut semn că vreau să vorbesc. Cînd larma s-a mai potolit, am spus :

— Am motive să afirm că Travnikova una spune și alta gîndește. Așa, de pildă, crede că niciodată cantinele publice n-au să poată înlocui mîncarea de-acasă.

— Minți ! a izbucnit Zoia, dar Fradkina i-a luat vorba din gură :

— Te cred ! s-a înfoiat ea. Dacă toată lumea o să mănînce la cantină, ulcerul atîta așteaptă. Eu una nu mi-aș da copilul la creșă în ruptul capului. Mi-l nenorocesc ăia acolo...

— Uite, asta am vrut să știu, m-am bucurat eu. Fradkina barem e sinceră, pe cînd Zoia se fofilează. Zoia, nu-i așa că tu mai crezi și azi în Dumnezeu ?! Haide, mărturisește !

Zoia s-a bosumflat, s-a înroșit și a început să pufăie. Între timp, cei din jur s-au împărțit în două tabere, angajînd dispută aprigă : unii erau pentru cantine, ceilalți — pentru mîncarea de-acasă ; unii pentru educarea copiilor în familie, ceilalți — pentru educarea lor în așezăminte sociale.

— Gîndește-te, dobitocule ! ce economie ! se striga într-o tabără. De cîtă trudă o să fie scutită femeia-mamă !

— Dobitoc ești tu, că la cantinele voastre sînt niște bucate... de cap să vă fie : felul unu — apă cu varză ; felul doi — varză cu apă !

— N-ai decît să nu te duci la cantină !

— Păi nici nu mă duc !

— Da' primusul ?! Numai primusurile cîtă osteneală !

— La cantină, la cantină, la cantină !

— Acasă, acasă, acasă !

— Pricepe o dată, omule ! spunea o voce plină de convingere, în celălalt capăt al laboratorului. N-o să făurim noi în veci socialismul, într-o singură țară, dacă nu începem imediat lucrările de construcție...

— Ai auzit, bă, tîmpilă, ce se petrece la casele copilului ?

— Ce se petrece ?

— Nu-i secret pentru nimeni.

Țipetele ascuțite ale fetelor dominau vacarmul. Prinse într-o altă discuție, Fradkina și Travnikova m-au lăsat în pace.

Deodată, întorcînd capul, l-am văzut în spatele meu pe Bicicletă. Se uita la noi și zîmbea.

— Ce debandadă, Serghei Sergheevici !

— Nu-i nimic, a răspuns Bicicletă. S-au încins spiritele. Asta-i important. Să nu pierdem prilejul și să oragnizăm o discuție !

— Măi cetățenașilor ! am strigat eu. Ia mai potoliți-vă. Organizăm o discuție specială pe tema asta !

— La început n-am prea înțeles, Riabțev, mi-a spus Bicicletă din ușă, dar acum văd că ai procedat just. Ai știut cum să-i iei. Bravo !

L-am întrebat :

— Serghei Sergheevici, sînteţi în partid ?
— Da.
Lauda lui mi-a făcut o nespusă plăcere şi parcă mi s-a luat o piatră de pe inimă. N-aş fi permis niciodată unui cadic oarecare să mă tutuiască. Dar între comunişti nici nu poate fi altfel.

25 septembrie

N-am mai putut răbda şi m-am prezentat singur la comitetul judeţean. Ar fi trebuit s-o fac de la început.
— Ce-i Riabţev ? m-a întîmpinat Ivanov.
— N-ai primit nici o reclamaţi împotriva mea ?
— La noi vin... vreo cincizeci de reclamaţii pe zi... Ce să zic, şi-au găsit şi omul. Ia spune, ce-ai păţit ?
I-am povestit istoria cu merele.
— Şi acum, ce crezi, ai avut dreptate, sau nu ?
— Eu cred că am avut.
— Eşti un tînăr periculos, Riabţev, a mormăit Ivanov, după cîteva clipe de tăcere. Bine barem c-ai venit încoace din proprie iniţiativă. Hm, afurisită poveste ! Unu, ai dat dovadă de anarho-individualism. Doi, Dubinina a avut indiscutabil dreptate. Există diferite organe speciale menite să-l îngrădească pe particular. Că dacă se repede la el orice bieţandru cu idei anarhice în cap, în disperare de cauză, particularul poate să pună mîna pe armă. Asta n-ar fi mare lucru, că-i venim de hac în doi timpi şi trei mişcări, dar acum trăim într-o perioadă de construcţie paşnică. De ce să aruncăm din nou ţara pradă anarhiei ? Aşa că Dubinina a avut dreptate. Trebuia să-i fereşti pe copii de ispită, să nu-i îndemni... să fure mere.
— Bine, Ivanov, am izbucnit eu sîcîit la culme, dar asta înseamnă să ne purtăm şi noi cu copiii ca nişte... cadici !? Ori, cum am citit eu undeva, să fim ca doamnele alea responsabile cu dădăceala fetelor de la pension !? În loc să-i educăm în aşa fel încît să fie revoluţionari, ostaşi hotărîţi ai luptei de clasă, duşmanii tuturor elementelor străine clasei muncitoare ?! Conştiinţa mea nu se împacă cu aşa ceva.
— Dacă n-o să se împace nici de acum înainte, o să te scoatem din munca cu pionierii, mi-a răspuns Ivanov niţel cam prea indiferent. Că trebuie să căutăm căi noi pentru educarea copiilor, e adevărat. Dar în nici un caz calea tîlhăriei şi huliganismului.
— Crezi că.. a fost... un act de huliganism ?
— Să zicem că din partea ta n-a fost decît o greşeală care n-o să se mai repete. Îţi atrag atenţia că trebuie evitate conflictele cu cadrele didactice : menirea avanpostului pionieresc e să sprijine cadrele didactice în muncă, şi nicidecum să le creeze greutăţi. În definitiv, în momentul de faţă, şi pentru tine, şi pentru pionierii tăi, principalul e învăţătura. Prin urmare, şcoala trebuie să funcţioneze ca un motor : ritmic, lin, fără vreo pană. Orice conflict cu profesorii dăunează. Aşa să ştii. Ei, acum du-te acasă şi gîndeşte-te la ce ţi-am spus.
— Cum adică ? am spus eu, simţind o apăsare pe inimă. Prin urmare, nu-i voie să-i înfrunţi pe

profesori? Dar dacă vreun cadic... nu e pe linie? Atunci?

— Lupţi cu mijloace îngăduite în şcoală: luări de poziţie, gazeta de perete.. Şi în special, ţine mine că înainte să porneşti la atac, trebuie să chibzuieşti bine lucrurile. Eşti băiat cu cap, şi în fiecare caz o să-ţi dai seama concret, tu singur, dacă ai sau nu dreptate. Acum, iartă-mă, am treabă... Dacă se-ntîmplă ceva, vii la mine. Numai, vezi, te rog, fără acte huliganice!

Nu prea sînt lămurit şi mă simt oarecum dezorientat, dar cu Silva nu vreau să mă sfătuiesc. Din discuţia asta cu Ivanov se pot desprinde două concluzii:

1) Că Maria Ivanovna n-a îndrăznit să mă toarne la comitetul judeţean, ceea ce confirmă părerea mea că toţi cadicii, poate doar cu excepţia lui Serghei Sergheevici, se tem de organizaţiile de partid;

2) Că dacă te paşte vreo neplăcere, cel mai bine e să iei taurul de coarne, în loc s-o aştepţi să te picnească singură, cînd nici nu te gîndeşti.

29 septembrie

Avem între pionierii noştri un băieţaş, Vaska Kurmîşkin, pe care toţi îl strigă „Mîşkin“, ori chiar „Mîşka“ [1]. Azi a venit la mine cu o poezie intitulată „Sloiurile s-au pornit“ şi m-a rugat s-o citesc atunci, pe loc, de faţă cu el. Am citit poezia şi mi s-a părut grozavă. L-am întrebat:

[1] Mîşka — şoricel (rus.).

— Mîşka, tu ai scris-o?

S-a făcut roşu la faţă şi mi-a răspuns după o clipă de şovăială:

— Eu.

N-am vrut să-i spun direct, dar cred că din el o să iasă un adevărat poet proletar, nu ca alde Esenin, ori mai ştiu eu cine. Iată poezia:

Sloiurile s-au pornit
(Poezie dedicată centrului nostru de alfabetizare)

Pe hîrtie peniţa se-mpiedică.
Tu scrii „Sloiurile s-au pornit“.
Prin piaţă o mondenă sovietică,
Trece cu pasul grăbit.
Tu ai scăpat azi de albie
De-al bucătăriei chin blestemat,
Şi-n mîna ta condeiul e sabie
Spre-al ei astrahan parfumat.

Poezia asta dovedeşte că Kurmîşkin e înzestrat cu un adînc simţ de clasă, din moment ce a reuşit să exprime în versuri o asemenea ură faţă de sclifositele alea. Parcă şi vezi scena: o femeie din popor, neştiutoare de carte, se căzneşte să scrie primele slove din viaţa ei, iar prin geam se vede o tipă sulemenită care tocmai traversează piaţa.

Mergeam cu poezia în mînă şi am întîlnit-o pe Zoia cea-neagră. Am oprit-o şi i-am spus:

— Uite, aşa poezii să scrii, dacă vrei să faci ceva serios!

Murea de curiozitate:

— Să văd, să văd.

A citit-o și a răscitit-o, încît am început să-mi pierd răbdarea.

Într-un tîrziu mă întreabă :

— Cine a scris-o ?

— Un pionier, un băiat de vreo unsprezece ani.

— Eh... Nu cred că a scris-o el.

— Cum adică ? De ce-ar minți ?

— Uite-așa... O fi copiat-o de undeva.

— Păi se putea ! Cînd e vorba de ceva cu adevărat proletar, tu, gata, devii neîncrezătoare.

— Ce ai cu mine ?... N-o spun fiindcă e o poezie proletară, ci fiindcă, după mine, una, un puști de unsprezece ani nu-i în stare să scrie asemenea versuri... O știu din experiență... Și te poftesc, Kostea, să nu te mai legi de mine... Că o pățești.

— Na' că m-am speriat ! Rage o gîță, nu-i tigru — e mîță ! am făcut eu disprețuitor. Iar cît privește poezia, am să-ți dovedesc — și nu numai ție, la toți.

Am căutat-o pe Silva și i-am propus pe un ton cît se poate de oficial să scoatem o gazetă de perete : „Avanpostul nostru". A fost de acord. Poezia lui Kurmîșkin, avînd un caracter combativ, am hotărît s-o publicăm chiar în primul număr. Deși n-a fost decît o discuție legată de munca noastră, nu știu cum, parcă m-am înseninat.

4 octombrie

Primul număr din „Avanpostul nostru", apărut azi, a avut urmări mari și cred că urmările nu se vor opri aici.

În afară de poezia lui Kurmîșkin, numărul cuprinde : 1) articolul de fond semnat de Silva, despre sarcinile avanpostului, 2) o schiță scrisă de Oktiabka despre prietenia dintre un pionier și un cîine ; 3) „Să fim mai activi" (despre cei care tătălăiesc pe scară în tot timpul recreației), și — bomba — o caricatură, înfățișînd-o pe Maria Ivanovna, directoarea cursului inferior. Cu caricatura asta a ieșit o întreagă poveste. Eu unul nici acum nu văd ceva rău aici : Maria Ivanovna călare pe mătură, țîșnește dintr-un horn, iar jos stă un băiețel care o întreabă :

— Încotro, Maria Ivanovna ?

— Mă duc să mă sfătuiesc cu necuratul, cum să-i venim de hac avanpostului.

Asta-i tot. Pe semne că s-a dus cineva să-i spună, fiindcă ne-am pomenit că vine val-vîrtej la școală, și asta de dimineață, cînd noi (cursul superior) avem ore. Vine și se duce glonț la Zin-Palna.

După ce a plecat, Zin-Palna mă cheamă și-mi spune :

— N-am nici un drept, firește, să mă amestec în activitatea avanpostului, dar, după cîte știu, avanpostul are menirea să *ajute* și nicidecum să împiedice școala în munca ei.

— Mi se pare că nici n-o împiedică.

— Ți se pare numai, Riabțev. Eu abia azi am aflat de povestea cu livada de meri. Dar să nu vorbim despre asta. Te-am chemat pentru ceva mult mai serios. Maria Ivanovna mi-a declarat adineaori că dacă gazeta mai rămîne pe perete și după amiază, cînd vine la școală cursul inferior, ea își dă demisia.

— Din partea mea...

— Mă rog. Dar dacă îi urmează pilda și Ana Ilinicina, și Piotr Pavlovici, cursul inferior, prin forța lucrurilor, nu va mai putea să funcționeze.

— La brațele de muncă se găsesc destui profesori !

— N-ai nici un drept să te porți așa cu oamenii ! a izbucnit Zin-Palna. Chiar dacă acești profesori nu-ți sînt pe plac, la urma urmelor, ei n-au nici o legătură cu tine... Iar ca să pui bețe-n roate cadrelor didactice de la cursul inferior — nu ai voie !

— Firește că n-am voie, am recunoscut eu, smerit. Și nici n-o fac. Gazeta de perete e un mijloc permis de luptă. Dacă nu sînt de acord cu ceva, să scoată și dînșii o gazetă de perete, ori să publice o dezmințire chiar în „Avanpostul nostru".

— Cum de nu pricepi, Riabțev, că ei fac parte dintr-o altă generație, a spus Zin-Palna un pic mai potolit. Și că ceea ce e bun pentru voi, lor nu li se potrivește cîtuși de puțin. Maria Ivanovna mi-a spus adineauri : „E ca și cînd mi-ar fi terfelit numele pe stradă..." Și eu o înțeleg.

— Eu însă nu înțeleg ceva, Zinaida Pavlovna. De atîtea ori și dumneavoastră, și Nikolai Petrovici, și Alexandr Maximovici ați fost criticați destul de aspru în gazeta de perete și nu s-a întîmplat nimic. Dar cum apare o caricatură nevinovată și pe de-a întregul justă, la adresa Mariei Ivanovna (fiindcă Maria Ivanovna are ce are cu avanpostul nostru), doamna se consideră jignită, face tărăboi și amenință cu demisia. Dacă dînșii nu sînt obișnuiți cu felul cum își exprimă atitudinea gazeta noastră de perete, apoi nici noi nu sîntem obișnuiți cu o asemenea atitudine.

— Nouă puteți să ne faceți cîte caricaturi vreți. Dar vă rog să lăsați în pace cursul inferior. Hai, Riabțev, să nu mai lungim vorba, o faci pentru mine : scoate gazeta de perete pînă nu vin la școală cei de după amiază.

— Zinaida Pavlovna, cu toată considerația ce vă port, îmi pare rău, nu pot : e o chestiune de principiu. Pentru mine asta înseamnă foarte mult.

Și am plecat. Lucrurile nu s-au oprit însă aici. Pe la sfîrșitul ultimei ore, cînd au început să vină elevii de la inferior, Oktiabka năvălește în laborator și-mi spune :

— Riabțev, au dat jos gazeta !

— Cine ?

— Franțuzov. (Un pionier din avanpostul nostru, un băiețel neobișnuit de tăcut.)

— Cum de-a îndrăznit ?

— Nu știu. I-am dat vreo cîteva și el nici măcar nu s-a apărat.

Oktiabka îmi spunea toate astea în timp ce alergam împreună pe coridor. Într-adevăr, gazeta noastră fusese smulsă de pe perete și făcută bucățele. Ceva mai încolo stătea Franțuzov. Am sărit la el numaidecît.

— Cum de-ai îndrăznit să te atingi de gazetă ?

— Eu nu vreau să fiu în avanpost, a scîncit băiatul.

— Dacă-i așa, n-o să mai fii nici pionier !

— Nici nu vreau să fiu pionier.

M-am încruntat la el.

— Trebuie să fii un element burghez. Taică-tu ce e ?

— Fun-cțio-nar, a bîiguit Franțuzov, izbucnind în hohote de plîns.

— Atunci, de ce-ai rupt gazeta ?

— Maria... Ivanovna... e bună... Nu e de loc... rea.

— Ce-i metoda asta : să rupi gazetele de perete ?

Îmi venea să-i ard „o porție ostășească", dar în jurul nostru se strînseseră o mulțime de elevi, majoritatea de la inferior. Toți așteptau curioși să vadă ce-o să iasă.

— Ia zi, nu te-a învățat nimeni, ai făcut-o tu, din capul tău ?

— Nu... m-a învățat... nimeni.

Am convocat o adunare urgentă a avanpostului. S-a hotărît excluderea lui Franțuzov, precum și comunicarea acestei hotărîri atît grupei, cît și detașamentului din care face parte.

La adunare, Silva n-a scos un cuvînt, așa că nu-i cunosc părerea.

9 octombrie

Tocmai m-am întors de la adunarea avanpostului, unde s-a constatat că s-au mai retras cinci pionieri. Unii — pentru că părinții ar fi contra ; alții — pentru că aici și-ar pierde prea mult timp ; o fetiță a spus că pe ea n-o lasă învățătoarea. Degeaba am încercat noi să aflăm despre ce învățătoare e vorba — fetița tăcea mîlc. Cine

să fie însă, dacă nu Maria Ivanovna ? Va trebui să pornim un atac decisiv împotriva ei.

Versurile lui Kurmîșkin au plăcut la toată lumea. Chiar și Zin-Palna le-a remarcat.

11 octombrie

Azi, elevii au avut un nou prilej să-și manifeste simțul de clasă.

Vremea fiind frumoasă, de comun acord cu comidelul și consiliul pedagogic al cursului inferior, s-a hotărît să facem o excursie în afara orașului. După ore, nu m-am mai dus acasă. Aflînd că merg și eu împreună cu avanpostul, Maria Ivanovna a renunțat la excursie. Dintre cadicii de la inferior a fost cu noi Piotr Pavlovici, unul bărbos și cu ochelari fumurii.

Am plecat pe la două. În frunte, în răpăitul tobei, mărșăluia avanpostul. Ceilalți elevi se străduiau să țină și ei cadența. Am poposit în parcul Ivanovski, unde ne-am jucat și am alergat pînă n-am mai putut. La întoarcere, nu i-am mai încolonat pe copii. Pionierii, inimoși la toate, erau mai obosiți decît ceilalți, așa că eu și vreo zece băieți am rămas mai în urmă. Silva cu fetele din avanpost, dimpotrivă, o luaseră înainte.

Ne vedeam pașnic de drum, vorbind despre fotbal. Am băgat de seamă că puștii sînt morți după fotbal, cu toate că lor nu li se dă voie să joace. Tocmai de aceea le treceam cu vederea faptul că mai bușeau din cînd în cînd mingea de volei cu piciorul. Mai ales că am simțit pe pielea mea cum e cînd n-ai voie să joci fotbal.

Tot bătînd așa mingea, din mers, „fotbaliștii" mei au rămas la vreo sută de pași în urmă. Nici nu-mi trecea prin minte că s-ar putea întîmpla ceva și mergeam liniștit, stînd de vorbă cu doi băieți. Deodată, aud țipete. Întorc capul și văd o agitație ciudată în grupul celor rămași în urmă. Ne-am oprit să-i așteptăm, dar cum nu se urneau din loc, ne-am dus noi la ei. Acolo, ce să vezi?

Băieții făcuseră roată pe trotuar, în jurul lui Oktiabka și a unuia lung de tot, deși după mutră nu părea să aibă mai mult de treisprezece ani. Lunganul purta sacou, guler și cravată verde — ținută cam neobișnuită pentru noi. Chiar în clipa cînd ne-am apropiat noi, mărunțelul Oktiabka își luase vînt să-i ardă una la moacă lunganului. Lunganul s-a ferit cu destulă iscusință și i-a repezit lui Oktiabka un pumn între coaste. Va să zică, bătaie.

Am intrat îndată în mijloc și am întrebat răstit:

— Ce înseamnă asta?

Băieții s-au pornit să-mi povestească de-a valma, cum că în timp ce ei veneau pe stradă, bătînd mingea, lunganul se ținea după ei și-i tot bîrîia că habar n-au să paseze. La început, nu l-au luat în seamă, dar lunganul s-a legat de ei, cum că arată ca vai de lume și că nici nu se pot compara cu cercetașii englezi. Băieții se făceau că nu-l aud. Atunci, el s-a amestecat nepoftit în joc, luînd mingea pasată altora. Oktiabka și-a ieșit din fire, și l-a pocnit. Lunganul nici n-a tresărit, dimpotrivă, a început să rîdă, zicînd că dacă sar toți pe el, o să-i fie greu să le țină piept,

firește, dar dacă se încumetă să vină pe rînd, cîte unul, el îi zvîntă.

— Acsina! l-a luat pe sus Oktiabka.

— Măcsina! i-a întors-o lunganul.

Și atunci cineva a strigat: „Acsina-măcsina. Ți-e a joacă? Na la moacă!" Și oricine știe că după ce se strigă așa, bătaia e gata. Și bătaie a fost!

În timp ce băieții îmi povesteau, lunganul stătea și aștepta cu mînecile sumese. Cînd ei au isprăvit și s-au uitat la el, lunganul, de colo:

— Șeful vostru poate să-mi vină de hac, firește. Mai lipsea să-l chemați și pe nenea bărbosul! Tu bagă de seamă, m-a amenințat el, dacă pui mîna pe mine, scot cuțitul.

Și într-adevăr, a scos la iveală un briceag din buzunar.

Fără să pierd o clipă, am sărit și i-am smuls cuțitul din mînă, aruncîndu-l cît colo, și i-am tras vreo cîteva după ceafă, să-i fie învățătură de minte și altădată să nu se mai bage peste alții. Apoi băieții și cu mine ne-am văzut de drum.

— Îl știu eu pe ăsta! zice cu înfrigurare Kurmîșkin. E Grigoriev, băiatul cîrnățarului.

— Se cunoaște de la o poștă că-i burjui! a întărit Oktiabka, care tremura și acum de încordare. Deh, pus la guler dumnealui!

— I-a dat borșul! ne-a vestit un băiat, întorcînd capul.

— I-ai mușcat vreo cîteva pe cinste! fierbeau băieții. Mai ales scatoalca aia de la urmă.

— Lasă, așa-i trebuie, să-și mai pună botul pe labe!

Nemaipomenit, ce dezvoltat e la băieţii ăştia instinctul de clasă. Uite, eu abia acum mi-am amintit că Grigoriev ţine în piaţă o coşcogea mezelărie.

13 octombrie

De la o vreme, aproape că nu mai mă întîlnesc şi nu mai discut cu fetele din grupa noastră. Asta, din mai multe motive...

14 octombrie

Cu învăţătura e jale — în toată luna asta n-am dat la nici o materie.

15 octombrie

Ca un făcut, mereu se întîmplă cîte ceva care pune gaz peste foc. Desigur, înainte de toate, e vorba de Zoia-cea-neagră.

Azi ne-am întîlnit din întîmplare pe coridorul pustiu. Se opreşte, şi-mi spune, hodoronc-tronc :

— În sfîrşit, acum ştiu ce zace-n tine.

— Puţin îmi pasă, zic, şi dau să trec.

— Stai puţin. Am aflat ceva despre tine şi înainte s-o ştie toată lumea, vreau să încerc să te influenţez în bine.

Îmi venea să rîd : atîta mai lipsea, ca orice gîscă să se apuce să mă influenţeze, auzi !

— Mai devreme sau mai tîrziu, isprăvile tale tot vor fi date în vileag, face Zoia. Cum i-ai învăţat pe copii să fure mere şi multe altele. E adevărat că te-am iubit. Dar e o lege a firii : după ce-ţi trece dragostea pentru cineva, îi ia locul un sentiment şi mai puternic, de ură.

— Ia mai slăbeşte-mă cu aiurelile tale ! Mi-e şi silă să te ascult. Cînd ai să isprăveşti, Travnikova, să semeni în şcoala noastră atîta spirit de descompunere ? Sînt amorezată, sînt dezamăgită, sînt nebună după el, mă prăpădesc, ard, mor ! Ce ai, fată hăi, lua-te-ar toţi dracii să te ia ! Nu-i vorbă, ştiu eu că ai origină nesănătoasă şi că ţi-ar fi greu, ba chiar cu neputinţă, să devii comunistă. Pune-ţi totuşi la contribuţie bruma aia de materie cenuşie şi pricepe că la noi e revoluţie şi că toată colbăria asta la arhivă îşi are locul !

— Descompunere la noi în şcoală tu semeni, nu eu ! s-a stropşit Zoia. Ce, crezi că nu se ştie că tu şi cu golanii tăi l-aţi bătut pe stradă pe Mişa Grigoriev ? Acum sînt pe deplin lămurită — eşti un bandit şi un ticălos fără leac ! Dar eu, eu tot mă răzbun pe tine !

— Care Mişa, Şişa, ori cum îl cheamă ? m-am mirat eu, neînţelegînd despre cine-i vorba. A, burjuiaşul ăla ?... Da, şi ? A meritat.

— Zece contra unu ! Foarte cavaleresc ! mi-a aruncat Zoia sarcastic.

M-am făcut foc, dar cînd s-o îndes cu „raţia de la cooperativă", au apărut cîţiva elevi pe coridor. Travnikova îi dădea înainte, ca o moară stricată. Cînd a văzut lume pe coridor, a ridicat dinadins tonul :

— Măcar de ți-ai supraveghea pionierii să nu plagieze. E o rușine să publici poeziile altora și să zici că-s ale tale.

— Cine a plagiat ? Hai spune, s-auzim !

— Kurmîșkin al tău, dacă vrei să știi. Acum ești mulțumit ? Am văzut cu ochii mei gazeta de perete din care a copiat poezia ! E gazeta centrului de alfabetizare de la un spital.

Mi-am spus să verific pe loc. L-am chemat pe Kurmîșkin — tocmai venise la școală — și l-am luat repede.

— Mîșka, e adevărat că tu ai copiat poezia aia ?

A încercat să nege, dar pe urmă a mărturisit. L-am pus să făgăduiască pe cuvîntul de pionier că n-o să mai facă și Kurmîșkin mi-a făgăduit. Apoi m-am dus și i-am povestit totul Silfidei Dubinina, ca să nu se facă și ea de rîs. Silva s-a gîndit puțin, și mi-a spus :

— Pe de altă parte, dacă nu aducea Kurmîșkin poezia aia, nu ți-ar fi dat în gînd să scoatem o gazetă de perete.

Așa e. Extraordinar cum știe uneori Silva să descopere ceva luminos, pînă și acolo unde eu nu văd decît negru. Și totuși, nu înțelege lucruri elementare. Acum, parcă mă doare mai mult ca oricînd că sîntem în relații încordate.

22 octombrie

Ți-e și necaz cînd vezi ce ascuns poate să fie cîte un copil ! De pildă, Mahuzia Muhametdinova : a lipsit de la școală două săptămîni în șir, deci în tot timpul ăsta n-a fost la nici o adunare a avanpostului, și azi, cu toate stăruințele mele, n-am izbutit să scot de la ea de ce a lipsit.

— Ai fost bolnavă ?

— Mțț.

— Ai fost plecată undeva ?

— Mțț.

— Nu te-au lăsat părinții ?

— Mțț.

De aici trag concluzia că eu, ca instructor al avanpostului, sînt dator să cercetez situația familiară și materială a fiecărui pionier în parte. Și să țin legătura cu părinții lor.

24 octombrie

Azi vine la mine Oktiabka și-mi spune în mare taină :

— Vladlenîci, ai auzit ce povestește Gaska Bubin ?

— Ce ?

— Că taică-său, felcerul, împreună cu alți felceri dau vodcă unui schelet mort.

— Cum schelet mort ?

— Katka îl cheamă.

Am trimis după Bubin și l-am pus să-mi povestească totul. Bubin se bîlbîie și, din tot ce a spus, am înțeles doar că taică-său are într-adevăr la el un schelet și că el — taică-său — bea vodcă.

La început n-am vrut să mă amestec, dar pe urmă m-am gîndit că din moment ce treaba asta se petrece sub ochii unui pionier din avanpostul

nostru, e musai să intervin. Uite cum am hotărît să facem : cînd la tatăl lui Bubin o să vină în vizită un alt felcer de la ei de la spital, Gaska o să-l strige pe Oktiabka (stau în aceeași curte), iar Oktiabka o să vină într-un suflet să mă anunțe. Asta fiindcă Gaska Bubin nu poate să plece de-acasă : nu-l lasă taică-său.

25 octombrie

Am numai necazuri. Azi mă cheamă ZinPalna la cancelarie și mă ia la întrebări :

— Spune, Riabțev, de cînd ai inclus tu bătaia în activitatea practică ?

Am ghicit imediat despre ce e vorba.

— Bănuiesc, Zinaida Pavlovna, că vă referiți la burjuiașul de Grigoriev, nu-i așa ?

— Ce ți-a venit să-l snopești în bătaie ? Sau poate așa înțelegi tu lupta de clasă ?

— Dacă vă bateți joc de mine — plec.

— Ba nu, nici pomeneală, te întreb serios : după tine, bătaia asta face parte din lupta de clasă ?

— Se prea poate să fie aici și un pic din instinctul de clasă. Dar principalul e că el s-a legat de băieți.

— Ei bine, stimate pedagog... pînă aici ! Află că am ajuns la capătul răbdării. Deoarece, după cît se pare, celula nu are nici o autoritate în ochii voștri (noi am fost repartizați pe lîngă celula de la fabrică, dar Ivanov a plecat între timp de acolo la comitetul județean), mă văd nevoită să mă adresez comitetului județean. Trebuie să aflu și eu odată și odată ce împuterniciri ai primit

și ce sarcini, în calitate de îndrumător al copiilor de la cursul inferior ?

— N-aveți de ce să vă osteniți pînă la comitetul județean. Vă lămuresc eu, Zinaida Pavlovna. Avanpostul este un nucleu pionieresc, avînd drept scop educarea elevilor în spirit pionieresc.

— Iar voi ce sînteți ?

— Eu și Dubinina, ca elevi mai mari, am fost repartizați aici pentru buna îndrumare a activității pionierilor.

— În sarcinile avanpostului intră și exterminarea burgheziei ?

— Firește că nu, dar...

— Destul. Ți-ai depășit împuternicirile, e limpede.

— Bine, Zinaida Pavlovna, dar el ne-a provocat.

— Ascultă, Riabțev. Dacă tu, tu personal te-ai fi luat la bătaie cu cineva pe stradă, cred că m-aș mărgini să notez în fișa ta că ești de o violență excesivă. În schimb, în cazul de față, sînt amestecați și cei mici. E o uriașă răspundere, care apasă nu numai asupra voastră, ci și asupra mea. Ia gîndește-te : întîi : hai să zicem — asaltul livezii de meri ; după aceea — maltratarea lui Grigoriev...

— Aș putea să știu cine v-a informat despre cele întîmplate cu Grigoriev ?

— Nu. Asta mă privește pe mine. De altfel, nu cred că într-un colectiv de elevi, într-o școală, poate să rămînă ceva secret.

Am plecat. Dacă se duce cumva la comitetul județean, atunci...

26 octombrie

Pînă acum m-am ținut mereu în gardă față de Bicicletă : prea e, nu știu cum, repezit și închis. Azi însă, mi-am schimbat părerea. După ora de științe sociale, îmi face semn să mă apropii și-mi spune :

— Directoarea n-o să se ducă la comitetul județean.

Am rămas cu gura căscată.

— Cum adică ? Și de unde știți ?

— Ieri, în cancelarie, s-a discutat despre tine. Te-au acuzat de huliganism. Au vrut să ceară scoaterea ta de la conducerea avanpostului pionieresc. M-am opus. După lungi discuții în contradictoriu, s-a hotărît ca deocamdată să ne abținem. Dar abține-te și tu. Ei ?

— De la ce să mă abțin, Serghei Sergheici ?

— De la... acțiunile astea neorganizate. De fiecare dată, întreabă-te : corespunde asta misiunii mele, sau nu ? Dacă da, acționezi, dacă nu — te abții. Vezi, ăștia nu pricep că tu o faci din principiu și nu fiindcă ai fi rău.

— Dar... dumneavoastră, Serghei Sergheici, cum ați ajuns la concluzia că o fac din principiu ?

— Am fost și eu ca tine.

Și gata. N-am mai scos o vorbă de la el. Nu seamănă de loc cu Nikpetoj. Nikpetoj cînd își dădea drumul, vorbea și vorbea... Bicicletă e mai închis, în schimb, o discuție cu el te îmbărbătează. Acum, cînd stau și mă gîndesc, mi se pare că toată neîncrederea pe care mi-o inspira era mai mult din pricina ochelarilor. O tîmpenie, dar e adevărul adevărat.

27 octombrie

Pînă la urmă, tot m-au chemat la comitetul județean :

— Ce se petrece la tine acolo, că se retrag pionierii din avanpost ?

Am explicat.

— Una vorbim, bașca ne înțelegem, a mormăit Ivanov. Au venit instructorii de detașamente să se plîngă, că pe care îi zbori din avanpost, îi zbori și din detașament. Va trebui să te scoatem din munca asta. Să rămînă numai Dubinina.

— Băieții n-au să asculte de ea, ea are autoritate numai asupra fetelor.

— O să ajungă să aibă și asupra băieților. Uite, Riabțev, ce facem. Îți mai dăm două săptămîni. Dacă în două săptămîni nu merge treaba ca pe roate, zbori. Noroc.

Am ieșit fiert de la Ivanov.

Cînd mi-a spus „zbori“ m-a apucat groaza.

30 octombrie

Cum m-am întors de la cinema (am văzut „Dorothy Vernon“ cu Mary Pickford), Oktiabka a venit fuga la mine :

— Hai repede, Vladlenîci : Bubin are musafiri.

M-am îmbrăcat la iuțeală și m-am dus. Pe drum, mă gîndeam cum să procedez. Undeva, în adîncul ființei mele regretam că m-am băgat în povestea asta, dar era prea tîrziu ca să mai dau înapoi. Mi-era să nu iasă iar vreo dandana. După aceea mi-am spus că dacă mă supraveghez,

totul o să se sfîrşească cu bine şi că, la urma-urmei, legătura cu părinţii e necesară.

Călăuzit de Oktiabka, am ajuns într-o mahala. Ne-am oprit în faţa unei căsuţe de lemn, cu trei ferestre. Gaska ne aştepta în poartă.

— Acum e momentul, ne-a şoptit el. Amîndoi sînt cu chef. Tu, Riabţev, intră aşa, de parcă v-aţi cunoaşte de cînd lumea.

Oktiabka şi cu mine ne-am scos paltoanele într-un antreiaş şi am intrat în casă. Ce să vezi? Doi oameni în toată firea şedeau la masă şi se hlizeau uitîndu-se unul la altul. Unul avea nişte mustăţi mari, în care spînzura o fărîmiţă de ou fiert.

— Bună seara, cetăţeni! am spus.

— A, bună, bună, mi-a răspuns mustăciosul. Da'mneatale cine eşti?

— E şeful meu, tăticule, a sărit Gaska Bubin.

— Nu şef, un tovarăş mai mare, l-am îndreptat eu. Tocmai treceam pe-aici...

— Aha, pionieri, păi zi-i aşa, neică! s-a dumerit mustăciosul. Pofteşte, ia loc...

— Ei sînt în trecere, noi — la petrecere! a rîs cu poftă celălalt. Bunăăă! Hai, cu ocazia asta, să-i turnăm şi lui Katka un păhărel.

— Bea, bea, nu te lăsa! s-a pornit să cînte Bubin, dar a tăcut brusc. Nu-i nimica, s-aştepte, că nu-i mare cucoană. Care vas' zică, tovarăşe, matale îl luminezi pe Gaska al meu? Mda, bună treabă. Mi-a făcut acilea un colţ roşu. Eu — ce?! Nu-s contra. N-am atitudine negativă. Şi mai zice băiatul către mine: nu bea, tătuţă. Păi poţi să nu bei, cînd la noi, ştii — întinde mîna şi ia? Bem şi noi, şi-i dăm şi Katkăi. Mitrici! Toarnă-i un pahar şi du-i-l la bot, mama ei de căţea!

Mitrici s-a ridicat de pe scaun şi s-a îndreptat clătinîndu-se spre un colţ al încăperii. Abia atunci am văzut că acolo stă un schelet. Mitrici a ridicat paharul, l-a ciocnit de dinţii rînjiţi ai scheletului, dar vodca a tras-o el.

— Nevasta unde-i? a răcnit Bubin. Gaska! Unde-i mă-ta?

— E prin vecini, tăticule.

— Asta, unde petrec, ştii, mi-a spus Bubin lăudăros. Că eu cînd m-aştern pe băutură, trăiesc mai mult cu Katka, decît cu muierea!

— Huo, nebunule, a făcut Mitrici, făcînd mare haz. Apoi, către mine: Da mătăluţă, domn... cetăţene, nu iei un păhărel cu noi?

— Nu, nu vreau. Şi-ar fi bine să nu mai beţi nici voi. Se poate? Văd copiii! — şi m-am întors spre Bubin: Am venit să stăm de vorbă despre Gaska, despre cum merge cu şcoala, dar văd că azi nu se poate. Se pare că dumneatale ţii mai mult la scheletul ăsta decît la băiat.

— E-eh, tovarăşe! a clătinat Bubin din cap. Ce faci, mă? s-a răstit el la Gaska, care îi scotea uşurel din mustăţoaie fărămiţa de ou. Aha, ai grijă de beţivanul de tactu? Am un băiat de aur, zău aşa. Mi-a aşezat acilea un colţ roşu. Iar de băut, bem pentru că... Uite, îmi pare rău ce-aţi spus adineauri, că ţin la schelet mai mult decît la băiat. Scheletul e o rămăşită de la vechea orînduire...

— De la vechea orînduire — doar ţigările „Irá" ! a izbucnit Mitrici fără veste. Ai? Ce zi-

ceți ? Ori astalaltă : „Cu toții vom tîrgui de la Mosselprom !"

Bubin s-a aplecat spre mine, căznindu-se să-mi explice ceva :

— Încearcă să mă pricepi cu inima... Nu știu... dacă mă poți pricepe. Sînt cîte unii care-și deprind copiii cu băutura. Eu — nu !! Nu fac eu așa ceva ! Și de ce n-o fac ? Fiindcă știu : băutura e otravă. Aia e ! Așa s-a prrronunțat încă deputatul Celîșev în Duma de Stat. Cînd m-apuc de băut, nevasta — o șterge de-acasă și băiatul se teme de mine. Ce era să fac ? Am... luat-o pe Katka... pentru treaba asta...

Bubin s-a sculat de pe scaun, a ciocnit paharul de dinții scheletului și l-a dat peste cap.

— Îi zice Katka... că-i de sex feminin, m-a lămurit el, după ce și-a mai tras sufletul. Adică, a fost femeie. La douăzeci și patru noiembrie e ziua ei, rogu-te să poftești.

Îmi pierdeam timpul de pomană. Ne-am luat rămas bun. Gaska a ieșit să ne petreacă. L-am întrebat dacă nu-i este frică de schelet.

— Nu, mi-a răspuns. M-am obișnuit. Dar ce mă fac cu tăticul, că bea ? și Gaska și-a desfăcut brațele a deznădejde și neputință. Am fost surprins, căci gestul lui nu avea nimic copilăresc. Nu-mi place cînd se îmbată, a continuat Gaska. Îmi place cînd stă de vorbă cu mine. Noi doi vorbim despre toate.

— Mda ! Acum nu prea văd ce s-ar putea face.

— Salvarea ! a exclamat Oktiabka plin de convingere. Există o salvare specială pentru bețivi. Cînd s-o trezi, acolo să-l duci, Vladlenîci.

— Păi e felcer, ar trebui să știe unde.

— Singur nu se duce, dar pe tine o să te asculte, a fost de părere Gaska.

— Dacă-i așa, fie.

Gaska m-a mîngîiat cu sfială pe mînecă.

31 octombrie

Abia acum s-a terminat colocviul despre problema femeii și m-am întors acasă într-o dispoziție foarte bătăioasă. Serghei Sergheici ne-a dat toată libertatea. În colțul unde se așezase, nu-i vedeam decît ochelarii sticlind. N-a intervenit decît o singură dată în discuție. Asta înainte de a vorbi eu.

— Pînă acum, a spus el, am ascultat aici diferite expuneri, cum s-ar zice cu vorbă popească „de la evangheliști citire" : i-ați citat și pe Marx, și pe Bebel, și pe Lilly Braun. N-ar vrea cineva dintre voi să se refere la un fapt concret ?

Am cerut cuvîntul.

— În linii mari, obiecțiile pe care le ridică adversarii educației în colectiv, ai cantinelor publice și, în general, ai emancipării femeii, se rezumă la un singur fapt, și anume că la ora actuală, toate acestea nu sînt bine organizate. Dar situația din familie, această celulă socială ? Asta pare să nu intereseze pe nimeni. În privința cantinelor publice, ei nu găsesc altceva de spus decît că, mîncînd la cantină, te-ai asigurat de un ulcer, pe cînd mîncarea de acasă te ferește de el. Dacă asta-i situația acasă la Travnikova, norocul ei. Dar în majoritatea familiilor pe care le cunosc eu, situația se prezintă în așa fel încît copilul riscă

să facă ulcer la cap, nu la stomac. Să dau un exemplu. Aseară am fost să cunosc familia unui pionier de la noi. Ei bine, tatăl chefuia și ciocnea paharul cu un schelet, care avea și nume — el îi zicea Katka. Mama fugise de acasă. Băiatul ce-i drept, nu riscă să facă ulcer, pentru că ieri nici nu i s-a dat de mîncare. Dar în alte familii, ce se întîmplă? Aproape în toate familiile copiii sînt bătuți. De ce? Pentru că nu există nici un fel de control. Trebuie să se pună capăt odată acestei ticăloșii. Și i se va pune capăt numai atunci cînd vom introduce educația colectivă și cantinele publice.

În rezumat, cam asta am spus. Cred că i-am încuiat pe toți, pentru că nu s-a ridicat nimeni să mă contrazică. Acum înțeleg foarte bine cîtă dreptate are Serghei Sergheici: cînd pui mîna pe un fapt concret, ceea ce ciugulești din cărți se risipește întocmai ca pulberea (expresia îi aparține).

Un lucru ciudat: cei mai mulți dintre băieții din grupa noastră, ca să nu mai vorbesc de fete, mă evită.

1 noiembrie

Azi, copiii s-au ținut de capul meu să le spun ce e cu Mahuzia Muhametdinova: iar lipsește de la școală. S-au stîrnit tot felul de zvonuri din pricina asta. Trebuie s-o vizitez neapărat. Cum termin referatul, mă duc acasă la ea.

3 noiembrie

Una e cînd te atacă cineva și știi cine: poți să te aperi, și alta cînd te lovește pe la spate. Atunci nu poți să faci nimic, de parcă ți-ar fi mîinile legate. Ți-e necaz și silă de o asemenea mișelie.

Azi, în gazeta de perete „X" a apărut următoarea drăcovenie:

CINE E?
(ghicitoare)

Pionier ținea morțiș să fie
Toată școala să-l avem model.
Da-și duse avanpostul la hoție...
E-un pezevenchi? ori vreun tembel?

Despre mine e vorba, e limpede ca bună ziua. Încetul cu încetul, am rămas singur de tot, dacă nu-i pun la socoteală pe cei cîțiva puști din avanpostul meu, dar sînt totuși copii și nu poți discuta orice cu ei.

Silva s-a depărtat cea dintîi de mine. Pe urmă, Zin-Palna și-a schimbat purtarea. Pe urmă, s-au retras cîțiva pionieri din avanpost. În sfîrșit, la comitetul județean m-au amenințat că mă zboară. Ca să nu mai pomenesc de Maria Ivanovna, de Zoia Travnikova și de alte creaturi meschine din tagma asta — atitudinea lor față de mine mă lasă rece. Se pare că tot ce-a reușit să facă Zoia-cea-neagră a fost să ridice contra mea mai toate fetele, îndrugîndu-le nu știu ce minciuni.

Singurul care mă înțelege e Serghei Sergheici. Dar prea tace mereu. Cînd m-am dus la el ca

să-mi descarc inima, aşa cum făceam cu Nikpetoj, a ridicat din umeri şi mi-a spus :

— Mergi înainte ca şi pînă acum, numai chibzuieşte lucrurile mai bine.

Mai mult n-a fost chip să scot de la el. Cît despre mine, cînd mă îndîrjesc, cînd mă copleşeşte o tristeţe prostească. Oricum, nu-i uşor să lupţi de unul singur. Atîta mîngîiere mai am — că sînt credincios principiului şi că merg pe linie marxistă.

8 noiembrie

Stau şi-i aştept pe Oktiabka şi Kurmîşka. Trebuie să pice dintr-o clipă în alta. Ne ducem tustrei acasă la Mahuzia Muhametdinova. Dacă-i adevărat ce se vorbeşte despre Mahuzia şi taică-său, atunci e grav de tot. Mie totuşi parcă nu-mi vine să cred.

10 noiembrie

A fost Silva la mine. Abia a plecat. Zac în pat cu capul bandajat. Am trecut printr-o aventură ca în filmele cu Harry Loyd — Harry Loyd fiind eu.

După ce au venit Oktiabka şi Kurmîşkin, am pornit-o tustrei spre Mahuzia. Pentru orice eventualitate, am luat ţignalul la mine. Cel mai greu era să pătrundem în casă.

Poarta — zăvorîtă. Batem. Nimic. Într-un tîrziu, se aude un glas :

— Cine-i ?

— Aici stă Muhametdinov ?

— Aici, da' de ce ?

— Avem o treabă cu dumnealui, am răspuns, împingîndu-i pe băieţi cu cotul, ca să treacă mai în faţă : stabiliserăm dinainte să se strecoare în curte, de cum se va crăpa poarta.

— Cine sînteţi ? a stăruit vocea după un moment de tăcere, o voce de femeie, răguşită şi groasă, de-am crezut la început că e un bărbat.

— Deschideţi, aveţi o telegramă ! am spus apăsînd pe clanţă. După scurt timp, am auzit zăvorul şi zăngănitul lanţului de siguranţă.

— Intră şi scoate lanţul, i-am şoptit lui Kurmîşkin, iar el — ţuşti ! s-a şi strecurat pe poarta abia crăpată.

— Încotro ? Încotro ? se răţoia femeia. Dar iată că şi Oktiabka s-a strecurat în curte. O scurtă învălmăşeală şi portiţa s-a deschis larg.

— Ce vreţi ? Ce poftiţi ? ne-a luat la rost o prăjină de babă, în nişte veşminte mohorîte, călcînd ameninţătoare spre mine. Am îmbrîncit-o cît colo şi m-am repezit înainte. Ajunşi la uşă, i-am dat lui Oktiabka ţignalul, lăsîndu-l în curte, aşa cum eram înţeleşi şi eu am intrat în casă, urmat de Kurmîşkin. Uşa nu era încuiată. Prevăzusem asta. O descuiase cea care ne-a întîmpinat în poartă.

Am străbătut în fugă bucătăria, unde ardea o lămpiţă cu gaz şi ne-am pomenit într-o odaie strîmtă şi întunecoasă.

Am strigat :

— Aici stă Muhametdinov ?

Am auzit o răsuflare gîfîită şi o matahală cu o tichie pe cap s-a arătat din săliţă.

— Ce cauţi aici ? Cine eşti ? a hîrîit matahala.

— Avanpost ! Aveţi o fată Mahuzia ?

— Ce post ? care post ? Afară !

— Haide, că n-am vreme de pierdut ! Sîntem informaţi că dumneata, cetăţene, ai de gînd s-o vinzi pe Mahuzia de soţie unui oarecare Habibula Akbulatov. Adevărat sau nu ?

Undeva, în fundul casei, s-au iscat nişte zgomote nedesluşite şi parcă pline de zor. Mă uit peste umăr : Kurmîşka se făcuse nevăzut !

— Da' dumnatale cine eşti ? a întrebat şi mai răguşit matahala, căznindu-se să aprindă lampa : îi tremurau mîinile. Cu ce drept dai buzna într-o casă străină ? Cine eşti ?

— O redută avansată ! am răspuns eu. Hai, mişcă ! Unde-i Mahuzia ? Ţi-am mai spus doar că n-am vreme de pierdut...

— Mahuzia e dusă la Kasimov, a hîrîit matahala.

În sfîrşit, acum puteam să-l văd : o faţă grasă, osînzoasă, iar ochii — două crăpături.

— Minte ! E aici ! s-a auzit o voce limpede, şi Kurmîşka s-a arătat din spatele matahalei. Stă în odaia de acolo şi boceşte.

— Prin urmare, m-ai minţit, cetăţene ? Lămurim noi, în ce scop, n-ai grijă ! S-o aduci aici pe Mahuzia numaidecît !

— Cine eşti ? De unde eşti ? repeta fără noimă matahala, venind spre mine. Am băgat de seamă că are o vergea de fier în mînă.

— Să isprăvim odată cu povestea asta ! i-am retezat-o eu. Aici nu eşti în Uzbekistan. Şi-apoi, azi nici acolo nu se mai îngăduie una ca asta. Dacă nu ne-o aduci pe Mahuzia, chem miliţia !

În clipa aceea, Kurmîşka s-a ivit din nou, dar acum nu mai era singur : o trăgea de mînă pe Mahuzia.

— A, Mahuzia ! m-am bucurat eu. Te ţin închisă în casă cu de-a sila ?

— Vor să mă vîndă cadînă.. a scîncit Mahuzia.

— Nu te teme, n-au să te vîndă, am răspuns eu.

Afară, în curte, a răsunat un şuierat sfredelitor.

— Hai să plecăm de-aici.

— Ajutor ! Tîlharii ! Săriţi ! Miliţia ! a început matahala, şi o dată cu răcnetele, un fel de scheunat îi ieşea din gîtlej.

— Tîlhar eşti tu ! i-am strigat eu, luînd-o de mînă pe Mahuzia, dar o străfulgerare îmi zvîcni pe dinaintea ochilor, ceva greu mă izbi în cap şi n-am mai ştiut de nimic.

Restul mi-a povestit Oktiabka, ieri. El rămăsese de pază în curte. Baba se tot năpustea să-l înhaţe, dar degeaba, că nu putea să pună mîna pe el. Văzînd că trece timpul şi eu nu mai ies din casă, s-a hotărît să folosească ţignalul. Cînd a şuierat o dată, baba, de spaimă, s-a ascuns. Oktiabka a năvălit în stradă şi a alergat pînă la prima intersecţie, unde a găsit un miliţian căruia i-a spus totul. Miliţianul a venit cu el : pe mine m-au găsit leşinat, iar matahala dispăruse.

La miliţie, Mahuzia a arătat că într-adevăr tatăl ei şi cu mama ei vitregă o vînduseră unui „bătrîn focos", care urma să o ducă „departe-departe"... Băbătia era mama ei vitregă. O snopea în bătăi, dar Mahuziei îi era frică să se plîngă

cuiva. Nu s-a destăinuit decît unei pioniere din avanpostul nostru. (Tocmai de la cele povestite de fetița asta au început și cercetările mele.)

Mi-am venit în fire abia la spital.

Cu toate că Silva a venit să mă vadă și am stat de vorbă foarte frumos amîndoi despre toate, sînt hotărît să cer eu însumi să fiu scos de la munca cu pionierii.

E tare greu singur.

11 noiembrie

Adineauri a plecat Ivanov de la mine. A trecut numai pentru cîteva minute. Zice că am procedat just.

L-am rugat :

— Ascultă, Ivanov, mai bine să mă scoateți de la munca asta cu pionierii. Mi-e greu, pricepi ?... Îmi dau seama că sînt un individualist și că mai mult stric.

Ivanov tăcea.

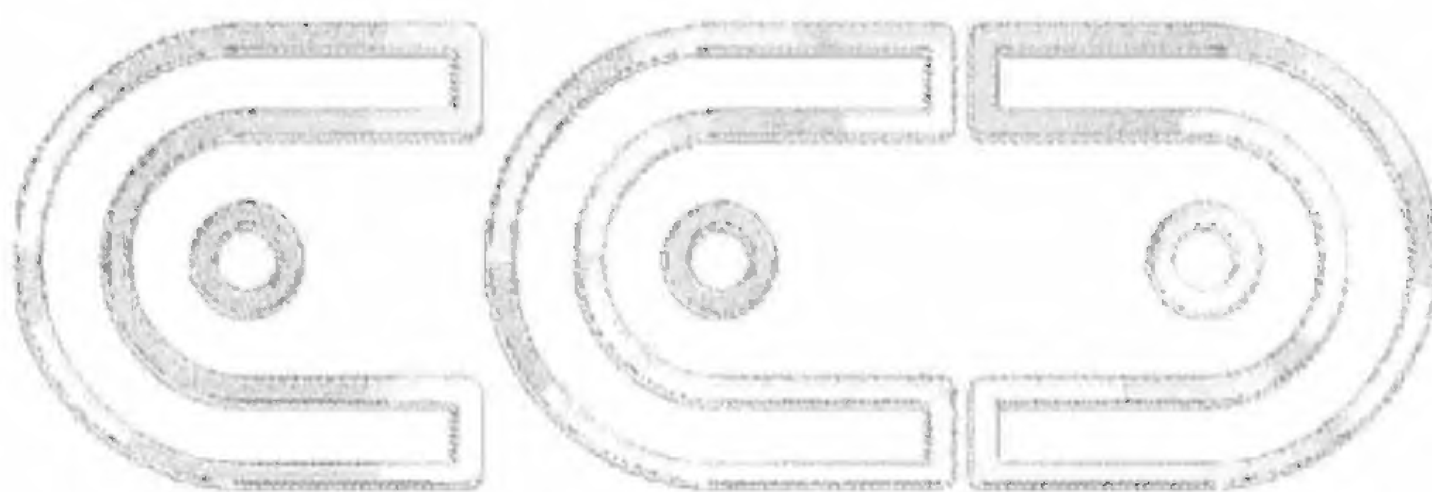
— Știi ce, mi-a spus el într-un tîrziu, bătînd darabana cu degetele pe masă. Rămîi. Începutul e greu, acum o să meargă mai ușor. Grombah a promis să te ajute.

Grombah e Serghei Sergheici. De bucurie, îmi venea să sar din așternut și să alerg la școală. Dar taică-meu e în cameră. Croiește un palton și, tot lucrînd, mă bombănește în fel și chip, că de ce mă bag eu unde nu-mi fierbe oala.

1926—1928

SFIRȘIT

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

